Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

KW
235
C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

IOAN. ARN. CORVINI IC.

POSTHVMVS PACIANVS;

SEV,

DEFINITIONES,

Iuris utriuſq; *Viri* CL. JULII PACII *à* BERIGA IC. *poſthumæ*,

Inſigni auctu; & diviſionum, integrorum titulorum, aliaque acceſſione planè novatæ.

Amſtelodami,

Apud Ludovicum Elzevirium,

CIↃ. IↃC. XLIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ampliſſimis, Conſultiſſimis, Pruden-tiſſimiſque Viris,

DD. PRÆTORI, CONSULIBUS, ET SYNDICO Reipublicæ Leydenſis.

Viri Ampliſſimi,

Iam diu vobis conſtantis in urbem patriam affectus teſtimonium animo deſtinavi. Equidem publicè conſtare volo, neceſſariam hanc abſentiam me non abducere à boni civis officio. Accipite ex eo oblatum vobis leve hoc munus. Liber eſt mole parvus; ex materiæ uſu longè major. Nempe definitiones, juxta ac diviſiones utriuſque juris continet; pro aditu ad auguſtiſſimam juriſprudentiæ ſcientiam junioribus; in eâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

provectis pro ὑπομνήσει. Si concernit is uſus ſtudium ad quod diverti; non poteſt vobis diſplicere diverticuli iſtius, juxta officium, tam aperta probatio. Scholas potiſſimum ſpectat. Nec hoc incongruum. Rectores eſtis urbis promovendis ſtudiis ſacræ, & florentiſſimi in ea Lycei Inſpectores. Ego ad idem officium partim quoque ſum enutritus. At verò ſcholaſticis planè inhærere, minime mihi, hoc rerum mearum ſtatu, propoſitum, palam jam ſum profeſſus. Satis me occupant forenſia. Quas ab iis ſuccîdo horas altioribus impendo. Ex quibus geminatam officii vobis meditor probationem. Et ex opere quidem majore. Modò otium, & vitam concedat optimus Deus. Munus hoc ex operis corpore ne æſtimate; ſed mente offerentis. Ea ſyncera eſt; & ex tali certa officiorum penſatio. Re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rum, factorumque ſpecies fallit. Nec diſpliceat opus non eſſe originem meum. Etenim ex inductâ per acceſſionem, & tantam quidem, novâ formâ, id meritò mihi vendico. Et iſte acquirendi dominii eſt modus, ex gentium jure. Sed verò pro derelicto ab Authore habitum, omnino fidem facit ejuſdem ſuppreſſio. Publicum fieri ſi voluiſſet ὁ μακαρίτης, politius limaſſet. Equidem nihil unquam ab eo prodiit, ſive in philoſophico, ſive legum ſtudio, quod non eſſet exactiſſimum. Nec implere ejus voluntatem heredes neglexiſſent. Ex derelicti perſuaſione lima id perſequi, non erubui. Boni ſanè publici intuitu. Sed & aliorum rogatus me inclinavit fluctuantem. Novi quam ſit inglorium alieno in opere ita verſari, ut facias tuum. At de honore viri tanti ne derogarem, cavi religioſè. Quæ ab eo

ſunt reliqui intacta; additiones meas diſtinxi. Fructum Lectori ex limato opere uberem voveo. Vos, Viri Ampliſſimi, hanc officii teſtationem acceptam habituros, confido. Amſteldami Cal. Iuliis 1643.

VV. AA.

obſervantiſſimus

IOHAN. ARNOLDUS

CORVINUS I. C.

IO-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

IOHAN. ARNOLDUS CORVINUS, IC.

Legum ſtudioſæ juventuti S.

N*Ec dum manum de ſcholaſticâ moveo tabulâ. Equidem ex naturali ad promovenda ſtudia pronitate. Scilicet incidi forte in editas ſub celeberrimi ICti Iulii Pacii nomine, & à viro quidem ſpectatiſſimo, Regio in Senatu Burgundico Conſiliario, juris utriuſque definitiones. Eas, ut poſthumas, ita incultas, limâ ut polirem, officii mei eſſe putavi. Ex eodem quo primitus editæ ſunt affectu. Equidem diſcipulum ſe quondam Clariſſimi Authoris fuiſſe, non obſcurè indicans Nobiliſſimus Berbiſejus, mihi perſuaſit, juxta publicam utilitatem, hac editione in optimum præceptorem ſe ſpectaſſe pietatem. Eâdem & ipſe ſum inductus. Nempe cum in Philoſophico, tum juris ſtudio ex defuncti laboribus profeci plurimum. Sed & labore meo ipſam operis materiam per ſe dignam judicavi. Etenim in hac morta-*

litate diſcendi cupidis nihil utilius, quam operoſarum artium concîdere præcepta. Ita quidem ut non minus clarè proponantur, quam breviter. Sanè ex perſpicuitate facilior eorum eſt intellectus, firmior ex brevitate memoria. Inde Laconum conciſus ſermo, quo, per ſumma rerum capita, multa paucis eloquendo, profundas ſententias perſuadebant. Pythagoræorum ſacra carmina pro aureis habita; quod citra verborum fucum pretioſa dogmata nudè proponerent. Cous Senex, Medicorum princeps, ſuccinctis Aphoriſmis longam ſanandi artem comprehendendo, τὴν ἐμπειρίαν *& faciliorem fecit, & tutiorem. Nihil verò ad contractam doctrinam aptius, definiendi res, juxta ac dividendi planâ methodo. Etenim definitio eſt rei propoſitæ propria, dilucida, ac breviter quidem verbis comprehenſa enuntiatio. Ita Quintilianus. Ariſtoteles dixit* λόγον τοῦ τί ἐστι, *h.e. rei ipſius, eſſentiæ, ac naturæ declarationem: Nempe cum ex rerum eſſentia, ac na-*

tura earundem prodeant affectiones; inde eſt quod per iſtarum definitiones, & harum conſequamur cognitionem. Iſtâ inductus perſuaſione univerſam Platonis Philoſophiam uno definitionum libro amplexus eſt Speuſippus. Et ſunt quidem hæ citra iſtum effectum caſſæ omnino, & inanes. Indubitatum hoc in theoricâ doctrinâ, quæ per amuſſitatas rerum definitiones traditur ac diviſiones. Practica in humanarum actionum finibus conſtituendis occupatur. Suo tamen modo in iſta idem certum. Equidem & ipſa corpore conſtat ſuo, ut σκελετεύεσθαι poſſit, & in membra, artuſque dividi. Eſt quidem Laconica iſta, juxta ac Pythagoræa, multa paucis exponendi methodus obſcuritati obnoxia. Sed jam profeſſi ſumus, nos brevitatem requirere conſpicuam, & obſcuritatis fugam. Vnde ne cruda eſſet in hoc opere definitionum, & parca propoſitio, juxta ipſarum auctum, juncta diviſionum quoq;, diſtinctionum,

con-

connexionum, imò integrorum titulorum acceſſione, novam ejus ſpeciem fecimus. Sed & diviſionibus, ac diſtinctionibus finitiones juvantur. Nec minus *juvat monſtrata materiarum* ἀκολουθία. Nempe, *cum per differentias genera in ſpecies diſpeſcamus, ſecundum eas res diſcretas, ſingulari finitione curatius explicamus. Sed & monſtratam rerum ſeriem diviſionibus inſervire cogitate. Iſta omnia, ſi obſervatis, à me eſſe putate;* à Pacio *ſunt meræ definitiones.* Ne *erraretis, ſervatis definitionum* Pacianarum *numeris, mea ſigno hoc* [ ] *incluſa textui, indici mutato charactere inſerui.* Haud *tamen omnia.* Nec *verò ignorate, me hunc laborem mihi non ſumſiſſe.* Vos *ſpectavi.* Veſtrum *erit & alia à celeberrimo* Pacio *ad promovenda ſtudia edita ſcripta cum hoc* συμβάλλειν. Id *vobis omnino commendo; expertus quantum, ad profectum majorem, interſit unius, aut paucorum ſaltem* Magiſtrorum *inhærere doctrinæ* Valete.

PO-

POSTHVMI PACIANI,
SEU
DEFINITIONUM JURIS CIVILIS ET CANONICI

Julii Pacii à Beriga I C.

LIBER PRIMUS.

Ex prima parte Digeſtorum.

De Iuſtitia & Iure.

[IUSTITIA eſt habitus animi, à quo juſti denominantur.

Eſt vel univerſalis, vel particularis. *Ariſt.* 5. *Ethic. cap.* 1.

Iuſtitia univerſalis re idem eſt quod virtus, ratione tantum ab ea differens. Quia ita appellatur per relationem ad eos erga quos virtute ſuâ juſtus utitur.]

1. Juſtitia [particularis] eſt Con-

 ſtans

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſtans & perpetua voluntas jus ſuum cuique tribuendi. *L. Iuſtitia* 10.*in principio. & Inſtit. eod. in princip.*

[Objectum Iuſtitiæ eſt Ius.

Ius, ratione utilitatis ac auctoritatis, dinſtinguitur in publicum ac privatum.]

2. Ius [auctoritate juxta ac utilitate] publicum, eſt quod ad ſtatum rei Romanæ ſpectat ſeu Reipublicæ. *L.*1.*§. hujus ſtudii. & Inſtit. eod. §. ult.*

3. Ius utilitate privatum, eſt quod ad ſingulorum utilitatem pertinet. *Loc. citat.*

4. Ius utilitate privatum, authoritate publicum eſt, quod cum ad ſingulorum utilitatem pertineat, eorum pactis, vel diſpoſitionibus mutari nequit; ut tutela, *Inſtit. de leg. tut. in princip.* & teſtamenti factio, *D. qui teſt. fac. poſſ. l.* 3.

[Ratione originis Ius eſt, vel Naturale, vel Gentium, (ſive Primævum, ſive Secundarium.) vel Civile.]

5. Ius naturale eſt, quod natura omnia animalia docuit. *L.* 1. *§. pen. de Iuſt. & Iur. Inſt. de Iur. nat. gent. & civ. in princip.*

6. Ius gentium eſt, quo gentes humanæ utuntur. *L.*1. *§. ult.* Vel quod naturalis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

turalis ratio inter omnes homines conſtituit. *L. omnes 9. D. eod. 9. Inſt. de jure nat. gent. §. 1.* Hoc & naturale vocatur. *Inſt. de rer. divis §. ſingulor.*

[Ius Gentium (ut notatum) eſt vel primævum, vel ſecundarium.]

7. Ius gentium primævum eſt, quod divina providentia conſtitutum, ſemper firmum & immutabile permanet. *Inſt. de jur. nat. gent. & civ. §. penult.*

8. Ius gentium ſecundarium eſt, quod uſu & humanis neceſſitatibus exigentibus, gentes humanæ ſibi conſtituerunt. *Inſt. eod. §. Ius autem gentium.*

[Ius Civile conſiderandum vel quatenus opponitur Iuri Gentium; vel ſtrictius, quatenus opponitur Iuri Prætorio.]

9. Ius civile (quod juri gentium opponitur, & poſitivum dicitur à græcis τὸ κατὰ συνθήκην) eſt illud quod neque in totum à jure naturali vel gentium recedit: neque per omnia ei ſervit: ſed aliquid addit, vel detrahit juri communi, *L. 6. in pr.* ſeu quod quiſque populus ſibi ipſe conſtituit. *l. omnes 9. de Iuſt. & jur. & Inſtit. de jur. na. gent. & civ. §. 1.*

10. Ius civile (honorario oppoſitum) eſt, quod ex legibus, plebiſcitis, Senatuſconſultis, conſtitutionibus Principum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

authoritate, ſive reſponſis prudentum conſtat. *L. 7. in pr. D. eod.*

11. Lex eſt, quod populus ſenatorio magiſtratu interrogante (veluti conſule) conſtituebat. *§. lex eſt. Inſt. de jur. natur. gent.* Vel (generalius voce legis accep̄tâ.) commune præceptum, virorum prudentum conſultum, delictorum quæ ſpontè vel ignorantia contrahuntur, coërcitio: communis Reipublicæ ſponſio. *Leg. 1. & 2. De legib.*

12. Plebiſcitum eſt, quod plebs plebeio magiſtratu interrogante (veluti Tribuno) conſtituebat. *d. §. lex eſt.*

13. Populi appellatione omnes cives ſignificantur, connumeratis etiam Patriciis, & Senatoribus. *d. §. lex eſt. verſ. plebiſcitum.*

14. Plebis appellatione, ſine Patriciis & Senatoribus cæteri cives ſignificantur. *d. §. lex eſt. vers. Plebiſcitum. in fin.*

15. Senatores ſunt, qui in ſenatu ſententiam dicere poſſunt. *l. ult. §. final. ff. de Senator.*

16. Senatus, eſt ſelectorum virorum non plebeiorum cœtus. *Infr. De verb. ſignif. l. plebs 238. in pr.*

17. Patricii, per relationem ad Senatores, dicuntur Senatorum progenies; hoc

hoc eſt, qui ex primis Senatoribus ortum ducunt. *Livius lib.* 1.

18. Patricii, per relationem ad Principem, ſunt qui quaſi patres Principis habebantur. *Inſt. quib. modis patr. poteſt ſolvit. §. filiusf.*

De Senatuſconſultis *Vide infra defin.* 29.

[De Conſtitutionibus principum *vide infra. defin.* 32.]

19. Reſponſa prudentum, ſunt ſententiæ & opiniones eorum quibus permiſſum erat de jure reſpondere. *Inſt. de jure nat. gent. & civ. §. reſponſa.*

20. Iuriſconſulti ſunt viri prudentes quibus permittitur de jure reſpondere. *d. §. reſponſa.*

[Reſpondetur autem vel per ſententiam, vel ſecundum opinionem.]

21. Sententia, eſt firma & indubia reſponſio. *Theoph. in d. §. reſponſa.* [*gl. in verb. ſententia. d. §. reſponſa.*]

22. Opinio, eſt ſuſpenſa & dubia reſponſio. *Theoph. d. loco.* [ſeu reſponſio cum dubitatione. *gl. in verb. opinio. d. §. reſponſa.*]

23. Ius honorarium, eſt quod prætores vel Ædiles Curules edixerunt, adjuvandi, vel ſupplendi, vel corrigendi Iuris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Civilis gratia, propter utilitatem publicam. *L. 7. §. 1. ff. de Iuſt. & jur. & Inſt. de jur. nat. gent & civ. §. prætorum.*

[Ius, eſt vel ſtrictum, vel laxum.]

24. Ius ſtrictum, eſt quod à ſola juris ratione pendet nec inflectitur ex bono & æquo. *Ariſt. Ethic. cap.* 1. Hoc alii ſummum jus, *ut in illo dicto: ſummum jus ſumma injuria.* alii rigorem juris appellant. *ſic paſſim Doctores.*

[Laxum, eſt Ius æquitate temperatum.]

Æquitas, *L. placuit.* 8. *Cod. de judiciis.* (ſeu benignitas, *De legib. l. nulla* 25. *& de legat.* 3. *l.* 5. *in fine.* ſeu humanitas, *Inſtit. qui & ex quib. cauſ. manum. non lic. §. idemque. & de gradibus §. illud.* ſeu bonum & æquum, *De obligat. & act. l.* 2. *in fin. & Inſtit. de oblig. quæ ex conſ. in fine.* ſeu liberalitas, *Inſt. de teſtam. ord. §. ſed cum aliquis.* ſeu utilitas, *Inſtit. de mandat. §. Item ſi adhuc.* ſeu benevolentia. *Inſt. de leg. §. optionis*) eſt jus quod pro ratione rerum ſubjectarum derogat juri ſcripto. *d. l. placuit.*

26. Ius ſingulare, eſt quod contra tenorem rationis, propter aliquam utilitatem, authoritate conſtituentium intro-

introductum eſt. *l. jus ſingulare.* 16. *De legib.*

[Diſtinctum puta à Lege; quæ commune eſt præceptum, ſupra definita.

Iuris ars & ipſa Ius dicitur non minus quam Iuriſprudentia. *l.* 1. *De juſt. & jur.*

Ius, eſt ars boni & æqui. *d. l.* 1.

Iuriſpendentia, eſt rerum divinarum & humanarum notitia; juſti atque injuſti ſcientia. *l.* 10. §. 2. *ff. eod.*]

De legibus, Senatusconſultis, & longa conſuetudine.

De lege vid. ſupr. definit. 11.

[DIfferunt contra legem facere, & quid facere in fraudem legis.]

27 Contra legem facit, qui id facit, quod lex prohibet. In fraudem verò legis facit, qui ſalvis verbis legis ſententiam ejus circumvenit. *L. contra* 29. *& l. ſequenti. h. tit.* [*c. in legem. de R. I. in* 6.]

28. Sanctio, eſt ea legis pars quæ in legem committentibus pœnam irrogat. *Inſt. de rer. diviſ. §. ſancta.*

29. Senatuſconſultum, eſt quod ſenatus ſenatorio magiſtratu interrogante

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

conſtituit. *Inſt. de jur. nat. §. ſenatuſconſultum.*

[*Reliquas juris Romani partes habes definitas tit. præced. n.* 12. *& ſeqq.*]

30. Conſuetudo, eſt jus non ſcriptum, diuturno uſu & tacito populi conſenſu comprobatum. *l. de quibus.* 32. *& l. ſeq. h. t. Inſt. de jur. nat. gent. & civ. §. ſine ſcripto.*

[Eſt Ius moribus conſtitutum, vel quod ſine ſcripto populus probavit, vel quod pro jure & lege in his quæ ex non ſcripto deſcendunt obſervatur. *d. l.* 32. *& ſeq.*]

De conſtitutionibus principum.

31. PRinceps, ſive Imperator, eſt in quem populus Romanus omne Imperium ſuum & poteſtatem [Lege Regiâ] contulit. *L.* 1. *in pr. h. t. & Inſt. de jur. nat. §. ſed & quod.*

32. Conſtitutio eſt, quod principi placet vim legis habere. *dd. jur.*

[Dividitur in Reſcriptum, Decretum, Edictum.]

33. Reſcriptum, eſt Epiſtola qua Princeps conſulentibus reſpondet.

34. Subſcriptio, ſeu ſubnotatio, ſive Annotatio eſt libello ſupplici ſubjecta

comprobatio. [Ab Imperatore præſente.]

35. Decretum, eſt ſententia [Imperatoris] inter duos litigantes pronuntiata cum cauſæ cognitione.

36. Interlocutio, eſt pronunciatio de plano.

37. Edictum, eſt quod Princeps vel ſua ſponte, vel aliquo ſuggerente, publicè ab omnibus obſervandum, proponit.

38. Oratio Principis, eſt quæ in Senatu recitatur, ut in ejus ſententiam fiat Senatuſconſultum.

De ſtatu hominum.

[HOmines diſtinguuntur vel ſecundum naturam ex ſexu, in mares & fœminas; Et in multis juris articulis diverſo utuntur jure. *l. 9. ff. h. t.*

Utriuſque ſexus homo hermaphroditus, Græcis androgynos, dicitur. *Paul. in l. repetundarum. ff. de teſtib.* Iudicatur eſſe ſexus in ipſo prævalentis, *l. 10. ff. h. t.* In dubio maribus accenſetur. *Bald. in l. 12. c. de ſuis & legit. hered.*

Secundum Ius diſtinguuntur homines ex ſtatu.

39. Status, eſt in quo perſona conſiſtit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſtit, ſeu quaſi ſtat. *l.* 15. *ubi gl. ff. qui teſtam. fac. poſſ.*

Hic, ſtatus hominum eſt conditio qualitaſque perſonarum, & jus perſonarum in Inſtitutionibus dicitur. Undè inſtrumenta ſtatus quibus perſonarum conditio, puta vel ingenuitas vel manumiſſio, probari poteſt. *l.* 8. *ff. quod met. cauſſ.*

Hujus tria ſunt capita, libertas, civitas, & familia.

Diſtinctio hominum ſecundum libertatem ex jure gentium eſt; quo introducta ſervitus, cum omnes natura liberi naſcerentur. *§.* 5. *Inſt. de jur. nat. gent. & civ.*]

40. Libertas, eſt naturalis facultas ejus quod cuique facere libet, niſi vi, aut jure prohibeatur. *L.* 4. *in pr. hic. Inſt. de jur. perſ. §.* 1.

41. Servitus, eſt conſtitutio Iuris Gentium, quâ quis dominio alieno contra naturam ſubjicitur. *d. l.* 4. *§.* 1. *Inſt. de jur. perſon. §. ſervitus.*

[Hinc ex Jure Gentium homines alii ſunt liberi, alii ſervi. *l.* 3. *ff. h. t.*

Liberi, penes quos eſt libertas.

Servi, qui juſtam ſervitutem ſerviunt.

Liberi rurſus ſunt vel ingenui, vel libertini.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

42. Ingenuus, eſt qui ex matre libera naſcitur, *L. 5. §. pen. h.t.* vel qui ſtatim ac natus eſt liber eſt. *Inſt. de ingen. in pr.* Sed noviſſimo jure omnes homines liberi fiunt ingenui. *Nov.78.*

43. Libertinus, eſt qui ex juſta ſervitute manumiſſus eſt. *L. 6. h. t. Inſt. de libert. in pr.*

44. Manumiſſio, eſt de manu & poteſtate dimiſſio, vel datio libertatis. *Sup. de Iuſt. & jur. l. 4. Inſt. de libertin. in pr.*

[In ſervorum conditione nulla eſt differentia. *l. 5. h. t.*]

De his qui ſui vel alieni juris ſunt.

[DIſtinctio hominum ſecundum civitatem & familiam eſt ex Iure Civili.

Civitas, eſt multitudo, ſeu unitas civium in hoc collecta ut jure ſocietatis vivat optimo. *c. ſi civitas. de ſent. & ex com. lib. 6. Zaſ. in l. 2. de orig. jur.*

Secundum eam alii ſunt cives, alii peregrini.

Cives, (ſic dicti, quod in unum coëant cœtum, & ſub iiſdem legibus politicis vivant.) propriè ſunt ad quos jus & privilegia Quiritum pertinent.

Peregrini, hic quidem, dicuntur, qui

non ſunt Cives Romani, & ad quos Ius Quiritum non pertinet, ſive nunquam fuerint cives, ſive amiſerint civitatem. *l.* 1. *C. de hered. inſt. l.* 10. *De in jus voc.* Etiam ἀπόλιδες à Iuriſconſultis dicuntur, quod careant civitate. *l.* 17. *§.* 1. *De pæn.*

Familiæ ſignificatio varia, communi jure familiam dicimus plures qui ex eadem gente & domo proditi ſunt. *l.* 195. *De V.S.* Iure proprio, plures perſonas dicimus qui ſunt ſub unius poteſtate. *d. l.* 195. *§.* 2.

Hinc, ſecundum eam ſignificationem, perſonæ ſunt vel ſui, vel alieni juris.

Sui juris ſunt Patres & Matres familiarum, alieni juris filii & filiæ familiarum. *l.* 4. *h.t.*]

45. Paterfamilias eſt civis Romanus ſui juris. *d. L.* 4.

[Paterfamilias dicitur quicunque familiæ Princeps eſt, ſub quo reliqui ſubſunt. *d. l.* 195. *§.* 2.

Materfamilias etiam dicitur ea quæ ſui juris eſt. *d. l.* 195. *§.* 2. Cum matrem ſimpliciter dicimus, eam ad filios referimus; quæ & in aliena poteſtate, ut patris, eſſe poteſt. *Anton. Auguſtin. lib. ſing. ad l.* 2. *De excuſat.*]

46. Filiusfamilias, eſt Civis Roma-

nus

nus in poteſtate parentis. *d. l.* 4. *hic.*

47. Filius eſt, qui ex viro & uxore ejus naſcitur. *L.* 6. *hic.*

[Nempe filius talis propriè eſt, & quidem naturalis & legitimus ſimul. Qui ex concubina unica, indubitato affectu marito conjuncta, naſcitur, naturalis filius dicitur. Qui tamen per legitimationem legitimus fieri poteſt. *Inſt. de Nupt.* §. *ult.*]

48. Spurii ſunt, qui vel patrem demonſtrare non poſſunt, ut nati ex meretrice, vel eum habent, quem habere non licet, ut nati ex nefario & inceſtuoſo coitu. *Inſtit. de Nupt.* §. *ſi adverſus.*

49. Legitimatio eſt actus per quem is qui eſt filius naturalis tantum, efficitur legitimus. *Inſtit. de nupt.* §. *ult.*

De Adoptionibus & Emancipationibus.

[Legitimatus & natura eſt, & ex ligitimatione Legitimus ſimul fit filius. Sunt verò & filii legitimi tantum, puta adoptivi.]

50. Adoptio, eſt actus legitimus naturam imitans, ad ſolatium eorum qui liberos non habent inventus: *Theoph. de adopt. in pr.* Vel naturæ ſimilitudo, ut aliquis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quis filium habere poſſit, quem non generavit. *Cajus lib. 1. Inſt. tit. 5. in pr.*

[Eſt duplex, vel arrogatio dicta, vel ſpecialis adoptio.]

51. Arrogatio, eſt cum principis authoritate adoptamus eos, qui ſui juris ſunt. *L. 2. in pr. h. t. & Inſt. eod. §. 1.*

52. Specialis adoptio, eſt cum imperio magiſtratus adoptamus eos qui in parentis poteſtate ſunt. *dd. juribus.*

53. Emancipatio, eſt actus legitimus, *Infr. de diverſ. regul. jur. l. actus legitimi 77.* quo parentes liberos ſuos de ſua poteſtate dimittunt ac ſui juris faciunt. *Inſt. quibus mod. patr. poteſt. ſolvit, §. præterea.*

[Eſt triplex, Legitima, Anaſtaſiana, Iuſtinianea.

Legitima, eſt quâ filius tribus mancipationibus, id eſt, imaginariis venditionibus, tribuſque manumiſſionibus; cæteri liberi unâ mancipatione, manumiſſioneque, ſui juris fiebant. *§. præterea. Inſt. h. t.*

Anaſtaſiana, eſt quæ fiebat per reſcriptum Principis apud competentem judicem inſinuatum. *l. pen. C. de emanc. liber.*

Iuſtinianea, eſt quæ ſine Principis reſcripto

ſcripto coram competente judice perficitur. *l. ult. C. eod.*]

De diviſione rerum & qualitate.

[RES ſunt aut divini juris, aut humani.

Divini juris ſunt, ſacræ, ſanctæ, religioſæ.]

54. Res ſacræ ſunt, quæ ritè per Pontificem Deo ſunt conſecratæ. *Inſt. de rer. diviſ. §. ſacræ.*

Res religioſa, ſeu locus religioſus, eſt ubi corpus humanum eſt humatum, *L. 6. §. penult. h. t. & Inſt. eod. §. religioſum & infr. de religioſis & ſumpt. fun. l. 2.* vel oſſa condita *d. §. religioſum.* vel caput ſepultum, *L. cum in diverſis 44. in pr. infr. eod. de relig.* ab eo qui in eum locum inferendi, ibique ſepeliendi jus habuit: *d. l. 6. §. pen. & Inſt. d. §. religi ſum.* vel monumentum in quo corpus ſeu reliquiæ ſunt illatæ. *Infr. de religioſ. l. 2. §. prætor ait. ſub fin.*

56. Res ſanctæ, ſunt quæ ab hominum injuria defenſæ, & ſanctione munitæ ſunt; ut muri & portæ civitatum. *L. 8. & 9. §. proprie & Inſt. eod. §. ſanctæ.*

[Res

[Res humani Iuris, ſunt vel Iure Gentium communes, vel publicæ, vel univerſitatis, vel ſingulorum.]

57. Res jure gentium communes ſunt, quarum uſus omnibus hominibus patet; *ut aer, mare, littora. L. 2. §. 1. & Inſt. eod. verſu quod. & §. 1.*

58. Publicæ ſunt, quæ unius populis ſunt; *ut flumina, & portus. L. 4. §. 1. & Inſt. eod. §. flumina.*

59. Univerſitatis ſunt, quæ ſunt unius civitatis; *ut theatra, ſtadia. Inſt. eod. § univerſitatis.*

[Singulorum ſunt, quæ ſunt in patrimonio noſtro, ex jure gentium, vel civili earundem acquiſito dominio. *§. ſingulorum. Inſt. h. t.*

Sunt verò res aliæ corporales, aliæ incorporales, *l. 1. §. 1. eod.*]

60. Corporalis res eſt quæ ſui natura tangi poteſt. *d. L. 1. §. 1. & Inſt. de reb. corp. §. 1.*

61. Incorporalis eſt, quæ ſui natura tangi non poteſt. *d. l. 1. §. 1. & Inſt. de reb. corp. §. incorporales.*

[Corporalium rerum aliæ ſunt immobiles, aliæ mobiles.]

62. Immobilis eſt, quæ ſine interitu locum mutare nequit; *ut ædes, fundus.*

63. Mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

63. Mobilis eſt, quæ à ſe, vel ab alio in alium locum transferri poteſt; *ut equus, bos, aurum, veſtimentum.*

[Quæ per ſe in alium locum transferri poſſunt res moventes propriè dicuntur, ut animalia. Quæ tamen interdum & rerum mobilium appellatione veniunt. *l. 1. pr. De rei vind.*

Item res alia eſt dividua, vel individua, idque vel omninò, vel partim.]

64. Omninò dividua, eſt quæ dividi poteſt tàm in partes pro diviſo, quàm pro indiviſo; *ut centum, fundus.*

65. Partim dividua, partim individua eſt, quæ recipit partes pro indiviſo, ſed ſine interitu non poteſt dividi in partes pro diviſo; *ut homo, equus.*

66. Res omnino individua eſt, quæ nec pro diviſo, nec pro indiviſo partes recipit; *ut ſervitus. Infr. de ſervit. l. pro parte. 11. & l. via 17. & de verb. oblig. l. 2. §. 1. in princip.*

67. Pars pro indiviſo eſt, quæ in jure & in intellectu ſpectatur inter eos quibus eadem res eſt communis.

68. Pars pro diviſo eſt, quæ ſpectatur in corpore quod actu diviſum eſt, & ſenſu percipitur. *Vide partem 2. num. 42. & 43.*

[Rurſus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Rurſus corpora alia ſunt certa, & ſpecies; alia incerta, & genus dicuntur.]

69. Genus, eſt quod multas ſpecies complectitur, *ut homo.*

70. Species, eſt quæ uno corpore continetur, *ut ſtichus.*

[Nota. Quod Iuriſconſulti genus, id Logici ſpeciem; quod Iuriſconſulti ſpeciem, id Logici individuum vocant.]

71. Subſtantia, eſt res per ſe conſiſtens *Vt: homo, lapis, Ariſtot. Categor. c. 5.* vel eſſentia cujuſque rei. *Infr. de contrah. empt. l. pacta conventa. 72. in princip.* vel res quæ ſunt in noſtro patrimonio. *Cod. de inoff. teſt. l. pen. verſ. repletionem & de liber. præter. l. 3. & de verb. ſign. l. ult. & de bonis quæ lib. l. 6. verſ. ſi quis itaque. & de quadriennii præſcript. l. ult. verſ. ſed ſcimus.*

[Subſtantia pro ἐσία accipitur, *& in l. 9. §. inde quæritur. De cont. emt.* Ideò & ipſam materiam quâ corpus conſtat, ſignificat. *l. 4. §. ſi ex lana. ff de uſucap.* Imò & pro ipſo corpore, *l. 20. De cont. emt.* & aliis modis, ut in textu, accipitur.

Subſtantia, eſt vel animata, vel inanimata. Animata eſt quam & res moventes dici jam meminimus.

In-

Inanimata dividitur in fungibilem & non fungibilem.

Fungibilis ſubſtantia, vel res dicitur, quæ conſiſtit in numero, pondere, & menſura;ut pecunia,frumentum,vinum, oleum. Cæteræ ſubſtantiæ vel res dicuntur non fungibiles; *ut ager, flumen.*

Inter res corporales & incorporales ponuntur quantitates,

Inter res corporales dico. Nempe quæ res fungibiles, eædem & quantitates dicuntur.

Inter res corporales ponuntur quatenus una alterius vice fungi poteſt in commerciis.

Inter res in corporales ponuntur, quatenus conſiderantur ut inhærent corpori. Sic pecunia eſt res incorporalis, quatenus non ipſa materia, ſed valor attenditur; ut & pondus, menſura.]

72. Quantitas autem eſt res quæ pondere, numero vel menſura conſtat, *ut vinum, oleum, frumentum, pecunia numerata.*

[Conſideratur & res, ſeu ſubſtantia ſecundum qualitatem.

Qualitates ſunt, quæ ſpeciem ex differentiis declarant. *text. ſec. Zaſ. l. ſtipulationum. ff. de verb. obl.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Sed vox qualitatis etiam variè accipitur. Sic Qualitas frumenti, olei, & nummorum pro ipſo genere & ſpecie dicitur. *l.* 21. §. *ſed etſi notam. ff. Qui teſt. fac. poſſ. l.* 58. §. 1. *De hered. inſtit. l.* 4. *De tritic. & vin. leg. l.* 75. *ff. de V.O.* Qualitatem & materiam pro eodem ponit *Vlp. l.* 14. *De contr. emt.* Qualitatem pro conditione, *in l. ob carmen. ff. de teſtib.*

Secundum aliam ſignificationem Qualitas dicitur vel intrinſeca, vel extrinſeca.]

73. Qualitas interna, eſt cujuſque rei bonitas, vel pravitas.

74. Qualitas extrinſecus inhærens, eſt rei æſtimatio ab uſu ſumpta.

De Senatoribus.

Vide definit. 15. & 16.

[SEnatus aut erat legitimus, qui ſtatis diebus habebatur; vel indictus, qui ob negotia incidentia extra ordinem indicebatur. *Sueton. in Iulio. cap.* 80.]

De officio Adſeſſorum.

75. ASſeſſor ſeu Conſiliarius, eſt qui jus dicenti aſſidet, juris ſuggerendi cauſa. *Arg. l.* 2. *infr. quod quiſque juris.*

De Iuriſdictione.

76. IUriſdictio, eſt notio jure magiſtratus competens, modicam coërcitionem adjunctam habens. *De off. ejus cui mand. juriſd. l.* 1. *& l. ult.* §. 1.

77. Mixtum imperium eſt modica illa coërcitio quæ nunquam à juriſdictione ſejungitur. *d. l. ult.* §. 1.

[Iuriſdictio, eſt vel Ordinaria, vel Mandata, vel Prorogata.]

78. Iuriſdictio ordinaria eſt, quam magiſtratus ſuo jure habet.

79. Iuriſdictio mandata, eſt quæ ab ordinario magiſtratu delegata eſt.

80. Iuriſdictio prorogata, eſt quæ conſenſu litigantium, ad cauſas ſeu perſonas in quibus per ſe non obtinet, producta eſt.

81. Merum imperium, eſt poteſtas animadvertendi in facinoroſos homines. *l.* 3. *ff. hic.*

[Puta gladio, vel alia coercitione.]

82. Album corruptum dicitur, cum generale prætoris edictum ablatum, vel quoquo modo corruptum eſt. *L.* 7. *ff. eod.*

Quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Quod quiſque juris in alium ſtatuerit, ut ipſe eodem jure utatur.

[QUi magiſtratum poteſtatemque habet, ſi quid in aliquem novi juris, dolo & cum effectu ſtatuerit, ipſe quandoque, adverſario poſtulante, eodem uti debet. *t. t. ff. hic.*

Aſſeſſoris imperitia qui novum jus ſuggeſſit, non jus dicenti, ſed ipſi Adſeſſori nocere debet. *l.* 1. §. *hæc autem. l.* 2. *ff. eod.*]

83. Ius novum eſt, quod à jus dicente nec ſecundum leges, nec ſecundum conſuetudinem redditur.

Si quis jus dicenti non obtemperaverit.

84. IVs dicenti non obtemperaſſe dicitur, qui per contumaciam id non fecit quod in juriſdictione extremum eſt, ultra quod non progreditur qui jus dicit. *L. unic.* §. 1. *hic.*

De in jus vocando.

85. IN jus vocare, eſt ad eum qui juriſdictioni præeſt juris experiundi cauſa vocare. *Gallicè adjourner. l.* 1. *hic.*

86. Citatio propríe dicitur, cum voce

ce præconis *De in integr. reſt. l. 7. Sueton. in Tiber. cap. 11. Quintil. lib. 6. cap. 5. Aſcon. Verr. 3.* ipſo rei cognoſcendæ loco & tempore *d. l. 7. Sueton. d. loco.* litigantes *Quintil. d. loco.* appellantur.

[*Ne quis eum qui in jus vocabitur vi eximat.*

Eximere, eſt quoquo modo facere quominus in jus vocatus veniat. *l. 4. pr. ff. h. t.*]

Qui ſatiſdare cogantur, vel jurato promittant, vel ſuæ promiſſioni committantur.

[Satisdationes ſunt tres. Satiſdatio in ſpecie dicta, juratoria cautio, & repromiſſio.]

87. Satiſdatio, eſt cautio quæ fit datis fidejuſſoribus, vel pignoribus. *De pecun. conſtit. l. promiſſor. 21. §. ult.*

[Proprie tamen fit fidejuſſoribus: quæ tamen in hac cautione de judicio ſiſti non conſideratur. *l. prætoria ff. hic. Pac. Iſagog. eod.*]

88. Iuratoria cautio, eſt promiſſio jurejurando confirmata.

89. Repromiſſio, eſt nuda cautio, id

eſt ſine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eſt ſine fidejuſſoribus, ſine pignoribus, & ſine jurejurando.

Si ex noxali cauſa agatur quemadmodum caveatur.

90. IN eadem cauſa ſiſtere dicitur, qui ad experiendum non facit jus Actoris deterius. *L.* 1. *in princ. h..t.*

Si quis cautionibus in judicio ſiſtendi cauſſa factis non obtemperaverit.

91. VAdimonium, eſt judicio ſiſtendi cauſa facta promiſſio.

[Non ſiſti videtur non modò is qui vadimonium omninò deſerit; ſed etiam qui non in eadem cauſſa ſiſtitur; ita ut Actori perſecutio deteriore loco ſit futura *l. ſi quis. ff. h. t.*]

92. Vadimonium deſerere dicitur qui ea die de qua convenit, ſe judicio non ſiſtit.

De feriis, & dilationibus, & de diverſis temporibus

93. FEriæ, ſunt vacationes à forenſibus negotiis, *L. pen. h. t.* & civilibus judiciis. *L.* 6. *h. t.*

[Sunt vel ſolennes, vel repentinæ].

94. Feriæ ſolemnes, ſunt quæ ex ordine

dine obſervantur; vel divini cultus cauſa; vel propter humanas neceſſitates; ut propter meſſes, aut vindemiam.

95. Feriæ repentinæ, ſunt quæ extra ordinem indicuntur; puta ob res proſperè geſtas.

96. Dilatio, eſt diei judicii diffuſio ac prorogatio, *Si quis caut. l.* 2. *§. ſi quis judicio.* qua pendente cognitio ſuſtinetur, *De judiciis l. interdum* 36. *in pr.* officium judicis conquieſcit. *Cod. de dilationib. l.* 3.

[Eſt vel citatoria, quæ alias dilatoria ſecundum Doctores, & peremptoriis opponitur. *l.* 68. *cum ſeqq. ff. de judic. VVeſenb. in par. h. t. n.* 10. vel peremptoria.]

97. Dilatio peremptoria eſt, poſt quam alia dilatio non datur, ſeu quæ non patitur adverſarium tergiverſari, quia judex comminatur ſe ex adverſa parte cogniturum, & pronunciaturum. *De judiciis. l. & tertium* 70. *& ſequent.*

[Dilatio rurſus eſt alia Conventionalis, alia Iudicialis, alia Legalis.]

98. Dilatio conventionalis eſt, quæ fit ex conſenſu litigantium.

99. Iudicialis, eſt quæ à judice datur.

100. Legalis eſt, quæ à lege tribuitur; ut propter ferias.

101. Dies naturalis, eſt tempus quo ſol eſt ſupra horizontem, vel tempus à ſolis ortu ad occaſum. *Cenſorinus de die nat. Plin. lib.* 3. *cap.* 76.

102. Dies civilis, eſt ſpatium 24. horarum à media nocte ad ſequentem mediam noctem, ita ut duabus dimidiatis noctibus & luce media conſtet. *L. more* 8. *h. t.*

103. Tempus continuum, eſt quod continenter currit, & ſine intermiſſione computatur.

104. Tempus utile, eſt quod ignoranti, vel quavis ratione impedito, non currit; ſeu è quo ſubducuntur dies, quibus id quod faciendum eſt, fieri nequit.

105. Tempus actionis judicati, eſt quod reo indulgetur ad id ſolvendum in quod eſt condemnatus; id eſt, ex conſtitutione Iuſtiniani menſes quatuor. *Cod. de uſur. rei judic. l.* 2. *&* 3.

106. Ex continenti, vel ſtatim, vel illico fieri dicitur, quod infra triduum proximum fit. *Cod. de error. advoc. l. ult. & de grad. l. ult.*

107. Modicum Tempus, eſt ſpatium 10. dierum. *Infr. de pecun. conſt. l. promiſſor.* 21. *§.* 1. 108. Lon-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

108. Longum tempus, eſt ſpatium 10. annorum inter præſentes, 20. inter abſentes. *Cod. de præſc. long. temp. l. pen. & Inſt. de uſucap. verſ. & cum hoc. in princ.*

190. Longiſſimum tempus, eſt ſpatium 30. vel 40. annorum.

110. Immemoriale tempus, eſt cujus initii memoria non extat. *De aqu. & aq. pluv. arcend. l. 2. §. idem ait cum quæritur.*

De Edendo.

111. EDitio, eſt probatio ſeu demonſtratio *L. 1. §. 1. ff. h.t. & Cod. eod. l. 3.* quam litigator ſua, *d. l. 1. §. edenda.* vel adverſarii cauſa, *Cod. eod. l. 5.* facit.

[Editur vel actio, *l. 1. pr. ff. hic.* vel inſtrumentum: *d. l. 1. §. edenda.*]

112. Editio actionis, eſt futuræ litis demonſtratio, *d. l. 3.* ut is qui convenitur ſciat utrum cedere, an contendere debeat, & ſi contendendum putet, veniat inſtructus cognita actione qua convenitur. *d. L. 1. in princ.*

113. Editio inſtrumenti, eſt per quam rationes vel aliæ ſcripturæ in judicio proferuntur, ut fides veri con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſtare poſſit. *Cod. eod. tit. l. 3. & l. 5.*

[Eduntur & rationes *l. 4. l. 9. pr. ff. eod.*]

114. Ratio, eſt ultro citroque dandi, accipiendi, reddendi, obligandi, liberandi ſui cauſa, negotiatio. *L. 6. §. rationem. ff. eod.*

[Edere (inſtrumenta puta, vel rationes) eſt dictare, vel tradere libellum, id eſt, exemplum, vel codicem, id eſt, authenticum proferre. *l. 6. §. edi autem. ff. eod.*]

De Pactis.

115. PActum, ſeu pactio, eſt duorum pluriumve in idem placitum conſenſus & conventio, *L. 1. §. & eſt pactio. h. t.* de re aliqua danda, vel facienda, *Cod. de Nupt. l. ſancimus ſi quis 24.* in nomen proprium contractus non tranſiens. *L. 1. §. ult. l. 7. in princ. & §. 1. h. t.*

[Vel Pactum, eſt conventio quæ placiti fine ſtetit, id eſt, quæ neque traditione, neque ſtipulatione ſumſit effectum.

A contractu ſic ſeparatur, quod pactum neque nomen habet, neque cauſſam: contractus aut nomen habet, aut ſi no-

ſi nomine caret, certè cauſſam habet.

Contractus, eſt conventio in qua ſubeſt cauſſa quæ actionem parit.

Eſt ultro citroque obligatio, quam Græci συνάλλαγμα vocant. *l.* 19. §. 1. *ff. de V. S.*

Pactum, eſt vel publicum, vel privatum. Illud fœdus propriè dicitur.]

116. Fœdus, eſt pactum publicum quod ad bellum, aut ad pacem ſpectat. *L.* 5. *ff. hic.*

[Privatum pactum, eſt vel Iuriſgentium, vel Legitimum.]

117. Pactum legitimum, eſt quod lege confirmatur. *L.* 6. *hic* [*Puta jure ſcripto.*]

118. Pactum juriſgentium, eſt quod naturali æquitate conſiſtit, & jure tantum prætorio, non civili confirmatur. *L.* 1. *in princ. l.* 7. §. *ait prætor. ff. eod.*

[Pactum, eſt vel nudum, vel conventum, ſeu veſtitum vulgo.]

119. Pactum nudum, eſt quod per ſe conſiſtit, nec eſt pars contractus, *C. eod. t. l. legem* 10. *& de pact. convent. l.* 1. Sed in alia ſignificatione omne pactum dicitur nudum quatenus caret cauſa; id eſt, vi producendæ civilis obligationis & actionis. *L.* 7. §. *ſed cum nulla &* §. *ſequenti ff. h.t.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Pactum conventum, eſt quod veſtitur cohærentia contractus, eique legem facit.]

120. Lex contractus, eſt pactum quod contractui ineſt, & eſt ejus pars, *d. l. legem. d. l.* 2. eodemque ſenſu ſæpe vocatur conditio. *Cod. eod: l.* 7. *& infr. de contr. empt. l.* 6. §. *ult.*

[Pactum, eſt vel perſonale, vel in rem, vel mixtum.]

121. Pactum perſonale eſt quod perſonas paciſcentes non egreditur, veluti ſi paciſcar ne ego à te petam quod mihi debes. *L.* 7. §. *pactorum l. idem* 25. §. 1. *ff. h. t.*

122. Pactum in rem, eſt pactum generale quod certis perſonis non concluditur; *ut pactum ne petatur. d. l.* 1. §. *pactorum.*

123. Pactum mixtum, eſt quod ex altera parte eſt in rem: ex altera in perſonam: *veluti ſi paciſcar ne ego petam, vel ne à te petatur. L. qui in futurum* 57. §. 1. *ff. eod.*

[Pactum rurſus, eſt vel obligatorium, vel liberatorium, vel deciſorium.]

124. Pactum obligatorium, eſt quod obligationem conſtituit, vel auget.

125. Pactum liberatorium, eſt quod obliga-

obligationem infirmat, aut minuit.

126. Pactum deciſorium, eſt quod tranſactionis cauſa fit de re dubia, vel controverſa.

De Tranſactionibus.

127. TRanſactio eſt rei dubiæ vel controverſæ *L.* 1. *cum ſeq.h.t.* deciſio *Cod. eod. l.* 7. *l. ſub prætextu.* non gratuita. *Cod. l. tranſactionum.* 35. *l. tranſactio.*

De poſtulando.

128. POſtulare, eſt deſiderium ſuum vel amici ſui in jure apud eum qui juriſdictioni præeſt exponere, vel alterius deſiderio contradicere. *L.* 1. §. 1.

De his qui notantur infamia.

129. INfamia, eſt exiſtimationis læſio. *C. eod. l. ſi furti.* 8.

130. Exiſtimatio, eſt dignitatis illæſæ ſtatus legibus ac moribus comprobatus. *De extraord. cognit. l.* 6. §. 1.

[Infamia propriè dicitur quæ eſt juris; licet & alia facti dicatur.]

131. Infamia juris eſt qua aliquis à jure notatur.

[Putà partim ex Edicto Prætoris, *l.* 1.

 ff. h. t.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ff. h. t. partim à Iure Civili, *ſup. tit. prox. l.* 1. §. *ait Prætor*. partim ex ſententia Iudicis. *l.* 13. §. *ex compromiſſo. ff. h. t.*]

132. Infamia facti, eſt quæ jure non infamat, ſed apud bonos & honeſtos viros pudorem onerat. *L. ob hæc.* 20. *ff. eod.*

De Procuratoribus & defenſoribus.

133. PRocurator, eſt qui aliena negotia mandato domini adminiſtrat. *L.* 1. *ff. h. t.*

[Eſt vel ad negotia, putá extrajudicialia; vel ad lites; *l.* 23. *pr. ff. eod.* In quibus procurator propriè Actoris, Rei defenſor dicitur. *l.* 8. *l.* 23. *ff. eod.*]

134. Defenſor propriè dicitur qui ſine mandato alium defendit.

135. Defendere, eſt id facere quod dominus in litem faceret, id eſt, ſatiſdare judicatum ſolvi. *L. ſed & hæ.* 35. §. *defendere. hic & infr. judicat. ſolvi l. recte* 63.

[Aut eandem vicem quam Reus ſubire.

Defenſor, eſt aut neceſſarius, aut voluntarius.]

136. Defenſor voluntarius., eſt qui ſponte ſua ad defendendum accedit. *Cod. eod.*

eod. l. invitus 17. *& infr. de Neg. geſt. l. liberto* 31. §. *litem & Cod. eod. tutore* 20.

137. Defenſor neceſſarius, eſt qui nomine alieno agens, invicem convenitur ab eo contra quem agitur. Cogitur autem eum defendere cujus nomine *L. ſervum* 33. §. *ait prætor &* §. *ſequenti. h. t.* agit, alioquin actio ei denegatur. *L. mutus.* 43. §. *pœna. h. t.*

Quod cujuſque univerſitatis nomine, vel contra eam agatur.

138. Corpus eſt quod vel uno ſpiritu continetur, ut homo; vel ex contingentibus & inter ſe cohærentibus partibus conſtat, ut ædes: vel ex diſtantibus uni nomini ſubjectis conſtat, ut populus, legio. *De uſurp. & uſucap. l. rerum mixtura.* 30. *in princ.*

139. Univerſitas, ſeu Collegium, eſt corpus ex diſtantibus capitibus. *Argumento l. in rem* 23. §. *item quicunque. verſ. actu in his. De rei vind. & . l. rerum* 30. *in pr. infr. de uſurp. & uſucap.*

140. Actor, ſeu ſyndicus, eſt qui res univerſitatis adminiſtrat, & ejus nomine agit vel convenitur. *L.* 2. §. 1. *ff. h. t.*

[Etiam defenſor, & magiſter civita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tis dictus. *l. 1. §. quibus. & paſſim. ff. eod.*]

141. Sodales ſunt, qui ſunt ejuſdem collegii. *De colleg. & corporibus. L. ult. in princ.*

De negotiis geſtis.

142. NEgotiorum geſtor, ſeu falſus procurator, *ff. rat. rem hab. l. 3. §. 1. & Cod. de procurat. l. licet* 24. eſt qui aliena negotia ſine mandato adminiſtrat, ſeu qui abſentis & ignorantis negotia gerit. *Infr. De oblig. & act. l. 5. in princ. & Inſt. de obl. quæ quaſi ex contract.* §. 1.

143. Negotiorum geſtio, eſt quaſi contractus, quo quis abſentis & ignorantis negotia gerit. *dictis jurib.*

144. Negotiorum geſtorum actio, eſt prætoria, *L. 1. & l. 3. hic.* perſonalis, *Cod. eod. l. adverſus* 8. ex quaſi contractu, id eſt, ex negotio geſto. *Inſtit. de oblig. quæ quaſi ex contract. §. 1.*

[Dividitur in Directam, & Utilem.]

145. Directa negotiorum geſtorum actio datur ei cujus intereſt hoc judicio experiri, *l. 47. in pr. hic.* id eſt, ei ad quem negotium ſpectat, contra eum qui geſſit, *Inſt. de obl. quæ quaſi ex contra.* §. 1.

ut

ut rationem adminiſtrationis ſuæ reddat, *l. 2. hic.* & regulariter dolum, & latam, & levem culpam præſtat *L. ſi negotia* 11. *& Cod. eod. l. tutori* 20.

146. Contraria datur negotiorum geſtori, *Inſt. de oblig quæ quaſi ex contr.* §. 1. contra negotiorum dominum. *d.* §. 1. ut ab eo recipiat quod pro eo utiliter impendit, *L. ſi quis negotia* 25. *h. t.* vel obligatione pro eo ſuſcepta liberetur, ne ſuum officium ſibi damnoſum ſit. *Infr. teſt. quemad. aper. l. 7. & de furt. l. ſi ſervus.* 61. §. *quod vero.*

De Calumniatoribus.

147. CAlumniator, eſt qui improbè & malitiosè de re aliqua contendit, *Cicero lib. 2. de rep. illis verbis optimas cauſas ingenii infamia ludificari licet.* vel qui mala fide litigat, *Infr. de lib. cauſa. l. cui neceſſitas* 39 §. 1. *& ad S C. Turpill. l. 6. §. ult & De verb. ſignif. l. ſi calvitur.* 233. *& Inſt. proæm. in pri.* vel qui falſa crimina ſciens intendit, *Infr. ad Senatuſc. Turpill. l. 1. §. 1.* vel qui pecuniam accipit, ut per calumniam alicui negotium faciat, vel ne calumnioſa lite aliquem vexet. *Hac Rubr. & l. 1. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

148. Actio de Calumniatoribus eſt prætoria *L. pen. h. t.* in factum, *L. 1. in princ. h. t.* ei competens qui pecuniam dedit, ne ſibi per calumniam negotium fieret; *L. 6. eod.* vel ei cui ut negotium fieret, pecuniam alius dedit, *l. 7. in princ.* adverſus eum qui pecuniam accepit. *d. l. 1. in pr.* ſeu quodvis lucrum percepit, *d. l. 1. §. ult. l. 2. & l. 3. in princ. eod.* ut negotium faceret; vel ne faceret; *d. l. 3. §. 1.* ut ab eo intra annum utilem, *L. 6. eod.* quadruplum, vel poſt annum ſimplum, *d. l. 1. in princ.* aut ab hærede quod ad eum inde pervenerit, *L. 5. in pr. eod.* recipiat.

De in *integrum reſtitutionibus.*

[Reſtituere, eſt in priſtinum ſtatum reducere. *§. reſtitui. ff. Quod in loc. publ.*]

149. In integrum reſtitutio eſt redintegrandæ rei vel cauſæ actio, *Paul. lib. 1. ſent. tit. 7.* ſeu cauſæ, vel rei reparatio. *Iſid. lib. 5. Etymol. c. 23.*

Quod metus cauſa geſtum erit.

[Reſtitutionis in integrum ſex cauſſæ proponuntur in Digeſtis, quarum prima eſt Metus.]

105. Me-

150. Metus, eſt inſtantis vel futuri periculi cauſa mentis trepidatio. *L.* 1. *eod.*

[Ariſtoteli προσδοκία κακοῦ. id eſt, mali exſpectatio. 3. *Ethicor. cap.* 4.]

151. Vis, eſt majoris rei impetus qui repelli non poteſt. *L.* 2. *eod.*

152. Vis ablativa, eſt cum aliquis rem mobilem alteri invito & renitenti auffert.

153. Vis compulſiva, eſt qua quis dare vel facere compellitur quod citra vim & metum non daret, ſeu non faceret.

154. Vis expulſiva, eſt qua quis de prædii poſſeſſione expellitur.

155. Vim turbativam committit qui alterum quietè poſſidere non patitur, poſſeſſionem ſibi falsò arrogans.

156. Vim inquietativam facit, qui alterum quietè poſſidere non patitur, nec tamen ſe poſſidere contendit.

157. Actio quod metus cauſa, datur ei qui juſtum metum & vim compulſivam eſt paſſus; *L.* 3. *in pr. l.* 9. §. *penult. eod.* adverſus eum qui metum intulit, vel ad quem res pervenit; *d. l.* 9. §. *ult. l. item ſi cum except.* §. *in hac act.* & §. *aliquando verſ. ped.* ut niſi rem arbitrio judicis reſtituat in quadruplum damne-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tur, dummodo intra annum agatur, quia poſt annum eſt in ſimplum. *d. l. item ſi.* §. 1.

De dolo malo.

[SEcunda cauſſa reſtitutionis in integrum eſt Dolus malus.

Eſt enim dolus duplex, malus, vel bonus.]

158. Dolus malus (qui & dolus ſimpliciter vocatur) eſt omnis calliditas, fallacia, machinatio, ad circumvenienдum, fallendum, decipiendum alterum adhibita. *L.* 1. §. *dolum. ff. h. t.*

159. Dolus bonus, eſt ſolertia juſtè adhibita; puta adverſus hoſtes, aut latrones. *d. l.* 1. §. *non fuit.*

160. Actio de dolo, ei qui dolum paſſus eſt, adverſus eum qui dolum commiſit à Prætore datur, ſi nulla alia actio competat, & juſta agendi cauſa videatur. *d. l.* 1. §.

[Si & dubitetur an alia actio competat, hæc actio competit. *l.* 7. §. 3. *eod.*]

De minoribus 25. annis.

[TErtia cauſſa reſtitutionis in integrum eſt Minorennitas.]

61. Minor 25. annis (qui & ſimpli-

citer

citer minor, *L.* 1. *in princ. l.* 3. §. 1. *&* *alibi paſſim. hic.* & adoleſcens, *Infr. rem pup. vel adol. ſal. for. & Inſt. de curat.* §. *item inviti.* vocatur) eſt qui nondum implevit annum ætatis ſuæ 25. *Cod. eod. l.* 5. licet pupillarem ætatem ſit egreſſus, & fortaſſe ad extremam anni 25. diem pervenerit, non tamen ad horam qua natus eſt. *l.* 3. §. *minorem.* Alibi dies cepta habetur pro impleta, ut in teſtamentis condendis. *Infr. qui teſt. fac. poſſ. l.* 5. Alibi annus inchoatus habetur pro completo, ut in honoribus conſequendis. *Infr. de munerib. & honorib. l. ad remp.* 8.

[Geſtum accipitur qualitercunque geſtum ſit; id eſt, ſive contractum ſit, ſive quid aliud contigit *l.* 7. *hic.*]

De Capite minutis.

[QUarta cauſſa reſtitutionis in integrum eſt capitis deminutio.

161. Capitis deminutio, eſt prioris ſtatus permutatio. *l.* 1. *& Inſt. eod. in princ. hic.* Status definitionem *vid. ſup. definit.* 39.

163. Maxima capitis diminutio, eſt quæ libertatem, conſequenter civitatem & familiam aufert. *l. ult. hic. & Inſt. eod.* §. 1.

164. Me-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

164. Media, ſeu minor capitis diminutio, eſt quæ civitatem & familiam adimit ſalvâ libertate. *d. l. ult. & Inſt. eod. §. minor.*

165. Minima capitis diminutio, eſt cum libertas & civitas retinentur, familia tantum mutatur. *d. l. ult. & Inſt. eod. §. minima.*

Ex quibus cauſis majores 25. annis in integrum reſtituuntur.

[Cauſſæ ex quibus majores & contra majores Prætor reſtituit in integrum, ſunt abſentia, vincula, ſervitus, vel alia ſimilis.]

166. Major 25. annis eſt qui exceſſit annum 25. *Vide ſupr. defin.* 161.

167. Generalis clauſula edicti, eſt qua prætor generaliter, (ſi qua præter ſpecialiter in edicto expreſſas juſta cauſa videatur,) ſe reſtititurum pollicetur, niſi lex, vel plebiſcitum, vel Senatuſconſultum, vel Principis conſtitutio reſtitui prohibeat. *l. 1. in fin. l. ſed et ſi 26. §. ult. l. nec non 28. §. quod ejus. ff. h. t.*

De

De alienatione judicii mutandi, cauſa facta.

[SExta cauſſa reſtitutionis in integrum eſt, alienatio judicii mutandi cauſſa.]

168. Alienatio judicii mutandi cauſa facta dicitur, cum quis inter vivos, *l.* 3. §. 1. *l. ex hoc edicto* 8. *§. ſed ad hæredem. hic.* rem, de qua lis futura eſt, *d. l. ex hoc edicto.* §. *eod.* (*id eſt cujus nomine acturus, l. penult. & ult. hic. vel conveniendus eſt. d. l.* 3. *§. ult. & Cod. eod. l. unic.*) dolo malo ad alium transfert, ut duriorem adverſarium ſuo loco ſubſtituat. *l.* 1. *in pr. eod.*

169. Durior adverſarius eſt, qui vel eſt potentior, vel alterius provinciæ, *l.* 1. *in fin. & l.* 3. *in princ. hic.* vel litigioſus & calumnioſus. *l.* 2. *eod.*

170. Actio de eo quod judicii mutandi cauſa factum eſt, ei in cujus fraudem res alienata eſt, *d. l.* 1. *in princ.* contra eum qui alienavit, *d. l.* 1. *in princ.* in id à prætore datur, quod agentis intereſt, non eſſe alienatam rem, ſeu non opponi ſibi alium adverſarium. *d. l.* 1. *in pr. &. l.* 3. *§. pen.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Receptis qui arbitrium receperunt ut ſententiam dicant.

171. RECipere dicuntur qui aliquid in ſe ſuſcipiunt; ut arbitrium, vel cuſtodiam.

[Arbitrorum duo ſunt genera; vel enim arbitri ſimpliciter, vel arbitratores dicuntur ſpecialiter.]

172. Arbiter, (qui eſt ſpecies judicis dati,) bonæ fidei, vel arbitrario judicio præeſt. *Cod. de reb. cred. l. 6. & de ſent. & interl. om. jud. l. cum Papinianus.* 14. *& de caſtr. pec. l. ult. §. ult. cum ſequ.*

173. Arbiter (*quem arbitratorem vocant*) eſt qui æſtimandi cauſa conſtituitur, veluti ut rationes examinet. *Cod. de diſtr. pign. l.* 1.

174. Arbiter judici ſubrogatus, eſt quem litigantes qui judicem ſuſpectum habent, eligere coguntur. *Cod. de jud. l. ult.*

175. Arbiter compromiſſarius, qui controverſiæ dirimendæ cauſa, *Cod. de jud. l. rem in novam* 14. *in princ.* à partibus ſua ſponte in ſe ex compromiſſo conſentientibus, *d. de evict. l. ſi dictum.* 56. §. 1. electus, hoc officium in ſe ſuſcepit. *l.* 3. §. 1. *hic.*

176. Compromiſſum eſt contendentium

tium invicem facta promiſſio, de pronuntiatione arbitri obſervanda, *Cod.eod. l.* 1. vel pœna niſi arbitrio pareatur, præſtanda. *Cod. eod. l.* 5. *in princ.*

177. Plenum compromiſſum materialiter, eſt quod eſt de rebus & controverſiis omnibus. *l. qui tamen.* 21. §. *plenum. ff. h. t.*

178. Plenum compromiſſum formaliter, eſt quod doli clauſulam habet, id eſt, cum hi qui contendunt dolum malum abeſſe abfuturumque eſſe promittunt. *l. ita demum* 31. *in fin. eod.*

179. Arbitrum ſententiam dicere, eſt ea mente quid pronunciare, ut ſecundum id partes diſcedere à tota controverſia velit *l. qualem* 19. §. 1. *eod.*

Nautæ, Caupones, ſtabularii, ut recepta reſtituant.

[DE recepta cuſtodia tenentur nautæ, caupones, ſtabularii.]

180. Nauta, eſt qui navem exercet. *l.* 1. §. *qui ſunt. hic.* Unde is exercitor appellatur. *Inſtit. quod cum eo* §. *eod.* Alibi nauta dicitur, qui navis navigandæ cauſa in navi eſt. *d. l.* 1. §. *qui ſunt.*

181. Caupo, eſt qui cauponam exercet. *l.* 1. §. *caupones. hic.*

182. Sta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

182. Stabularius dicitur, qui ſtabulum exercet. *d. l.* 1. §. *caupones.*

183. Actio de recepto à prætore datur vectori, ſeu viatori, adverſus nautam compromittentibus, ut cogant arbitrum qui arbitrium recepit ſententiam dicere, nec non vel cauponem, vel ſtabularium ut recepta reſtituat. *ſupr. tit. prox. l.* 3. *§.* 1. *&* 2. *l.* 1. *in princ.*

[Nempe actio de recepto, ex arbitrio, datur iis, qui ad arbitrum iverunt; adverſus eos qui arbitrum receperunt, ut ſententiam dicant. *Rubr. tit. de recept. &. l.* 3. *§.* 1. Ex recepta cuſtodia, datur vectori; vel viatori; adverſus nautam, cauponem, vel ſtabularium, ut recepta reſtituant; *Rubr. hic.* ut hujus tituli initio dictum.]

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER SECUNDUS.

Ex ſecunda parte Digeſtorum.

De Iudiciis, & ubi quiſque agere, vel convenire debeat.

1. IUdicium, eſt juris diſceptatio de re inter Actorem & Reum apud Iudicem controverſa.

2. Iudicis officium independens, eſt quod per ſe, & ſine actione conſiſtit; ut cum judex ex officio inquirit in facinoroſos homines. Hoc Doctores officium nobile vocant.

3. Dependens eſt, quod actioni accedit & ſine ea non conſiſtit. Hoc Doctores mercenarium vocant. Sed Bartolus, *Sup. de juriſd. l.* 1. *num.* 22. tunc mercenarium vocat, cum actionem juvat, & condemnationem auget; ut cum judex in judicio bonæ fidei Reum propter moram in uſuras condemnat, *Infr. locati l. quæro* 54. *in pri. & Cod. de uſur. l. in bonæ fidei* 13. Quod enim actioni opponitur & condemnationem minuit, ipſe adverſarium nominat, veluti *cum reus*

conventus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

conventus impenſas deducit. Inf. de hæred. petit. l. plane 38.

4. Iudicis officium generaliſſimum eſt, quod in omnibus cauſis à judice ſervari debet; veluti ut ſecundum leges, aut mores judicet. *Inſtit. de off. jud. in princ.*

[Eſt verò vel Generale, vel Speciale.]

5. Generale eſt, quod ad judiciorum aliquod genus ſub quo multæ ſpecies continentur pertinet; veluti ut in judiciis bonæ fidei Reum qui moram fecit in uſuras condemnet. *Infr. de uſur. l. in bonæ fidei.* 13.

6. Speciale eſt, quod ad aliquam judicii ſpeciem coarctatur; veluti cum agitur ad exhibendum, ut jubeat rem exhiberi in eadem cauſa. *Inſt. de off. jud §. ſi ad exhibendum.*

[Iudex regulariter non poteſt Iure Civili recuſari, ad effectum in ſequente definitione propoſitum; Sed ex juſta ſuſpicione adjunctus ei dari *Auth. Si verò contigerit. C. de judic. Gail.* 1. *obſ.* 33. *n.* 1. Secus *Iure Canonico. c. Si quis contra alterum. de foro compet.* Secundum quod id variis ex cauſſis fieri poteſt. Recenſet eas Philip. Franc. *in c. Paſtoralis. de appellat. Gail. ibid.*]

7. Iudicis recuſatio, eſt petitio, ut judex

dex removeatur, ſive à judicando abſtineat, propter ſuſpicionem.

8. Iudicii antecedentia, ſeu præparatoria, ſunt quæ litem conteſtatam præcedunt; ut vocatio in jus, actionis editio.

9. Principium, eſt litis conteſtatio, *quam definiam parte 8. def.* 154.

10. Finis, eſt ſententia definitiva, *quam definiam part. 6. def.* 165.

11. Media ſunt, quæcunque inter litem conteſtatam & ſententiam definitivam ſunt interjecta; ut probationes, & interlocutiones. De quibus ſuis locis.

12. Conſequentia ſunt, quæ ſententiam definitivam ſequuntur; ut ſententiæ executio, & appellatio. De quibus dicetur ſuis locis.

[Iudiciorum diviſiones ſunt multæ.

Aliud ordinarium eſt, aliud extraordinarium, aliud ordinarium, aliud ſummarium.]

13. Iudicium ordinarium quod opponitur extraordinario, eſt illud in quo obſervantur ſolemnes formulæ, *Argumento l. actio* 48. §. 1. *ſup. de negot. geſt.* ſed hodie hæ ſolemnitates ſublatæ ſunt. *Inſt. de interdict.* §. *ult. & Cod. de formul. l.* 1.

14. Indi-

14. Iudicium ordinarium quod opponitur ſummario, eſt illud in quo judiciorum ordo ſervatur. *clement. 2. de verb. ſignif.*

15. Extraordinarium judicium formaliter eſt, in quo ſolemnitates non obſervantur. *Supr. de neg. geſt. l. actio* 47. §. 1. Hac ratione omnia judicia ſunt hodie extraordinaria. *Inſt de interd.* §. *ult.*

16. Iudicium effectu extraordinarium, eſt ex quo condemnatio fit, extra ordinem arbitrio judicis. *Infr. de funer. l. ult. & de extraord. crim. l. penult. cum ſeq.*

17. Iudicium ſummarium eſt, in quo brevitatis cauſa judiciarius ordo negligitur. *d. clem.* 2. *de verb. de ſignif.*

[Eſt & judicium aliud ſeculare, aliud eccleſiaſticum.]

18. Iudicium ſeculare, eſt quod coram judice laico, inter litigantes laïcos, de re ſeculari agitatur.

19. Iudicium eccleſiaſticum, eſt quod coram judice Eccleſiaſtico, inter perſonas Eccleſiaſticas, vel ſaltem contra perſonam Eccleſiaſticam (ſi quidem Actor ſequitur forum Rei) aut de cauſa Eccleſiaſtica exercetur. *Cod. de juriſd. l.* 2. *& ubi in rem act. l. ult.*

[Item Iudicium aliud eſt ſimplex, aliud duplex.]

20. Iu-

20. Iudicium ſimplex, eſt in quo alter litigantium eſt actor, alter reus. *Arg.* §. *penult. Inſt. de interd.*

21. Duplex eſt, in quo uterque litigator eſt actor & reus. *Inf. De. reg. jud. l. judicium communi.* 10.

[Item aliud Civile, aliud Criminale.]

22. Civile, ſeu forenſe eſt, cujus finis eſt pecuniæ conſecutio.

23. Criminale eſt, cujus finis eſt vindicta.

[Item aliud publicum, aliud privatum.]

24. Publicum eſt, cujus perſecutio cuivis è populo conceditur. *Inſt. de publ. judic.* §. 1. *cum ſeq.*

25. Privatum eſt, qui ei ſoli competit cujus intereſt. *Infr. mandati l. procuratorem* 8. §. *mandati & de l. Cornelia de falſ. l. Cornelia teſtamentaria* 30. §. 1.

[Item aliud cognitionale, aliud monomeres.]

26. Cognitionale, eſt quod utraque parte præſente peragitur. *Cod. de legib. l. ult. in princ.*

27. Monomeres, eſt quod altera parte abſente peragitur. *Inf. ad Senat. Treb. l. ult.*

[Item aliud primæ, aliud ſecundæ inſtantiæ.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

28. Iudicium primæ inſtantiæ, eſt quod coram primo judicio exercetur.

29. Iudicium ſecundæ inſtantiæ, eſt quod agitatur coram judice ad quem eſt appellatum.

30. Forum, eſt exercendarum litium locus. *Extra de verb. ſign. c. forus.* 10. [Eſt duplex; competens, & incompetens.]

31. Forum competens, eſt ubi actor experiri, & reus conveniri debet. [*Cuiac. par. C. de jur. omn. jud. & for. comp.*]

[Seu ordinaria juriſdictionis ſedes. *Ext. de for. compet.*

Forum incompetens, eſt vetitum, incongruum, & alienum tribunal, cui Reus conventus non eſt ſubjectus. *tot. tit. C. ſi à non compet.*]

De inofficioſo teſtamento.

32. TEſtamentum, eſt voluntatis noſtræ juſta ſententia, de eo quod quis poſt mortem ſuam fieri velit. *Infr. qui teſt. fac. poſſ. l.* 1.

[Infirmatur vel ipſo jure, vel per ſententiam Iudicis, vel Iure Prætorio per bonorum poſſeſſionem contra tabulas. Ipſo jure, vel agnatione poſthumi, vel poſteriore teſtamento, vel teſtatoris capitis diminutione. Sententia Iudicis per Querelam inofficioſi.

Eſt

Eſt nempe teſtamentum vel officioſum, vel inofficioſum.

Officioſum teſtamentum eſt, quod ita factum eſt, ut in pietatis officium non incurrat; iis puta inſtitutis hæredibus, qui jure naturali ad ſucceſſionem vocantur.]

33. Inofficioſum teſtamentum, eſt quod contra officium pietatis factum eſt *l. 2. hic.* eâ perſonâ cui legitima quædam portio ex bonis defuncti debetur, immerito exheredatâ, vel præteritâ. *l. 3. l. 5. §. 1. hic.* Cum præteritio pro exheredatione habeatur. *Inſt. de exhered. liberor. §. ult.*

34. Querela inofficioſi teſtamenti eſt, imploratio officii judicis, ut teſtamentum, tanquam inofficioſum, per ejus ſententiam reſcindatur.

[In pietatem etiam committi poteſt in dote & donatione propter nuptias conſtituenda.]

35. Inofficioſa donatio, vel dos, eſt quæ ſupra modum eſt conſtituta inter vivos, in fraudem legitimæ, liberis, vel parentibus debitæ. *Cod. de inoff. donat. l. 1. & l. pen. & de inoff. dotib. l. unic.*

36. Querela inofficioſæ donationis, vel inofficioſæ dotis, eſt imploratio officii judicis, ut de immodica donatione,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſeu dote, tantum detrahatur, quantum legitimam liberis, vel parentibus debitam conficiat. *Cod. de inoff. donat. l. 2. l. 5. l. pen. in princ. & de inoff. dot. l. unic.*

De Hereditatis petitione.

[Hereditas accipitur vel pro ſucceſſione in jus defuncti, per quam res hereditariæ acquiruntur; vel pro ipſis rebus hereditariis.

In priori ſignificatione, nomen juris eſt, & etiam ſine corpore juris intellectum habet. *l. pecunia. verſ. hereditas. De verb. ſign. l. hereditas. hic.*]

37. Definitur ſucceſſio in univerſum jus quod defunctus habuit tempore mortis. *l. hereditas.* 61. *ff. de reg. jur. l. nihil* 24. *De verb ſignif.*

[In altera ſignificatione definitur pecunia, quæ morte alicujus ad quempiam pervenit, cum ei nec legata ſit, nec poſſeſſione relicta. *Cicer. in Topic.*

Petitionis verbo plerumque actiones reales ſignificantur. *d. l. pecunia. verſ. petitio.*]

38. Petitio hereditatis datur heredi *l.* 1. 2. 3. *hic.* adverſus eum qui pro herede, vel pro poſſeſſore, poſſidet; *l. regulariter* 9. *eod.* ut ab eo res hereditariæ,

quas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quas poſſidet, vel dolo malo fecit quominus poſſideret, *l. nec ullam* 23. §. *pen. l. item veniunt* 20. §. *præter. verſ. item eos qui bona. eod.* ſibi reſtituantur una cum præſtationibus perſonalibus. *l. ſed etſi* 25. §. *petitio. eod.*

[Hæres, ſecundum primam definitionem, eſt ſucceſſor in univerſum jus quod defunctus tempore mortis habuit. *d. l. hereditas.* 61. Intellige eum qui ex jure Civili heres eſt. Ei enim hæc petitio datur.]

39. Pro herede poſſidet, qui bona fide poſſidet, putans ſe eſſe heredem, vel bonorum poſſeſſorem. *l. pro herede.* 11. *eod.*

40. Pro poſſeſſore poſſidet, qui mala fide poſſidet, ſciens ſe nec eſſe heredem, nec bonorum poſſeſſorem. *d. l. pro herede. in fin. & l. ſeq.*

Si pars hereditatis petatur.

[Petitur vel as, id eſt, tota hereditas; vel ejus pars.]

41. Pars eſt ex qua non ſola, ſed cum aliis totum conſtat: ut pars fundi, ædium, pecuniæ.

42. Pars aliquota eſt, quæ aliquoties repetita, totum ſuum conſtituit; ut ſemis, triens, quadrans, ſunt partes aſſis,

quia ſemis bis acceptus, vel quadrans quater ſumptus, aſſem conficiunt.

43. Pars aliquanta eſt, quæ aliquoties ſumpta, non conſtituit ſuum totum, ſed vel deficit, vel excedit; ut quincunx bis acceptus non pervenit ad aſſem, ſed facit decem uncias: ter acceptus ſuperat aſſem, & facit quindecim uncias.

44. Partem pro indiviſo definivi. *Lib.* 1. *def.* 67. & partem pro diviſo *eod. def.* 68.

De poſſeſſoria hereditatis petitione.

[Petitio hereditatis eſt vel Civilis, vel Prætoria.

Illa datur ex jure civili heredibus; Hæc datur iis quos Prætor ipſe velut heredes, hoc eſt, bonorum poſſeſſores facit. *l.*4. *hic*. & poſſeſſoria hereditatis petitio dicitur.]

44. Poſſeſſoria hereditatis petitio, eſt actio prætoria, qua bonorum poſſeſſor, ab eo qui bona pro herede, vel pro poſſeſſore poſſidet, tantùm conſequitur, quantùm verus heres civili hereditatis poſſeſſione. *l.* 1. *&* 2. *h. t.*

De

De fideicommiſſaria hereditatis petitione.

45. FIdeicommiſſaria hereditatis petitio eſt, utilis petitio hereditatis, quæ à Prætore datur fideicommiſſario univerſali cui hereditas reſtituta fuit ex Senatuſconſulto Trebelliano. *l.* 1. 2. 3. *h. t.*

De rei vindicatione.

[VIndicatio vocatur omnis actio in rem *l. actionum. de obl. & action.* Eſt vel dominii rei corporalis, vel ſervitutis, *de qua infr. tit. Si. uſusfr. pet. & tit. Si ſervit. vind.* vel poſſeſſionis, ut actio hypothecaria: *Infr. de Evict. l. ſi cum venditor.* 66. *in pr.* Dominii vindicatio hic propriè definitur, & quidem quæ vero domino datur.]

46. Rei vindicatio, eſt actio civilis, *Inſtit. de act. §. ſed iſtæ.* qua dominus, *l. in rem* 23. *in pr. hic.* ſpeciem, *l.* 1. *eod.* ſeu corpus, *Inſt. de act.* §. 1. vindicat, ab eo qui detinet ac reſtituendi facultatem habet, *l. officium* 9. *hic.* petens ſe dominum declarari, *l. & ex diverſo* 35. §. 1. *eod. infr. ſi ſervit. vind. l. ſicut* 8. §. *ſed ſi quæritur.* conſequenter rem ſibi ab eo reſtitui. *l. qui reſtituere* 68. *hic.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De publiciana in rem actione.

[QVæ quaſi domino datur rei vindicatio ex jure Prætorio, eſt publiciana in rem actio.]

47. Actio publiciana, eſt vindicatio, *l.7. §.in hac actione. hic.* Prætoria, *l.1.in princ. & §.1. eod.* (à Publicio Prætore introducta *Inſtit. de act. §. namque ſi minor.*) rei corporalis *d. l.7. & l. ſi ego 11.§.1. eod.* vel incorporalis, ei competens qui rem nondum uſucepit, *l. 1. in princ. & §. 1. & Inſt. de act. d. §. namq.* adverſus quemcumque alium poſſeſſorem præter verum dominum *d.l.7. §. publiciana.l.pen. & ult. eod.*

Si ager vectigalis, id eſt, Emphyteuticarius petatur.

[REi vindicatio non directis tantum, ut loquuntur, ſed & utilibus dominis datur: hoc eſt, iis, qui prædium habent vectigale, ſeu emphyteuticum, vel modò ſuperficiem.]

48. Prædium vectigale, ſeu Emphyteuticarium, eſt cujus aliquis (qui vocatur Emphyteuta) utile dominium habet, & pro eo certam penſionem, ſeu reditum, ſolvit domino directo, à quo in Emphyteuſim accepit.

49. Em-

49. Emphyteutica vindicatio, eſt utilis vindicatio, quæ datur Emphyteutæ.

50. Superficies, vel ſuperficium, eſt quod ſolo inhæret, eique cedit; ut ædes & plantæ.

51. Superficiarius, eſt qui in alieno ſolo utile ſuperficiei dominium habet, ita ut certam penſionem domino directo præſtet. *Sup. de rei vind. l. in ſpeciali* 73. §. 1. *& l. ſeq.*

52. Superficiaria vindicatio, eſt utilis rei vindicatio, quam Prætor dat ſuperficiario, quaſi domino. *l. Prætor.* 75. *De rei vind.*

De uſufructu.

[SErvitus vel eſt perſonalis, vel realis; Servitus perſonalis uſusfructus, uſus, habitatio.

Uſusfructus eſt duplex, vel proprius, vel improprius.]

53. Uſusfructus propriè dictus (quem vulgò formalem vocant, id eſt, à proprietate ſeparatum) eſt jus alienis rebus utendi, fruendi ſalva rerum ſubſtantia. *hic l.* 1. *& Inſt. eod. in princ.*

54. Uſusfructus cauſalis (qui impropriè dicitur uſusfructus, id eſt, cum proprietate conjunctus) eſt jus utendi fruendi rebus ſuis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Nota. Proprie dictus uſusfructus, eſt ex jure ſervitutis; Improprius ex jure dominii; cujus cum præcipuus uſus ſit in rei fruitione, pars ejus hic uſusfructus dicitur *l.* 4. *ff. eod.*]

De uſufructu accreſcendo.

[ACquiritur uſusfructus proprius, ſeu formalis, vel conſtitutionis jure, ex conventione, ſtipulationibus, teſtamento; etiam, ſed jure novo, præſcriptione; vel ſiquidem pluribus eſt relictus, interdum & accreſcendi jure.]

55. Accreſcere uſusfructus dicitur, cum pars quam fructuarius amittit, ad confructuarium re & verbis, *hic l.* 1. *in princ.* vel tantum re conjunctum, pertinet, *d. l.* 1. *§. interdum c. l.* 3. *eod.* jure non decreſcendi.

56. Re & verbis conjuncti ſunt, quibus eadem res in eadem oratione relicta eſt: veluti.

Vſumfructum fundi Tuſculani Titio & Mævio do, lego. Inf. de verb. ſignif. lib. triplici 142. *& Inſtit. de legat. §. ſi eodem.*

57. Re tantum conjuncti ſunt, quibus eadem res in diverſis orationibus relicta eſt. Veluti.

Vſumfructum fundi Tuſculani Titio do, lego:

lego: Eundem uſumfructum Seio do lego.
Infr. de leg. 3. *l.* 1. *conjuncti* 86.

58. Verbis tantùm conjuncti ſunt, quibus partes ejuſdem rei pro indiviſo in eadem oratione relicta ſunt: veluti. *Titio & Seio uſumfructum fundi Tuſculani pro æquis partibus do lego.*

59. Ius accreſcendi propriè dictum eſt, cum teſtator partes fecit (*quod in his accidit qui tantum verbis conjuncti ſunt* & pars deficientis, alteri conjuncto, vel aliis conjunctis defertur.

60. Ius non decreſcendi, eſt cum teſtator pluribus rem totam reliquit, adeò ut concurſu partes faciant, & non concurrentis portio alteri conjuncto, vel aliis conjunctis, accreſcat; id eſt apud illum, vel illos maneat. *Quod accidit in re conjunctis, ſive tantum re, ſive etiam verbis conjuncti ſint.*

Quando dies legati uſusfructus cedat.

61. Dies uſusfructus legati cedit cum deberi incipit, *Infr. de verb. ſignif. l. cedere diem* 213. id eſt, ab adita hæreditate, ſi purè legatus ſit; *hic. l. unic. §. dies.* vel cum dies venit, *d. l. unic.*

unic. §. dies. ſeu conditio exſtitit, *Cod. de caduc. toll. l. unic. §. ſin aut aliquid.* ſi dies vel conditio, legato adſcripta, poſt aditam hereditatem exiſtat.

Quibus modis uſusfructus vel uſus amittitur.

62. AMitti uſusfructus dicitur, vel uſus, cum vel ad proprietatem redit, *Inſtit. de uſufr. §. ult.* vel alteri accreſcit. *ſup. de uſufr. accreſc. l.* 1. *in princ.*

[Quod quibus modis fiat vide latius apud Weſenb. *par. h. t.*]

De uſufructu earum rerum quæ uſu conſumuntur vel minuuntur.

[USusfructus eſt vel verus, vel quaſi: Verus Uſusfructus, eſt qui conſtitutus eſt iis in rebus, quæ uſu non conſumuntur.]

63. Quaſi uſusfructus, eſt uſusfructus legatus [vel alia ratione conſtitutus.] earum rerum quæ uſu conſumuntur vel minuuntur, *hic. l.* 1. ita ut legatarius [vel alius uſufructuarius.] Senatuſconſulto ſatiſdet cum morietur, vel capite minuetur, tantumdem vel æſtimationem reſtitutum iri. *l. in ſtipulatione.* 9. *& l.*

& l. ſeq. in princ. eod. & Inſt. de uſufr. §. conſtituitur. In his autem rebus uſus ab uſufructu non differt, *l. 7. l. quoniam.* 10. §. 1. *hic.*

Si uſusfructus petatur vel ad alium pertinere negetur.

[SErvitutis (vel utiliter aliorum jurium) vindicatio duplex eſt, peculiare nomen utraque ſortita; puta actio confeſſoria, & negatoria.]

64. Actio confeſſoria, eſt civilis, *Inſt. de act. §. ſed iſta.* vindicatio ſervitutis perſonalis vel prædialis, *Inſt. eod. §. æque* [iis data qui ſervitutem alterutram ſibi deberi contendunt.]

65. Actio negatoria, ſeu negativa, eſt civilis. *Inſt. de act. §. ſed iſta.* vindicatio libertatis. *Infr. ſi ſerv. vind. l. 2. in princ. & Inſt. de act. §. æque.* [data rerum, quarum ſervitus aſſeritur, dominis, earundem libertatem aſſerentibus.]

De operis ſervorum.

[VSusfructus legato ſimile eſt legatum operarum; puta cum non ſervi uſusfructus, ſed operæ legantur, ſive artificiales, ſive officiales.]

 66. Opera

66. Opera eſt diurnum officium. *Infr. de oper. liber. l.* 1.

67. Opera artificialis, ſeu fabrilis, eſt quæ in aliquo artificio conſiſtit; ut pictorio, ſutorio.

68. Opera officialis, eſt quæ in officio præſtando conſiſtit; ut in aliquo deducendo, ac domum reducendo.

De uſu & habitatione.

[VSus non minus quam Uſusfructus in cauſalem & formalem diſtingui poteſt; ut cauſalis ſit, qui eſt ex jure proprietatis rei propriç. Formalis hic definita.]

69. USUS, eſt jus utendi rebus alienis, ſalva earum rerum ſubſtantia.

[Conſtituitur & amittitur iiſdem modis, quibus Uſusfructus. *Inſt. pr. hic.*]

70. Habitatio, eſt jus & facultas habitandi in ædibus alienis.

[Idem fere effectu eſt cum ędium uſu. habet tamen quo proprium jus conſtituit. *vid. Inſt. hic.*]

Vſufructuarius quemadmodum caveat.

[ITa conſtituuntur Uſusfructus & Uſus, ut in utroque caveatur ab eo cui conſtituuntur, de utendo boni viri arbitratu,

ratu, & de reſtituendo poſt eum finitum quod inde extabit.]

71. Satiſdatio fructuaria, eſt ſatiſdatio prætoria, *hic. l.* 1. *in princ.* qua fructuarius datis fidejuſſoribus, *Infr. de ſtip. prætor. l.* 7. cavet ſe uſurum, fruiturum, boni viri arbitratu, & finito uſufructu, reſtituturum quod inde extabit. *d. l.* 1. *in princ.*

72. De ſatisdatione quaſi fructuaria. *Vide ſupra definit.* 63.

73. Satiſdatio uſuaria, eſt ſatiſdatio prætoria, *l.* 5, §. 1. *hic*, qua uſuarius, datis fidejuſſoribus, *Infr. de ſtip. prat. l.* 7. cavet ſe boni viri arbitrio uſurum, & finito uſu reſtituturum quod inde extabit.

De ſervitutibus.

[Servitutes, quæ ſimpliciter dicuntur *Rub. hic.* rerum ſeu prædiorum, reales, ſeu prædiales, vocantur, ut à perſonalibus jam explicatis diſtinguantur.]

74. Servitus [prædialis puta.] eſt jus quo prædium, alieno prædio, ſervit.

75. Prædium, eſt res immobilis.

[Eſt vel urbanum, vel ruſticum. Item vel dominans, vel ſerviens.]

76. Prædium urbanum, eſt omne ædificium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ædificium habitandi cauſa extructum. *Inſt. hoc tit. §. 1. & infr. communia præd. l. 1. & in quib. cauſ. pign. tacit. contr. l. 4. §. 1. & de verb. ſignif. l. urbana prædia. 198.*

77. Cætera omnia prædia ruſtica ſunt, quæ tamen ædificiis juncta ſunt, ſtabula, areæ, horti; non per ſe, ſed jure acceſſionis quatenus domum ſequuntur, urbanis prædiis connumerantur. *d. l. 4. §. 1. d. l. urbana prædia.*

78. Prædium dominans, ſeu ſuperius, eſt cui ſervitus præſtatur.

79. Prædium ſerviens, ſive inferius, eſt quod ſervitutem præſtat.

De ſervitutibus prædiorum Vrbanorum.

[SEcundum prædium dominans ſervitutes ſunt vel urbanorum, vel ruſticorum prædiorum.]

80. Seruitus urbana, ſeu prædii urbani, eſt qua urbanum, vel ruſticum prædium, urbano prædio ſervit.

De ſervitutibus prædiorum ruſticorum.

81. SErvitus ruſtica, ſeu ruſtici prædii, eſt qua prædium ruſticum,

cum, vel urbanum, ruſtico prædio ſervit.

[Præcipuæ ſunt, Iter, actus, via.]

82. Iter, eſt jus eundi, ambulandi hominis per fundum alienum. *l. 1. & Inſtit. de ſeruit. in princ.*

83. Actus, eſt jus agendi iumentum vel vehiculum per alienum fundum. *dict. jurib.*

84. Via, eſt jus eundi, ambulandi, agendi per alienum fundum. *eod.*

Si ſervitus vindicetur vel ad alium pertinere negetur.

85. ACtionis confeſſoriæ definitionem *Vide ſupr. num.* 64. Negatoriæ. *nu.* 65.

[Utrique enim generi ſervitutis utramque competere hanc actionem, ibidem notatum.]

Quemadmodum ſervitutes amittuntur.

86. AMittere ſervitutes dicitur, qui non tantum debitam, ſed jam conſtitutam, perdit. *hic. l. ſi partem* 19. *& ſupr. de ſervit. præd. ruſt. l. itinere* 28.

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur.

[INter perſonales actiones, ad quas à realibus tranſit, Iuriſconſultus eas primo explicat quæ ſunt de damno, & quatuor quidem.

Prima eſt de pauperie.]

87. Pauperies eſt, damnum ſine injuria facientis datum. *hic. l. 1. §. ait Prætor. & Inſt. eod. §. pauperies.*

88. Actio ſi quadrupes, eſt civilis, *l. 1. in princ. & Inſt. eod. in princ.* perſonalis, (*quia eſt ex facto*) quæ ei cujus intereſt, *l. 2 in princ.* datur, contra dominum, (*qui eſt dominus eo tempore quo agitur. d. l. §. & cum eis.*) quadrupedis, (*ſi animal non quadrupes damnum dederit, hæc actio non directa, ſed utilis competit l. 4. eod.*) quæ ingenita feritate contra naturam ſui generis nocuit, *d. l. 1. §. itaq. & § generaliter, & Inſtit. eod. in princ.* ut damni æſtimationem ſolvat, aut quadrupedem noxæ dedat. *d. l. 1. in princ. & §. cum arietis.*

Ad Legem Aquiliam.

[ALtera eſt actio Legis Aquiliæ.]

89. Lex Aquilia, eſt plebiſcitum, *l. 1. §. 1. h. t.* Aquilio Tribuno rogante

gante factum, *Inſt, eod. §. at nec plurimi* de damno per injuriam dato. *d. l.* 1. *in princ. & Inſt. eod. in princip.*

90. Damnum, (late ſumpto vocabulo) eſt quæcunque patrimonii diminutio. *Infr. de damno infect. l.* 3.

91. Damnum (anguſtè acceptum) eſt corporis peremptio, aut deterioratio. *hic. l.* 1. *in princip. Ita ſumitur hoc loco. l. ſi ſervus ſervum* 27. *§. ſi olivam & Inſt. eod. §. ult.*

92. Injuria fieri hoc loco dicitur, quod non jure *l.* 5. *§.* 1. *& Inſt. eod. §. injuria.* ſed dolo, aut culpa fit. *Inſt. eod. §. ac ne is.*

93. Actio Legis Aquiliæ datur ei qui damnum per injuriam paſſus eſt, contra eum qui damnum dedit, *Inſt. hoc. §. ult.* ut tantum ſolvat quanti plurimi fuit eo anno retrorſus computato ſervus vel quadrupes in pecudum numero exiſtens occiſus, *l.* 2. *in princ. l. ait lex* 21. *in princ. & Inſt. eod. §. his a. verbis.* aut quanti eo menſe retrorſus computato res fuit, ſi aliud damnum datum fuit, *l. ſi ſervus ſervum* 27. *§. ſervi autem & l. quemad.* 29. *§. ult. & Inſt. eod. §. ex hoc & §. ſeq.* & ſi quid præterea actoris interſit. *d. l. ait lex §. ult. & l. ſeq. & Inſt. eod. §. illud*

enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

enim ex verb. Rei autem conventi inſiciatione condemnatio duplatur. *l.2.§.1.* & *Inſt. de act. §. vi autem* & §. *ſed furti.*

De his qui dejecerint vel effuderint.

[TErtia eſt actio in factum de dejectis vel effuſis.]

94. Deiicere dicitur qui ſolida de ſuperiori loco in inferiorem locum proiicit.

95. Effundere dicitur, qui liquida, aut liquefacta, ex ſuperiori, in inferiorem locum, demittit.

96. Actio de dejectis vel effuſis, eſt prætoria, *l. 1. in pr.* & §. *1. hic.* in factum, *d.l. 1. §. hac in factum.* quæ damnum ob dejectionem, vel effuſionem, paſſo, in perpetuum, vel ſi homo liber occiſus, eive nocitum ſit, cuivis è populo intra annum, datur, *l. 5. §. hoc autem. eod.* adverſus eum ex cujus ædibus, in eum locum per quem vulgo iter ſit, vel in quo conſiſtitur, dejectum vel effuſum eſt: ut ob hominem liberum occiſum 50 aureos perſolvat: aut ſi aliter homini libero nocitum ſit, tanti damnetur, quanti judici æquum videbitur: ob alia damna data duplum præſtet. *l. 1. in princ.* & *Inſt. de ob. quæ quaſi ex delict. naſc.* §. 1.

[Quar-

[Quarta de his quæ in ſuggrunda & protecto poſita ſunt.]

97. Actio de his quæ in ſuggrunda vel protecto poſita ſunt, eſt prætoria, in factum, popularis, in decem aureos, contra eum competens, qui in ſuggrunda vel protecto, ſupra eum locum per quem vulgo iter fit, ſive in quo conſiſti ſolet, id poſitum habet, quod ſi cadat alicui nocere ſolet. *L. 5. §. Prætor. ait & §. ſequenti & §. ult. hic.*

98. Suggrunda, ſunt tabulæ circa ædificium à ſummo extenſæ, quæ tuentur ædes ab imbrium, nec non, ſi larignæ ſint, ab ignis injuria. *Cuiac. in parat. infr. de dam. infect.*

99. Protectum, eſt pars tecti eminens, quæ ſtillicidium arcet à pariete.

De noxalibus actionibus.

[PRæcedentibus ſpecialibus noxalibus actionibus generalem ſubjicit titulum Juriſconſultus.]

100. Noxia, eſt privatum ſervi delictum. *D. de ædil. edicto l. quid fugitivus 10. §. noxales.*

101. Noxalis actio, eſt quæ ex noxia à ſervo commiſſa, *l. 1. hic.* aut pauperie à quadrupede facta, *ſup. ſi quadr. paup. fec. dic. l. 1.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

l. 1. *in princ.* & *Inſt. eod. in princ.* ei, in quem factum eſt, datur contra dominum, ut litis æſtimationem ſolvat, aut ſervum, ſive quadrupedem noxæ dedat. *l.* 1. & *Inſt. eod. in princ.*

102. Noxæ deditio, eſt dominii, quod dedens in ſervo, aut quadrupede habet, ex noxali cauſa, in perpetuum tranſlatio. Per quam noxalis actio extinguitur, & is cui deditur, corporis dediti dominus fit, ſervus autem deditus, ſi noxiam undecunque pecunia conquiſita reſarcierit, auxilio Prætoris, etiam invito domino, ad libertatem pervenit. *Inſt. eod.* §. *dominus.*

Finium Regundorum.

[SEquuntur actiones mixtæ, quæ ſimul in rem ſunt & in perſonam; & ſunt tres. Finium regundorum. Familiæ erciſcundæ. Communi dividundo. §. *quædam. Inſt. de action.*]

103. Confines agri ſunt, quorum fines iidem ſunt.

104. Fines, ſunt ſpatium quinque pedum, quod l. 12. Tab. & lege Manilia (ſeu Mamilia) purum à cultura relinqui debet, ut ſine alterius incommodo illac iri, agri colendi cauſa, & aratrum circumduci poſſit. *Cicer. lib.* 1. *de legib. Iul. Frontin.* &

in. & Aggen. de limit. jur. Iſidor. lib. 5. Orig. cap. 25. §. fin.

105. Actio finium regundorum, l. 1. paſſim. h. t. ſeu finalis quæſtio, l. 4. Cod. hoc tit. c. xvj. qu. 3. ſeu limitis actio, Inter memoratos. inter confinium agrorum dominos vel quaſi dominos redditur, l. 4. §. finium. ut fines recte diſtinguantur, l. 2. in princ. & ob adjudicationem, alterutri factam aliamve juſtam cauſam, alter alteri in pecuniam damnetur. d. l. 2. §. 1. & l. 3. & Inſtit. de off. judic. §. pen.

Familiæ erciſcundæ.

[Familia hic ſignificat hereditatem. l. 2. in pr. h. t. id eſt, res hereditarias. l. 295. 1. De V. S. Ut quæ â Iudice dividantur; non verò ipſum jus ſucceſſionis, quod inter heredes vel Lex dividit, vel teſtamentum; ut nec actiones hereditariæ, ſive activæ, ſive paſſivæ, tanquam quæ inter eos diviſæ ſunt ex l. XII. Tab. l. 2. C. de hered. act. & l. 1. De except. in hoc judicium veniunt niſi ut adjudicentur. l. 2. §. ult. l. 3. h. t.

Erciſcere, vetuſtum verbum, ſignificat dividere.]

106. Actio familiæ erciſcundæ, datur inter coheredes, l. 1. in pr. & l. 2. in pr. hic. vel

vel eos qui coheredum loco habentur, u bonorum poſſeſſores, *d. l. 2. §. ſi quarta* de hereditate dividenda & præſtationibus perſonalibus. *d. l. 2. in princ. l. item Labeo. §. penult. eod.*

[Nempe familiæ erciſcundæ judicio res tantum hereditatis jure communes dividuntur; aliæ res ſingulares, quæ vel ex ſocietate, vel extra eam ex alia cauſa ſunt communes, judicio communi dividundo.]

De Communi dividundo.

[Actio communi dividundo datur, inter eos quibus aliquid commune eſt, *l. 6. §. 1. h. t.* de rei diviſione & perſonalibus præſtationibus. *l. in princ. & l. 4. §. ſicut.*

[Puta ex legati, donationis, aliave honeſta cauſſa.]

Ad exhibendum.

[AD exhibendum actio ex diverſis cauſſis competere poteſt. *l. 3. §. 1. hic.* Quia diverſis de cauſſis rem exhiberi noſtra poteſt intereſſe. Potiſſimum tamen introducta eſt in eorum gratiam, qui vindicaturi ſunt qualicunque in rem actione. *l. 3. §. autem. hic.*]

108. Exhibere, eſt facere in publico poteſtatem, ut ei qui agit ſit copia experiundi, *l.* 2. *h. t.* actione principali in cujus gratiam exhiberi petitur; *l.* 3. §. *eſt a. eod.* vel rem in eadem cauſa præſtare, in qua fuit, cum judicium (ſubaudi ad exhibendum) acciperetur, ut quis, copiam rei habens, poſſit eam perſequi actione qua experiri deſtinavit, in nullo caſu læſa. *l. Iulianus* 9. §. *quantum. eod.*

109. Actio ad exhibendum, datur ei cujus peculiariter intereſt, *l.* 3. §. *ſi mecum & l. pen.* rem mobilem exhiberi, *l.* 3. §. *item ſi optare &* §. *ſequenti. l.* 5. §. *idem Iulianus, &* §§. *ſeq. & ſup. de procurat. l. ad rem mobilem* 56. contra eum qui eam rem tenet, *l.* 3. §. *ult. & l.* 4. & exhibendi facultatem habet: *l.* 5. §. vel dolo malo fecit quò minùs teneret, & exhibere poſſet: *d. l.* 5. §. *Idem Iulianus & Cod. eod. l.* 5. ut, niſi rem arbitrio judicis exhibeat, in id damnetur quod actoris intereſt. *Inſt. de off. jud.* §. *ſi ad exhibendum.*

De interrogationibus in jure faciendis, & interrogatoriis actionibus.

[A]Ncillantur etiam actionibus realibus; puta vindicationibus, &

 maxi-

maxime petitioni hereditatis, actiones interrogatoriæ; conceſſæ olim à Prætore, ut in rem agere volens Adverſarium ſuâ confeſſione conſtringens, certam ex ea impetrare poſſet actionem.]

110. In jure hic propriè eſt apud jus dicentem, *ſup. de juſt. & jur. l. pen.* ſed hic latinè ſumitur ſive apud jus dicentem, ſive apud judicem pedaneum, *l.* 4. *§.* 1. *hic.*

111. Ius dicit magiſtratus, vel is cui à magiſtratu juriſdictio mandata eſt. *Vid. ſup. lib.* 2. *tit.* 1.

112. Iudex pedaneus, *ſup. de poſtul. l.* 1. *§. removet & Cod. de pedan. jud. l.* 5. ſeu datus, *ſup. de judic. l. judex datus* 46. *& de re judic. l. à divo Pio* 15. *in princ. & judic. ſolu. l. penult.* ſeu delegatus, *Cod. de judic. l.* 5. *l. properandum* 13. *§.* 1. *l. apertiſſimi* 16. ſeu judex ſpecialis, *ſup. de off. præſid. l.* 5. *& Cod. de judic. l. cum ſpecialis* 18. ſeu cognitor *Cod. qui pro ſua juriſd. dare poſſ. l. unic.* ſeu diſceptator, *Cod. de pedan. judicib. l.* 3. ſeu arbiter, *Cod. eod. l.* 2. *& Nov.* 82. eſt qui tantum de plano, *quia non habet tribunal*. de levioribus cauſis judicat, *Cod. de pedan. judicib. l.* 5. *id eſt uſque ad trecentos aureos Nov.* 82. *cap.* 5. nullam coercitionem habens. *d. l. à divo Pio.*

113. In-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

113. Interrogatoria actio eſt quæ ex interrogatione [puta in jure facta.] & reſponſione [ſecuta, vel contumaciter non ſecuta.] naſcitur: Sed hodie non eſt in uſu. *L.* 1. §. 1. *h.t.*

[Quia nemo cogitur ante judicium cœptum de ſuo jure reſpondere. Sane hodie, lite conteſtata, interrogationibus, ſeu, ut loquuntur, poſitionibus, probationis tantum cauſſa utimur, ut adverſarius ſua confeſſione teneatur.]

De ſervo corrupto.

114. SErvus corruptus dicitur qui ex bono malus, vel ex malo deterior factus eſt. *l.* 1. §. *ſed utrum, hic.*

115. Actio ſervi corrupti, datur ſervi illius domino, contra extraneum, qui ſervum illum dolo malo recepit, vel corrupit, *l.* 1. *in princ.* §. *pen. & ult. l.* 5. *in princ. h.t.* ut duplum præſtet quanti ea res eſt. *d. l.* 1. *in princ. d. l. ſi quis ſervum* §. *penult.*

[De filio: vel filiafam. corruptis actio utilis eſt, non directa. *l.* 19. §. 3. *eod.*]

De fugitivis.

116. FUgitivus, ſi latè accipiatur complectitur etiam erro

nem, *l.* 1. §. *fugitivum. h. t.* Sed propriè loquendo, fugitivus eſt qui extra domini domum fugæ cauſa, quò ſe à domino celaret, manſit, *Infr. De Ædil. Edict. l. quid ſit fugitivus.* 17. *in princ.* ſeu qui ea mente diſcedit ne ad dominum redeat, *ead. l.* 17. §. 1. ſeu qui certo propoſito dominum relinquit. *l.* 17. §. *Caſſius.*

[Sane hoc loco appellatione fugitivi erro continetur. *d. l,* 1. §. *fugitivum.* 5.]

117. Erro eſt, qui frequenter & ſine cauſa vagatur, & temporibus in res nugatorias conſumptis ſerius domum redit. *d. l. quid ſit fugitivus.* 17.

[Qui ſervum fugitivum celavit, furti tenetur. *l.* 1. *in pr. h. t.* Unde in eum merito actio ex SCto prodita eſt, *d. l.* 1. præter alias adverſus hujuſmodi receptatores & occultatores proditas. *l.* 3. 4. 5. *ff. ad L. Flav. de plag. l. quicunque. & tot. tit. C. de ſerv. fugit.*]

De aleatoribus.

118. ALeator, eſt qui alea ludit.

119. Alea, eſt ludus cujus eventus à fortuna pendet; ut chartis, vel talis.

5. [Prohibitum verò hic domum ludentibus præſtare, vel ad luſum compellere. Quâ pœnâ, videatur Edictum.]

Si

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Si menſor falſum modum dixerit.

120. MEnſor, eſt qui rerum metiendarum artem profitetur.

121. Modus, eſt rei quam metiri poſſumus menſura.

122. Actio in menſorem qui falſum modum dolo malo renuntiavit, in factum à prætore datur, *l.* 1. in id quod actoris intereſt. *l.* 3. §. 1. Similis actio competit adverſus architectum, vel redemptorem qui in menſura fefellit. *l. ult.* §. *pen.* & adverſus tabularium qui in computatione fefellit. *d. l. ult.* §. *ult.*

De Religioſis & ſumptibus funerum, & ut funus ducere liceat.

123. LOcus purus eſt qui neque ſacer, neque ſanctus eſt, neque religioſus. *L.* 2. §. *purus. hic.*

Res ſacræ definitæ ſunt ſup. *lib.* 1. *def.* 54. Res ſanctæ. *eod. lib. definit.* 56.

124. Sepulchrum eſt locus religioſus, *quem definivi lib.* 1. *defin.* 55.

125. Monumentum, eſt quod memoriæ ſervandæ gratia exiſtit, *l.* 2. §. *monumentum.* vel res memoriæ cauſa in

poſterum prodita. *l. monumentum* 42.

126. Cœnotaphium, eſt ſepulchrum honorarium, *Sueton. in Claud. cap.* 1. ſeu tumulus inanis, *Virg.* 3. *Æneid.* ſeu monumentum memoriæ cauſa factum, in quod non eſt mortuus illatus. *d. l. monumentum.*

127 Sumptus funeris cauſa factus, eſt qui ideò fit ut funus ducatur, ſine quo funus duci non potuit. *l. & ſignis* 14. *§. funeris & §. ſeq. & l. funeris* 37. *in princ.*

128. Actio funeraria à Prætore datur, *l. ſi quis ſepulchr.* 12. *§. Prætor ait.* ei qui funus fecit, *d. l. ſi quis §. hoc edictum.* adverſus eos ad quos funus pertinet, *d. l. ſi. quis §. prætor ait & §. ult.* ut ab eis recipiat quod in funus impendit, *d. l. §. ſi prætor ait.*

De mortuo inferendo, & ſepulchro ædificando.

129. INterdictum de mortuo inferendo eſt prohibitorium, *l.* 1. *§. hoc interdictum.* ne ei qui per locum ſuum, *d. l.* 1. *§. hoc interdicto.* vel ſibi hanc ſervitutem debentem, *d. l.* 1. *§. item ſi mihi.* mortuum infert in locum, in quem inferendi jus habet, *d. l.* 1. *in princ.* vis fiat, quo-

quominus inferre liceat. *d. l. 1. in princ.* & *ſupr. tit. prox. l. liberum 9.*

130. Inferre mortuum prohibet qui vel in locum inferre vetat, vel itinere arcet. *d. l.* 1. §. 1.

131. Actio in factum perpetua ei qui mortuum quo jus erat inferre prohibitus, alio inferre coactus eſt, adverſus eum qui prohibuit, in id datur quod Actoris intereſt. *ſup. tit. prox. l. liberum 9.*

132. Interdictum de ſepulchro ædificando eſt prohibitorium, ne ei qui jus ædificandi ſepulchri habet, vis fiat, quominus ædificet. *l. 1. Prætor ait. h. t.*

133. Ædificare dicitur, qui novum opus molitur, aut vult vetus reficere, *l.* 1. §. *pen.* aut inchoatum perficere. *ult. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER TERTIUS.

Ex tertia parte Digeſtorum.

De Rebus creditis, ſi certum petatur, & de Condictione.

1. RES credita dicitur, quocunque contractus genere aliquis alienam fidem ſequatur *L. 1. h. t.*

2. Actio ſi certum petitur, *Inf. de tritic. act. l. 1. in princ.* ſeu certi condictio eſt actio civilis perſonalis, *l. certi condict. 9.* quæ datur ad certam rem, ex certo vel incerto contractu, aliave quavis cauſa debitam petendam.

[Equidem non omnis condictio eſt certi; ſed alia eſt certi, alia incerti; quatenus alia rem certam, alia incertam perſequitur.]

3. Certum, eſt quod apparet quid, quale, & quantum ſit *l. 6. infr. de verb. oblig. l. ſtipulationum 74. §. 1.*

4. Incertum, eſt in quo ea tria non apparent, id eſt, quid, quale, & quantum ſit. *Infr. de verb. ob. l. ubi 175. in princ.*

[Itaque res certa eſt vel corpus, ſeu ſpecies,

ſpecies, ut Stichus; vel quantitas, ut vini Campani amphoræ centum. Res incerta aut eſt genus, ut homo; aut quantitas, ut vinum, & id quod intereſt; aut res incorporalis; ut quæ omnes incerti condictione petantur. *Pac. Iſagog. hic.*]

5. Certus contractus eſt, cujus genus certum eſt; ut mutuum, commodatum, emptio, locatio.

6. Incertus contractus eſt, de quo dubitatur ad quod genus referri debeat; ut cum res æſtimata vendenda datur hac lege, ut eadem res, vel æſtimatio reddatur. *Infr. de æſtimat. l.* 1.

[Certi condictio datur quidem ex omni cauſſa & obligatione ex qua certum debetur; hoc tamen titulo maxime ea quæ eſt ex mutuo ſpectatur. Ex quo certi condictio ideò ſemper datur, quia quod mutuo datur ſemper eſt certum.]

7. Mutuum, eſt contractus, [re conſtans.] quo pecunia numerando, vel metiendo, vel appendendo datur, ut ſtatuto tempore tantumdem ex eodem genere reddatur. *l.* 2. *&* 3. *& infr. de obl. & act. l.* 1. *§. re contrahitur, & Inſt. quibus mod. re contr. obl. in princ.*

8. Pecunia, hoc loco, eſt quidquid numero, menſura, vel pondere conſtat. *d.*

 l. 2. *§.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

l. 2. §. creditum. Alibi aliter accipitur.

9. Dare, eſt dominium transferre. *Inſtit. de act. §. ſic itaque.*

10. Actio ex mutuo, eſt certi condictio, *Inſt. quib. mod. re contr. obl. in princ.* ei competens cujus nomine mutuum datum eſt, *l. 2. §. pen. & l. certi 9. §. penult. & infr. de verb. ob. l. ſi ita ſtipulatus* 126. *§. Chryſogonus.* adverſus eum qui mutuatus eſt, *Cod. ſi certum pet. l. eum qui* 13. ut quantum accepit tantumdem reddat, ex eodem genere, & eadem bonitate. *l. 2. in princ. & infr. de obl. & act. l. 1. §. re contrahitur & inſtit. quibus modis re contr. obl. in princ.*

De jurejurando ſive voluntario, ſive neceſſario, ſive judiciali.

[Sunt cauſſæ ex quibus modò certum, modò incertum petitur; & proinde modò certi, modò incerti condictione agitur. Prima eſt jusjurandum; ut quo modò certum aſſeritur deberi, modò incertum. Item quæ ſequuntur condictiones uſque ad titulum commodati, & contra.]

11. Iusjurandum eſt divini numinis aſſumptio, ad id quod aſſeritur confirman-

mandum. *Author Rhetor. ad Heren. cap.* 18.

[Eſt vel ſimplex invocatio, vel imprecatio.]

12. Imprecatio, eſt divinæ vindictæ petitio, ſi aſſertio falſa ſit: veluti puniat me Deus, ſi mentior.

[Iurisjurandi ſpecies, quod ad remedium expediendarum litium attinet, ut inſcriptio indicat, ſunt tres, voluntarium, neceſſarium, judiciale.]

13. Iusjurandum voluntarium, eſt quod ex conventione partium, extra judicium præſtatur.

14. Neceſſarium, eſt quod lege jubente præſtatur; ut calumniæ, vel fidelitatis.

15. Judiciale, eſt quod in judicio defertur, *ſic accipitur in hac rubr.* vel à judice præſtatur. *Cod. de judic. l. rem non novam* 14. *verſ. & hoc.*

[Sed & ſunt tot juramentorum genera quot ſunt ea de quibus juratur; Ut veritatis, vel credulitatis. Item obligatorium, confirmatorium, probatorium, ſuppletorium, deciſorium, liberatorium.]

16. Iusjurandum veritatis, eſt cum quis jurat rem ita ſi habere, ut ipſe jurat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

puta rem ſuam eſſe. *l. nam poſteaqu.* 9. *§. ult. h. t.*

17. Iuſiurandum credulitatis (ut Doctores loquuntur) eſt cum quis jurat ſe aliquid credere; puta ſe bona fide litigare, quia putat ſe juſtam habere litigandi cauſam. *Inſt. de pœn. tem. litig. §.* 1.

18. Iuſiurandum obligatorium, eſt quod obligationem parit, vel auget: ut cum aliquis jurat ſe aliquid daturum, vel facturum.

19. Confirmatorium, eſt quod ad confirmandam obligationem, & actionem ex alia cauſa ortam adhibetur: ut cum quis jurat ſe fidem contractus ſervaturum, *C. ſi adu. vend. Auth. ſacramenta.* vel ſe eſſe majorem 25. annis dum contrahit. *Cod. ſi min. ſe ma. dix. l.* 3.

20. Probatorium, eſt quod rei dubiæ probandæ cauſa interponitur. Hujus ſpecies ſunt ſuppletorium, & deciſorium.

21. Suppletorium appellatur, quod defertur ad ſupplendam ſemiplenam probationem.

22. Deciſorium, eſt quod judex defert, ut ſecundum illud ſententiam proferat.

23. Liberatorium, eſt quod obligationem, & actionem inefficacem reddit: ut cum quis jurat ſe non debere, *l.* 3. *&* *l.* 9.

l. 9. in princ. vel jurejurando tranſactionem firmat. *Cod. de tranſact. l. ſi quis major 40.*

24. Extrajudiciale, quod extra judicium præſtatur.

[Item eſt vel forme, vel informe.]

25. Forme, eſt in quo dominium, vel obligationis cauſa exprimitur: veluti juro rem meam eſſe, juro decem mihi deberi ex mutuo.

26. Informe, eſt in quo nec dominium, nec obligationis cauſa exprimitur; veluti juro te mihi debere centum.

27. Iuſiurandum defert, qui juriſiurandi conditionem offert. *L. 3. in princ. l. jusjurandum, & ad pecunias 34. §. datur.*

28. Refert, qui invicem defert ei à quo ſibi delatum fuit. *d. §. datur & Cod. de reb. credit. l. penult. §. 1.*

29. Dat ſeu præſtat, is qui jurat. *l. 5. §. dato l. 9. §. 1.*

30. Revocat, qui à delatione per pœnitentiam diſcedit. *Cod. de reb. credit. l. ſi quis juſiur. 11.*

31. Remittit, qui jurare parato gratiam facit, contentus voluntate ſuſcepti juriſiurandi. *L. 6.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

32. Recuſat qui jurare non vult. *Cod. de reb. credit. l. penult.*

[Ex jurejurando datur vel actio, vel exceptio.]

33. Actio ex jurejurando utilis, *l. quod ſi juravi* 29. ſive in factum, *l. ſed ſi poſſeſſori* 11. *§.* 1. *cum ſeq.* ei cauſæ accommodata, ſuper qua juratum fuit (*veluti qui juravit ſe emiſſe, habet actionem utilem exempto l. ſi duo* 13. *§. ſi quis juraverit vendidiſſe. qui juravit rem ſuam eſſe, habet utilem rei vindicationem d. l. ſi duo §.* 1.) à Prætore datur ei qui non temere & ſponte, ſed ſecundum delatam conditionem juravit, *Inſt. de act. §. in perſonam, & §. item ſi quis poſtulaver.* rem ſuam eſſe, *d. l. ſi duo §.* 1. vel ſibi deberi, *d. §. ſi quis poſtul.* (*Vnde apparet hanc actionem modo eſſe in perſonam Inſt. de act. d. §. in perſon. modo in rem ſup. de pub. in rem act. l.* 7. *§. ſi petenti.*) cuive remiſſum eſt jusjurandum, *l.* 5. *ult. & l.* 6. contra eum contra quem juratum fuit. *l.* 6. *§. ult. & ſup. de publ. in rem act. dicta. l.* 1. *§. ſi petenti,*

34. Exceptio juriſiurandi à Prætore datur ex jurejurando liberatorio, tam ei qui juravit & cui jurare parato remiſſum eſt juſiurandum; quam alii cuicunque,

ad quem res pertinet, *l. 3. in pr. l. 6. l. 7.* ne quæratur an debeatur, ſed an juratum ſit, *l. 5. §. dato.* Quia religioni ſtare oportet. *Sup. de dolo l. quod ſi deferente.* 21.

De in litem jurando.

35. Iusjurandum in litem, eſt quod in judicio arbitrario, vel bonæ fidei, *l. 5. & 6.* propter rei conventi dolum, ſeu contumaciam, *l. 2. §. 1.* non propter culpam, *d. l. 2. §. 1. l. 4. §. ult. & l. pen.* à judice actori defertur, *dicta l. 4. §. 1.* ut juret quanti ſua interſit, *d. l. 1. §. d. l. pen.* vel ad quamcunque quantitatem vult, vel intra quantitatem ab ipſo judice taxatam, ut in eam quantitatem reus damnetur; niſi ex magna cauſa, & probationibus poſtea repertis minoris condemnandus, vel prorſus abſolvendus videatur. *d. l. 4. §. jurare & §. ſeq.*

De Condictione cauſa data, cauſa non ſecuta.

[ET hac plerunque quidem certum petitur, puta ſi decem data repetantur; aliquando tamen incertum; nempe cum is cui res incerta debetur, accepto tulit ut debitor aliquid faceret. *Pac. Iſag. hic.*]

36. Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

36. Condictio ob cauſam dati, *Cod. lib.* 4. *rubr.* 6. ſeu condictio cauſa datâ, causâ non ſecuta. *ut in hac rubr.* (id eſt quâ ob cauſam data ob cauſam non ſecutam repetuntur) datur ei qui ob cauſam futuram honeſtam dedit, vel promiſit, contra eum qui accepit vel ſtipulatus eſt; ob id competens, quod cauſa propter quam datum, vel promiſſum fuit ſecuta non eſt, *ſup. de condict. ob turp. cauſ. l.* 1. & *Cod. de rer. permut. l.* 4. vel quia Actorem re integra pœnituit, *l.* 5. ut ſpecies cum fructibus & omni cauſa, *l.* 7. *infr.* vel quantitas, *argumento l.* 7. *infr. de cond. ind.* data reſtituatur. vel quod promiſſum eſt accepto feratur. *l. ſi donaturus* 9. §. 1.

De condictione ob turpem, vel injuſtam cauſam.

[TErtia cauſſa ob quam modò certum, modò incertum petitur, eſt datio vel promiſſio ob turpem cauſſam.]

37. Turpis cauſa, eſt res, id eſt, cauſa finalis, *l.* 1. *in princ.* quæ eſt natura, *C. de cond. ob temp. cauſ. l.* 5. vel juris diſpoſitione, *Cod. eod. l.* 3. probroſa.

38. Condictio ob turpem cauſam datur

tur ad repetendum, quod quis ob rem ex ſolius adverſarii parte turpem dedit *l.* 1. §. *ult.* *l.* 2. 3. 4. vel promiſit, *l. pen. & Cod. eod. l.* 1. *& l.* 5. ſive res ſecuta ſit, ſive non ſit. *d. l.* 1. §. *ult.*

39. Injuſta cauſa eſt, ex qua, licet juri contraria, ſecutum aliquid eſt: ut ſtipulatio per vim extorta, ex qua pecunia exacta eſt. *l.* 7.

40. Condictio ob injuſtam cauſam datur ad repetendum quod ex injuſta cauſa exactum fuit. *d. L.* 7.

De condictione indebiti.

41. INdebitum hic dicitur, quod natura non debetur, *l. naturaliter* 13. ut quia petenti obſtat exceptio perpetua, *l. ſi non ſortem* 26. §. *indebitum &* §. *adeo.* favore excipientis introducta. *l. qui exceptionem* 40. *in princ.*

42. Condictio indebiti datur ad repetendum quod quis indebitè, *Inſt. quib. mod. re contrah. obl.* §. 1. per ignorantiam, *l.* 1. *& infr. de reg. jur. in l. cujus per error.* 53. facti, *Infr. de jur. & fact. ignor. l. pen.* §. *ult. & Cod. eod. l. cum quis* 10. *& ad l. Falcid. l. error* 9. dedit. *Inſt. d.* §. 1. (una cum fructibus & aliis acceſſionibus, ſi ſpecies data fuit,) *l. in ſumma*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ma 65. §. *ei qui.*) vel promiſit. *l. is qui* 31.

[Hic incertum condicitur, ſi promiſſo modò indebito liberatio condicitur; certum ſi indebitum jam ſolutum condicitur.]

De condictione ſine cauſa.

[ET hic modò certi, modò incerti eſt condictio, quod tam promiſſum, quam ſolutum repeti poſſit.]

43. Condictio ſine cauſa ei qui dedit vel promiſit, *l.* 1. *in princ.* & *l.* 3. adverſus eum cui datum vel promiſſum eſt competit, ad id quod datum eſt, vel promiſſi liberationem repetendam; quia vel ſine cauſa datum ſeu promiſſum fuit, vel cauſa non eſt ſecuta; vel eſt finita, vel non juſta eſt, vel ad non juſtam cauſam rediit. *l.* 1. & 4.

De condictione furtiva.

44. COndictione furtiva ſurreptam rem, *l.* 7. §. 1. & *Inſt. de obl. quæ ex deb.* §. *ult.* & *ert.* §. *ex maleſ.* cum fructibus, *l. in re furtiva* 8. §. *ult.* dominus, *l.* 1. vel poſſeſſionem non dominus ut creditor, *l.* & *ideo* 12. §. *ult.* condicit furi, ejuſque heredibus, *Inſt. de obl. quæ ex dol.* §. *ult.* non in quantum ad

eos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eos pervenit, ſed quatenus heredes ſunt. *l. in condictione 9.*

[Hic certi condictio datur domino rem ſuam, incerti non domino poſſeſſionem, vel creditori ſurreptum pignus condicenti: *Pac. Iſag hic.*]

De condictione ex lege.

45. CONdictio ex lege, eſt quam nova lex introduxit, non expreſſo actionis genere quo agi oporteat. *L. unic.*

46. Nova lex eſt quæcunque eſt lege 12. tab. poſterior. *Sup. de capit. minut. l.*

[Et hic condictio certi eſt, ſi rem certam; incerti, ſi rem incertam perſequatur.]

De condictione Triticiaria.

47. CONdictio Triticiaria in perſonam ex quacunque cauſa, excepta regulariter cauſa dominii, *l.* 1. *in fin. & l.* 2. & de quacunque re præterquam de pecunia numerata, *d. l.* 1. *in princ.* competit ad rei æſtimationem arbitrio judicis conſequendam. *l. pen. & ult. Cuiac. in paratit.*

[Et hic, quia de re æſtimanda competit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

petit, quælibet res in eam venit, ſive certa, ſive incerta.]

De eo quod certo loco dari oportet.

48. ACtio de eo quod certo loco datur ex cauſa ſtricti juris, *l.* 2. §. 1. *l.* 5. 6. 7. cum alio loco agitur, quam eo, in quem ſolutio collata fuit, *l.* 1. *l.* 4. *& Inſt. de act. d. §. præterea.* & ejus loci mentio fit, *Inſt. eod. d. §. plures autem verſ. loco.* ut judex arbitretur quanti actoris vel rei intereſt eo potius loco ſolvi, quam ubi agitur. *dicta l.* 2. *in princ. d. l.* 3. *& Cod. ubi conven. qui cert. loc. dar. promi. d. l. unic.*

[Hic ſi quis certum debens certo loco dare tenetur, certum ab eo petetur: ſi alio loco agatur, etiamſi certum quid in obligationem ſtricti juris deductum ſit, tamen incertum peti debet, datâ judici quanti Actoris vel Rei intereſt ſuo potius loco ſolvi, quam ubi petitum eſt, æſtimandi facultate.]

De pecunia conſtituta.

49. PEcunia hoc loco, eſt quæcunque res æſtimari pecunia poteſt. *Cod. hoc tit. l.* 2. §. *& neminem.*

50. Conſtitutum eſt pactum, *l.* 1. *in princ.*

princ. & Inſtit. de act. §. de conſtituta. de pecunia debita, *d. l.* 1. §. 1. vel alia ejus loco, *d. l.* 1. §. *an poteſt.* intra certum tempus ſolvenda, *l. promiſſor* 21. §. 1. priorem obligationem non novans, ſed ei accedens.

51. Debitum hic dicitur, quod vel naturaliter debetur, *l.* 1. §. *pen.* vel jure prætorio, *d. l.* 1. §. *ult.* vel jure civili ita ut ei non obſtet perpetua exceptio. *l.* 3. §. 1. *l. item illa* 18. §. *ult. l. ubi* 28. *& infr. de in rem verſo. l. ſi filiusf.* 15. *& de adminiſtr. rerum ad civit pertinent. l.* 3. §. *in eum.*

52. Actio conſtitutoria, ſeu de conſtituta pecunia, datur ei cui fuit conſtitutum, *l. ſi vero* 8. adverſus eum qui conſtituit, *l. qui autem in princ. & Inſtit. de act.* §. *de conſtituta. d. l. item illa* §. ut res de qua convenit præſtetur. *re & Cod. eod. l.* 2. *in princ.*

[Hic vel certi vel incerti condictio eſt; prout quis vel certum, vel incertum ſe ſoluturum conſtituerit.

Condictionum præcedentium aliquæ appellatione promutui continentur; puta ob cauſſam dati; ob turpem cauſſam; indebiti; ſine cauſſa, furtiva. *Treutl. diſput. de condict. ex promutuo.*

Promu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Promutuum, eſt omnis prærogatio, ſeu repræſentatio & datio in anteceſſum; ut cum aliquid ob rem datur. *l.* 15. *§. item cum quidam. l.* 40. *§. item quæro an eorum ff. de ſtatu lib.*]

Commodati vel contra.

53. COmmodatum eſt contractus, [re conſtans.] *ſup. de pact. l* 7. *§.* 1. quo res gratis utenda datur hac lege, *Infr. de obl. & act. l.* 1. *§. is quoque & Inſtit. quib. mod. re contrah. obl. §. item is.* ut uſu cujus gratia tradita eſt finito, *l. in reb.* 17. *§. ſine.* eadem ſpecies reſtituatur. *l.* 1. *§. is quoque d. §. item is & ſup. de reb. credit. l.* 1. *in princip.*

54. Commodator, eſt qui utendum dat.

55. Commodatarius, qui utendum, accipit.

56. Actio commodati, eſt quæ ex commodato oritur, *l.* 1. *in princip.* civilis *l. in commodato* 17. *§. ſine.* perſonalis, *Inſt. de act. §. rei perſequend.* perpetua, *Cod. de conſtit. pecun. l.* 2. *verſ. neque ſit.* rei perſecutoria, *d. §. rei perſeq.* bonæ fidei, *l.* 3, *§. in hac act. & Inſt. de act. §. actionem.*

[Non

[Non ut una actio eſt mutui, nempe certi condictio; ita una eſt actio commodati: ſed hic una eſt directa, altera eſt contraria quia ſecus quam mutuum, eſt contractus ultro citroque obligatorius.]

57. Actio commodati directa datur commodanti. *l. ita ut* 16. contra commodatarium, *Infr. de obl. & act. l.* 1. *§. is quoque & Inſt. quib. mod. re contr. oblig. §. item is.* ut res commodata, *Infr. de obl. & act. d. l.* 1. *§. is quoq:* (id eſt eadem ſpecies) *ſup. de reb. cred. l.* 2. *in princ.* reddatur unà cum acceſſionibus, *l.* 5. *§. uſque adeo.* & eo quod intereſt, ſi deteriorata reddatur. *l.* 3. *§.* 1.

58. Actio commodati contraria datur commodatario, contra commodatorem, ad recipiendas impenſas non modicas in rem bona fide factas, vel quod ſua intereſt non decipi à commodatore, puta commodatis vaſis vitioſis, *l. in reb.* 18. *§. poſſ. d. l. in reb. §. idem qui ſciens & §. pen.* vel re ante finitum uſum adempta, *l. in quadrato* 17. *§. ſicut.* & rem; vel precium, ſi commodatarius quia rem perdiderat, pretium pro eo commodatori dedit, poſtea commodator eam rem nactus eſt. *d. l. in commod. §. ult.*

De pignoratitia actione, vel contra.

[PIgnoris vox varie accipitur.]

59. Pignus, (propriè acceptum, quatenus diſtinguitur ab hypotheca,) eſt res à debitore creditori obligata & tradita, *Inſt. de act. §. Item Serviana verſ. in pignoris.* in rei creditæ ſecuritatem, *Infr. de obl. & act. l.* 1. *creditor & Inſtit. quib. mod. re contr. ob. §. ult.* ut cum debitum ſolutum, vel aliter creditori ſatisfactum fuerit, *l. quidam. §. omnis d. Inf. de obl. & act.* eadem ſpecies reſtituatur. *l.* 1. *§. creditor & Inſt. d. §. ult.*

[Nempe pignus propriè vocatur ſi tradatur creditori, pręſertim ſi ſit res mobilis; ſi verò ejus poſſeſſionem debitor retineat, hypotheca proprie dicitur; præſertim ſi ſit res immobilis. *l.* 9. *§. proprie. h. t. & infr. de V. S. l.* 238. *§. pignus. & Inſt. de action. §. item. Serviana. p. ac. Iſag. hic.*]

60. Item pignus eſt contractus quo res ita pignori nexa traditur. *ſup. de pact. l.* 1. *§. ult.*

61. Præterea pignus eſt jus quod creditor habet in pignore. *Vt in tit. infr. quib. mod. pig. vel hypoth. ſolu.*

[Actio pignoratitia, latè accepto vocabulo

cabulo dicitur quæcunque actio ex pignore oriens ita, ut etiam complectatur actionem prætoriam in rem, *l. 3. §. eſt autem. ff. ad exhibend. l. 9. pr. ff. Quib. mod. pign. vel hypoth. ſolv.*]

62. Actio pignoratitia eſt ex contractu pignoris civilis in perſonam.

[Rei perſecutoria, quæ datur ſoluto debito, & pignoris obligatione; qua durante datur actio Serviana, vel quaſi Serviana.

Pignoratitia eſt duplex: directa, & contraria.]

63. Actio pignoratitia directa ei qui rem pignori dedit, *Cod. hoc tit. l. nec creditores* 10. adverſus creditorem, ſoluto, vel oblato toto debito, aut ſi aliter creditori ſatisfactum ſit, *dicta l. 9. §. omnis & §. ult.* in hoc competit, ut eadem ſpecies reſtituatur, *l. debitor* 40. *§. ult. & ſupr. de oblig. & act. l. 1. §. creditor & Inſt. quib. mod. re contrah. ob. §. ult.* unà cum fructibus, *l. ſi pignore* 22. *§. ſi prædo.* & ſi res creditoris dolo, aut culpa deterior facta ſit, id quod intereſt, *l. ſi cum venderet.* 13. *ult. & l. 7. ſeq. & Cod. eod. l. 3. & Inſtit. d. §. ult.* & ex parte creditoris, repromittatur dolum malum abeſſe. *l. creditor* 25.

64. Actio pignoratitia, contraria creditori pignoratitio, *l. ſi neceſſarias* 8. *in princ. l. tutor.* 16 *in princ. l. ſi pignore* 22. §. *ult. l. cum debitore.* 32. ejuſque heredibus, (*quia eſt in contractu.*) datur contra debitorem, *l.* 1. §. *ult. & d. l. tutor.* §. 1. *d. l. ſi pignore* §. *pen. d. l. cum debitore. & l. ſi quis in pignore.* 36. & ejus heredes, (*quia eſt in contractu.*) ut indemnis ſervetur, *l. ſi ſervus.* 31 ſi fortè in pignore deceptus ſit, *l.* 1. §. *ult cum ſeq.* aut neceſſarias impenſas fecerit, *l. ſi neceſſarias.* 8. *in princ.* aut ſine dolo & culpa duplum ob evictionem pignoris venditi præſtiterit. *d. l. ſi pignore* §. *ult.*

De Exercitoria actione.

[PRæcedentibus actionibus conveniuntur, qui ex ſuis contractibus tenentur; ſequuntur aliæ, quibus agi poteſt, quando perſonæ quæ ab aliis pendent, alienaque fide nituntur, in contrahendo intervenerunt. 1. Exercitoria; 2. Inſtitoria; 3. Tributoria, Actio Prætoria in filiumfamilias.]

65. Exercitor, eſt ad quem quotidianus navis quæſtus pertinet; ſive ſit dominus navis, ſive eam à domino per averſionem

nem conduxerit. *l.* 1. §. *exercitorem. & Inſt. quod cum eo.* §. *eadem ratione.*

66. Per averſionem conducere, eſt totam rem, ut totam navem ſimul conducere; non per partes, nec in ſingula onera invehenda, ſive importanda, *Infr. tit. prox. l. ult.* §. *ult.* Similis eſt interpretatio emptionis per averſionem. *Infr. de contr. empt. l. qui officii.* 62. §. *ult. & de per. & com. rei vend. l.* 4. §. 1. & 2.

67. Magiſter eſt cui totius navis cura mandata eſt; *L.* 1. §. 1.

[Sive ab ipſo exercitore, ſive à primo navis magiſtro. *d. l.* 1. §. *magiſtrum.* Idque vel locandis navibus, vel emendis vendendiſque mercibus, vel vectoribus conducendis, vel armamentis emendis. §. *l.* 1. §. 3.]

68. Actio exercitoria à Prætore datur ei qui cum magiſtro jus rei nomine in quam magiſter eſt præpoſitus, *l.* 1. *in princ. &* §. *pen. & Inſt. quod cum eo* §. *ead. ratione.* contraxit, *d. l.* 1. §. *non autem &* §. *penult. & Inſtit. d.* §. *ead. actione.* adverſus exercitorem. *d. l.* 1. *in princ. &* §. *pen. & Cod. eod. l.* 4.

[Puta ex contractu cauſſam habente talem ob quam navi eſt præpoſitus. *d. l.* 1. §. 5. *l. fin.*]

De lege Rhodia de jactu.

[PErtinet ad maritimam negotiationem lex Rhodia de jactu.]

69. Lex Rhodia, eſt quæ Rhodios authores habet, ac propter æquitatem à Romanis recepta eſt; qua cavetur, ut ſi levandæ navis cauſa merces in mare jactæ ſint, omnium contributione damnum ſarciatur, *l.* 1. dummodo eo jactu navis ſervata ſit *l.* 5. *&* 7.

[Puta quorum quid interfuit mercium ſervatarum cauſſa jacturam fieri; etiam domini navis, proportione quod navem habeat ſalvam; ut & ſi ipſe quid, puta trabem navis levandæ cauſſa, abjiciat, contributio locum habet. *l.* 5. *in fin.*]

De Inſtitoria actione.

70. INſtitor [dictus ab eo quod gerendo negotio inſtet. *l.* 3. *h. t.*] eſt qui tabernæ, vel cuilibet negotiationi præpoſitus eſt. *L.* 3. *&* *l.* 5.

[Vel Inſtitor, eſt qui tabernæ locove, ad emendum, vendendumve præponitur: quive ſine loco ad eundem actum præponitur. *l.* 18. *eod.*

Propriè tamen eum Inſtitorem dici putant, qui non ad certum genus negotiorum,

tiorum, ſed univerſaliter negotiationi quæſtuariæ præponitur. *Bart. Iaſ. & Dd. in l. ſi Inſtitorem. 29. ff. ſi cert. pet.* Qui non ad negotiandum, ſed uni alicui negotio, aut certo facto præpoſitus eſt, quaſi Inſtitorem rectè dici arbitrantur. Ex cujus contractu cum agitur, utilis inſtitoria datur. *VVeſenb. par. hic.*]

71. Actio inſtitoria, *l. 1. & Inſtit. quod cum eo §. ead. ratione.* datur ei qui cum inſtitore in eam cauſam in quam præpoſitus eſt contraxit, *l. 5. §. non tamen, & Cod. eod. l. 2. cum ſeq.* adverſus eum qui inſtitorem præpoſuit. *l. 1. & paſſim.*

[Non tenetur de eo, de quo præſcriptum ne contrahatur, aut quod eſt extra formam præpoſitionis. *d. l. 5. §. 11. & ſeqq.*]

De Tributoria actione.

72. Actio Tributoria à Prætore, *l. 1. §. 1. & Inſtit. quod cum eo §. introduxit.* datur ei qui cum alieno ſervo aut filiofamilias, *l. 1. §. pen.* ejuſve inſtitore, *l. 5. §. Item parvi.* ex cauſa pertinente ad mercem peculiarem, *d. l. 5. §. meus.* in qua ſervus ſciente domino, *d. §. introduxit.* aut filiusfamilias ſciente patre negotiatur, adverſus patrem vel domi-

dominum, *l. 1. §. penult.* eumve qui pro domino habetur;ut bonæ fidei poſſeſſorem, aut fructuarium, in merce ad ipſum pertinente, *d.l. 1. §. ult. & l. ſeq.* qui nihil, aut minus ex merce peculiari tribuit actori, quam ei tribui debeat. *d. l. 1. §. ſi unius & d. §. introduxit.*

Quod cum eo qui in aliena poteſtate eſt negotium geſtum eſſe dicetur.

73. IN aliena poteſtate dicuntur eſſe ſervi, & filii familiarum. Quoniam illi in parentum, hi in dominorum poteſtate ſunt. *Sup. de his qui ſunt ſui. l. 1. in princ. & §. 1. l. 3. & Inſtit. eod. in princ. §. 1. & de patr. poteſt. in princ.*

74. Negotii appellatione hic omnis contractus, & quaſi contractus continetur, *ut etiam ſup. de minorib. l. 7.* Licet propriè geri dicatur, quod re fit ſine verbis. *Infr. de verb. ſignif. l. labeo 19.*

75. Actio prætoria, *l. 1. in princ.* in filium familias qui poſt contractum, *l. 4. §. quanquam.* ſui juris factus eſt, *l. 2.* nec patri heres exiſtit, *dict. l. 2. in princ.* vel ex minima parte heres extitit, *d. l. 2. §. 1.* nec poſt multos, ex quo ſui juris factus eſt, annos convenitur, *l. 4. §. pen.* nec ſe patrem familias mentitus con-

contrahit, *d. l.* 4. §. 1. nec conſentiente patre mutuam pecuniam accepit, *l. pen.* ei qui cum filio familias contraxerat, non in ſolidum competit, ſed in quantum reus facere poteſt, *d. l.* 2. *in princ.* deducto eo quod debet creditoribus privilegiariis, & his quibuſcum, poſtquam ſui juris factus eſt, contraxit. *l.* 3.

De Senatuſconſulto Macedoniano.

76. SEnatuſconſulto Macedoniano, occaſione à Macedone fœneratore ſumpta, cavetur, ut ſi filius familias numeratam pecuniam mutuo acceperit, ex eo contractu regulariter actio efficax non ſit. *l.* 1. *in princ. & Inſtit. quod cum eo* §, *penult.*

[Is ergo ſolus in Senatuſconſultum impingit, qui mutuam pecuniam filio dedit; non qui aliàs contraxit, puta vendidit, permutavit. &c. Niſi fraus Senatusconſulto ſit cogitata; ut qui credere non potuit, vendiderit, ut rebus venditis diſtractis pecunia filiusfamilias uteretur. *l.* 25. §. 2. *hic.*]

De peculio.

[EX contractibus, cum iis initis qui in aliena ſunt poteſtate, & aliæ ex Edicto Prætoris ſunt actiones. 1. de peculio.

culio. 2. de in rem verſo. 3. quod juſſu.]

77. Peculium, eſt quod ſervus, domini permiſſu, ſeparatim à rationibus dominicis habet, deducto inde, ſi quid domino debetur, *l. 5. §. ult.* Sed filii quoque familiarum peculium habere dicuntur, *Inſt. de actionib. §. actiones & alibi paſſim.* non patres familiarum. *Inf. de verb. ſign. l. paterf.* 182.

78. Peculium caſtrenſe, eſt quod filius familias acquiſivit occaſione armatæ militiæ. *Infr. de caſtrenſi pecul. l. caſtrenſe.* 11.

79. Quaſi caſtrenſe eſt quod filius familias acquiſivit occaſione militiæ togatæ, ut advocatus; *Cod. de advoc. diu. jud. l. 4. cum ſeq.* vel religioſæ, ut clericus; *Cod. de epiſc. & cleric. l. cum lege* 50. vel ex donatione Principis, ſive Auguſtæ, acquiſivit. *Cod. de bonis quæ lib. l. penult.*

80. Peculium paganicum, eſt quod extra dictas cauſas filiofamilias acquiritur. *Cod. de inoff. teſt. l. ult. in princ.*

81. Peculium profectitium, eſt peculium paganicum, de re patris profectum. *Inſt. per quas perſon. nob. acquir. §. 1.*

82. Peculium adventitium, eſt peculium paganicum non ex re patris, ſed

aliundè

aliundè profectum. *d.* §. 1. *& infr. de bon. quæ liber. l.* 6. *in princ.*

83. Actio de peculio datur à Prætore, *l.* 1. *in princ. & Inſt. de act.* §. *in perſonam. &* §. *actiones.* ei qui cum ſervo aut filiofamilias contraxit, contra patrem in cujus poteſtate eſt filius, vel dominum in cujus poteſtate eſt ſervus, *Inſt. de action. d.* §. *actiones.* vel eum qui pro domino habetur, ut bonæ fidei poſſeſſorem, vel fructuarium, *l.* 1. §. *pen. & ult. & l.* 2. ſi contractus ad rem ipſorum, vel operas ſervi pertineat, *Inſt. per quas perſ. nob. acquir.* §. *de his autem.* ut peculio tenus damnetur. *Inſtit. de actionibus* §. *actiones &* §. *ſi præterea.*

De in rem verſo.

84. IN rem verſum dicitur, quod filius in patris, vel ſervus in domini utilitatem convertit. *L.* 3. *hic.*

85. Actio de in rem verſo (quæ, ſi cum actione de peculio concurrat, ejus pars eſt) à Prætore datur ei, qui cum filiofamilias, aut ſervo alieno contraxit, contra parentem, vel dominum, in cujus poteſtate filius, vel ſervus eſt, ut in tantum damnetur, quantum eſt in rem ejus

 verſum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

verſum. *Sup. de peculio l*, 1. §. 1. *& Inſt. quod cum eo* §. *præterea*.

Quod juſſu.

86. IUſſus, eſt quod pater, vel dominus, filium, aut ſervum quem in poteſtate habet, aliquid facere præcipit, vel quoquo modo conſentit. *l.* 1. §. 1. *& ſeq.*

87. Actio quod juſſu, à Prætore, *ſup. de pec. l.* 1. §. 1. ei qui cum filio familias, aut ſervo alieno patris, vel domini juſſum ſecuto contraxit, *l.* 3. adverſus ipſum patrem, vel dominum, *l.* 1. *in princ. & Inſtit. quod cum eo in princ. &* §. 1. in ſolidum datur. *dict. l.* 1. *in princ. & Inſt. quod cum eo* §. *ſi igitur.*

Ad Senatuſconſultum Velleianum.

[IIs qui ſunt in aliena poteſtate mulieres accenſentur; (ut quæ more majorum in poteſtate patris, fratrum, & viri ſunt.) & quatenus ex ſuis contractibus teneantur docetur.

Suo nomine contrahentes mulieres obligantur efficaciter, non alieno nomine intercedentes, propter Senatuſconſultum Velleianum.]

88. Senatuſconſulto Velleiano cavetur,

tur, ut ſi mulier pro alio interceſſerit, indè actio efficax non detur. *L.* 2. §. 1.

89. Intercedere, eſt ſe, vel res ſuas pro alio obligare.

[*Quot modis hoc mulier facait, vide Authorem Iſagoge hic. Quibus caſibus S. C. ceſſet ibidem.*]

90. Expromittere, eſt alterius obligationem per novationem in ſe transferre, *l. quamvis* 8. §. *ſi convenerit. & ſup. de condict. cauſ. dat. l.*4. *& infr. de re jud. l.*4. §. *ait Prætor.* vel pro alio reum fieri ne ille obligetur. *l. aliquando* 13. *in princ. & ſupr. de dolo l.*7. §. *ſervus pactionis.*

[Dantur ex Edicto actiones contra eos quorum negotium mulier geſſit, modò directa, ſi per novationem actio creditoribus eſt exſtincta; modò utilis, ſi obligatio in mulieris perſona initium ſumpſit. Illa reſciſſoria vel reſtitutoria dicitur; hæc Inſtitutoria; multis ſic dicta, quia non reſtituitur, extincta, ſed primitus inſtituitur. *l.* 8. §. *pen.*]

91. Actio reſciſſoria, ſeu reſtitutoria, utilis à Prætore datur in eum qui per interceſſionem mulieris, ſubductus obligationi fuerat. *l. quamvis* 8. §. *marcellus* §. *ſi mulieri &* §. *ſeq. & Cod. eod. l. ſi mulier* 16.

92. Actio inſtitoria, eſt utilis; à prætore datur in eum pro quo mulier obligata eſt, ne ipſe obligetur. *Bartol. in l. ſi paternam 8. Cod. hoc tit. Salicet. in l. ſi mulier alienum Cod. eod. Alii doctores in l. 1. Cod. eodem.*

De compenſationibus.

[COmpenſationis vocabulum ab antiquo æris appendendi more, cum nondum nummi cuderentur ſed qui æs appendebat, ſolveret, deductum.]

93. Compenſatio eſt debiti & crediti inter ſe contributio. *L.* 1.

[Unde vim habet ſolutionis. *l.* 10. §. 1. Differt ab imputatione ſeu reputatione, & retentione, vel deductione.

Imputamus, vel reputamus aliquid creditori noſtro ut cum eo compenſemus; Ideò compenſamus, ut compenſatum retineamus, vel ſi plus debeamus, quam nobis invicem debeatur, de majori ſumma à nobis debita deducimus & retinemus.]

Depoſiti, vel contra.

[DEpoſitum à ponendo dicitur, aucta ſignificatione per particulam de. Accipitur modò pro re depoſita, modò pro contractu.]

94. Depo-

94. Depoſitum, eſt contractus, quo res alicui gratis cuſtodienda traditur.

[Depoſiti varia ſunt genera, vulgare, neceſſarium, ſequeſtre, debiti cauſſa, ſponſionis cauſſa, ſacramentum.]

95. Vulgare, ſeu voluntarium depoſitum, eſt quod nulla neceſſitate urgente, alicujus commoditatis gratia, ſponte contrahitur.

96. Neceſſarium depoſitum, eſt quod fit periculi ab incendio, ruina, naufragio, tumultu imminentis vitandi cauſa. *L.* 1. §. 1.

87. Sequeſtre, eſt depoſitum, quo res inter duos, vel plures controverſa à ſingulis in ſolidum deponitur, ut victori reddatur. *L.* 5. §. 1. *l. licet* 17. *in princ. Conjunge part.* 8. *def.* 126. & 127.

98. Debiti cauſa depoſitum, eſt cum debitor, ut liberetur, uſuraſve ſiſtat, creditore abſente, vel rem oblatam accipere nolente, eam obſignatam in publico deponit. *Cod. de uſur. l. ſi patr.* 9. *l. acceptam* 19.

99. Sponſio, eſt cum duo inter ſe contendentes deponunt ſinguli res ſingulas, ut victus rem perdat, victor utramque auferat, *Inf. de præſcript. verb. l. ſi gratuitam* 17. §. *ult.* quod eis vocatur pignus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Virgil. Eclog. 3. *Tu dic mecumquo pignore certes.* gallicè *Gageure.*

[Sacramentum, eſt quod in loco ſacro apud Pontificem deponebatur; apud quem contendentes deponebant ſinguli res ſuas, ut victor rem ſuam reciperet, victi res in ærarium referretur. *Varro lib* 4. *de ling. lat. in fin.*]

100. Depoſitor, eſt qui rem apud alterum depoſuit.

101. Depoſitarius eſt, apud quem res depoſita eſt.

102. Depoſiti actio, eſt ex depoſiti contractu, civilis, cui prætoria accedit, cum tumultus vel ruinæ, vel incendii, vel naufragii cauſa depoſitum fuit. *L.* 1. §. 1.

[Datur ex hoc contractu duplex actio, directa, & contraria.]

103. Directa depoſiti actio datur ei qui depoſuit, *l.* 1. §. *ſi prædo* contra depoſitarium, *Inſt. quib. mod. re contr. obl.* §. *pen.* ad ſpeciem depoſitam recipiendam, *ſup. de reb. cred. l.* 1. *in princ.* cum acceſſionibus, *d. l.* 1. §. *quæ depoſitis &* §. *ideo.* & latam culpam, *d. l.* 1. §. *non tantum* §. *ſi rem depoſitam &.* §. *ult. & Inſtit. quib. mod. re contr. ob.* §. *penult. l. quid nerva* 32. præſtat: Sed prætoria in dictis quatuor caſibus in inficiantem,

ob

ob dolum, eſt in duplum. *l.* 1. §. 1. & *Inſt. de act.* §. *ſed furti.*

104. Contraria depoſiti actio, datur depoſitario, contra eum qui depoſuit, *l.* 5. *in princ. l. actione* 23. ut indemnis ſervetur; *d. l.* 5. *in princ.* Puta ut impenſas in rem depoſitam factas recipiat, *l. in actione.* ne ſuum officium ipſi ſit damnoſum *infr. teſt. qu. ap. l.* 7. & *de furtis. l. ſi ſervus* 61. §. *quod vero.*

Mandati vel contra.

[TRanſitus hic, à contractibus qui re perficiuntur ad eos qui ſolo conſenſu conſtant; quorum alii magis reſpiciunt perſonas, ut mandatum, & ſocietas; alii res, ut emtio, venditio, locatio, conductio.

105. Mandatum, eſt contractus ſolo conſenſu conſtans, *Infr. de rer. perm. l.* 1. §. *item emptio* & *de ob.* & *act. l.* 2. & *Inſt. de oblig. quæ ex conſenſu.* quo quis negotium bona fide, *l. idemque* 10. *in princ.* gerendum procuratori, *d. l. idemque* §. *ſi quis ea.* & *ſup. de procurat. l. licet* 42. §. *ea. obligatio.* gratis, *l.* 1. §. *ult.* & *infr. de praeſcript. vel l. ſi tibi* 22. ſuſcipienti committit.

106. Mandator, eſt qui aliquid faciendum mandavit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

107. Mandatarius, qui mandatum ſuſcepit.

108. Actio mandati, eſt ex mandati contractu civilis.

[Duplex eſt: directa, & contraria.]

109. Mandati actio directa datur mandatori, *l. ſi procuratorem* 8. §. *ſi quis mandaverit.* contra mandatarium, *C. eod. l. ad comparandas* 16. in id quod actoris intereſt, *ſi procuratorem* 8. §. *mandati.* ita ut mandatarius dolum, & latam ac levem culpam, ſive in faciendo, ſive in non faciendo commiſſam, præſtet. *Cod. eod. l. procuratorem* 11. *l. à procuratore* 13. *l. in re mandata* 21.

110. Mandati actio contraria, datur mandatario, *l. ſi vero non munerandi* 12. §. *ſi filiof.* contra mandatorem, *l. ſi mandati* 59. *Paulus reſpondit.* ut ab eo indemnis ſervetur, puta ſumptus à ſe factos, *l. qui mutuam* 56. §. *ult. & Cod. eod. l.* 4. & interdum uſuras recipiat. *dicta l. ſi vero non* §. *ſi mihi.*

Pro ſocio.

111. Societas eſt contractus, *ſupr. de pact. l.* 7. *in princ.* ſolo conſenſu conſtans, *Inf. de obl. & act. l.* 2. *& Inſtit. de obl. ex conſ. in princ.* de re, vel negotia-

negotiatione, *l. 5. in princ. & Inſt. eod. in princ.* honeſta, *l. nec prætermittend. 57. & infr. de contrah. empt. l. quod ſæpe 35. §. veneni; & de Tut. & rat. diſt. l. 1. §. plane, & de l. Cornelia, de falſ. l. falſi 20. & de leg. Iulia ann. l. 2.* ejuſque lucro, vel damno communicando. *l. ſi non fuerint. 29. & l. ſeq. & l. ſi unus 67. & Inſtit. eod. §. 1. & ſeq.*

[Eſt vel univerſalis, vel particularis. Publica, vel privata.]

112. Univerſalis, eſt Societas omnium bonorum. *l. 1. §. 1. l. 3. §. 1. l. in princ. & Inſt. eod. in princ.*

113. Particularis, eſt ſocietas unius negotiationis, aut rei, vel aliquot negotiationum, ſeu rerum. *L. 5. §. 1. & Inſt. eod. in princ.*

114. Publica ſocietas, eſt quæ eſt rei publicæ, ut vectigalium. *l. 5. in princ. l. adeo 59. in princ.*

115. Privata ſocietas, eſt quæ eſt rei, vel negotiationis privatæ. *dictis jurib.*

[Quæ ex ſocietate datur actio, pro ſocio dicitur.]

116. Actio pro ſocio, ex ſocietatis contractu, *l. ut ſit 31. & Inſtit. de act. §. rei perſequendæ.* datur inter ſocios utrinque directa *Inſtit. de pœn. temer. litigant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

gant. in id quod actoris intereſt, *l. ſi quis à ſocio* 41. *& l. ſeq. d. l. cum duob. §. idem reſpondit ſocius. l. actione* 65. *§. item ſi ſocietatem.* & omninò quod ſocium ſocio, ex bono & æquo, præſtare oportet, *Infr. de obl. & act. l. 2. in princ. & §. ult. & Inſt. de obligat. ex conſenſ. in princ. & in fine.* Ita ut dolus & culpa præſtetur, *d. l. cum duob. §. 1. & utrum, & §. ſi quid. & l. ſocius ſocio* 72. & ex dolo in ſolidum, *Infr. de re judic. l. ſed hoc ita* 22. *§.* 1. aliàs in quantum facere poteſt, condemnetur, *l. rerum* 63. *in princ. & §. 1. & infr. de re judic. l. ſi quis* 16. *& Inſtit. de actionibus §. ſe & ſi quis.* Quod beneficium ſoli ſocio conceditur, non etiam heredi ejus. *d. l. verum §. 1. & 2.*

De contrahenda Emptione, & de pactis inter emptorem & venditorem compoſitis, & quæ res venire poſſunt.

117. EMptio & venditio eſt contractus, *Sup. de pactis l. 1. §. ult. & l. 7. §. 1.* ſolo conſenſu conſtans, *l. 1. §. ult. & infr. de rer. permut. l. 1. §. item empt. &* de ob. *& act. l. 2. & Inſt. de obl. ex conſ. & de empt. & vend.*

in

in princ. quo convenit ut emptor venditori pretium det, eamque rem venditor emptori tradat, & eam emptori habere liceat. *Inf. de act. empt. l. ex empto* 11. *§. & imprimis.*

[Emptio, venditio nempe unus eſt contractus; qui diverſo reſpectu emptio & venditio vocatur: emptio reſpectu emptoris, venditio reſpectu venditoris.]

118. Emptor, eſt qui pretium ſolvere debet, ut rem accipiat. *dicta l. ex empto §. & inprimis.*

119. Venditor, eſt qui rem tradere debet certo pretio. *d. l. exempto §. & imprimis.*

120. Precium, eſt pecunia numerata, *l.* 1. *§.* 1. *& Inſt. eod. §. item precium, & infr. de præſcript. verb. l.* 5. *§.* 1. *& Cod. de rer. perm. l. pen.* qua æſtimatur res, *Infr. de pignore l. ſi fundus* 16. *§. ult. & Cod. de jure dot. l. ſi inter* 21. quæ eſt in commercio. *Infr. de reg. jur. l. ſacra* 9. *§. ult. & ſi quad. paup. fec. dic. l.* 3. *& de his qui effud, vel dejec. l.* 1. *§. ſed cum homo & l. ult. in fin.*

121. Commercium, eſt emendi vendendique invicem jus. *l.* 20. *§. commercium.*

122. Merx, eſt res quæ venditur, *l.* 1. *in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

in princ. & §. 1. & infr. de rer. perm. l. 1. in princ. Sed interdum anguſtè accipitur, excluſis rebus immobilibus, *Infr. de verb. ſignif. l. mercis appellatio* 66. & mancipiis. *Infr. eod. l. mercis appellatione* 207.

[Perficitur emptio conſenſu in rem & pretium ſi purè contrahitur; Si ſub conditione, non ante ejus eventum; *l. 7. in pr.* Ad pondus, menſuram, vel numerum facta, non antequam res adpendatur, menſuretur, vel numeretur. *l. 35. §. in his. cum §§. ſeqq.* Si de contractu in ſcriptis redigendo convenerit, non ante perfectam ſcripturam. *Inſt. de emt. vend. pr. l. 17. C. de fid. inſtr.*

Pacta inter emptorem & venditorem compoſita, ut à contrahentibus adjici ſolent varia, informant & ipſa, ac reformant hunc contractum, ut & alios quibus apponuntur, & actiones ex iis deſcendentes. *l. 7. §. quin imo. & §. adeo ff. de pactis.*]

De in diem addictione.

[DUo ſpecialia pacta emptionis & venditionis explica Pandectarum ἀκυλυθία. Addictionis in diem, & Legis Commiſſoriæ.

123. Addictio in diem, eſt pactum vendi-

venditioni adjectum, ut, ſi alius intra certum tempus meliorem conditionem venditori obtulerit, venditor eam in præjudicium prioris emptoris accipere poſſit, *l.* 1. *&* *paſſim.* niſi prior emptor paratus ſit plus adjicere. *l.*7.

124. Adjectio, eſt melioris conditionis oblatio venditori facta.

De Lege Commiſſoria.

125. LEx commiſſoria, eſt pactum venditioni appoſitum, ut ſi emptor intra tempus, de quo convenit, pretium non ſolvat, & venditor rem venditam eſſe nolit, res ſit inempta. *L.* 1. 2. *&* 3.

[*De hæreditate & actione vendita.*

VEnire poſſunt res omnes, quæ jure non prohibentur; puta quia ſunt extra commercium, ſive corporales ſint, ſive incorporales, ut hæreditas, actio. *l. b. pr. de contr. emt.*

Hæreditatis venditio, eſt contractus conſenſu conſtans, quo hæres aditam à ſe hæreditatem, adeoque jus omne quod ex ea aditione eſt conſecutus certo pretio defert ita emtori, ut heredis vicem obtineat.

Actionis venditio eſt contractus, quo quis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quis ſive nomina ſive nominum exactiones, *l.* 3. *C. l.* 32. *ff. h. t.* quas jure ſuo habet pro certo pretio in alium tranſfert.]

De Reſcindenda venditione, & quando liceat ab emptione recedere.

126. RESCINDI venditio dicitur, quæ cum jure valeat, altertro contrahente invito infirmatur.

Reſcindi venditio, niſi ex juſta cauſſa, non poteſt; nec diſcedi ab ea niſi re integra.

Res integra dicitur, ſi nec res ſit emtori tradita, nec pretium venditori ſolutum, nec datæ ſint arrhæ. *l.* 2. *C. quand. lic. ab emt. rec.*]

127. Diſcedi ab emptione dicitur, cum mutuo contrahentium conſenſu infirmatur.

De periculo & commodo rei venditæ.

[COMMODUM rei venditæ, & periculum ſpectat ad emtorem perfectâ venditione. *l.* 7. *l.* 8. *ff. h. t.*]

128. Commodum rei venditæ, eſt cum augetur (puta alluvione) vel melioratur; ut vinum quod vetuſtius redditur.

129. Periculum, eſt eventus deterio-

rationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rationis vel interitus; ut vinum aceſcere, vel effundi.

De actionibus empti, & venditi.

130. ACtiones empti & venditi, ſunt ex contractu emptionis & venditionis civiles.

131. Actio empti, ſive ex empto, datur emptori, *l. ex empto* 1. 1. *in. pr.* contra venditorem; *l. 6. cum ſimili.* ut ſcilicet res empta ab eo tradatur, *d. l. ex empto §. & inprimis.* unà cum fructibus ex die perfectæ venditionis, *l. 3. §. 1. l. Iulianus* 13. *§. ſi fructibus & Cod. eod. l. penult.* vel id quod ſua intereſt, *l. 1. in princ. cum ſemil.* utrum, ſi res tradi poſſit, emptor malit, *vide tractatum de empt. nu.* 234. & ſi quid præterea ex bono & æquo præſtandum eſt; *Infr. de obl. & act. l. 2. in princ. & §. ult. & Inſt. de oblig. ex. conſ. in princ. & in fine.* veluti ut inſtrumenta & fines fundi venditi exhibeantur. *l. titius heres* 48.

132. Actio venditi, ſive ex vendito, datur venditori, *l. Iulianus* 13. *§. ex vendito.* adverſus emptorem, *d. l. dicto §.* ad precium recipiendum, *d. l. §. veniunt & Cod. eod. l. 6. l. fructus* 13. *& de rei vindic. l. incivile* 12. & ſi quid præterea ex bono

bono & æquo præſtandum eſt; *Infr. de obl. & act. l. 2. in princ. & §. ult. & Inſtit. de obl. ex conſ. in princ. & in fin.* puta reſtituendum quod plus debito fuit emptori præſtitutum à venditore. *l. ſi quis à me* 32. *& ſup. de ſervit. præd. verb. l. ſi binarum* 35.

Locati & conducti.

[EMptioni venditioni proxima eſt locatio conductio, & iiſdem regulis conſtat. *Inſt. pr. hic. l. 2. ff. eod.*

133. Locatio & conductio, eſt contractus, *ſupr. de pact. l. 1. in fin. & l. 7. §. 1. & Inſt. de jur. nat. §. ſed jus quidem. verſſ. ex hoc jure.* qui ſolo conſenſu perficitur, *l. 2. & infr. de obl. & act. l. 2. in princ. & Inſt. de oblig. quæ ex conſ. in princ.* alicujus rei certa mercede, *l. 2. & Inſt. eod. in princ. & §. 1.* faciendæ, *Inſtit. eod. §. item quæritur & ſupr. depoſiti l. 1. §. ſi quis ſervum & infr. de præſ. verb. l. 5. §. at cum do.* vel utendæ, ſive fruendæ, cauſa. *l. ex conducto* 15. *§. 1. l. ſi in lege* 24. *§. colonus. l. ſi merces* 25. *l. ſi fundus* 33. *& Cod. eod. l. 6.*

134. Merces, eſt pecunia, *Cod. hoc tit. l. ſi olei* 21. qua factum, *Inſt. eod. §. item quæritur.* vel rei uſus, ſeu fruitio, *l. ſi quis domum* 9. *§. Imperator.* æſtimatur.

[Inter-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Interdum appellatur pretium. *l. 58. pr. l. fin. §. fin. ff. de l. Rhod.* Unde aliter hic, aliter in emtione pretium accipitur. Nempe in emtione ipſam rem æſtimat; in locatione uſum rei, vel factum; quatenus alterutrum in locationem venit.]

135. Locator eſt qui faciendum, [*puta ſarciendum. Nempe & locantur operæ.*] vel utendum [*puta ædes.*] ſive fruendum, [*puta fundum.*] dat.

136. Conductor, eſt qui faciendum, vel utendum, ſive fruendum ſuſcipit.

[Conſidera relatè, ſecundum ante dicta.]

137. Colonus, eſt conductor fundi. *ſupr. de acq. poſſ. l. res pignoris* 37.

138. Inquilinus, eſt conductor ædium. *d. l. res. pign.*

139. Redemptor (qui ergolabus vocatur. *Cod. de monopoliis in rubr. & l. unic.*) eſt qui opus ſuis impenſis faciendum conduxit. [*ut ædificium exſtruendum.*] *ſup. de rei vindic. l. redemptores* 39. *in princ.*

140. Actiones locati conducti, ſunt ex locationis & conductionis contractu, *Inſt. de locat. & cond. in princ.* civiles, *Infr. de ſuperf. l.* 1. *§.* 1. in id quod alterum

alteri ex bono & æquo præſtare oportet. *Infr. de oblig. & act. l. 2. in pr. & §. ult. & Inſtit. de oblig. ex conſ. in pr. & in fine.*

141. Actio locati, datur locatori, *ſupr. tit. prox. l. Iulianus* 13. *§. pen. & de lege Rhod. l. 2. in princ.* contra conductorem, *ſup. de leg. Rhod. l. 2. in pr.* in id quod ex bono & æquo præſtandum eſt; *ſup. def. proxima.* veluti ut merces, de qua convenit, præſtetur, *Cod. hoc tit. l. legem* 16. ſi res utenda vel fruenda locata fuit; (*Cum enim aliquid locatur faciendum, locator mercedem ſolvit conductori: aliàs mercedem ab eo recipit. l. ſed addas* 19. *§. ſi quis mulierem l. ex lege* 51. *§.* 1. *& ſup. de leg. Rhod. l.* 2. *in princ. & l. ult. d. depoſiti l.* 1. *§. ſi quis ſervum.*) & ut res poſt finitam locationem reſtituatur; alioquin Reus in tantum damnetur, quanti Actor in litem juraverit, *l. ſi cui* §. 1. vel non ſolum rem conductam, ſed etiam æſtimationem reſtituere cogatur; *Cod. eod. l. pen.* & ut æſtimatio rei peremptæ, vel deteriorationis ſolvatur. *l. ſi quis domum* 9. *§. ſi colonis eſt §. imperator. l. videamus* 11. *in princ. §. item proſpicere, & §. item qui vinum, & §. ult. l. item quæritur*

tur 13. §. ſi quis menſuras l. ſed addes 19. §. illud l. ſi merces 25. §. conductor & §. culpæ. l. qui inſulam 30. l. ſi vulneraveris 43. l. qui domum 57. & Cod. eod. l. in judicio 28. & l. ſeq. & Inſtit. eod. §. pen. & ſup. ad l. aquil. l. ſi ſervus ſervum 27. §. ſi fornacarius & §. Proculus.

143. Actio conducti, datur conductori, *l. ſi conducto 15. in princ. & Inſt. eod. in princip.* contra locatorem, *ſupr. de Rhod. l. 2. in princip.* in id quod ex bono & æquo præſtare tenetur. *ſupr. def. 136.* Ita ut hac actione modò petatur merces, *Cod. hoc tit. l. præſes 17.* modò mercedis in totum, vel pro parte remiſſio, *l. ſi quis domum 9. in princ. l. ſi fundus 33. l. perinde 34. l. & hæc 35. in princ.* modo id quod intereſt, *l. ſed addes in princ.* modo pœna. *Cod. eod. l. ſi de fundo 15.*

De æſtimatoria actione.

[Contractus omnes ſupra expoſiti ſunt certi; ſunt & quidam contractus incerti.

Incerti contractus ſunt de quibus dubitatur ad quod genus referri debeant.

Incertus contractus, eſt veluti cum res æſtimata vendenda datur, ut is qui acci-

pit, aut rem reſtituat, aut æſtimationem.

Ex quo datur actio æſtimatoria.]

143. Actio æſtimatoria civilis, *Alia eſt actio æſtimatoria ædilitia, de qua dicetur infra ſub tit. de ædilit. edict.* [*quæ etiam vocatur Quanti minoris, vide infra*] eſt actio præſcriptis verbis, ex contractu incerto, ei competens, qui rem æſtimatam vendendam dedit, ut res, vel æſtimatio reſtitueretur, adverſus eum qui accepit. *l. 1. in princ & Inſt. de act. actionum.*

De rerum permutatione.

144. PErmutatio eſt contractus, do ut des, innominatus, *l. 1. §. item emptio.* bonæ fidei. *Inſtit. de act. §, actionum.*

[Puta ſecundum Cujacium, diſſentientibus Doctoribus.

Refertur ad contractus innominatos; ſeorſim explicata, quia inter eas ſola eſt bonæ fidei.

Secundum Doctores permutatio eſt, quando ſpecies cum ſpecie commutatur; *e.g. do tibi Stichum, ut des mihi Pamphilum*; ut interveniente genere ſit contractus do ut des, *e. g. do tibi Stichum, ut des mihi bovem.*

Ex permutatione, ut & aliis contracti-

bus

bus innominatis oritur actio, qua agit is qui contractum implevit, contra eum qui non implevit: eaque vel condictio cauſſa dati, quâ repetit id quod dedit. *l.* 5. §. 1. *inf. eod.* vel actio præſcriptis verbis.]

De præſcriptis verbis & in factum actionibus.

[ACtio prçſcriptis verbis pluribus nominibus explicatur; vel ita dicitur generali appellatione, quæ omnibus actionibus accommodari poteſt; quatenus vetuſto jure omnis actio habebat certas formulas, & certa præſcripta verba. *de orig. juris. l.* 2. *§. deinde ex his.* vel poſtquam actiones ex contractibus nominatis proprias habent appellationes, ſpeciatim attributa actioni proprio nomine carenti, & ortum ex contractu innominato habenti. *l.* 31. *princ. de mort. cauſ. donat.*]

145. Actio præſcriptis verbis, *ut in h. rub.* ſive in factum civilis, *l.* 1. §. 1. *l.* 5. *§. at cum do. verſ. ſed ſi dedi.* ſive incerta actio, *l.* 6. *l. ob eam* 9. *l. permiſiſti* 16. *in princip. & ſupr. de pactis l.* 7. §. *ſed et ſi in alium.* ſive incerti condictio, *Infr. de precario l. duo* 19. §. *ult. l.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

1. l. 5. §. 1. & 2. & ſupr. de pact. d. l. 7. § ſed etſi in alium. eſt actio civilis ex contractu innominato, 1. *ex contractu do ut des l. 5. §. 1. vel do ut facias d. l. 5. §. at cum do: vel facio ut facias d. l. 5. §. pen. ſed ex conventione facio ut des, non agitur præſcriptis verbis, ſed de dolo d. l. §. quod ſi faciam,* vel incerto, *ſup. de æſtimat. act. l. 1. in princ.* vel nominato pactione informato, *ſupr. de contrah. empt. l. Labeo. 50. & de reſcind. vendit. l. 6. & Cod. de pact. inter empt. l. 2.* competens.

146. Contractus, eſt conventio cauſam adjunctam habens. *ſupr. de pact. l. 1. §. ſed & ſi in alium.*

[Eſſe vel nominatum, taleſque jam explicatos, vel innominatum, jam dictum.]

147. Contractus nominatus eſt, qui habet nomen ſignificans conventionem & cauſam, quia nominatim ex eo Lex duodecim tabularum actionem dedit.

148. Cauſa, eſt vis pariendæ civilis obligationis, & actionis facto à jure tributa.

149. Contractus innominatus, eſt qui nomine caret, veluti facio ut facias; vel cujus nomen ſignificat ſolum conventionem,

tionem, non etiam cauſam, ut permutatio. Quia nominatus non fuit in L. 12. tab. ſed ex eo civilis actio datur per interpretationem Iuriſconſultorum, quatenus eſt alicui nominato ſimilis; ut, do ut des & permutatio, eſt ſimilis emptioni: do ut facias, locationi: facio ut facias, mandato. *l. 5. hic.*

150. Actio in factum, civilis, quæ non ex verbis, ſed ex mente & interpretatione legis competit, ut actio præſcriptis verbis, *l. 1. & 2.* & utilis Aquilia. *ſup. ad l. Aqu. l. item ſi obſtetrix 9. & l. quidam 29. §. penult.* Nam omnis actio in factum dici poteſt utilis, & retrò omnis actio utilis poteſt dici in factum.

151. Actio in factum prætoria, eſt quæ à Prætore datur.

152. In factum edictalis, eſt quam Prætor in edicto pollicetur; ut de calumniatoribus, *ſup. de calumniat. l. 1. in princ.* dejectis, vel effuſis, *ſupr. de his quæ effud. vel dejec.* & aliæ quam plurimæ. *l. 1. §. hoc in factum.*

153. In factum decretalis, eſt quam Prætor pro tribunali ex bono & æquo, ceſſantibus omnibus juris ſcripti remediis, tribuit. *ſup. de pact. l. 7. §. ſed & ſi in alium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER QUARTUS.

Ex quarta parte Digeſtorum.

De pignoribus, & hypothecis, & qualiter ea contrahantur, & de pactis eorum.

1. PIgnus vel hypotheca (hoc loco promiſcuè accipiuntur, *l. 5. §. 1. & Inſt. de act. §. item Serviana*. Etſi propriè loquendo differant, *d. §. item Serviana, & ſup. de pignor. act. l. 9. §. propriè, & infr. de verb. ſig. l. plebs 238. §. pignus.*) eſt res quæ creditori obligatur in rei creditæ ſecuritatem. *d. §. item Serviana verſ. nam pignoris.*

2. Item pignus, ſeu hypotheca, eſt conventio de re creditori obliganda. *ſupr. de pact. l. 1. in fin.*

[Ratione pignoris conſtituti duplex jus eſt, unum illud perſequendi, alterum diſtrahendi. Ad ejus perſecutionem duplex datur actio; puta Serviana directa, & utilis, etiam quaſi Serviana dicta.]

3. Actio Serviana, ſeu hypothecaria, *Inſt. de*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Inſt. de act. §. item Serviana. ſeu vindicatio pignoris, *l. ſi fundus* 16. *§. in vindicatione & l. ſi legati* 28. à Prætore datur, *Inſtit. d. §. item Serviana.* directa verbis Edicti, locatori fundi, cui res coloni pignori nexæ ſunt. Utilis, per interpretationem & productionem Edicti, cuivis creditori pignoratitio, *infr. de Salvian. interd. d. l.* 2. *& Cod. de procur. l.* 1. *& Inſtit. de act. d. §. item ſerv.* contra quemcunque pignoris poſſeſſorem, & contra eum qui dolo malo fecit quo minus poſſideret; *dicta l. ſi fundus §. in vindicatione* ut res pignori obnoxia, arbitrio judicis, *Inſt. de act. §. præterea.* reſtituatur, *Cod. de præt. pign. l.* 2. *& inf. de evict. d. l. ſi cum venditor in princ.* unà cum fructibus ſi vel extent, vel poſt litem conteſtatam conſumpti ſint, & res principalis ad ſatisfaciendum creditori non ſufficiat. *d. l. ſi fundus & interdum.*

4. Antichreſis, eſt pactum ut creditor vice uſurarum fructus pignoris percipiat. *l.* 1. *ſi is qui bona* 11. *§.* 1. *& ſup. de pignor. act. l. ſi pecuniam* 33. *& Cod. de uſur. l ſi ea pactione* 14. *& l. ſi ea lege* 17.

5. Lex commiſſoria in pignore, eſt

pactum, ut niſi debitor ſua die debitum ſolvat, pignus creditori emptum ſit. Quod pactum non valet, *Cod. de pact. pignor. l. ult.* etiamſi jurejurando confirmatum ſit, *Ext. hoc tit. cap. penult.* Niſi adjectum ſit, ut emptum ſit juſto precio ea die æſtimandum, *l. ſi fundus* 16. §. *ult.* De lege commiſſoria in venditione, dictum eſt lib. 3. defin. 125.

In quibus cauſis pignus, vel hypotheca tacite contrahitur.

[Pignus eſt vel expreſſum, vel tacitum.

Expreſſum pignus, eſt quod expreſſa hominis voluntate conſtituitur, ſive unius, ſive plurium.]

6. Tacitum pignus, ſeu tacita hypotheca eſt, quæ juris præſumptione inducitur inter eos, qui de pignore, ſive hypotheca expreſsè non convenerunt. *tot. tit. hic.*

[Vel tacitum pignus eſt quod ex diſpoſitione legis, & præſumpta modò voluntate hominis conſtituitur.]

Qui

Qui potiores in pignore, vel hypothecâ habeantur.

[QUia verò eadem res ſæpè pluribus obligatur, notandum, ſi plures idem pignus perſequantur, non æquo jure concurrere; ſed hos illis eſſe potiores.]

7. Potior creditor, eſt qui privilegii, vel temporis ratione, aliis creditoribus in pignore, vel hypotheca præfertur.

8. Privilegium eſt prærogativa, ſeu prælatio, jure tributa favore perſonæ; ut mulieris, vel cauſæ; ut reparati ædificii.

9. Ratione temporis potior eſt creditor anterior poſteriore. Niſi privilegium poſteriorem anteriori præferat; Nam major eſt vis privilegii, quam temporis.

[Quo ceſſante firma eſt regula, quod creditor prior præfertur poſteriori, etiamſi prior generalem habeat hypothecam, poſterior ſpecialem. *l.* 2. *ff. l.*6. 8. *C. eod.*

Creditor privilegiatus adverſus privilegiatum non utitur ſuo privilegio; unde & iſto caſu qui prior eſt tempore, potior eſt jure. *l.* 7. *l. ult.* §. *exceptis. Nov.*

 91. *C.* 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

91. C. 1. Exceptiones vide in Iſagoge Authoris hic.

Qui potiori ſolvit, vel ſaltem debitum obtulit, & eo accipere nolente obſignatò depoſuit, ejus locum obtinet. *l.* 11. *§. ult. l. 2. §. à Titio. ff. & l. 5. C. eod.*]

De diſtractione pignorum, vel hypothecarum.

[Diſtrahendi, ſeu vendendi pignoris jus competit creditori, debitore non ſolvente, nec aliter ei ſatisfaciente:

Vendit autem pignus creditor, vel jure communi, vel jure creditoris.]

10. Iure creditoris pignus vendere dicitur, qui non tanquam rem ſuam, ſed tanquam rem alienam ſibi pignori nexam vendit. *ff. l. etſi* 10. *& l. pen. & Cod. Creditorem evictionem pignoris non habere. l. 1.*

11. Iure communi creditor pignus vendit, cum rem ſibi pignoratam vendit, quaſi ſuam.

Quibus modis pignus, vel hypotheca ſolvitur.

12. Pignus, vel hypotheca ſolvi dicitur, cum res ab obligatione pignoris, quo nexa erat, liberatur.

[*Modos*

[*Modos ſolvendi pignoris vide apud VVeſenb. h. t.*

De Ædilitio edicto, & redhibitione, & quanto minoris.

13. ÆDilitium Edictum, eſt juris honorarii pars, *Inſtit. de jur. nat, gent. §. prætorum.* quâ Ædiles Curules de quibuſdam cauſis edicunt; *l.* 1. §. 1. ut de mancipiorum & jumentorum venditione, *l. Ædiles ajunt.* 36. *in princ.* & de animalibus, quæ aliquis, quâ vulgo iter fit, ita habet, ut alicui nocere poſſint. *l. hi enim* 40. *ll. ſeqq. & Inſtit. ſi quadrup. §. ult.*

14. Morbus, ſeu vitium, eſt habitus cujuſque corporis contra naturam, qui uſum ejus ad id facit deteriorem, cujus cauſa natura nobis ejus corporis ſanitatem dedit; ſive hoc in toto corpore accidat, ut febris; ſive in parte, ut cæcitas. *l.* 1. *§. ſed ſecundum.*

15. Noxa ſolutus ſervus dicitur, cujus nomine dominus non tenetur actione noxali. *l. quod ſi fugitivus* 17. *§. quod ajunt.*

16. Redhibere, eſt facere ut rurſus habeat venditor, quod antea habuerat. *l. redhibere* 21. *in princip.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

17. Actio redhibitoria *l.* 1. §. 1. *l. cum autem* 23. ædilitia in factum, *l. quod ſi nolit* §. *ſi quid ita.* datur emptori contra venditorem, *dicta l.* 1. §. 1. *&* 2. *l. ſciendum tamen* 19. *l. deinde & Cod. de Ædil. act. l.* 2. ut reſciſſo contractu, *l. Æ-diles ajunt.* 38. *in princ. l. facta* 60. pretium ſolutum ſibi ab eo reſtituatur cum uſuris, *d. l. cum autem* 23. §. *quare, l. Æ-diles etiam* 25. §. *ult. l. debet* 27. *l. illud* 29. §. *penult. d. l. quod ſi nolit* §. *in factum. l. ſi plura.* 36. *l. cum in ea.* 59. *in princ. & Cod. de ædilit. act. l.* 1. vel à pretii ſolvendi obligatione liberetur, *d. l. illud* §. 1. & ſi quid in re impendit, vel aliter ſibi ejus rei cauſa abeſt, *l.* 1. §. 1. *verſ. item ſi quis acceſſiones d. l. rem à* §. 1. *&* §. *quare d. l. debet d. l. illud* §. *pen. l. item ſi ſervi* 30. §. 1. *& infr. de fructib. l. ſervi* 77. §. *cum a.* ſibi reddatur: & invicem venditori contra emptorem, *d. l. item ſi in princ.* ut ſibi ab eo res vendita cum acceſſionibus, *l.* 1. *verſ. ſi quid autem. l. cum a.* 23. §. 1. *&* §. *ult l. generaliter* 24. *ædilis &* 25. §. *item ſciendum &* §. *ult. l. quod ſi nolit* 31. §. *ſi ancilla* §. *ſi peculium. &* §. *reſtitui. l. proinde* 33. *in fine l. bovem* 43. §. *ſi quis ſervum & ſupr. ad l. Aquil. l. item Mela.* 11. §. *ſi in*

eo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tio. & damni ſi quod datum eſt, æſtimatio, arbitrio judicis facienda, præſtetur. *d. l. 2. §. 1. verſ. ſiquid autem. d. l. cum autem in pr. d.l. Ædilis etiam in princ. d. l. quod ſi nolit §. quod in procuratore §. Pædius.* Quia invicem reddenda ſunt, quæ propter venditionem tradita fuerunt: & primò reſtituit emptor, poſtea venditor. *l. illud 29. in princ. & l. ſi ſervus 57. in princ.*

18. Actio quanto minoris, *l. ſi quid venditor 18. in princ. l. ſciendum 19. §. ult. l. quod ſi nolit 31. §. ſi venditor & §. ſi quis egerit l. bovem 43. §. aliquando & Cod. de ædilit. act. l. 2.* vel quanti minoris, *& in hac rub. & l. Ædiles ajunt 38. §. ſi forte & infr. tit. prox. l. quia dicitur 32. §. 1. & de except. rei judic. l. ſi is qui 25. §. 1.* ſive æſtimatoria Ædilitia, *d. l. ſi quid venditor in princ. d. l. bovem §. aliquando. l. juſtiſſimè 44 §. ult. l. ſi tamen 48. §. non nocebit.* (alia eſt actio æſtimatoria de qua dictum fuit ſup. de æſtimat. act. part. 3. def. 143.) datur emptori. *d. l. cum autem 23. ſi ſervus & l. Ædiles ajunt 38. in princ.* contra venditorem, *l. ſi quid venditor 18. in princ. l. ſi tamen 48. §. non nocebit. l. quoties 61. l. Labeo. 64. in princ. & infr. tit. prox. l. quia dicitur*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

citur 32. §. 1. *& de except. rei jud. l. ſi is qui* 25. §. 1. ut rei emptæ pretium minuatur, facta per judicem æſtimatione, quanto minoris empta res fuiſſet, ſi ejus qualitatem emptor non ignoraſſet. *l. quoties.* 61.

De evictionibus, & duplæ ſtipulatione.

19. EVincere eſt rem per judicem auferre, *l. non tamen* 24. quovis judicii genere. *l. ſi mancipium* 34. §. 1.

[Evictio, eſt rei noſtræ, quam adverſarius legitimo titulo acquiſiverat, per judicem facta recuperatio. *l.* 24. *l.* 56. *& ſeq. hic.*

Habet locum in omni contractu quo per titulum oneroſum quid acquiritur. *vid. Enchirid. noſtrum. hic.*]

20. Duplæ ſtipulatio. eſt repromiſſio, *l. emptori duplum* 47. §. 1. de ſervo vendito, ædilitia: (quia Edicto Ædilium interponi jubetur:) de rebus pretioſis, quaſi ædilitia; (quia ex conſuetudine interponitur:) de aliis rebus. conventionalis (quia pro libitu interponitur, vel omittitur) quâ venditor promittit, ſi res emptori evincatur, ſe pretii duplum ei reſtituturum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De exceptione rei venditæ, & traditæ.

21. EXceptio rei venditæ,& traditæ, datur emptori,& ejus heredi, *l. ult. in princ.* contra venditorem, qui per ſe, *l.* 1. *in princ. & ſup. tit. prox. l. vindicantem* 27. vel per alium, *ſup. de publ. in rem act. l. Papinianus* 14. rem vendidit & tradidit, & contra eum qui à venditore cauſam habet; ut heredem, *dicta l.* 1. §. 1. *d. l. ult.* §. 1. *& ſup. tit. prox. l. Seia* 73. *& Cod. l. ſive* 14. vel pro venditore fidejuſſit. *argumento. d. l. ult.* §. 1.

[Oppoſitâ eâ repellitur, is qui fundum alienum vendidit, & emptori tradidit, & ſuum poſtea factum repetit; ejuſdemque ſucceſſor, puta filius, domum ſuam, à matre forte venditam & traditam, poſtea vindicans. *l. cum à matre. C. de vend. VVeſenb. par. hic.*]

De uſuris, & fructibus, & cauſis, & omnibus acceſſionibus, & mora.

[ACcedere implemento contractus, ſortique ſolent uſuræ, fructus, aliaque.]

22. Sors,

22. Sors, eſt quod principaliter debetur, cui uſura accedit.

23. Uſura, eſt additamentum, *Cod. hoc tit. l. frumenti* 12. *l. oleo* 23. *l. eos* 26. *in princ.* pecuniæ ad debitam ſortem generis, *Cod. eod. l. ſi ea pactione* 14. *l. cum non frumentum* 16. vel precium, ſeu merces abuſus alteri conceſſi.

24. Pecunia, hoc loco, eſt res quæcunque numero, menſura, vel pondere conſtans. *dicta l. frumenti. d. l. oleo.* 23.

25. Abuſus, eſt uſus rei, quæ utendo conſumitur; ut vinum, frumentum; aut quaſi conſumitur; ut pecunia numerata.

26. Anatociſmus eſt uſurarum in ſortem converſio; ut uſurarum uſuræ præſtentur. Quæ conventio jure prohibita eſt. *Cod. ex quib. cauſ. infam. irroget. l. improbum.* 20.

27. Uſura centeſima, eſt cum centeſima pars ſortis ſolvitur ſingulis menſibus, proinde duodecim pro centum in ſingulos annos. *ſup. de reb. credit. l. lecta* 40.

Ab hac aliæ uſurarum ſpecies denominantur, ut partes à toto; habita tamen anni, non menſis, ratione.

28. Deunx, eſt cum annuatim ſolvuntur undeni in centenos aureos.

29. Dex-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

29. Dextans, cum ſolvuntur decem pro centum in ſingulos annos.

30. Dodrans, cum novem pro centum in ſingulos annos.

31. Bes, duas tertias centeſimæ partes continet, ita ut octo pro centum in annos ſingulos præſtentur.

32. Septunx, eſt cum ſeptem pro centum ſingulis annis ſolvuntur.

33. Semis, ſeu ſemiſſalis, eſt dimidia pars centeſimæ; ita ut ſingulis annis ſolvantur ſex pro centum.

34. Quincunx præſtat quinque per centum in annos ſingulos.

35. Triens, eſt tertia pars centeſimæ, id eſt, quatuor pro centum in annos ſingulos.

36. Quadrans, eſt quarta pars centeſimæ; ita ut ſingulis annis pendantur tres pro centum.

37. Sextans, eſt ſexta pars centeſimæ, id eſt, cum ſingulis annis ſolvuntur duo pro centum.

38. Unciaria, eſt duodecima pars centeſimæ; nempe cum unus aureus in centenos ſingulis annis præſtatur.

39. Uſura lucratoria, ſeu fœnus, eſt uſura quæ propter lucrum creditoris debetur. *Infr. de reb. credit. l. Præſidis* 24.

& infr

& infr. de leg. 3. l. ſi fundus 44. l. ſi ita legatum 86.

40. Uſura compenſatoria, eſt quæ ideò debetur, quia creditoris intereſt ſua pecunia non carere quam mutuo dedit. *ſup. pro ſocio l. cum qui* 60.

41. Uſura punitoria, ſeu pœna, eſt quæ propter culpam, id eſt, moram debitoris præſtatur. *l. cum quidam* 17. *§. ſi pupillo & ſup. de reb. credit. d. l. lecta.*

42. Fructus naturales ſunt, qui ex terra. *l. qui ſcit* 23. *& ſup. de uſuf. l. arbor* 12. *§. ult.* vel his quę radicibus è terra alimentum trahunt, *ſup. de uſufr. leg. & uſufr. l. pen.* vel pecoribus & jumentis, *l. in pecudum* 28. *in princ. & Inſt. de rer. diviſ. §. in pecudum.* (non ex ancilla, cujus partus non eſt in fructu) percipiuntur, *d. l. in pecud. §.* 1. *& Inſt. d. §. id pecud. & ſupr. de heredit. l. ancillarum* 27. & vel certo, *ut poma, uvæ.* vel incerto, *ut fœtus.* tempore renaſci ſolent. *Infr. ſolut. matrimon. l.* 7. *§. ſi vir.*

43. Fructus merè naturales ſunt, qui ſponte ſua, ſine hominum labore & induſtria proveniunt; ut herba, & poma.

34. Induſtriales ſunt, qui curam & induſtriam humanam requirunt; ut ſegetes.

45. Fructus

45. Fructus ſtantes, ſeu pendentes ſunt, qui nondum ſeparati ſunt à re cujus ſunt fructus; ut poma in arbore pendentia.

46. Extantes ſunt, percepti, nondum conſumpti.

47. Conſumpti dicuntur, qui in rerum natura eſſe deſierunt.

48. Neglecti, ſeu percipiendi ſunt, qui cum percipi poſſent, per negligentiam perierunt.

49. Futuri ſunt, qui in poſterum ſperantur.

50. Fructus civiles ſunt, qui non natura, ſed jure percipiuntur; *ſup. de rei vind. l. ſi navis* 62. *in princ.* id eſt, non ex re, ſed propter rem, ut uſuræ, vecturæ. *l. uſura* 34. *l. prædiorum* 36. *& ſup. de heredit petit. l. mercedes* 29. *in princ. & infr. de legat.* 3. *l. quid his verbis* 83. *in princ. & de donat. l. cum de modo* 11. *& de verb. ſign. l. uſura* 121.

51. Cauſa, eſt omnis utilitas quæ circa rem ſpectatur; ſive in re inſit, ut bonitas, ſalubritas; ſive ex re proveniat; ut fœtus & ancillæ partus. *l.* 2. *hic.*

52. Acceſſio, eſt quidquid rei principali adjungitur; ut fructus, ancillæ partus, fundi peraccretio, per ſervum quæſita, uſusfructus ad proprietatem revertens.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

53. Mora, eſt culpa debitoris non ſolventis quod debet; vel creditoris non accipientis, quod ſibi offertur.

De Nautico fœnore.

54. FOenus nauticum eſt uſura lucratoria pecuniæ trajectitiæ.

55. Pecunia trajectitia eſt, quæ trans mare vehenda creditur periculo creditoris. *l.* 1.

De Probationibus & præſumptionibus.

[POſt contractus ipſos rectò tractantur eorum probationes.]

56. Probatio, eſt actus judiciarius, per quem de re dubia & controverſa fides judici fit. *Cod. hoc tit. l. cum precib.* 18. *& de condict. ob turp. cauſ. l.* 1. *& de teſtib. l.* 5. *l. ſi quando* 19. *& quando dies legat. ced. l.* 1.

[Eſt vel propria, vel Impropria. Propria vel ſimplex, vel mixta.]

57. Probatio ſimplex, eſt quæ uno modo fit, ut per teſtes, vel per inſtrumenta.

58. Probatio mixta, eſt quæ fit per diverſos modos ſimul junctos: quorum quilibet per ſe eſt imperfectus, ſed omnes ſimul plenè probant; ut per privatam adnota-

adnotationem, & alia adminicula. *Cod. hoc tit. l. 5.*

[Item probatio propria, eſt vel plena, vel ſemiplena, vel ſemiplena minor.]

56. Plena, eſt quæ per ſe ſufficienter probat, ut per teſtes, vel inſtrumenta.

60. Semiplena, eſt quæ per ſe ſufficienter non probat, niſi aliis adminiculis juvetur, ſed judicem inducit ad deferendum juſiurandum; ut probatio per ſcripturam privatam, *Cod. hoc tit. l. 5. 6. 7.* vel per unum teſtem. *gloſſ. & doct. in l. admonendi ſupr. de jurejur. & in l. 3. Cod. de reb. cred. ſpeculat. hoc tit. §. 11. 18.*

61. Probatio minor, quandoque ſemiplena, eſt quæ non ſolum non ſufficit ad reum condemnandum, ſed ne quidem ſufficit ad hoc ut judex deferat juſiurandum: veluti ſi egenus dicatur pecuniam mutuatus, quia cum fœneratore verſatur.

62. Probatio impropriè dicitur, quæ relevat ab onere probandi; ut indicia, *Cod. hoc tit. l. ſi de poſſeſſione* 20. *l. ad probationem* 21. *l. ult. & de rei vind. l. judicia* 19. *& de jure dotium l. cum citra* 15. *& arbitr. tutel. l. ſi defunctus* 10. ſive argumenta, *Cod. de teſtib. l. 2. & quor. appell. non recip. l. 2.* confeſſio adverſarii, *ſup. de interrog. in jur. fac. l. 1. §. 1. &*

infr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

infr. de pæn. l. qui ſent. 16. jusjurandum, *ſupr. de jurejur. l. ſed ſi poſſeſſori* 11. §. *ult. l. eum qui* 30. *in princ.* inſpectio judicis, *ſup. de minorib. l. minor* 32. *& finium reg. l. ſi irruptione* 8. *& Cod. de feriis l.* 2. evidentia facti, 11. *qu.* 1. *c. de manifeſta, & Extra de reſtit. ſpoliat. cap. cum ad ſedem* 15. *& de accuſationib. cap. evidentes* 19. fama, cum aliis adminiculis, *infr. de teſtib. l.* 3. §. *ejuſd. &* 10. *qu.* 3. *c. ult.* §. *item ſæpe fit. & ibi gloſſ. in verſ. fama, & Extra de appell. c.* 1 *.ubi gloſſ. in verſ. famam.* firma præſumptio. 1. *neceſſaria* (*vel probabilis, de quibus mox dicemus.*)

63. Præſumptio eſt opinio aliquo argumento ſuffulta, de re incerta non probata. Eodem ſenſu interdum vocatur ſuſpicio. *Extr. de præſumt. C. litteris.* 12.

[Eſt vel neceſſaria, vel probabilis, levis, vel leviſſima.]

64. Præſumptio neceſſaria, (quam Doctores vocant juris & de jure) eſt ea ſecundum quam omnimodò judicatur, non admiſſa contraria probatione.

65. Probabilis eſt, (quam Doctores præſumptionem juris appellant), cui ſtandum eſt, niſi contrarium probetur.

66. Levis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

66. Levis eſt, quæ per probationem ſemiplenam inducitur.

67. Leviſſima eſt, quæ per probationem ſemiplenâ minorem inducitur.

De fide inſtrumentorum & amiſſione eorum.

[INſtrumenti ſignificatio varia. Significat enim organum: ut malleum dicimus inſtrumentum fabri. Item]

68. Inſtrumentum, eſt omnis probatio judicem inſtruens. *l.* 1. *& infr. verb. ſign. l. notionem* 99. *§. ult.*

69. Item inſtrumentum, eſt ſcriptura probationis ergo facta. *ſupr. de judiciis l. exigere* 65. *& Cod. de dilat. l.* 1. *& de contrah. ſtipul. l. optimam* 14.

70. Præterea inſtrumentum, eſt ſcriptura continens aliquam conventionem à rationibus, *ſupr. de edendo l.* 11. §. *editiones.* & à teſtamento, *Cod. de tranſ. l. ſub prat. inſtr.* 19. *l.*6. *ſup. eod.* diſtincta.

71. Ad hæc inſtrumentum, eſt ſcriptura publica. *Cod. de jurejur. propter calumn. l.* 1. *& qui pot. in pign. hab. l. ſcripturas* 11. *& Clem.* 11. *& Clement.* 1. *de procuratorib.*

72. Publicum inſtrumentum eſt quod

habet publicam authoritatem, quia vel à perſona publica, vel juſſu perſonæ publicæ factum eſt. *extra de probat. c. quoniam* 11.

73. Acta ſeu geſta ſunt, quæ ab actuario, qui judici ſeu magiſtratui inſervit, deſcripta ſunt.

74. Scriptura cenſualis, ſeu cenſus, vulgo cadaſtrum, eſt civium, *Infr. de cenſib. l. 3. in princ.* & bonorum ad eos pertinentium publica deſcriptio, ut pro capite, vel pro modo patrimonii, *Infr. eod. l. 4.* tributa præſtentur, & munera obeantur; niſi quem ætas, vel alia cauſa immunem faciat. *Infr. eod. l. 3. in princ. l. ult. §. divus & ſup. de pactis l. inter 42. & l. epiſtola 52. §. pactum & de Ann. legat. l. liberto 21. §. ult. verſ. à te peto, & de uſu & uſufr. leg. l. generali. 32. §. ult. verſ. item quæſitum.*

75. Privatum inſtrumentum, eſt quod privata authoritate factum eſt.

76. Calendarium, eſt codex privatarum rationum.

77. Authenticum, ſeu autographum, eſt quod per ſe eſt perfectum, & probat, nec ab alia ſcriptura pendet.

78. Scheda, eſt per quam prima quaſi lineamenta ducuntur, ut inde authenticum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ticum faciliùs conficiatur. Italicè *Schizzo*, Gallicè *broüillart*.

79. Exemplum, eſt quod deſcriptum eſt ex authentico.

80. Index, eſt qui Authentici ſententiam brevius conceptam continet.

81. Adnotatio, ſeu ſubnotatio, eſt qua nonnulla notantur memoriæ cauſa; ut debitorum nomina & debitæ quantitates.

82. Chirographum, ſeu Idiochirum, ſeu ſyngrapha, *Cic. lib.* 7. *ep.* 17. vel ſyngraphus, *Plaut. in Aſina. act.* 9. *ſcen.* 1. vel epiſtola, *ſup. depoſit. l. publica* 26. §. *ult. d. ſup. de reb. credit. l. lecta* 40. *in princ.* vel cautio, (Gallicè, *Vne cedule*) eſt ſcriptura manu debitoris, facta obligationis probandæ cauſa. *Cod. hoc tit. l. comparationes* 20. & *qui pot. in pig. hab. l. ſcripturas* 11.

83. Apocha, (Gallicè, *quittance*) eſt ſcriptura, qua creditor fatetur ſe accepiſſe quod ſibi debebatur. *C. ſi cert. petat. l. ult. ff. de. Teſtib. l. teſtium* 18. *ff. de non numer. eod. pecun. l. in contract.* 14.

84. Antapocha, eſt qua debitor fatetur ſe ſolviſſe. *ff. h. tit. l. plures* 19.

85. Autochirum, ſeu holographum,

eſt quod totum ſua manu is ſcripſit ad quem res pertinet.

86. Heterochirum, eſt quod aliena manu ſcriptum eſt.

87. Mixtum, eſt quod partim propria, partim aliena manu ſcriptum eſt: ut cum teſtator in teſtamento aliena manu ſcripto ſua manu heredis nomen adſcribit. *Cod. de teſt. l. ſolemus* 19.

[Scriptura interponitur vel ſolennitatis cauſſa, *l.* 4. *ff. hic.* vel probationis tantum.]

88. Scriptura probationis cauſa facta dicitur, cum ea omiſſa actus valet; ſed ea facilius probatur; ut inſtrumentum locationis vel hypothecæ. *l.* 4. *& ſup. de pignor.* 4.

89. Scriptura ſolemnitatis cauſa adhibita dicitur, ſine qua actus non valet: ut teſtamentum ſolemne.

De teſtibus.

90. TEſtis eſt, qui de aliquo facto controverſo teſtimonium dicit; vel alicui actui adhibetur, ut de eo poſſit, quandocunque opus erit, teſtimonium dicere.

91. Teſtimonium, *l.* 3. *§. idem. l. inviti teſtimonium* 8. *l. quæſitum* 13. *l. repetun-*

petundarum 15. *l. inviti teſtim. non dic.* 19. *in princ.* ſeu atteſtatio, *Extr. de teſtib. & atteſtat.* eſt ipſius teſtis aſſertio.

De juris & facti ignorantia.

[Eſt & vice probationis præſumtio ignorantiæ; quia ab onere probandi relevat. *l.* 21. *De probat.*

Ignorantia eſt duplex; juris & facti.]

92. Ignorantia juris, eſt cum id neſcitur quod eſt jure conſtitutum: ut minorem 14 annis non poſſe facere teſtamentum.

93. Ignorantia facti, eſt cum id neſcitur quod in facto conſiſtit; ut teſtamentum factum eſſe.

[Utraque eſt tripartita; Aut enim eſt error, aut dubitatio, aut ignorantia propriè dicta.]

94. Error, eſt opinio veritati contraria.

95. Dubitatio, eſt cum quis animi pendet in neutram partem perſuaſus.

[Ignorantia propriè dicta puræ negationis ignorantia dicitur.]

96. Ignorantia puræ negationis, eſt cum quis nullam rei notionem habet: ut quia ſe abſente & ignorante negotia geſta ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De ſponſalibus.

[Contractus rerum ſequuntur contractus perſonarum; inter quos primum locum obtinent ſponſalia.]

97. Sponſalia, ſunt mentio & repromiſſio futurarum nuptiarum. *L. 1. hic.*

[Accipiuntur etiam pro arrhis ſponſalitiis. *Rubr. C. ſi. Rect. Prov. vel ad eum pert. ſponſ. ded. l. 1. in fin. C. ſi nupt. ex reſcript. petan. l. 6. C. Theod. de ſponſal.* Pro ſponſalitia donatione. qualis eſt donatio propter nuptias. *l. 3. C. de don. ante nupt. l. 2. C. de ſecun. nupt.*]

De Ritu Nuptiarum.

[Sponſalia contrahuntur nuptiarum cauſsâ. Unde inter hos contractus nuptiæ ſecundum locum obtinent.]

98. Nuptiæ, ſeu matrimonium, eſt viri & mulieris conjunctio, individuam vitæ conſuetudinem continens; *Inſt. de patr. pot.* §. 1. vel conjunctio maris & fœminæ, & conſortium omnis vitæ, divini & humani juris communicatio. *l. 1.*

[Sunt vel primæ, vel ſecundæ.]

99. Primæ Nuptiæ, ſunt, quas aliæ nuptiæ ejuſdem perſonæ non præceſſerunt.

100. Secundæ nuptiæ ſunt, quæcunque

que poſt primas contractæ ſunt; etiam tertiæ, vel quartæ, vel ulteriores.

[Diſtinguitur etiam à Canoniſtis inter matrimonium legitimum non ratum, ratum non legitimum, ratum & legitimum.]

101. Matrimonium legitimum non ratum, eſt quod inter infideles contrahitur, eorum moribus ac legibus comprobatum. *xxviii. quæſt.* 1. *cap. ult.*

102. Ratum non legitimum, eſt quod inter fideles ſolo affectu, ſine legitimis ſolemnitatibus, contrahitur. *d. c. ult.*

103. Ratum & legitimum, eſt quod fideles legitimis ſolemnitatibus adhibitis contrahunt. *d. c. ult.*

104. Connubium [non eſt idem quod matrimonium, ſed] eſt uxoris jure ducendæ facultas. *Cod. de inceſt. nupt. l.* 3. *Vlp. tit.* 6. *§. connubium eſt.*

[Puta cum *d. l.* 5. dicitur cum ancillis non eſſe connubium, hoc eſt, non poſſe cum ancillis contrahi matrimonium, ſed contubernium.]

105. Contubernium, eſt conjunctio inter marem & fœminam, inter quos matrimonium jure civili non conſtat, ut inter ſervos. *d. l.* 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De jure dotium.

[CONtractarum nuptiarum effectus eſt; 1. dos ut valeat. 2. ut non valeat donatio inter virum & uxorem.]

196. Dos, eſt res quæ nuptiarum cauſa, *Cod. de donat. ante nupt. l. ult. in princ.* datur, *Cod. de dot. caut. non numer. l.* 1. *&* 3. ut oneribus matrimonii ſerviat. *l.* 7. *in princ. & Cod. eod. l. pro oneribus.*

107. Item dos eſt contractus, *ſupr. de judic. l. exigere* 65. *& de pec. conſt. l.* 1. §. *debitum.* do ut facias, id eſt, ut onera matrimonii ſuſtineas. *Infr. de reg. jur. l. contractus* 23.

108. Inſuper dos eſt, jus dotis repetendæ, ſeu actio de dote. *Infr. de dot. præleg. l.* 1. §. *Celſus.*

[Dos eſt vel profectitia, vel adventitia.]

109. Dos profectitia, eſt quæ à patre, vel avo paterno, licet mulierem in poteſtate non habeat, profecta eſt, de bonis, vel facto ejus. *L.* 5.

110. Dos adventitia, eſt quæ à muliere, vel quovis alio, præterquam à patre vel aſcendente per lineam paternam, data eſt.

De

De fundo dotali.

111. PRædium dotale, eſt quod in dotem datum eſt *l.* 13. *l. ſi maritus. ff.* inæſtimatum *l.* 2. *C. h. t.*

[Dotalis etiam is videtur qui ex pecunia dotali eſt comparatus. *l.* 54. *de R. N.*

Dotalis fundus Italicus eſt, qui eſt juris Italici. *VVeſenb. par. hic.*]

De divortiis & repudiis.

[QUomodo conjugia contrahantur hactenus explicatum, diſſolvendorum modi vel ſponſalia reſpiciunt, vel ipſas nuptias. Nuptiæ morte, vel inter vivos divortio; Sponſalia repudio diſſolvuntur.]

112. Divortium [dictum à mentium diverſitate] eſt diremptio matrimonii, utroque conjuge vivente, *l.* 3. *& de pœnit. diſt.* 1. *c. divortium.* facta eo animo ut nunquam redintegretur.

113. Frivolum, ſive fribuſculum, dicitur ſeparatio matrimonii ad tempus facta. *Supr. tit. prox. l. cum hic ſtatus* 32. *§. quid ſi divortium.*

114. Thori ſeparatio, eſt conſuetu-

dinis & convictus matrimonialis, ſalvo matrimonio, disjunctio.

115. Repudium, [à pudore dictum quod non fiat ſine pudoris jactura.] eſt ſponſaliorum, vel matrimonii utraque parte vivente, diſſolutio. *Infr. de verb. ſign. l. inter ſtuprum.* 101.

[Repudium generale nomen eſt, nec nuptiarum tantum diremtionem, renuntiationemve, ſed & ſponſaliorum ſignificat. *l.* 2. *hic*. Proprie tamen repudium eſt cum ſponſus â ſponſa dirimitur; Divortium vero ubi vir & uxor matrimonio ſolvuntur. *Spigel. ex Alciato de verb. ſignif*. Nempe repudiari etiam futurum matrimonium poteſt; non rectè autem ſponſa divertere dicitur. *l.* 191. *De verb. ſignific.*]

Soluto matrimonio quemadmodum dos petatur.

[DIſſoluto matrimonio actio eſt repetendæ dotis. Nempe redit tum quidem dotis dominium ipſo jure ad mulierem; non tamen poſſeſſio, quæ facti eſt, transfertur. *l.* 23. *de acq. poſſ.* Itaque ſoluto matrimonio ſive morte, ſive divortio ad iſtam repetendam actio competit.]

116. Actio

116. Actio de dote, eſt ex ſtipulatu, *Cod. de jur. dot. l. penult.* bonæ fidei, *Cod. de rei ux. act. l. un. §. 1. & Inſt. de act. §. fuerat.* perpetua *Cod. de conſt. pecun. l. 2. verſ. neque ſit.* qua dos ſoluto matrimonio repetitur, *C. ſi dos conſt. mat. ſol. fuer. l. unic.* ita ut maritus, *l. maritum 12. l. ex diverſo 17. §. ult. & infr. de re jud. l. non tantum 20. & l. ſeq.* vel ſocer, *l. rei judicatæ 15. §. ult. & infr. de re jud. l. ſinu autem 21.* qui dotem accepit, vel communis filius, *l. etiam 18.* condemnetur quantum facere poteſt; heres autem extraneus damnetur in ſolidum. *d. l. rei judicatæ §. 1. & de re jud. l. ſciendum 25.*

De impenſis in res dotales factis.

[AD actionem dotis pertinent & impenſæ ad rei dotalis utilitatem factæ. Quæ ſunt vel neceſſariæ, vel utiles, vel voluptuariæ.]

117. Impenſæ neceſſariæ ſunt, quibus omiſſis vel res perit, vel deterior redditur. *Infr. de verb. ſignif. l. impenſæ 79. in princ.*

118. Utiles ſunt, quæ omiſſæ non reddunt rem deteriorem, ſed adhibitæ reddunt meliorem. *l. 5. §. ult. l. 6. l. im-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

penſæ 14. §. 1. & infr. de verb. ſignif. d. l. impenſæ §. 1.

119. Impenſæ voluptuariæ, ſeu voluptuoſæ, ſunt quæ voluptatis cauſa fiunt, & tantum ſpeciem exornant, ac neque fructus augent, nec omiſſæ nocent; *l. 7. in princ. & infr. de verb. ſignif. d. l. impenſæ §. ult.* ſi tamen res ſit venalis & ob hanc cauſam majori precio vendatur, inter utiles numerari debent. *l. quod ſi heres* 10.

De actione rerum amotarum.

[OBjici actioni dotis ſolet exceptio rerum amotarum; quo nomine & actio tam marito, quam uxori competit.]

120. Res amotæ dicuntur, quas conjux conjugi, *l. ſi concubina* 17. *in princ.* ſurripuit, & celavit, vel vendidit, vel donavit, vel conſumpſit quovis modo. *l.* 3. §. *non verum. d. l. ſi concubina. §.* 1.

121. Actio rerum amotarum ob res futuri divortii conſilio, vel in divertendo amotas, *d. l. ſi concubina §. 1. l. rerum quidem* 25. datur ei qui fuit maritus, contra eam quam conjugem habuit, vel huic contra illum: *l. 1. l. 6. §. item cum rerum.* ut res amotæ vel earum æſtimatio,

matio, *l. rerum amotarum* 29. & ſi quid præterea agentis interſit, *d. l. ſi mulier §. conjuncti.* reſtituatur.

[Nempe actioni huic ut ſit locus neceſſe eſt conſtante matrimonio res amotas eſſe. Quo ſoluto ſi quid ſubtrahatur condictione furtiva contrectans tenetur. *VVeſenb. hic.*]

De agnoſcendis & alendis liberis, vel parentibus, vel patronis, vel libertis.

[POſt ipſum matrimonium & dotium jus, & liberorum, qui matrimonii ſunt fructus, habenda ratio, ſive jam natorum, ſive adhuc in utero exiſtentium. De jam natis eſt actio ut agnoſcantur, & alantur; De non natis ut inſpecto ventre partus cuſtodiatur. Hoc ultimum tranſit Author, tanquam inuſitatum.]

122. Actio de partu adgnoſcendo eſt prætoria, præjudicialis, *Inſtitut. de act. §. præjudicialis.* quæ datur inter virum & uxorem, *hoc tit.* vel inter patrem & filium. *ſupr. de rei vind. l.* 1. *§. per hanc.*

[Nempe aut agitur inter virum & uxorem; idque vel facto divortio; ut ſi mulier ſe putet ex eo matrimonio prægnantem

gnantem eſſe, & ex SC. Planciano, vel SC. Divi Hadriani temporibus facto, ſi partus conſtante matrimonio ſit editus, agat adverſus virum, ut partum agnoſcat; vel etiam, ſi partus eſt natus poſt patris mortem, adverſus avum, in cujus poteſtatem eſt recaſurus, ut partum agnoſcat. Vel etiam quæritur inter duos, an alter ſit pater, alter filius. Idque duobus modis, ut vel Actor affirmet Reum eſſe patrem ſuum, Reus neget; vel Actor affirmet Reum eſſe filium ſuum, Reus neget. *l.* 1. §. *Iulianus. & ſeqq. ff. de h. t.* Nempe actione non proprie dictâ, ſed ex præjudicio; §. *præjudiciales. Inſt. de action.* Puta ut deinde agatur ad ea quæ parentes, liberis, & liberi viciſſim parentibus debent; & patris quidem reſpectu nominatim ad alimenta. *l.* 4. *eod.*

Quomodo etiam actionem eſſe præjudicialem inter patronum & libertum, obiter, propter tractatus affinitatem, hoc titulo notatur.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Si ventris nomine, muliere in poſſeſſionem miſſa, eadem poſſeſſio dolo malo ad alium tranſlata eſſe dicatur.

123. Actio in factum datur à Prætore in id quod agentis intereſt contra mulierem, patremve ejus in cujus poteſtate eſt, ſi, cum ventris nomine in poſſeſſionem miſſa fuerit, eadem poſſeſſio, dolo malo ad alium tranſlata eſſe dicatur. *l.* 1. *in princ.* §. 1. *&* §. *pen.*

Si mulier ventris nomine in poſſeſſione calumniæ cauſa eſſe dicetur.

124. Actio in factum in id quod agentis intereſt, *d. l. unic.* §. *ſimili.* datur à Prætore, contra mulierem quæ ventris nomine per calumniam in poſſeſſionem ivit, *d.l.* 1. §. 1. & contra patrem in cujus poteſtate eſt. *d. l.* 1. §. *in parentum.*

125. Per calumniam in poſſeſſione fuiſſe videtur, quæ ſciens prudenſque ſe prægnantem non eſſe, voluit in poſſeſſionem venire. *d. l. unic.* §. *per calumniam.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De concubinis.

[NEmpe ſimilis contractus eſt concubinatus, & concubina quodammodò imitatur uxorem. *Nov.* 34. *vel.* 18. *c.* 5. Unde hic pro tertio contractu perſonali eſt.]

126. Concubina, eſt quæ eſt in concubinatu. *diſt.* 34. *c.* 4. §. *concubina.*

127. Concubinatus, eſt maris & fœminæ conjunctio, citra legitimas nuptias, jure civili tolerata. *L.* 3. §. 1.

[Puta dummodò quis nec uxorem cum concubina, nec plures concubinas habeat. *Nov.* 18. *c.* 5. Jure Canonico concubinatus eſt prohibitus. *diſt.* 34. *c. audite.* 7. *&* 32. *qui.* 4. *c. nemo.* 4. *&c.*]

De Tutelis.

[QUartum contractum perſonalem conſtituit hic tutela.]

128. Tutela, eſt vis ac poteſtas, in capite libero [*id eſt tutore, qui debet eſſe liber.*] ad tuendum eum qui per ætatem ſe defendere nequit, Iure Civili data ac permiſſa. *L.* 1. *in princ. & Inſt. eod.* §. 1.

129. Tutor eſt, qui eam vim ac poteſtatem

[...]tatem in pupillum habet. *d. l.* 1. §. 1. & *[I]nſt. eod.* §. *tutores.*

130. Pupillus eſt, impubes ſui juris. *[I]nfr. de verb. ſign. l. pupillus* 239. *in [p]rinc.*

[1]31. Impubes eſt, maſculus minor 14. [a]nnis, *Inſt. quibus modis tut. finit. in [p]rinc.*

132. Curatio, eſt vis ac poteſtas, in capite libero, ad gerenda illius negotia qui per ætatem, vel animi, aut corporis vitium, ea rectè gerere non poteſt.

[Curator eſt, qui eam poteſtatem habet.

Curatorem accipit 1. pubes minor 25 annis. 2. major 25 annis animi vitio laborans, id eſt, furioſus, mente captus, prodigus; vel tali corporis morbo laborans propter quem res ſuas recte curare non poteſt, ut mutus, ſurdus, & qui perpetuo morbo laborat. &c.]

De Teſtamentaria Tutela.

[TUtelæ diviſio eſt duplex. Prior, curationi quoque communis, eſt quod tutor ſeu curator eſt vel cum adminiſtratione, vel honorarius; qui honoris cauſſa, non ut adminiſtret datur, vel notitiæ cauſſa, non ut gerat; datur,

ſed

ſed ut gerentes inſtruat. *l.* 3. §. 1. *ff. de adm. tut. l.* 14. §. 1. *De ſolut. l.* 1. *C. de peric. tut.* Poſterior diviſio eſt, quod tutela eſt aut teſtamentaria, aut legitima, aut dativa; non æque curæ competens, quia curator teſtamento datur inutiliter. §. 1. *Inſt. de curat.*]

133. Tutor teſtamentarius eſt, quem parens impuberi, quem in poteſtate habet, poſt mortem ſuam futuro ſui juris, lege permittente dat: *l.* 1. *& Inſtit. de tut.* §. *permiſſum.*

[Ex qua definitione quæ ſit tutela teſtamentaria poteſt intelligi.]

De legitimis tutoribus.

134. Tutor legitimus, eſt qui ipſo jure ad tutelam vocatur; ut adgnatus. *l.* 1. *in princ. & Inſtitut. de leg. adgnat. tut. & Nou.* 115. *cap.* 5.

De tutoribus, & curatoribus datis ab his qui jus dandi habent, &c.

[Tutor dativus, & honorarius dicitur. Dativus dicitur, quia non eſt ex voluntate teſtatoris, vel mero juris ordine; ſed quia datur à Magiſtratu.]

135. Honorarius tutor accipitur, ac definitur duobus modis 1. Qui ab honorem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rem gerenti, id eſt à magiſtratu datus eſt *Vlp. tit. de curat. in princ.* qui etiam dativus appellatur. 2. Qui non adminiſtrandi, ſed honoris cauſa datus eſt. *ſup. de rit. nupt. l. quis tutor. 60. §. quid ergo & infr. de adm. tut. l. 3. §. cæteri. de ſolutionib. l. quod ſi forte 24. §. 1.*

[Officium tutorum & curatorum conſiſtit partim in adminiſtratione, partim in auctoritate.

Adminiſtratio concernit perſonam pupilli; & ejus patrimonium. *Vtrumque à nobis in Enchirid. explicatum.*]

De authoritate & conſenſu tutorum & curatorum.

[Auctoritas tutoribus, conſenſus curatoribus tribuitur, licet ipſa auctoritas ſit conſenſus ſpecies.]

136. Authoritas, eſt conſenſus quo id probatur quod ab aliis in præſentia agitur.

[Hic authoritas, eſt tutoris conſilium, interventu ſuo præſentem pupilli actum confirmantis. *Author. Anal. hic.* Nempe authoritas eſt hic pars ſolennitatis ad integrandam pupilli perſonam interpoſita *VVeſenb. hic.*

Conſenſus curatoris non ad perſonam

minoris

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

minoris contrahentis, ſed ad confirmationem actus ab eo geſti interponitur; ideò poſt eum geſtum ſequi poteſt: *VVeſenb. eod.*]

De ſuſpectis tutoribus & curatoribus.

[QUi tutoris vel curatoris officio non fungitur removetur tanquam ſuſpectus.]

137. Suſpectus tutor vel curator eſt, qui non ex fide tutelam ſeu curam gerit, aut geſturus videtur. *L. ſuſpectus* 8. *& Inſt. eod.* §. *ſuſpectus autem eſt.*

[Sed non ex facultatibus, verum ex moribus ſuſpectus dicitur. §. *ult. Inſt. eod.*]

De excuſationibus.

138. EXcuſatio, eſt immunitatis allegatio, vel cauſa immunitatis.

[Vel eſt communis tutori & curatori, vel curatoris propria. *Author Iſagog. hic.* vel in totum, vel ad tempus. §. *pen. Inſt. de curat. vel* ad partem patrimonii. *l.* 21. §. *licet. h. t.* Item vel eſt à ſuſcepta tutela, vel à ſuſcipienda. *Enchirid. noſtrum. hic.*]

De

De tutelæ, & Rationibus diſtrahendis, & utili curationis cauſâ actione.

[SEquuntur judicis officia circa tutelam & curationem. Quæ aut ad minoris perſonam ſpectant, aut ad actiones perſonales, aut ad res & actiones reales. Ad perſonam pupilli pertinet; ut judex decernat ubi pupillus educari & morari debeat, & de alimentis præſtandis. Actiones perſonales competunt minoribus adverſus tutores & curatores, vel tutoribus & curatoribus adverſus eos. Actiones quibus tutores à minoribus conveniuntur ſunt. 1. Actio tutelæ directa. 2. De rationibus diſtrahendis. 3. Actio utilis tutelæ vel negotiorum geſtorum.]

139. Tutelæ actio, eſt civilis, perſonalis, ex quaſi contractu. *Infr. de ob. & act. l. 5. §. tutores & Inſt. de obl. quaſi ex contr. §. tutores.*

140. Tutelæ actio directa poſt tutelam finitam, *l. 1. §. ult.* datur ei qui in Tutela fuit, adverſus tutorem; ut tutelæ rationes reddat, & reliqua ſolvat. *d. l. 1. §. officio & Cod. arbitr. Tutel. l. tutorem* 9. ita ut dolus & culpa præſtetur. *d. l. 1. in princ. & Cod. arbitr. tut. l. 7.*

141. Actio de rationibus diſtrahen-

dis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

dis poſt finitam tutelam, *d. l.* 1. *§. ult.* datur pupillo, adverſus tutorem, qui in tutela gerenda res pupilli intercepit, *d. l.* 1. *§. pen. & §. hunc tamen d.l.* 2. *in princ.* in duplum æſtimationis rei interceptæ, non habita ratione ejus quod pupilli intereſt. *d.l.* 1. *conſiderandum d. l.*2. *§. ult.*

[Hæc actio non eſt ex furto, ſed tutelæ obligatione, contra tutorem qui furandi animo fecit. concurrit cum actione furti, & condictione furtiva. *l.* 1. *§. in tutela. & ſeq. l.* 2. *§.* 1. *hic.*]

142. Utilis actio tutelæ, vel negotiorum geſtorum, *Cod. arb. tut. l.* 3. *& l.*7. vel de rationibus diſtrahendis, *argumento utilis actionis tutelæ.* datur minori, adverſus curatorem, de aliqua re particulari quandocunque. Ut autem ei in univerſum curationis geſtæ rationem reddat, poſt, non ante curationem finitam competit. *l.* 4. *§. ult. l. ſi adhuc* 16. *inf. & ſup. de adm. Tutel. l. cum curatore* 26. *Cod. eod. l.* 2. *§. rationes.*

De contraria tutelæ, & utili actione.

[Actiones quæ tutoribus, vel curatoribus adverſus minores competunt, ſunt 1. Contraria tutelæ actio, 2.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Contraria utilis actio tutelæ & negotiorum geſtorum.]

143. Contraria tutelæ actio, poſt tutelam finitam, datur tutori, contra pupillum, in id quod tutori ratione Tutelæ geſtæ ſibi abeſt, vel abſuturum eſt; ut quia pro pupillo impendit, *d. l.* 1. *in princ.* & §. *ult.* vel ſe obligavit. *d.l.*3. *in princ.* 6. *l. ult.*

144. Contraria utilis actio Tutelæ, vel negotiorum geſtorum ſtatim ac debetur, curatori datur, contra minorem, in id quod ratione curationis geſtæ ſibi abeſt, vel abſuturum eſt. *l.* 1. §. *ſed & ſi curator, &* §. *finito.*

De eo qui pro tutore, prove curatore negotia geſſit.

145. PRo tutore negotia gerere dicitur, qui, cum tutor non ſit, munere tutoris fungitur in re impuberis, ſive putet ſe eſſe tutorem, ſive ſciens ſe non eſſe, fingat ſe eſſe tutorem. *L.* 1. §. 1.

146. Protutelæ actio eſt prætoria, *l.* 1. *in princ.* in perſonam, rei perſecutoria; quæ etiam durante adminiſtratione competit, (*quia eſt ex quaſi contractu.*) & ad heredes tranſit. *d. l.*1. §.

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cum eo. Vt omnes actiones ex quaſi contractu rei perſecutoriæ.

147. Directa datur pupillo, contra protutorem, *l. 1. in princ. & Cod. de adm. tut. l. 4.* ut rationem adminiſtrationis ſuæ reddat, & tam dolum, quam culpam præſtet, exemplo tutoris. *l. pen.*

148. Contraria datur protutori, contra pupillum in id quod ſibi abeſt, vel abfuturum eſt, quia pro pupillo utiliter impendit aut ſe obligavit. *L. ult.*

Quod falſo tutore authore geſtum eſſe dicatur.

[Falſus tutor à protutore differt. Protutor is dicitur, qui bona fide negotia pupilli adminiſtrat.

Falſus tutor, qui id facit falſo & dolo malo; ut & falſus procurator. *l. falſus. C. de furt. Hunc ſpectat titulus.*]

149. Actio prætoria in factum, in perſonam, annalis, ei qui cum falſo tutore, putans eum eſſe verum tutorem, contraxit, ejuſque heredi, adverſus eum qui ſe tutorem falſo ſimulavit, vel eum cujus dolo factum eſt, ut alius ſe tutorem falſo exiſtimans author fieret, non con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tra heredem, in id datur quod agentis intereſt. [Puta deceptum non eſſe] *l.* 7. *l. hujus* 9. *in princ. &* §. 1.

[Datur & reſtitutio in integrum ei qui ignoravit ſecum falſo tutore rem gerere. *l.* 1. §. *fin.*]

De magiſtratibus conveniendis.

150. VTilis, *Cod. hoc tit. l.* 1. *& l. pen.* actio tutelæ, *l. ult.* [*in magiſtratus minores.*] ſubſidiaria, *Inſt. de ſatiſd. tut.* §. *ſciendum.* non privilegiaria, *l.* 1. §. *privilegium.* pupillo ſeu minori, ejuſque heredi, contra eos qui ſatiſdationem à tutoribus vel curatoribus exigere tenentur, ſive nullam exegerint, ſive non idoneos fidejuſſores acceperint, *d.* §. *ſciendum.* & ex eorum dolo, aut lata culpa in heredes eorum competit, *l.* 6. ut Actor indemnitatem conſequatur.

[Datur etiam hæc actio adverſus eum qui ad æſtimandas ſatisdationes datus eſt à Prætore vel Præſide. *l.* 1. §. *ſi præſes &* §. *Divus.*

Subſidiaria dicitur, quia, priuſquam eatur ad magiſtratus, diſcuti oportet bona tutoris vel curatoris, & alienata in fraudem minoris, revocari, item excuti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

bona fidejuſſorum. *&c. l. 1. C. hic ubi Gothofr.*

Privilegiata non eſt, quia minor non habet privilegium in bonis magiſtratus, ſed cum aliis creditoribus debet concurrere. *d. l. 1. §. privilegium.*]

De rebus eorum qui ſub tutela vel cura ſunt, ſine decreto non alienandis vel ſupponendis.

151. DEcretum eſt, quod Prætor cauſa cognita pro tribunali pronunciat.

[Hic, eſt decretum magiſtratus de neceſſitate alienationis vel ſuppoſitionis cognoſcentis. *l. 11. C. h. t.* Nempe prædia ſuburbana, vel ruſtica minorum. *l. 1. hic.* vel etiam, res alias quæ ſervando ſervari poſſunt, *l. 22. C. de adm. tut.* citra juſtam neceſſitatem. *l. 1. l. 7. ff. l. ult. C. hic.* tutores alienare, vel ſupponere non poſſunt.]

152. Alienatio, eſt rei ex cauſa venditionis ad alium tranſlatio. *Inſt. de legat. §. ſi rem ſuam & Cod. de jur. emphyt. l. 1. adhibito §. adeo. Inſt. de locat. & cond.*

153. Item alienatio, eſt omnis actus per quem dominium transfertur. *Cod. de fund. dotali l. 1.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

154. Item alienatio, eſt omnis actus per quem jus aliquod transfertur in alium, vel amittitur, (*Vt cum ſervus manumittitur, infr. de verb. ſig. l. alienationis 28. Mancipium manumittitur, uſufructus in re conſtituitur, res hypothecæ, vel pignori obligatur, ſervitus imponitur, dominium utile in emphyteutam transfertur.*) vel res aliena venditur. *De alienat. jud. mut. cauſ. fact. l. ex hoc edicto* 8. §. *alienare.*

155. Supponere, eſt hypothecæ rem ſubjicere, ſeu obligare.

De Curatoribus furioſo & aliis extra minores dandis.

156. Furioſus eſt inſanus, furore agitatus.

157. Mente captus, eſt inſanus quiete degens.

158. Prodigus, eſt qui neque tempus neque finem expenſarum habet, ſed bona ſua dilacerando & diſſipando profundit. *L. 1. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER QUINTUS.

Ex quinta parte Digeſtorum.

Qui teſtamenta facere poſſunt, & quemadmodum teſtamenta fiant.

[IN queſtione an teſtamentum valeat, primò ſpectandum an teſtator habuerit teſtamenti factionem. *l. 4. hic.*]

Teſtamentum *definitum eſt lib. 2. nu.* 32.

1. Teſtamentum ſolemne, eſt quod fit juris ſolemnitatibus adhibitis: id eſt, ſcriptura per manum teſtatoris in totum exarata, vel ab ipſo teſtatore, aliove præter ſeptem teſtes pro teſtatore litteras non callente, & à ſeptem teſtibus ſpecialiter rogatis, nec detentis invitis, & in preſentia teſtatoris conſtitutis teſtibus, oſtendatur à teſtatore docente in ea contineri ſuam ultimam voluntatem, ſive ſuum teſtamentum; & ut uno contextu omnia fiant, id eſt, nullo alio actu, præterquam ad naturæ neceſſitatem, interjecto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

terjecto. *l. qui teſtamento* 20. §. *ult. &* *Cod. de teſt. l. ſi non ſpeciali* 9. *l. hac conſultiſſima* 21. *& l. cum antiquitas* 28.

2. Teſtamentum nuncupativum, eſt quod fit teſtatore voluntatem ſuam uno contextu, palam coram ſeptem teſtibus, ſpecialiter rogatis, nec invitis detentis, nuncupante. *l. qui teſtamento* 20. §. *ult. & l. ſeq. & Inſtit. de teſtam.* §. *ult.*

3. Teſtamentum privilegiarium, eſt quod jure communi non valet, ſed ex ſpeciali privilegio ſuſtinetur.

4. Teſtamentum pluſquam ſolemne, eſt in quo non ſufficiunt ſolemnitates vulgò in teſtamentis requiſitæ, ſed & alia quædam obſervare oportet; ut in teſtamento cæci, *Cod. hoc tit. l. hac conſultiſſima* 8. vel teſtatoris qui liberos habet in poteſtate. *Inſtit. de exhered. liber. in princ*:

5. Teſtamenti factio eſt, cujus ratione aliquis teſtamentum facere, vel ex teſtamento capere poteſt. *l. filiusf.* 16. *& Inſt. de hered. qualit.* §. *in extraneis verſ. teſtamenti.*

[Eſt vel activa, vel paſſiva.]

6. Activa, eſt in eo qui teſtamentum facere poteſt.

7. Paſſiva, eſt in eo qui ex teſtamento capere poteſt.

De liberis & poſtumis heredibus inſtituendis, vel exheredandis.

[NOn ſemper ſufficit, ut teſtamentum valeat, ſed inſuper liberorum, ſuorumque Heredum, etiam poſthumorum, habenda ratio eſt, ut inſtituantur, vel exheredentur. *Inſt. de exhered. lib.*]

8. Liberi ſunt, qui ex parentibus quocunque gradu deſcendunt, nulla habita ſexus diſtinctione. *ſupr. de verb. ſign. l. cognoſcere* 36. §. 1. Hoc autem loco liberi dicuntur qui tempore teſtamenti ſunt nati, & in liberorum numero. *l. liberorum* 220.

9. Saus & jure civili neceſſarius heres, eſt qui in patria teſtatoris poteſtate eſt, nulla inter eum & teſtatorem perſona interjecta quæ in ejuſdem teſtatoris poteſtate ſit. *Infr. de hered. qualit.* §. *ſui aut.*

10. Poſtumus, eſt qui poſt mortem parentis naſcitur, *Infr. tit. prox. l.* 3. §. 1. aut ex utero matris per exciſionem extrahitur. *l. quod dicitur*. 12.

11. Suus poſtumus, eſt qui ſi vivo patre naſceretur inter ſuos heredes eſſet.

12. Alienus poſtumus, eſt qui natus, inter

inter ſuos heredes teſtatori futurus non eſt. *Inſt. de legat. §. poſtumo.*

13. Quaſi ſuus poſtumus, eſt qui aut poſt parentis teſtamentum in ejus poteſtate naſcitur, *Infr. tit. prox. l. 3. §. 1. & pen. l. poſtumus 12. & ſup. de teſt. tutela l. ſi quis ita 16. §. ult.* aut adoptatur, *l. filius 28. §. 1. & Inſt. quib. mod. teſt. infirm. §. 1.* aut legitimatur, *Baldus ad l. filius §. 1.* aut in ſui heredis locum ſuccedit, *d. l. filius §. 1. & infr. tit. prox. l. poſtumorum 13. & Inſt. de exhered. liber. §. poſtumorum.* aut moriente avo in patris poteſtatem recidit. *d. l. filius §. 1.*

14. Inſtitutus dicitur, quem teſtator ad hereditatem vocat.

15. Exheredatus, quem teſtator ab hereditate ſummovet.

16. Præteritus, eſt cujus teſtator, de hereditate diſponens, nullam mentionem facit, licet ei leget, vel per fideicommiſſum relinquat.

De injuſto rupto irrito facto teſtamento.

[Vitia teſtamenti ſunt plura. 1. injuſti, 2. rupti. 3. irriti.]

17. Teſtamentum injuſtum, eſt quod vel non jure factum, vel nullius momenti eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

18. Teſtamentum non jure factum, eſt in quo juris ſolemnia deſiderantur. *L.* 1. *hic.*

19. Imperfectum eſt, quod vel non omnes ſolemnitates, vel non totam teſtatoris voluntatem, continet. Quorum illud dicitur imperfectum ratione ſolemnitatum; hoc imperfectum ratione voluntatis. *Doct. in l. hac conſultiſſ.* 21. *§. ex imperfecto Cod. de teſtam.*

20. Teſtamentum nullius momenti, eſt in quo ſuus heres eſt præteritus. *d. L.* 1.

21. Ruptum, eſt quod agnatione vel quaſi agnatione ſui heredis, *l.* 3. *in princ.* §. 1. *& ult. l.* 4. 5. *l.* 6. *in princ.* §. 1. *&* 2. *l. verum* 8. *in princ. l. poſtumorum* 13. *l. qui uxorem* 15. *& Inſt. de exher. liberor.* §. 1. *&* 2. *ut quib. mod. teſt. infirm.* §. 1. vel poſteriori teſtamento, eſt infirmatum. *l.* 1. *l.* 2. *l. cum in ſecundo* 16. *& Inſt. quib. mod. teſt. inf.* §. *poſteriore.*

22. Irritum eſt, cum vel teſtator capite minuitur, *l.* 6. §. *invicem &* §. *ſeq. & Inſtit. quib. mod. teſt. inf.* §. *alio.* vel ejus memoria poſt mortem damnatur, *dicta l.* 6. §. *ſed me eorum.* vel heres inſtitutus non adit hereditatem, *l.* 2. vel conſulto à teſtatore deletum eſt, vel inductum,

ductum, vel inſcriptum. *hæc explicabuntur titulis ſeqq.*

23. Deſtitutum teſtamentum, eſt ex quo nemo adivit hereditatem.

De his quæ in teſtamento delentur, inducuntur, vel inſcribuntur.

24. DElere, eſt lituris ſcripturam obliterare.

25. Inducere, eſt lineas, vel in directum per medios verſus, vel in tranſverſum, ducere.

26. Inſcribere, eſt novas litteras quibus vetus ſcriptura turbatur, adjicere.

De heredibus inſtituendis.

[FOrma ſubſtantialis ſolennis teſtamenti eſt heredis inſtitutio.

Heres, (ut quidam volunt ab herus, quod veteres heredem dominum appellarent; §. *fin. Inſt. de hered. qual. & diff.* vel ab ære, ſeu pecunia, in quam ſuccedit; vel ab hærendo, quia defuncto adhæret dictus.) eſt qui ſuccedit in univerſum jus quod defunctus tempore mortis habuit *l. hereditas ff. de R. I.*]

27. Heredis inſtituti o, eſt ultima voluntas, qua teſtator ſuam hereditatem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

in aliquem, poſt mortem ſuam, jure directo, confert.

[Eſt vel propriè dicta, vel ſubſtitùtio.]

28. Inſtitutio propriè dicta, eſt quæ primo gradu fit *l. 1. pr. hic.*

[Gradus in teſtamento differt à loco; ille puta à ſucceſſionis, hic à ſcripturæ ordine, dicitur.]

29. Gradus heredum, ſunt quibus ordo ſucceſſionis diſtinguitur.

30. Loci heredum, ſunt qui ordinem ſcripturæ, inſtitutiones continentis, diſtinguunt.

[Heres alius ſuus eſt & jure civili neceſſarius. *ſupra hoc lib. def. 9. definitus*; alius neceſſarius, alius extraneus.]

31. Neceſſarius heres, eſt ſervus à domino ſuo heres inſtitutus. *Inſtit. de hered. qualit. §. 1. Suum heredem ſupr. definivi def. 9.*

32. Extraneus heres, eſt quicunque non eſt in teſtatoris poteſtate. *Inſtit. eod. §. cæteri.*

[Heres eſt vel ex aſſe, vel pro parte.]

33. As dicitur quidquid eſt totum & integrum; ut tota hereditas.

[Nec enim hereditas tantum, ſed & uodlibet ſolidum & integrum aſſis nomine

mine notatur. Hinc in aſſem ſatisfacere, id eſt, in ſolidum. *l. 2. ff. de ſeparat.* ex aſſe poſſidere, aut pro parte. *l. pen. Qui ſatiſd. cog.* &c.

As dividitur in duodecim uncias *l.* 13. *§. ult. ff. §. hereditas. Inſt. hic.* Habent autem & hæ partes propria nomina ab uncia uſque ad aſſem.]

34. Uncia, eſt duodecima pars aſſis.

35. Semiuncia, eſt dimidia pars unciæ.

36. Seſcuncia, eſt uncia cum dimidia unciæ parte.

37. Sextans, eſt ſexta pars, id eſt, duæ unciæ.

38. Quadrans, eſt quarta pars aſſis, id eſt, tres unciæ.

39. Triens, eſt tertia pars aſſis, quatuor unciis conſtans.

40. Quincunx, uncias quinque continet.

41. Semis, eſt dimidia pars aſſis, id eſt, ſex unciæ.

42. Septunx, conſtat ſeptem unciis.

43. Bes, ſunt octo unciæ.

44. Dodrans, ſunt novem unciæ.

45. Dextans, decem unciæ.

46. Deunx, undecim unciæ.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

47. Dupondium, unciæ quatuor & viginti.

48. Tripondium, unciæ triginta ſex.

49. Quadripondium, unciæ quadraginta octo.

De vulgari & pupillari ſubſtitutione.

[Substitutionis verbum latiſſimè patet, ſed hic ad ultimas voluntates reſtringitur.

Diſtinguitur autem quatenus fit verbis civilibus, directis, ſeu legitimis, vel precariis.]

50. Verba civilia, ſeu directa, ſeu legitima, ſunt quæ ſunt imperativi modi, *C. communia de legat. l. 2. in princ. Vlp. tit.* 22. ſeu quorum vi hereditas immediatè à teſtatore, non de manu alterius, accipitur. Ut heres eſto; quin & verbum jubeo, quod eſt modi indicativi, eſt directum.

51. Verba precaria, ſunt quæ fideicommiſſum inducunt: ut rogo te heres, ut hereditatem Titio rẽſtituas.

52. Verba communia, ſunt ſub quibus tam directa quam precaria continentur; ut ſubſtituo.

[Unde Subſtitutio eſt vel directa, vel

precaria,

precaria, ſeu fideicommiſſaria. *l.* 4. *C. de fideicom.*]

53. Subſtitutio directa, eſt ſecundi heredis inſtitutio, *l. ex facto* 43. § *Lucius* ſeu ſecundo ulteriorive gradu facta heredis inſtitutio. *l.* 2. *in princ*. Quæ quidem verbis directis fit & propriè vocatur ſubſtitutio. *de qua ſola hic agitur.*

54. Subſtitutio fideicommiſſaria, eſt quæ fit verbis precariis. *de qua hic non agitur.*

[Fit autem omnis ſubſtitutio in aliquem caſum.]

55. Caſus, eſt incertus eventus, in quem directa ſubſtitutio eſſentialiter confertur.

[Eſſentialiter dicimus, ut excludat conditiones extrinſecus ſubſtitutionibus adjectas; de quibus titulo ſequente; *Vt ſi navis ex Aſia venerit, ſi Titius conſul fuerit.*

Sunt autem caſus varii.]

56. Primus caſus eſt, ſi heres non erit.

57. Secundus caſus eſt, ſi in pupillari ætate deceſſerit.

58. Tertius caſus eſt, ſi prius morietur quam mentis compos factus ſit.

59. Quartus caſus eſt, ſi poſt pubertatem ſanæ mentis deceſſerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Subſtitutio eſt aut ſimplex, aut duplex; Sub quo, etiam intellige triplicem, &c. hoc eſt, quatenus, duas, tres, vel quatuor ſubſtitutiones continet.

Simplex, eſt vel vulgaris, vel pupillaris, vel quaſi pupillaris.]

60. Vulgaris ſubſtitutio eſt, quæ directò fit in primum caſum. *Inſtit. de vulg. ſubſt. in princ.*

61. Pupillaris ſubſtitutio eſt, qua parentes liberis ſuis impuberibus quos in poteſtate habent, in alterius poteſtatem non recaſuris, ſed futuris ſui juris, directò in ſecundum caſum ſubſtituunt.

62. Quaſi pupillaris ſubſtitutio eſt, qua parentes liberis ſuis furioſis, vel mente captis directò in tertium caſum ſubſtituunt.

93. Militaris ſubſtitutio eſt, qua miles ex privilegio militari ſubſtituit in quartum caſum; veluti quandocunque heres deceſſerit.

[Subſtitutio duplex, vel multiplex eſt, aut monopleuros, aut reciproca.]

64. Subſtitutio monopleuros eſt, quæ ab una tantum parte fit; veluti ſi primus heres non erit, ſecundus heres eſto.

95. Subſtitutio reciproca eſt, qua heredes inſtituti ſibi invicem ſubſtituuntur. [Memi-

[Meminerunt & aliarum ſubſtitutionum Doctores; puta exemplaris, breviloquæ, compendioſæ.]

66. Subſtitutionem exemplarem doctores vocant quam ſupra appellavimus quaſi pupillarem.

67. Subſtitutionem reciprocam ſeu breviloquam nominant, qua heredes inſtituti ſibi invicem generali verbo ſubſtituuntur: veluti Titium & Mævium heredes inſtituo & invicem ſubſtituo.

68. Subſtitutionem compendioſam appellant, quæ verborum compendio, multa tempora, conſequenter multas ſubſtitutiones, complectitur; ut quandocunque heres meus deceſſerit Titius heres eſto.

De conditionibus inſtitutionum.

[Conditionis vox variè accipitur.]

69. Conditio propriè dicta, eſt adjectio accidentaria, quæ actum in futurum incertum eventum ſuſpendit: veluti ſi navis ex Aſia venerit.

[Puta ita ut eâ impleta, actus valeat; deficiente reddatur inutilis.

Accidentariam dicimus, quia talis eſſe debet, ut ſubjecto adeſſe & abeſſe poſſit;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſit; alioqui non facit actum puta inſtitutionem (cujus reſpectu hic conditio conſideratur) conditionalem; ſed manet, licet ea adjiciatur, pura, ut *ſi moriar, Titius heres eſto.*

Dividitur autem conditio multis modis.]

70. Impoſſibilis conditio, eſt cui natura vel jus repugnat; veluti ſi cœlum digito tetigerit; ſi hominem occiderit.

71. Turpis conditio eſt, quæ eſt contra bonos mores; veluti ſi in foro nudus ſaltaverit.

72. Perplexa conditio eſt, quæ ex duabus per ſe poſſibilibus, ſed ſe invicem impedientibus, conſtat; veluti ſi Titius heres erit, Sejus heres eſto, ſi Sejus heres erit, Titius heres eſto. *L. ſi Titius* 16.

73. Neceſſaria conditio eſt, quæ non poteſt non exiſtere; veluti ſi Sol cras orietur.

74. Caſualis, ſeu fortuita eſt, cujus eventus ab incerto externo eventu pendet, ita ut non ſit in honoratæ perſonæ poteſtate; veluti ſi navis ex Aſia venerit. *Cod. de cad. tollend. l. unic. §. ſed hæc omnia.*

75. Poteſtativa eſt, cujus eventus eſt in poteſtate perſonæ honoratæ: veluti ſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

in capitolium aſcenderit, heres eſto.

76. Mixta eſt, quæ partim à voluntate perſonæ honoratæ, partim aliunde pendet; veluti ſi Sejus uxorem duxerit.

77. Simplex conditio eſt, quæ eſt una; veluti ſi Titius conſul erit.

78. Conjuncta eſt, quæ ex duabus, vel pluribus conjunctim adjectis conſtat: veluti ſi Titius Conſul erit, & navis ex Aſia venerit. *Inſtit. de hered. Inſtit. §. penult.*

79. Disjuncta, ſeu alternata eſt, quæ ex duabus, vel pluribus disjunctim adjectis, conſtat; veluti, Si Titius Conſul fuerit, aut navis ex Aſia venerit. *d. §. penult.*

80. Conditio juris eſt, quæ ſi à teſtatore prætermittatur, nihilominus vi & poteſtate juris ineſt; veluti Titius heres eſto, ſi volet.

81. Conditio facti eſt, quæ niſi à teſtatore adjiciatur non ineſt: veluti ſi navis ex Aſia venerit.

82. Affirmativa eſt, quæ verbis affirmantibus concipitur: veluti ſi navis ex Aſia venerit.

83. Captatoria inſtitutio, eſt qua teſtator conditione in futurum collata, alienam hereditatem captat: veluti Titius

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tius ſi me heredem ſcripſerit heres eſto.

84. Negativa eſt, quæ verbis negantibus concipitur; veluti ſi navis ex Aſia non venerit.

85. Conditio individua eſt, quæ non poteſt pro parte impleri; veluti ſi inſulam ædificaverit, *Infr. de legat.* 3. *l. fideicommiſſa* 11. §. *in opere* & §. *ſeq.* & *de condit.* & *demonſtr. l. pen. in princ.* ſi decem Titio dederit. *Infr. de cond.* & *dem. l. cui fundus* 56.

86. Dividua eſt, quæ poteſt pro parte impleri, ita ut pars relicti accipiatur: veluti ſi Titius & Sejus, decem Mævio dederint, heredes ſunto. *dicta l. cui fundus.*

87. Cautio Mutiana eſt, qua quis cavet ſe id non facturum, ſub cujus non faciendi conditione, quam vivus implere non poteſt, honoratus eſt: veluti Mævius, ſi in Capitolium non aſcenderit, heres eſto, Quia non eſt certum eum non aſcenſurum ideoque cavens ſe non aſcenſurum poterit hereditatem adire.

De jure deliberandi.

[Quia aditæ hæreditatis effectus eſt, quod omnia jura defuncti, tam activa, quam paſſiva tranſeunt in heredem,

eredem, ut is omnia hereditaria onera
ibire, & creditoribus hereditariis, jux-
a ac legatariis, ſatisfacere teneatur; ne
uis facile pro lucroſa damnoſam adi-
et hereditatem, proditum pro reme-
io eſt, ex anterioribus jus deliberandi;
Iuſtiniano beneficium inventarii.]

88. Ius deliberandi eſt, quod extra-
eis heredibus de adeunda vel repudian-
a hereditate, *Inſt. de hered. qualit. &*
iff. §. extraneis. & Iure Prætorio ſuis he-
edibus, *C. hoc tit. l. cum in antiquiori-*
us 19. de commiſcendis vel abſtinendis
bonis hereditariis, conceſſum eſt. *Inſt.*
le hered. qualit. §. ſui aut.

[Puta ita ut primitus ſpatium à teſta-
ore præfigeretur. *Vlp. fragm. tit.* 22. §.
retio. Poſtmodum ut ex lege eſſet annus
die mortis teſtatoris, vel ab adita here-
litate. *l.* 9. *C. de jur. delib.*]

89. Beneficium legis, & inventarii
eſt, ut heres, qui omiſſa deliberatione
inventarium rerum hereditariarum recte
confecit, neque creditoribus hereditariis
ultra vires hereditarias, neque fideicom-
miſſariis aut legatariis ultra dodrantem
teneatur. *Cod. hoc tit. l. ult. §. & ſi præ-*
fatam.

90. Beneficium inventarii duntaxat
eſt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eſt, ut heres qui tempus deliberandi petiit, & rerum hereditariarum inventarium recte confecit, legatariis & fideicommiſſariis ultra dodrantem non teneatur, licet creditoribus hereditariis etiam ultra vires hereditarias ſit obſtrictus. *d. l. ult. §. ſin. a. hoc aliquis.*

[Inventarium (ſic dictum quod in eo inveniatur omnium rerum hereditariarum deſcriptio) eſt legitima bonorum in hereditate repertorum annotatio & in ſcripturam redactio.

Quod quomodo concipi, & intra qua tempora debeat, huc non pertinet.]

De teſtamento militis.

91. TEſtamentum militis eſt, quod à milite factum eſt.

92. Teſtamentum militare eſt, quod à milite factum eſt jure militari.

[Nempe non omne teſtamentum militis eſt militare.

Quia & jure communi miles teſtari poteſt.]

De acquirenda vel amittenda hereditate.

[HEreditatem acquirit heres adeundo, vel pro herede ſe gerendo:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

do: ſuus heres ipſo jure, ſi jus civile reſpicis: jure prætorio ſe immiſcendo.]

93. Aditio, eſt actus quo quis hereditatem ſibi ex teſtamento, vel ab inteſtato delatam, ſuſcipit.

94. Pro herede gerit, qui tanquam heres & dominus aliquid facit in rebus hereditariis. *l. pro herede 20. in princ. & Inſt. de hered. qualit. §. item extraneus.*

95. Hereditatem agnoſcere, eſt nudam acquirendæ hereditatis voluntatem demonſtrare.

96. Se immiſcere dicitur ſuus vel neceſſarius, *Infr. de ſeparat. l. 1. §. ult.* heres, qui id facit, quo facto diceretur pro herede gerere ſi eſſet heres extraneus. *l. cum bonis 87. in princip.*

[His opponuntur repudiatio, abſtentio, omiſſio hereditatis.]

97. Repudiatio, ſeu recuſatio, eſt actus heredis extranei, quo declarat ſe nolle fieri heredem. Olim repudiatio erat actus ſolemnis, recuſatio actus non ſolemnis.

98. Abſtentio, eſt actus quo ſuus heres, facultate ſibi à prætore conceſſa, declarat ſe nolle eſſe heredem.

99. Hereditatem omittere dicitur, qui, tempore ſtatuto eam non accipiens, ab ea excluditur. *Teſta-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Teſtamenta quemadmodum aperiantur, inſpiciantur, & deſcribantur.

100. AD cauſam teſtamenti pertinet quodcunque quaſi ad teſtamentum factum eſt, in quacunque materia fuerit ſcriptum, quod pertineat ad ultimam voluntatem, *l.* 2. §. *ad cauſam.*

[Aperire tabulas hic non tantum eſt tabulas teſtamenti patefacere naturaliter, ut in titulo ſequente; ſed etiam civiliter, id eſt, ſecundum leges & mores civitatis in qua fit apertio. *Goth. ad l.* 2. *C. eod.*

Si in duobus exemplis ſcriptum ſit teſtamentum, altero patefacto, apertæ ſunt tabulæ. Quod ſi quis exemplum fecerit, exemplo aperto nondum apertum eſt teſtamentum. *l.* 10. *l. ult. hic.*]

101. Inſpici tabulæ teſtamenti dicuntur cum verba teſtamenti leguntur. *l.* 2. §. *inſpectio.*

[Nempe inſpectio tabularum etiam earum lectionem continet. *d. l.* 2. §. *inſpectio.*

Deſcribere tabulas dicimus, quarum exemplum accipimus. *l. ſi quæ ſunt. famil. erciſc.*]

De

De Senatuſconſulto Silaniano & Claudiano quorum teſtamenta ne aperiantur.

102. SEnatuſconſulto Silaniano cavetur ne teſtamenti tabulæ ejus qui vi aperta, non clam, (ut veneno) necatus eſſe dicetur, ante aperiantur quam de necati ſervis, ſub eodem tecto exiſtentibus, vel criminis conſciis, vel qui ſimul cum domino (puta in itinere) fuerunt, quæſtio habeatur, & noxii puniantur. *l.* 1. *in princ.* §. *hoc autem &* §. *cum dominus.*

103. Senatuſconſulto, quod Auguſti temporibus Tauro & Lepido Conſulibus factum eſt, cavetur, ut de teſtamento contra Senatuſconſultum Silanianum aperto non quæratur poſt quinquennium, niſi arguantur ii, qui, parricidii pœna teneri poſſunt. *l. in cognitione* 13.

104. Senatuſconſulto Claudiano (quod & Neronianum, *Paulus lib.* 3. *Sent. tit.* 8. §. *Neroniano.* & Piſonianum appellatur, *l. Senatuſconſulto* 8. & Claudio Nerone Cæſare, L. Calpurnio Piſone Conſulibus factum eſt) *Tacitus lib.* 13 *&* 14. §. *Cuiac. lib.* 1. *obſer. cap.* 18. Silaniani Senatuſconſulti ſententia confirmatur, & inſuper

inſuper cavetur, ut viro occiſo etiam de ſervis uxoris, & uxore occiſa etiam de ſervis mariti, quæſtio habeatur, *l.* 1. §. *ſi vir Paulus d.* §. *Neroniano.* & ut ſi pœnæ obnoxius ſervus venierit, ac poſtea quandocunque ſupplicio affectus eſſet, venditor emptori pretium reſtituat. *d. l. Senatuſconſulto. in princ.*

Si quis aliquem teſtari prohibuerit, vel coëgerit.

105. TEſtari prohibet, vel cogit qui vim facit, non qui blandis verbis perſuadet. *hic. l. ult. & Cod. eod. l. ult.*

[In hac definitione conſiſtit edicti caput. *l.* 3. *eod.*]

De jure codicillorum.

[COdicillus à Codice diminutivum nomen habet.

Codex, ſeu Caudex, craſſior arboris pars eſt, quæ ſupra terram aſſurgit, ex qua antiqui tabulas faciebant ſcriptioni, illitâ cera, aptas.

Undè & codicis & codicilli vox pro omni dicitur ſcriptura, ab arborum cortice.

Hic accipitur pro ſcriptura, quâ mo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

riens leviter & ſine ulla ſolennitate, aut heredis inſtitutione, de eo teſtatur, quod de bonis ſuis poſt mortem ſuam fieri velit. Unde recte hic definiuntur.]

106. Codicilli, ſunt ultimæ voluntatis inſtrumentum, *C. hoc tit. l. pen.* non ſolemne, *l. 6. §. 1. & 2. & Inſt. eod. §. ult.* quo hereditas nec dari, nec adimi directò poteſt. *l. 2. §. ult. & C. eod. l. 2. & Inſt. eod. §. pen.*

De legatis & fideicommiſſis.

[UNiverſitas bonorum teſtamentis, vel codicillis transfertur, ſingulæ res legatis, vel fideicommiſſis; licet & hæc in univerſitate locum habeant.

Legare, idem eſt quod decernere, mandare. Inde legatio & legatum.

In ultimis voluntatibus legandi vox latè patet. *l. 120. de V. S.* Strictim vero legare dicitur qui res particulares directis verbis in teſtamento relinquit. Unde legatum hic recté definitur.]

107. Legatum, eſt delibatio hereditatis, qua defunctus ex eo quod univerſum foret heredis, aliquid in aliquem collatum vult; *de leg. 1. l. legatum 116. in princ.* Vel donatio in teſtamento re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

licta: *d.l.2. legatum* 36. Vel donatio quædam à defuncto relicta, ab herede præſtanda: *Inſt. de legat.* §. 1. Vel quod legis modo, id eſt, imperativè in teſtamento relinquitur: *Vlp. tit.* 25. *in princ.* Vel ultima voluntas directa, particularis.

108. Delibare hereditatem, eſt intra dodrantem legata, vel fideicommiſſa relinquere.

109. Onerare hereditatem, eſt ultra dodrantem aſſe minus legare, aut fideicommiſſum relinquere.

110. Exhaurire hereditatem, eſt totum aſſem legatis, vel fideicommiſſis inſumere.

111. Fideicommiſſum, eſt quod à defuncto verbis precariis, (*Verba precaria definita ſunt ſupra num.* 53.) relictum eſt. *Vlp. tit.* 25. *in princ. & tit.* 26. *in princ.*

De annuis, legatis, & fideicommiſſis, aliàs de annuis & menſtruis legatis.

112. ANnua legata, vel fideicommiſſa ſunt plura, *l.* 4. *l. cum in anno* 11. initio ſingulorum annorum præſtanda, *d. l.* 4. primi quidem anni pura,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

pura, ſequentium annorum conditionalia, ſi legatarius vivet. *l.* 5. *l. in ſingulare* 8. *l.* 22.

113. Menſtrua ſimiliter ſunt plura, ſed ſingulis menſibus præſtanda, primi menſis pura, ſequentia conditionalia.

114. Annua, bima, trima die legatum dicitur, quod per patres tribus annuis vicibus ſolvi debet, & quidem per partes æquales; niſi teſtator aliud juſſerit.

De uſu & uſufructu, & reditu, & habitatione, & operis per legatum, vel fidei commiſſum datis.

VSus definitus eſt *lib.* 2. *num.* 69. Uſusfructus *lib.* 2. *num.* 58.

115. Habitatio *lib.* 2. *num.* 70.

Operæ *lib.* 2. *num.* 66.

Reditus ſunt annui fructus ex re provenientes. *L. quidam* 17.

De ſervitute legata.

SErvitus definita eſt. *Lib.* 2. *num.* 74.

De dote prælegata.

DOs definita eſt. *Lib.* 4. *num.* 106. 107. & 108.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De optione, vel electione legata.

116. OPtio, ſeu electio eſt facultas unam ex pluribus rebus ejuſdem generis eligendi. Olim optio erat ſolemnis; electio non ſolemnis.

De tritico, vino, vel oleo legato.

[Tritici nomen in jure civili quandoque pro toto frumenti genere uſurpatur. *l. triticum. ff. de V. O.* Nihiltamen prohibet triticum eſſe frumenti ſpeciem, *d. l. triticum*, & plura eſſe tritici genera, ut ex Columella. *lib. 2. cap. 6.* ex Cornelio Celſo *lib. 2. de re medica* videre eſt.

Hic triticum tantum expreſſum, *ut & in l. 1. & Rubr. de tritic. action.* propter excellentiam frumenti, quod optimi eſt alimenti, commune ubique, & miræ fertilitatis.

Vini legato continetur omne quod ex vinea natum eſt, etiam acetum ex vino factum *l. 1. l. 9. hic.*

Zythum vocant potum qui ex frugibus præparatur apud Agyptios, vel ex hordeo, vel ex tritico, aut pane. *l. 9. eod.* Hiſpanis cerea dicitur, hodie inde nobis cereviſia.]

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De inſtructo, vel inſtrumento legato.

117. INſtrumentum eſt, quod alterius rei, *ut agri l. quæſitum.* 12 §. *ſi in agro vineæ. l. villæ* 16. §. *ſi navis l. ult.* vel perſonæ *Vt patris familias. l. quæſitum* 12. §. *ſed ſi fundus.* cauſa paratum eſt, & neque eſt ejus pars, *d. l. quæſitum* §. *Papiniano, &* §§. *ſeqq.* nec ex eodem genere. *d. l. ult.*

118. Fundus inſtructus eſt cui non ſolum fundi, ſed & patrisfamilias inſtrumenta accedunt. *l. quæſitum* 12. *ſed ſi fundus.*

119. Fundi inſtrumenta, ſeu dotes, *l. in inſtrumento* 8. *in princ.* ſunt quæ fructus gerendi, cogendi, conſervandi gratia, & quæ horum inſtrumentorum cauſa parantur. *d. l. quæſitum* §. *ſed inſtrumenti.*

120. Patrisfamilias inſtrumenta ſunt, quę paterfamilias habet ut inſtructior ſit; ut ſupellex. *d. l. quæſitum* §. *ſed ſi fundus.*

121. Vineæ inſtrumenta ſunt, quæ ad vineam colendam, vel conſervandam pertinent; ut pali, perticæ, caſtra, ligones *L. villæ* 16. §. 1.

122. Domus inſtrumenta ſunt, quæ non voluptatis, ſed tempeſtatis, aut in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cendii arcendæ cauſa parantur, *d. l. quæſitum* §. *ſi domus.* nec ſunt ædibus affixa *d. l. quæſitum* §. *ſi Papinianus &* §§. *ſequentib.*

123. Cauponæ inſtrumenta ſunt, quæ negotiationis cauponæ cauſa parata ſunt. *L. taberna* 13. *in princ.*

124. Tabernæ inſtrumenta ſunt, quæ negotiationi quæ ibi exercetur, inſerviunt, *l. cum quæratur* 13. & loci propria ſunt; ut tabernæ, cauponæ inſtrumenta ſunt dolia, vaſa, calices: non etiam inſtitores. *d. l. taberna in princ.*

De peculio legato.

PEculium definitum. *ſupr. lib.* 3. *num.* 77.

De penu legata.

125. PEnus, ſunt eſculenta, & potulenta ad futurum uſum recondita. *Gellius lib.* 4. *c.* 1.

126. Penarium, eſt locus in quo penus aſſervatur. *Gell. d. loco.*

[Penori legato cedunt cibaria omnia quæ paterfamilias uſus ſui cauſſa, ejuſque familiæ, quam circa ſe, ſuoſque habet, paravit, & cibaria jumentorum uſibus ipſius deſervientium, & legumina quæ in cella penuaria habentur. Ligna quoque

& car-

& carbones penus parandi cauſſa, & thus & ceres in domeſticum uſum parati, & unguenta, & odores, & chartæ epiſtolares, & vaſa, ſine quibus penus haberi non poteſt, & quæcunque alendi cauſſa habentur eâ appellatione continentur. *l. 3. per tot. l. 5. hic.*]

De ſupellectile legata.

127. SVpellex, eſt domeſticum patrisfamilias inſtrumentum, *l. 1. l. 7. §. 1.* quod in re mobili conſiſtit, & neque argento aurove facto, neque veſti adnumeratur, *l. 2. d. l. 1.* & omnino in aliam ſpeciem non cadit. *d. l. 7. §. 1.*

[Supellectilis appellatione veſtis non continetur; quoniam proprio generi adſcribitur. *l. 4. de legat. 1.*]

De alimentis & cibariis legatis.

128. ALimentorum appellatione continentur ea omnia ſine quibus corpus ali non poteſt; ut cibaria, veſtitus, habitatio *l. 16. & l. ult.*

129. Alimentarius eſt, cui alimenta ab aliquo debentur. *ſup. de tranſact. l. cum ſi 8. §. eam tranſactionem.*

130. Cibaria & diaria continent ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tantum quæ ad cibum pertinent; non etiam habitationem, vel veſtiarium, vel calciarium. *l. diariis* 21.

De auro, argento, mundo, ornamentis, unguentis, veſte, vel veſtimentis & ſtatuis legatis.

131. AVrum, vel argentum infectum, eſt quod certam ſpeciem non ſuſcepit, ſed eſt in maſſa, vel lamina.

132. Factum, eſt quod notam ſpeciem ſuſcepit: ut poculi, aut vaſis.

133. Signatum, eſt quod publicâ formâ percuſſum inter numeratas pecunias refertur.

134. Mundus muliebris, eſt quo mulier fit mundior & elegantior, *l. argumento* 25. §. *ornamento. verſ. mundus* & *l. pediculis* 32. §. *Titia* iis excluſis quæ valetudinis cauſa parantur, *d. l. argumento* §. *ult.* & quæ vir ſibi retinuit, non uxori tradidit *l. pen. in princ.*

135. Ornamentum muliebre, eſt quo mulier ornatur; id eſt, quod ad nullam aliam rem quàm ad ornandum corpus mulieris paratur: ut inaures, armillæ, annuli non ſignatorii. *d. l. arg.* §. *ornamenta.*

136. Un-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

136. Vnguenta muliebria ſunt, quibus mulier, vel ornatus, *d. l. argumento §. ornamenta.* vel ſanitatis cauſa, ungitur. *d. l. ult.*

137. Veſtis, ſeu veſtimentum eſt, quod induendi, procingendi, amiciendi, inſternendi, injiciendi, incubandi cauſa paratur; *l. veſtis* 23. *in princ. & l. inter* 33. nec tantum contextum, ſed etiam conſummatum eſt *d. l. veſtis* §. 1. *l. veſtimentum* 22.

138. Veſtimenta virilia ſunt, quæ patrisfamilias cauſa parata ſunt. *l. veſtis* 23. §. *pen.*

139. Puerilia ſunt, quæ ad nullum alium uſum pertinent niſi puerilem, ut togæ prætextæ. *d. §. penult.*

130. Muliebria ſunt, quæ matrisfamiliæ cauſa ſunt comparata. Quibus vir non facile uti poteſt ſine vituperatione. *d. §. pen.*

141. Communia ſunt, quibus promiſcuè utitur mulier cum viro. Quibus ſine vituperatione vel vir, vel uxor utatur. *d. §. penult.*

142. Familiaria ſunt, quæ ad familiam veſtiendam parata ſunt. *d. §. penult.*

143. Statua, eſt ſimulachrum, vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſculptum, ut in marmore, vel fuſum, ut in auro, argento, ære. *l. ſi ſtatuam* 14. *& Cod. de ſtat. & imag. l.* 1.

144. Imago, eſt quodvis ſimulachrum, ſive ſculptum ſit, ut in ebore, aut marmore; ſive fuſum, ut ex argento, vel ære; *l.* 5. *§. ult. & ſup. de rei vendic. l. in rei vindic. l. in rem* 23. *§. ſi quis & Cod. de ſtat. & imag. l.* 1. ſive pictum, *l. ſi imaginem* 12. *& Inſt. de rer. diviſ. §. ſi quis in aliena.* ſive à corporis polita ſuperficie redditum: *ut apud Virgil. §. Eclog.* 2. *Si nunquam fallit imago.*

De liberatione legata.

145. LIberatio, eſt obligationis diſſolutio.

De rebus dubiis.

146. RES dubia dicitur, cum de vera orationis ſententia non conſtat: vel quia propter obſcuritatem nulla interpretatio occurrit.

De his quæ pœnæ cauſa relinquuntur.

147. POenæ cauſa relictum dicitur, quod non amore perſonæ honoratæ relinquitur, ſed coërcendæ perſonæ oneratæ cauſa; vel quo minus aliquid faciat; veluti heres meus ſi

Titiam

Titiam uxorem duxerit, vel niſi duxerit, centum Mævio dato.

De regula Catoniana.

148. REgula Catoniana à Catone Iuriſconſulto introducta, eſt ut ultima voluntas pura quæ ab initio non valet, ex poſt facto non confirmetur. *l.* 1. *in princ. l. ult. & ſup. de leg.* 1. *l. cætera* 41. §. *tractari.*

De his quæ pro non ſcriptis habentur.

149. PRo non ſcriptis habentur, quæ vel ab initio non valent, (atque hæc propriè dicuntur haberi pro non ſcriptis, *Cod. de cad. toll. l. unic.* §. *in* 1.) vel poſtea pervenerunt ad eam cauſam à qua incipere non poſſunt. *l.* 3. §. *ult.*

150. Incapax eſt qui à teſtamento capere non poteſt; ideoque quod relictum eſt pro non ſcripto habetur. *l.* 1. *in princ. l.* 4. §. 1.

De his quæ ut indignis auferuntur.

151. INdignus dicitur, qui ex teſtamento capere non poteſt, ſed inde nullum emolumentum percipit, quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

niam ei relictum auſertur, & confiſcatur.

De conditionibus, & demonſtrationibus, & cauſis, & modis eorum quæ in teſtamento ſcribuntur.

CONditionum definitiones *vide ſupr. ad tit. de condit. num.* 69. *& ſeqq.*

152. Demonſtratio, eſt quæ in re judicanda vice nominis fungitur, ad tempus præteritum, vel præſens relata; veluti Stichum quem à Seio emi, vel qui meus eſt, Sempronio do, lego. *Cujac.* 2. *Obſer. cap.* 39.

153. Cauſa, eſt quæ teſtamentum præcedit, & teſtatorem impulit ad relinquendum: veluti quia negotia mea geſſit.

[Cauſſam προκαταρκτικὴν vocant Dialectici.]

154. Modus, eſt cauſa futura, ſeu finalis; veluti Titio centum lego, ut inſulam ædificet.

[Nempe eſt pars ordinationis, & ideò pro cauſſa finali habetur.]

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ad legem Falcidiam.

155. LEx Falcidia, eſt plebiſcitum Auguſti temporibus, C. Domitio. B. Affinio Conſulibus, P. Falcidio rogante, factum, *diſt. 2. c. quadam Dion. in Auguſto.* ut teſtatori legare liceat, uſque ad dodrantem; ita ut quadrans penes heredem, vel heredes maneat: *l. 1. in princ.* quæ vero uxoris cauſa empta, parata ſunt, ſi ei legentur, & extra modum hujus legis ſint. *l. ſed uſufructus* 81. *§. ult. alia capita addit Cujacius cui non aſſentior.*

156. Quarta Falcidia, eſt quam heres ex verbis legis de legatis, ex ejus productione de fideicommiſſis, *l. 1. in princ.* (*legem Falcidiam de legatis loquentem, ad fideicommiſſa in teſtamento relicta, produxit Senatuſconſultum Pegaſianum. Inſt. de fideic. hered. §. ſed quia heredes, quod Iuſtinianus in Trebellianum tranſtulit, Inſt. eod. §. ſed quia ſtipulationes, & ad fideicommiſſa ab inteſtato relicta per conſtitutionem Divi Pii l. filiusfam.* 18.) & mortis cauſa donationibus, *ex Conſtitutione Severi. Cod. eod. l.* 5. *& de donat. cauſ. mort. l.* 2. detrahit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ad Senatuſconſultum Trebellianum.

157. SEnatuſconſulto Trebelliano continetur, ut ſi hereditas ex cauſa fideicommiſſi reſtituta ſit, actiones hereditariæ, tam activæ, quam paſſivæ, ad fideicommiſſarium transferantur, *Inſt. de fideic. her. §. & Milonis.* Quod eatenus obtinet, quatenus hereditas reſtituta eſt. Ei ex Senatuſconſulto Pegaſiano per Iuſtiniani conſtitutionem acceſſit, ut heres ſponte hereditatem adiens, de fideicommiſſis, quartam Falcidiam detrahere poſſit: *Inſt. eod. §. ſed quia ſtipulationes.* & ut adire nolens cogatur, deſiderante fideicommiſſario, adire, & omnia tam commoda quam incommoda ad eum transferre.

158. Trebellianica à Doctoribus appellatur quarta quam heres detrahit ex univerſitate bonorum; id eſt, ex hereditate fidei commiſſaria, ac deſtinguitur à quarta Falcidia, quæ detrahitur ex rebus particularibus. *Gloſſ. & doct. in l. filium quem 24. Cod. fam. erciſc.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Quando dies legatorum, vel fideicommiſſorum cedat.

159. DIes cedit cum incipit deberi. *Infr. verb. ſign. l. cederem diem* 213. *in pr.*

160. Dies venit cum incipit poſſe peti. *Ibid.*

Vt legatorum, ſeu fideicommiſſorum ſervandorum cauſa caveatur.

161. CAutio de legatis, & fideicommiſſis, quæ & vulgaris, *ſupr. de legat.* 1. *l. filiusfam.* 114. §. *iidem principes.* & communis, *Infr. de ſeparationib. l.* 4. cautio dicitur, eſt prætoria *l.* 1. *in princ. & Inſtitut. de diverſ. ſtipulat.* §. *præterea.* ſatiſdatio, *datis fidejuſſoribus l.* 1. §. 1. 2. 3. 4. qua heres, *d. l.* 1. §. *non ſolum autem legatorum.* legatariis & fideicommiſſariis, vel legatorum, aut fideicommiſſorum diſpenſatoribus, *ſup. de leg.* 1. *l. quodam* 96. §. *pen.* de legatis, vel fideicommiſſis quorum ſolutio differtur, *l. hæc ſtipulatio* 14. & *l. ſeq.* cavet ſe quibus diebus teſtator dari, vel fieri voluit, daturum, vel facturum, & dolum malum abfuturum. *d. l.* 1. *in princ.*

LIBER

LIBER SEXTUS

Ex ſexta parte Digeſtorum.

De bonorum poſſeſſionibus.

[AD prætoria judicia tranſitus eſt hac parte; & poſtquam explicatum quomodò ex teſtamento ſuccedatur jure Civili, explicatur quibus modis Prætor tam ex ultima voluntate, quam ab inteſtato ſucceſſiones deferat. Generali nomine Bonorum poſſeſſiones dicuntur.]

1. Bonorum poſſeſſio, eſt jus perſequendi, retinendique patrimonii, ſive rei, quæ cujuſque cum moreretur fuit. *L.* 3. *§. bonorum.*

[Dividitur varie; alia eſt edictalis, alia decretalis.]

2. Bonorum poſſeſſio edictalis, eſt quæ ex edicto prætoris defertur.

[In abſtracto puta conſiderata: generis nomen retinens, donec non decernitur certæ perſonæ.

Decretalis, eſt quam adverſus petentem edictalem bonorum poſſeſſionem, objectis difficultatibus Prætor cum cauſſæ cognitione decernit *Menoch. de a-*

dipiſc

dipiſc. poſſeſſ. rem. 1.*n.* 17. & ex eo nos *Enchir.*

Illa eſt vel ordinaria, vel extraordinaria.]

3. Ordinariæ ſunt, quæ certo ſucceſſivo ordine deferuntur.

4. Extraordinaria eſt, quæ extra ordinem defertur, modò ex teſtamento, modò ab inteſtato.

De bonorum poſſeſſione contra Tabulas.

[BOnorum poſſeſſio ex teſtamento, datur vel contra tabulas, vel ſecundum tabulas.]

5. Bonorum poſſeſſio contra tabulas datur præteritis, *l.* 1. *in princ.* & *infra tit. prox. l.* 1. *in princip.* (niſi præteritio pro exheredatione habeatur) & inſtitutis commiſſo per præteritos edicto *l.* 4. §. *pen.* & *Inſt. de exher. lib.* §. *ult. l. ſi poſt* 10. §. *ult.* liberis, *d. l.* 1. parentibus, *Infr. ſi à par. quis man. ſit. l.* 1. & adverſus tabulas libertorum centenariis majorum patronis, *Inſt. de ſucc. lib.* 1 §. *ſed. noſtra.* per quam liberi, vel parentes omnia bona ſcripto heredi auferunt, *l. cum emancipatus* 13. *in princ.* legata verò tanquam conjunctis perſonis præſtant: *infr. tit. prox. l.* 1. *in princ.* patroni vero ter-

tiam

tiam tantum partem conſequuntur bonorum liberti cui liberi non ſuccedunt. *Inſt. de ſucceſſ. libert. d. §. ſed noſtra.*

6. Centenarius eſt qui 100. aureos in bonis habet. *d. §. ſed noſtra.*

De legatis præſtandis contra tabulas Bonorum poſſeſſione petita.

[PEtitæ bonorum poſſeſſionis contra tabulas, licet primus effectus ſit, ut totum teſtamentum reſcindatur; atque ita non inſtitutio modò, ſed & legata juxta ac fideicommiſſa corruant; placuit tamen, ex æquitate prætoria, ut quibuſdam, hoc eſt conjunctis perſonis, legata præſtentur.]

7. Conjunctæ perſonæ ſunt liberi, parentes, & uxor, vel nurus, cui dotis nomine relictum eſt. *L. 1. hic.*

[Hic nempe. Liberis enim tantum, & parentibus proſpexit Prætor; non fratri, & ſorori conſervavit legatum. *l. 2. eod.*]

De collatione bonorum.

[COllatio (ſecundus effectus, petitæ bonorum poſſeſſionis contra tabulas teſtamenti) duplex eſt, bonorum, & dotis. Bonorum collatio ſecundum rubricam hic definitur. Sed quia placuit

patrem

patrem non videri dotem filiæ eſſe præcipuam, etiam collatæ dotis habenda ratio.]

8. Collatio eſt contributio, qua liberi ſua cum parentis bonis commiſcent, & confundunt, ut omnium bonorum debitam partem ſinguli per diviſionem accipiant.

[Secundum Baldum eſt rei propriæ in commune illatio, ut hereditati communi permixta inter omnes coheredes æqualiter dividatur. *gl. & Dd. hic in Rubr.*]

De collatione dotis.

[COllatio dotis, eſt contributio qua filia ſua, vel emancipata, tam ſuis, quam emancipatis dotem profectitiam confert, ut immixta communi hereditati inter coheredes æqualiter dividatur. *l.* 4. *l.* 8. *hic.*]

De conjungendis cum emancipato liberis ejus.

[TErtius effectus bonorum poſſeſſionis contra tabulas eſt ex clauſula à Iuliano Edicto perpetuo adjecta, eſt ut emancipato petenti bonorum poſſeſſionem contra tabulas teſtamenti paterni filius ejus, in poteſtate avi retentus,

junga-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

jungatur, cui ſoli, non fratribus ſuis conferat.]

9. Conjungi emancipatus cum liberis ſuis integri juris dicitur, cum in unam portionem cum liberis ſuis admittitur: ita ut ejus portionis dimidiam partem emancipatus: dimidiam liberi ejus conſequantur. *L. 1. in princip. hic.*

De Carboniano edicto.

10. CArbonianum edictum, eſt cujus author fuit Prætor Carbo, ut bonorum poſſeſſio decernatur, quæ Carboniana dicitur.

11. Carboniana bonorum poſſeſſio, eſt, decretalis, quæ impuberi, cui ſtatus & hereditatis controverſia ſit; interim datur, dilatâ controverſiâ in tempus pubertatis. *L. 1. in princ.*

De bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas.

12. TEſtamenti Tabulæ, ſunt omnis materia in qua teſtamentum ſcriptum eſt *l. 1. in princip.*

13. Supremæ tabulæ, ſunt poſt quas nullæ factæ ſunt. *d. l. 1. §. 1.*

[Bonorum poſſeſſio ſecundum tabulas,

…s, eſt quæ datur heredibus ſcriptis, ſe-…undum tenorem teſtamenti; &, iis de-…cientibus, ſubſtitutis, juris Civilis con-…rmandi gratia.]

De jure patronatus.

14. IUs patronatus, eſt quod patronus habet in perſonam, (*ratio-…em obſequii infr. tit. & operarum infr. …e oper. libertor.*) & bona (*ratione ſucceſ-…onis & legitimæ infr. de bon. libert. & …nſt. de ſucceſſ. libertor.*) liberti.

[Partes ejus ſunt in obſequiis, in ope-…s, in bonis libertorum.]

De obſequiis parentibus & patronis præſtandis.

15. OBſequium, eſt honor qui alicui exhibetur. *l.* 1. *in …rinc. l.* 7. *§. ult.*

De operis libertorum.

OPeras definivi *Lib.* 2. *num.* 66. 67. 68.

De aſſignandis libertis.

16. ASſignare, eſt quocunque modo, & quacunque voluntate …. 1. §. *aſſignare & §. ſeq. & l.* 7. *& Inſt. eod.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eod. §. *pen.* & *ult.* libertum uni, vel quibuſdam liberis in poteſtate conſtitutis, *d. l.* 1. *in princ.* & *Inſtit. eod.* §. *datur.* attribuere, ut ad hunc ſolum, vel ad hos ſolos, aliis liberis excluſis, jus patronatus tranſeat. *d. l. in princ.* & *Inſt. eod. in princ.*

Si quid in fraudem patroni factum ſit.

[SIquid in fraudem patroni libertus de bonis ſuis alienavit, actio datur, Fabiana, vel Calviſiana dicta.]

17. Actio Fabiana & Calviſiana, ſunt prætoriæ, *l.* 1. *in princ.* in perſonam *d. l.* 1. §. *hæc actio.* rei perſecutoriæ, perpetuæ, *l.* 3. §. 1. arbitrariæ, (*quia nec ſunt bonæ fidei, cum inter tales actiones non numerentur. Inſt. de act.* §. *actionem: Nec ſtricti juris, cum in eis juretur in litem. l.* 5. §. 1. & *ſup. de in lit. jur. l.* 6.) quæ patrono, *l.* 3. & 4. & ejus heredi, *d. l.* 1. §. *hæc actio.* adverſus eum qui accepit, vel alii dari juſſit, *l.* 5. *in princ.* quod libertus alienavit in fraudem patroni, quominus debitam portionem conſequatur, *l.* 1. *in princ. id eſt, trientem Inſtit. de ſucceſſ. libert.* §. *ſed noſtra.* & adverſus ejus heredem, *d. l.* 1. §. *hæc actio.* dantur ad revo-

canda

canda ea quæ ſic alienata fuerunt: *l.* 3. §. *ſi inteſtatus & §. ſeq.* Et Fabiana quidem competit, ſi libertus teſtatus deceſſit *l.* 4. *in princ.* Calviſiana; ſi inteſtatus. *d. l.* 5. *§. patronum.*

Si tabulæ teſtamenti nullæ extabunt unde liberi.

[BOnorum poſſeſſiones ab inteſtato (quæ tunc dantur cum non extant tabulæ, validi teſtamenti.) quatuor ſunt. 1. Undè liberi. 2. Unde legitimi: 3. Unde cognati. 4. Unde vir & uxor.]

18. Bonorum poſſeſſio unde liberi, in primo ordine ab inteſtato defertur liberis in bonis parentis.

Vnde legitimi.

19. BOnorum poſſeſſio unde legitimi, in ſecundo ordine, ab inteſtato defertur iis qui lege, vel Senatuſconſulto, vel principis conſtitutione, ad hereditatem vocantur. *l.* 2. §. *ult. & l.* 3.

Vnde cognati.

20. BOnorum poſſeſſio unde Cognati, in tertio ordine, ab inteſtato defertur proximis defuncti cognatis. *Infr. quis ord. in bonor. poſſ. ſeru. l.* 1.

in

in princ. ſed in §. ſed eas verſ. ſublata Inſt. de bonor. poſſ. vocatur quinta bonorum poſſeſſio, connumeratis duabus ex teſtamento delatis contra tabulas, & ſecundum tabulas.

21. Cognati, ſunt qui vel per maſculos, *l. 5. l. pen. & infr. tit. prox. l. 1. §.* fœminaſve *ſed videndum, & quis ord. in bon. poſſ. ſer. l. pen. §. 1. & Inſt. de ſucceſſ. cog. §. eos & vulgo.* ſanguine juncti, vel per adoptionem in eadem familia conſtituti ſunt. *l. 1. §. cognationem l. 3. & Inſt. de heredit. quæ ab inteſt. def. §. admonendi.*

22. Cognatio naturalis tantum, eſt inter eos qui ſunt ejuſdem ſanguinis, non ejuſdem familiæ; ut inter eos qui per fœminas ſunt conjuncti. *Infr. de gradib. l. 4. §. cognationis.*

23. Cognatio civilis tantum, ſeu legitima tantum, eſt inter eos qui ſunt ejuſdem familiæ, non ejuſdem ſanguinis; ut inter eos qui per adoptionem conjuncti ſunt. *d. l. 4. §. cognationis.*

24. Cognatio naturalis & legitima, eſt inter eos qui ſunt ejuſdem ſanguinis & ejuſdem familiæ; ut inter conjunctos per maſculos ex juſtis nuptiis. *d. §. cognationis.*

25. Ad-

25. Adgnatio, eſt cognatio, ſeu conjunctio civilis, inter eos qui ſunt ejuſdem familiæ.

[Communia bonorum poſſeſſionibus ſunt. 1. Ut, prioribus vocatis eas non accipientibus, in eorum locum ſequentes ſuccedant. 2. Ut gradu proximiores remotioribus præferantur. Ad prius pertinet ſucceſſorium Edictum.]

De ſucceſſorio edicto.

26. SUcceſſorium Edictum, eſt quo, ſi priori loco vocati bonorum poſſeſſionem non accipiant, alii in eorum locum ſuccedunt, & ad bonorum poſſeſſionem vocantur.

De gradibus, & affinibus, & nominibus eorum.

[AD ſecundum neceſſaria eſt graduum cognitio.]

27. Gradus, eſt cognatorum inter ſe diſtantia, à generatione ſumpta.

28. Linea, eſt quæ plures in diverſis gradibus cognatos continet. *l. ſtemmata. 9. h. t.*

29. Linea ſuperior, eſt quæ parentes continet.

30. Linea inferior, eſt quæ liberos continet.

31. Linea tranſverſa, eſt quæ tranſverſales comprehendit.

32. Parentes, ſeu aſcendentes, ſunt originis liberorum authores.

Liberos, qui & deſcendentes vocantur, definivi. *Lib.* 5. *defin.* 8.

33. Tranſverſales ſunt, quorum neuter ab altero, ſed utrique ab eodem communi parente ortum ducunt.

34. Tranſverſales æquales ſunt, qui æquè diſtant à communi parente; ut fratres, vel conſobrini.

35. Tranſverſales inæquales ſunt, qui inæqualiter diſtant à communi parente; ut patruus, & fratris filius.

36. Tranſverſales ſuperiores ſunt, qui ſunt communi parenti propinquiores; ut patruus.

37. Tranſverſales inferiores ſunt, qui ſunt à communi parente remotiores; ut filius fratris.

38. Avus, eſt patris, vel matris pater. *l. ult.* §. 2.

39. Avia, eſt patris, vel matris mater. *d.* §. 2

40. Proavus, eſt avi, vel aviæ pater. *d. l. ult.* §. 3.

41. Proavia, eſt avi, vel aviæ mater *d*§. 3.

42. Abavus, eſt proavi, vel proaviæ pater. *d. l. ult.* §. 4.

43. Abavia, eſt proavi, vel proaviæ mater. *d.* §. 4.

44. Atavus, eſt abavi, vel abaviæ pater. *d. l. ult.* §. 5.

45. Atavia, eſt abavi, vel abaviæ mater. *d.* §. 5.

46. Tritavus, eſt atavi, vel ataviæ pater. *d. l. ult.* §. 6.

47. Tritavia, eſt atavi vel ataviæ mater. *d.* §. 6.

48. Fratres, vel ſorores conſanguinei, ſunt qui ex eodem patre geniti ſunt.

49. Fratres, vel ſorores uterini, ſunt qui ex eadem matre nati ſunt.

50. Fratres, vel ſorores germani, ſunt qui ſunt ex eodem patre, & ex eadem matre.

51. Patrueles, ſunt qui, quæve ex duobus fratribus progenerantur. *l.* 1. §. 4. *& Inſt. eod.* §. 4.

52. Conſobrini, vel conſobrinæ, ſunt qui, quæve ex duabus ſororibus naſcuntur. *dictis jurib.*

53. Amitini, vel amitinæ, ſunt qui, quæve ex fratre, & ſorore orti ſunt. *dictis juribus.*

54. Sobrini, vel ſobrinæ, ſunt qui ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

duobus, duabuſve patruelibus, ſeu conſobrinis, ſive amitinis orti ſunt. *l.* 3. *& Inſtit. eod.* §. 6.

55. Patruus, eſt patris frater. *d. l. ult.* §. 3. *verſ. patruus, & Inſt. eod.* §. 3.

56. Amita, eſt patris ſoror. *d.* §. 3. *verſ. amita. & Inſt. eod. d.* §. 3.

57. Avunculus, eſt matris frater. *d.* §. 3. *verſ. avunculus. & Inſt. eod.* §. 3.

58. Matertera, eſt matris ſoror. *d.* §. 3. *v. matertera. & Inſt. eod. d.* §. 3.

59. Patruus magnus, eſt avi frater. *d. l. ult.* §. 4. *verſ. patruus magnus. & Inſt. eod. lege.* 4.

60. Amita magna, eſt avi ſoror. *d. l. ult.* §. 4. *verſ. amita magna. & Inſt. eod.* §. 4.

61. Avunculus magnus, eſt aviæ frater. *d. l. ult.* §. 4. *verſ. avunculus magnus. & Inſt. eod. d.* §. 4.

62. Matertera magna, eſt aviæ ſoror. *d. l. ult.* §. 4. *verſ. amita magna. & Inſt. eod. d.* §. 4.

63. Propatruus, ſive patruus major, eſt proavi frater. *d. l. ult.* §. 5. *& Inſt. eod.* §. 5.

64. Proamita, ſive amita major, eſt proavi ſoror. *dictis juribus.*

65. Proavunculus, ſive avunculus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

major, eſt proaviæ frater. *dictis juribus.*

66. Promatertera, ſeu matertera major, eſt proaviæ ſoror. *dictis juribus.*

67. Abpatruus, ſeu patruus maximus, eſt abavi frater. *d. l. ult.* §. 6. *Inſtit. eod.* §. 6.

68. Abamita, ſeu amita maxima, eſt abavi ſoror. *dictis juribus.*

69. Abavunculus, ſeu avunculus maximus, eſt abaviæ frater. *dictis juribus.*

70. Abmatertera, ſeu matertera maxima, eſt abaviæ ſoror. *dictis juribus.*

71. Propior, ſeu propius ſobrino, vel ſobrina, ſunt patrui magni, amitæ magnæ, avunculi magni, materteræ magnæ, filius, filiæ, ſeu ſobrini, vel ſobrinæ, pater, mater. *d. l. ult.* §. 5. §. *patrui magni.* & *Inſt. eod.* §. 5.

72. Affinitas, jure civili, eſt conjunctio ex juſtis nuptiis proveniens inter conjugem, & alterius conjugis cognatos. *l.* 4. §. *ſed quoniam,* & §. *ſciendum.* Iure canonico, eſt conjunctio ex fœminis inter virum, & mulieris cognatos; nec non inter mulierem, & viri cognatos. *Extra de eo qui cognov. conſ. uxor ſuæ. c.* 6. & *c. tu.* 410.

73. Socer, eſt pater viri, vel uxoris. *l.* 6. §. & *qualem.*

74. Socrus, eſt mater viri, vel uxoris *d. l. 6. §. & quidam.*

75. Gener, eſt filiæ maritus. *d. §. & quidam.*

76. Nurus, eſt filii uxor. *d. §. & quidam.*

77. Proſocer, vel ſocer magnus, eſt viri, vel uxoris avus. *d. §. & quidam.*

78. Proſocrus, vel ſocrus magna, eſt viri, vel uxoris avia. *d. §. & quidam.*

79. Progener, eſt neptis maritus. *d. §. & quidam.*

80. Pronurus, eſt nepotis uxor. *d. §. & quidam.*

81. Vitricus meus, eſt matris meæ maritus, qui non eſt meus pater. *d. §. & quidam.*

82. Noverca mea, eſt patris mei uxor, quæ non eſt mea mater. *d. §. & quidam.*

83. Privignus, vel privigna, ſunt filius, filiave conjugis ex alio præcedente matrimonio ſuſcepti. *d. §. & quidam.*

84. Levir, eſt frater mariti, *d. §. & quidam.* vel uxoris, *Hotom. in diſp. de grad. affin.*

85. Glos, eſt ſoror mariti, *d. §. & quidam.* vel uxoris. *d. diſp. de grad. affin.*

86. Fratria, eſt uxor fratris. *d. §. & quidam.*

87. So-

87. Sororius, eſt ſororis maritus.

Vnde vir & uxor.

[Vltima bonorum poſſeſſio eſt, Unde vir, & uxor.]

88. Bonorum poſſeſſio unde vir, & uxor, defertur conjugi ſuperſtiti, in bonis conjugis ab inteſtato defuncti, vel defunctæ, ordine quarta. *Cod. hoc tit. l. unic. & infr. qui ord. in bon. poſſ. ſervet. l.* 1. *in princ.*

Vt ex legibus Senatuſveconſultis bonorum poſſeſſio detur.

[ACcedit extra ordinem bonorum poſſeſſio ut ex legibus.]

89. Bonorum poſſeſſio ut ex legibus, extra ordinem his datur quibus lege, vel Senatuſconſulto, vel principis conſtitutione, ex teſtamento, vel ab inteſtato, dari oportet. *L.* 1. *in princ. & Inſt. de bon. poſſ.* §. 7.

De ſuis, & legitimis heredibus.

SUi heredis definitionem *Vide lib.* 5. *num.* 9.

90. Legitimus heres, eſt qui ex verbis, aut mente, & interpretatione. Leg. 12. Tab. aut novo civili jure, ad inteſtati heredi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

reditatem vocatur. *l. capitis* 11. *&. de hered. petit. l.* 1.

91. Novum jus, eſt quod eſt Leg. 12. Tab. poſterius. *ſup. de cap. min. l.* 7. *in princ.*

Ad Senatuſconſultum Tertullianum, & Orphitianum.

92. SEnatuſconſultum Tertullianum, Hadriani temporibus factum, liberorum inteſtatorum hereditatem matri defert. *Inſtit. de Senatuſconſulto Tertulliano §. poſtea.*

93. Senatuſconſultum Orphitianum, Divi Marci ætate factum, Orphitio & Rufo Coſſ. matris inteſtatæ hereditatem filiis, & filiabus defert. *Inſt. de Senatuſconſulto Orphit. in princ.*

De operis Novi Nunciatione.

[ESt & obligationum genus ex damno, quod quidem nondum factum eſt, futurum tamen timetur; quales tres ſunt. 1. oritur ex operis novi nunciatione. 2. de damno infecto. 3. de aqua, & aquæ pluviæ arcendæ.]

94. Operis appellatione hic ſignificatur, quod ſolo conjunctum eſt, cujus ædificatio, vel demolitio videtur novum

opus

pus continere. 1. §. *hoc autem edictum on omnia.*

95. Novum opus facit, qui ædifican-o, aut detrahendo aliquid, priſtinam peris faciem mutat. *d. l.* 1. §. *opus.*

96. Nunciare novum opus, eſt de-unciare ne opus novum fiat, quod non-um factum eſt. *d. l.* 1. §. 1.

)e damno infecto, & de ſuggrundis, & protectionibus, aliàs projectionibus.

97. DAmnum infectum, eſt quod nondum contigit, ſed futu-um timetur à vicini ædificio ruinoſo, vel liqua parte ejus.

De ſuggrundis. *Vide ſup. lib. 2. defin.* 98.

98. Projectum, eſt quod ultra ædes ex-enditur, ita ut ab altera parte ſuſpenſum naneat: ut mœniana, & protecta.

99. Mænianum (Gallicè *Gallerie*) eſt juod ſpectandi cauſa extra ædes projici-ur.

Protectum. *Def. ſup. lib. 2. def.* 99.

De aqua, & aquæ pluviæ arcendæ.

100. AQua pluvia, eſt quæ de cœlo cadit atque imbre excre-cit. *l.* 1. *in princ.*

101. Actio aquæ pluviæ arcendæ da-

tur ei cujus agro, *l.* 1. §. *item ſciendum eſt, aut actionem, non alias* aqua pluvia, *l.* 1. *in princ.* ex opere quod alius manu fecit, nocitura eſt, *d. l.* 2. §. 1. adverſus eum in cujus prædio factum opus eſt. *d. l.* 5. §. ejuſque ſucceſſorem, ſive in jus *l.* 6. §. *penult.* ſive in rem ſucceſſerit: *l. emptor* 12. Ut ſi opus fecit, vel facienti heres extitit, opus ſuis impenſis tollat, aliàs tolli patiatur. *d. l.* 6. §. *pen.*

De publicanis, & vectigalibus, & Commiſſis.

[QUintum obligationis genus reſpicit ad vectigalia.]

102. Publicanus, eſt redemptor, *ſup. locati. l. cum in plures* 60. §. *pen.* vectigalium. *l.* 1. §. 1. *l. quanta* 12. §. *ult. & l. ſeq. in princ. & infr. de verb. ſignif. l. cum qui* 16.

103. Redemptura, eſt vectigalium conductio. *ſup. de inſtit. act. l.* 5. §. *Labeo.*

104. Vectigalia, *hic.* ſeu publica, *ſup. pro ſocio. l. ut in conductionibus.* 33. ſeu publica vectigalia, *Infr. de verb. ſignif. l. inter publica* 17. §. 1. ſunt reditus fiſci, aut Reipublicæ, aut fructus, quibus Reſpublica ſuſtinetur, *Tacitus lib.* 13. *annal.*

[Nempe

[Nempe vel vectigalia publica, vel præciſe publica vocantur; quæ qui conducunt, ut eſt in definitione, publicani dicuntur.]

105. Scriptura, eſt vectigal quod paſtores ex publicis paſcuis ſolvunt.

106. Pecuarius, eſt publicanus qui ſcripturam à paſtoribus exigit.

107. Decuma, eſt fructuum pars decima, quam aratores, publicum agrum colentes, vectigalis nomine ſolvunt.

108. Decumanus, eſt publicanus, qui decumam ab aratoribus exigit.

109. Portorium, eſt octava pars mercium exportatarum, vel importatarum, quam vectigalis nomine mercatores ſolvunt.

110. Portitor, ſeu octonarius, eſt qui portorium à mercatoribus exigit.

111. Profeſſio, eſt mercis quæ vectigal debet, ad publicanum delatio.

112. Res in commiſſum incidere dicitur, cum ob profeſſionem, aut vectigalis ſolutionem, dolo malo *l. ult.* §. *dici quoque* omiſſam, confiſcatur; *l. commiſſa* 14. Si per errorem id contigerit, duplum vectigalis nomine ſolvitur quam ſolvi debeat.

113. Actio in factum, intra annum, mixta, in duplum; poſt annum, rei per-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſecutoria, in ſimplum, à Prætore datur, contra publicanum, ei qui ab ipſo publicano vectigalis nomine, vel ab ejus familia, rapinam, vel furtum, vel damnum, paſſus eſt. *l.* 1. *in princ.* §. *& reſtituendi & l.* 5.

De donationibus.

[VLtimum obligationis genus eſt ex cauſſa donationis.]

114. Donatio, eſt liberalis, nullo jure cogente, facta conceſſio. *l. donari* 29. *in princ. & de verb. ſignif. l. donari* 82.

[Dividitur 1. in donationem propriè dictam, (per quam donatarius non obligatur naturaliter, niſi ad antidora.) & donationem improprie dictam, quæ accipientem obligat. *Author. Iſag. hic.* 2. Item in donationem ſimplicem, ob cauſſam, ſub modo, & conditionalem.

Simplex propriè eſt donatio hic definita.

Donatio ob cauſſam, & ſub modo, eſt cum datur, vel ut aliquid fiat, vel ut non fiat, vel cum certo modo certáque lege. *l.* 1. §. 1. *hic. tit. C. de donat. quæ ſub mod. vel cond.*

Donatio conditionalis, eſt cum quis ita donat, ut tum demum accipientis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rem fieri velit, cum aliquid ſecutum erit, vel ut ſtatim quidem accipientis fiat; ſi tamen aliquid aut factum fuerit, aut non fuerit, velit eam ad ſe reverti. Qualis eſt donatio mortis cauſſa.]

De mortis cauſa donationibus, & capionibus.

115. Mortis cauſa donatio, eſt cum quis ita donat ut ſe, quam donatarium, & donatarium, quam heredem habere malit. *l.* 1. *in princ. & Inſt. de donat. §. mortis cauſa verſ. & in ſumma.*

[Ejus tres ſunt ſpecies. 1. Cum quis citra ullum præſentis periculi metum, ſed ſola mortalitatis cogitatione donat, & id quidem exprimit; *puta quod id ſi non faciat, pura ſit donatio.* 2. Cum quis imminente mortis periculo ita donat, ut ſtatim fiat accipientis. 3. Si quis periculo mortis ſic det, ut non fiat ſtatim accipientis.]

116. Mortis cauſa capitur, quod propter mortem alicujus obvenit, nec aliquo proprio nomine appellatur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De manumiſſionibus.

MAnumiſſionem definivi. *Supra lib. 1. def. 44.*

De manumiſſis vindicta.

[MAnumiſſio procedebat multis modis; præcipuus erat, quando fiebat vindicta.]

117. Vindicta, eſt virga Prætoris, per quam ſervus ad libertatem perducitur.

118. Manumiſſus vindicta dicitur, quem capite virga tacto Prætor liberum pronuntiabat, & circumagebat.

[Et teſtamento relinquitur libertas. Idque vel purè directò ita ut manumiſſus fiat libertus Orcinus, id eſt defuncti teſtatoris: §. *libertas. Inſt. de ſing. reb. per fid. res.* vel per fideicommiſſum. Item vel pure, vel in diem, vel ſub conditione.]

De fideicommiſſariis libertatibus.

119. FIdeicommiſſaria libertas, eſt quam ſervus, ex teſtatoris voluntate, ab alio manumittente accipit.

De Statuliberis.

120. STatuliber, eſt cui libertas in domini teſtamento relicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eſt, jure directo, *ſup. de manum. teſt. l. libertate* 55. *in princ. & ad l. Falcid. l. ejus* 37. In diem, qui nondum venit, vel ſub conditione, quæ adhuc pendet. *l.* 1. *in princ.*

[Vel Statuliber, eſt qui ſtatutam & deſtinatam in tempus, vel conditionem habet libertatem. *l.* 1. *h. t. Vlpian. tit.* 2.]

Qui, & à quibus manumiſſi liberi non fiunt, & ad Legem Æliam Sentiam.

121. LEge Ælia Sentia, temporibus Auguſti lata, Sexto Ælio, Gajo Sentio Conſulibus, cavetur, ut manumiſſio in fraudem creditorum non valeat, *Inſt. qui & ex quib. cauſ. man. non poſſ. in princ.* niſi ſervus qui ad libertatem pervenit, ſolus heres inſtituatur, qui neceſſarius heres fiat; *Inſt. eod.* §. 1. & ut minor 20. annis non aliter manumittere poſſit, quam vindicta, manumiſſionis cauſa apud conſilium probata. *Inſt. eod.* §. *ead.* Sed Iuſtinianus puberibus permiſit etiam in teſtamento libertatem ſervis ſuis relinquere. *Inſt. eod.* §. *ult. & Nov.* 119. *cap.* 2.

122. Con-

122. Conſilium, ſeu concilium, eſt ſelectorum virorum cœtus, Principi, vel Prætori, vel Præſidi aſſidentium. Aſſidebant autem Romæ V. Senatores, & V. Equites; In provinciis vero 20. cives Romani qui recuperatores vocabantur. *Cod. de liberi. & eor. lib. l. 2. & de vind. & apud conſ. manu. l. ult. Vlp. tit. 2. §. ead. lex. Theoph. in §. eadem Inſtit. Qui & ex quib. cauſ. manu. non poſſ.*

De jure aureorum annulorum.

[PRæter libertatem quidam manumiſſi etiam ingenuitate fruebantur: impetrato ſcilicet jure aureorum annulorum.]

123. Ius aureorum annulorum, eſt cujus ratione aliquis poteſt, tanquam ingenuus, aureos annulos geſtare. *L. pen. & l. ult.*

De natalibus reſtituendis.

124. NAtalibus reſtitutus dicitur libertus quem princeps reſtituit natalibus, in quibus omnes homines ab initio (id eſt ante ſervitutem Iure gentium introductam) naſcebantur: adeò ut omninò habeatur pro ingenuo

genuo

genuo *l.* 3. & 2. & *Cod. de jur. aur. annul. l.* 1.

De liberali cauſa.

125. Liberalis cauſa, ſeu cauſa ſtatus, eſt præjudicium, quo quæritur utrum aliquis ſit liber, an ſervus; vel utrum ſit ingenuus, an libertinus.

Quibus ad libertatem proclamare non licet.

126. Proclamare in libertatem dicitur, qui ex poſſeſſione ſervitutis aſſerit ſe in libertatem.

De colluſione detegenda.

127. Colludere dicuntur, qui non ſeriò inter ſe judicio contendunt, ſed contendere ſimulant, ex compacto agentes, ut alter ab altero ſe vinci ſinat.

De acquirendo rerum dominio.

[Poſt judicia perſonalia ſequitur petitorium: Quod eſt de rerum dominio, aut earum poſſeſſione.]

128. Dominium, eſt jus quo res noſtra eſt, ita ut de eâ pro libitu diſponere poſſimus, *Cod. mand. l. in re mandata* 21. niſi

niſi vi, *arg. l. 4. in princ. ſup. de ſtat. hom.* aut jure, aut teſtamento, aut conventione, prohibeamur. *Cod. de reb. alien. non alien. l. ult.*

[Eſt vel naturale, vel civile.]

129. Dominium naturale, eſt quod mulier matrimonio ſtante habet in rebus dotalibus. *Cod. de jur. dot. l. pen.*

130. Dominium civile, eſt quod maritus habet in rebus dotalibus. *d. l. pe.*

[Item eſt vel directum, vel utile: Nempe]

131. Cum quis dominii titulum retinet, utilitate in alium tranſlata, ille directum, hic utile dominium habere dicitur. *Sup. ſi ag. vectig. id eſt emphyt. petat. l. 1. in fin. & Cod. de heret. auth. ſi vero dominus, & de fund. patrim. l. ſi poſſeſſores 12.*

[Item vel plenum, vel nudum.]

132. Plenum dominium, eſt à quo uſusfructus ſeparatus non eſt. *ſupr. de uſuf. l. qui uſumf.* 38. §. 1. *l. ſi extraneo* 46. *in princ. & quib. mod. uſusfr. amitt. l. 2. in princ. & l. ſi tibi* 17.

133. Dominium nudum, eſt à quo uſusfructus eſt ſeparatus.
Supr. quib. mod. uſusf. am. l. 2. in princ. & de uſu & uſufr. leg. l. ſi uſusfructus 8.

l. ſi

l. ſi alii 19. *& Inſt. de uſufr.* §. 1. *&* §. *ult.*

134. Secundum dominium eſt à quo ſolus uſus abeſt. *ſup. de uſu & hab. l. ſi ita* 16. §. 1.

[Item eſt vel ipſius rei quoad proprietatem; vel ſervitutis in re conſtituti, vel poſſeſſionis. Nempe partes dominii ſunt rei proprietas, & poſſeſſio.]

135. Dominium ſervitutis, eſt quod is habet cui ſervitus conſtituta eſt; ut fructuarius. *§. ſi uſufr. petatur l.* 3.

136. Dominium poſſeſſionis, eſt quod habet is ad quem poſſeſſio jure pertinet. *ſup. de condict. ind. l. indebiti* 15. §. 1.

[Dominium eſt earum rerum quæ ſunt in commercio.]

Commercium. *definivi lib.* 3. *def.* 121.

[Acquiritur dominium Iure gentium, vel civili.

Iure gentium; 1. occupatione, 2. acceſſione. 3. perceptione 4. traditione.

Occupatione acquiruntur res, 1. vel quia nullius ſunt, 2. vel quia ab hoſtibus capiuntur.

Hoſtes *definiuntur infra lib.* 7. *defin.* 142.

Fera

Feræ animalia hic dicuntur non præciſe quæ ferocem, ſed feram habent naturam, h. e. quà libere vagantur, nec ſede ſe certâ continent.

Theſaurus *definitus eſt lib.* 9. *def.* 8.

Acceſſio *definita lib.* 4. *defini.* 25. hic eſt, modus acquirendi dominii, quâ Res fit alicujus, quia rei quæ ipſius eſt accedit.]

137. Alluvio, eſt incrementum latens, quod ita à flumine fit, ut animadverti non poſſit quantum quoquo temporis momento adjicitur. *l.* 7. §. 1. *& Inſt. de rer. diviſ.* §. *præterea.*

[Alvei mutatio eſt cum flumen alveo naturali relicto, ita aliò cæpit fluere, ut ex alieno agro, non modo inundato, alveum novum fecit. *Inſt.* §. 21. *de rer. diviſ.*

Specificatio, eſt quando rei non modò externa figura ſed forma, ita mutatur, ut nova ſpecies conſtituatur.]

138. Confuſio eſt rerum liquidarum, ſeu liquefactarum conjunctio. *l.* 7. §. *voluntas &* §. *ſeq. & Inſt. de rer. diviſ.* §. *ſi duorum.*

[Puta talis qua vel veterem formam amittunt; vel retinent quidem, ſed ſeparari difficulter poſſunt; puta cum ex vino & melle fit mulſum, vel duo vina confunduntur.]

139. Com-

139. Commixtio, eſt rerum ſolida-
um, ſingulis corporibus in ſua ſubſtan-
ia durantibus, conjunctio. *Inſt. eodem*
. *quod ſi frumentum.*
[Quæ ideo non novam ſpeciem, ſed
najorem modò acervum facit.
Perceptione acquiruntur fructus.
Traditioni adeſſe debet juſtus titu-
us. Qui eſt duplex, vel oneroſus, vel lu-
ratorius.]
140. Titulus oneroſus, ſeu cauſa
oneroſa, eſt ex quo rem acquirens ali-
quid invicem rependit; ut emptor pre-
ium, permutator rem.
141. Titulus lucrativus, ſeu cauſa lu-
rativa, eſt quæ merum lucrum affert, ſi-
ne onere aliquid invicem præſtandi; ut
donatio, legatum.
142. Traditio, eſt actus, quo rei poſ-
eſſio ſeu detentio, ad alium (id eſt ad
accipientem) transfertur.
[Vel traditio, eſt rei ſuæ quoad do-
minium, in alium tranſlatio.]

De acquirenda vel amittenda poſſeſſione.

143. Poſſidere, eſt rem corpora-
lem, *l.* 3. *in princ.* ſibi per
ſe,

ſe, vel per alium, *l. generaliter* 9. *l. quod meo* 18. *in princ. l, ſi id quod* 25. §. 1. detinere.

[Eſt poſſeſſio alia juſta, alia vitioſa; alia naturalis, alia civilis; alia legitima, alia non legitima; alia bonæfidei, alia malæfidei.]

144. Iuſta poſſeſſio, eſt quæ eſt ex juſta cauſa; ut emptionis, aut donationis.

145. Vitioſa poſſeſſio, eſt quæ eſt violenta, vel clandeſtina, vel precaria. *Infr. uti poſſid. l.* 3. *in princ. & §. ult. & l.* 3. *in princip.*

146. Naturalis, eſt quæ in facto conſiſtit, & *l. poſſeſſionem* 29. & corpore detinetur. *l.* 1. *in princ. & infr. de vi & vi armata. l.* 1. § *ſine autem.*

147. Civilis, eſt quæ jure & animo conſtat: nimirum cum quis animo & cogitatione domini poſſidet. *l. ſi id quod* 25. §. *ult. &* Cod. *eod. l. nemo* 10. *& Infr. de vi & vi arma. d. l.* 1. §. *ſive autem.*

148. Legitima, eſt quæ omnium ſilentio, & taciturnitate firmatur. *Cod. hoc tit. d. l. nemo.*

149. Non legitima poſſeſſio, eſt de qua eſt controverſia, & judicium pendens. *d. l. nemo.*

150. Bonæ fidei poſſeſſor, eſt qui ignorat

ignorat rem eſſe alienam, *Infra de leg. lib. de plagiariis. l. 3. in princip.* vel qui homini cogitatione rem poſſidet, *Cod. de furt. l. pen. verſ. cum igitur.* id eſt qui putat ſe eſſe dominum rei quam poſſidet.

151. Mala fide poſſidet, qui, ſciens rem ad ſe non pertinere, poſſidet.

[Diſtinguitur poſſidere, & in poſſeſſione eſſe.]

152. In poſſeſſione eſt, qui non poſſidet rem quam detinet. *Supr. de rei vind. l. officium 9.*

De uſurpationibus, & uſucapionibus.

[PEr traditam poſſeſſionem, vel confeſtim acquiritur dominium; puta cum is qui tradit rei dominus eſt; vel procedit uſucapio, cum à non domino eſt tradita, atque ita dominium temporis progreſſu, per poſſeſſionem non uſurpatam, acquiritur. *§. pen. Inſt. per quas perſ. acq.*]

153. Uſurpatio, eſt uſucapionis interruptio. *L. 2. h. t.*

154. Vſucapio, eſt adjectio dominii, per continuationem poſſeſſionis, temporis lege definiti. *l. 3. & l. nunquam* 31. §. 1.

[Ad uſucapionem plura, & inter alia titulus,

titulus, requiritur ad uſucapiendum idoneus; quales ſunt plures; qui deinceps declarantur.]

Pro Soluto.

155. PRo ſoluto uſucapit creditor cui bona fide accipienti, res debita, vel alia pro re debita, à non domino, ſoluta eſt, *l. pro ſoluto*. & qui ex falſa cauſa, diverſa ab emptione, rem per errorem accepit; ſi tam tradens, quam accipiens putarunt rem eſſe debitam. *l. pen.*

Pro Emptore.

156. PRo emptore uſucapit, qui rem à non domino, *ſupr. de contr. empt. l. clavibus* 74. bona fide emit, & accepit, *l.* 2. *in princ.* vel quaſi emit; ut quia litis æſtimationem ſolvit, *l.* 1. *& l.* 3. vel juſtiſſimo errore ductus rem ſibi emptam putat. *l. quod vulgo* 11. *& infr. pro ſuo l. ult.* §. 1.

Pro herede, vel pro poſſeſſore.

157. PRo herede uſucapit, qui rem alienam bona fide poſſidenti ſucceſſit, *ſup. de acq. poſſ. l.* 3. §. *ex plurimis*. quive juſto errore ductus,

putat

putat ſe eſſe heredem, vel bonorum poſſeſſorem, *ſup. de uſurp. & uſuc. l. non ſolum* 33. §. 1. & heres, vel bonorum poſſeſſor, qui juſto errore ductus putat rem eſſe hereditariam. *l.* 3.

Pro donato.

158. PRo donato uſucapit is, cui, bona fide accipienti, res à non domino tradita eſt, ex cauſa donationis. *l.* 1. *hic.*

Pro derelicto.

159. PRo derelicto habere, eſt rem ea mente abjicere, ut in rerum tuarum numero amplius eſſe nolis. *Inſt. de rer. diviſ. §. pen.*

160. Pro derelicto uſucapit, qui rem à non domino pro derelicto habitam, occupavit, cum à domino pro derelicto habitam putaret. *l.* 4. *hic.*

Pro legato

161. PRo legato uſucapit is, cui res legata eſt à non domino. *l.* 1. *&* 4. & qui falſo putat valere legatum ſibi à domino relictum. *d. l.* 4. *& l. ult.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Pro dote.

162. PRo dote uſucapit, qui rem dotis nomine, à non domino, vel à non domina accepit, cum dominum, ſeu dominam, eſſe putaret. *l. 1. in princ. & Cod. eod. l. unic.*

Pro ſuo.

163. PRo ſuo uſucapit, qui alium verum titulum habet, *l. 1. in princ.* vel juſto errore ductus ſe habere putat, *l. 3. l. 4. §. ult.* & qui alio titulo caret, ac tantum pro ſuo poſſidet. *l. 2.*

De re judicata, & de effectu ſententiarum, & de interlocutionibus.

164. RES judicata, eſt quæ finem controverſiarum pronunciatione judicis accepit. *l. 1. h. t.*

[Seu lis finita per pronunciationem Iudicis. Quæ pronuntiatio ſententia dicitur.]

165. Sententia, eſt pronuntiatio judicis quæ liti finem imponit.

[Eſt vel definitiva, vel interlocutoria.

Definitiva, eſt quæ principalem cauſſam terminat.

Id fit vel abſolutione, vel condemnatione.]

166. Abſolutio, eſt ſententia pro reo contra actorem lata.

167. Condemnatio, eſt ſententia pro actore, contra reum lata.

168. Interlocutio, eſt præceptum judicis, quod ad progreſſum judicii ſpectat, nec abſolutionem, nec condemnationem continens.

De ceſſione bonorum.

169. BOnis cedere dicitur, qui, oneratus ære alieno, bona ſua creditoribus dimittit.

Quibus ex cauſis in poſſeſſionem eatur.

[REi (id eſt crediti; puta dotis, & judicati) ſervandæ cauſſa mittitur aliquis in poſſeſſionem, inter alias, ſi debitor latitet. *l.* 1. *§.* 1. *hic.*]

170. Latitare eſt cum tractu aliquo latêre. *l.* 7. *§. latitare.*

[Creditor, eſt vel hypothecarius, vel chirographarius, vel privilegiatus, vel non privilegiatus.]

171. Creditor hypothecarius, ſeu pi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

gneratitius, eſt cui non ſolum actio perſonalis ex contractu principali, ſed etiam hypothecaria ex conventione de pignore competit.

172. Chirographarius, eſt qui tantum actionem perſonalem habet, ſine pignore & hypotheca.

173. Privilegiarius, eſt qui ex ſpeciali privilegio (quod & prærogativa vocatur) cæteris ejuſdem debitoris creditoribus præfertur.

174. Non privilegiarius, eſt qui privilegio caret.

[Privilegium eſt temporis, vel cauſſæ.]

175. Privilegium temporis, eſt quod datur anterioribus creditoribus, contra eos qui ſunt tempore poſteriores.

176. Privilegium cauſæ, eſt in quo perſonæ, vel obligationis, non temporis, ratio habetur.

De rebus authoritate judicis poſſidendis, ſeu venundandis.

[EFfectus decretæ miſſionis præcipuus eſt quod debitor cogitur admittere creditorem in rerum ſuarum poſſeſſionem.

Decretum

Decretum circa hanc rem eſt, vel primum, vel ſecundum.]

177. Primum decretum, eſt quo Prætor, mittens creditores in poſſeſſionem bonorum debitoris, non facit eos poſſeſſores, ſed tantum in poſſeſſione conſtituit, *ſup. tit. prox. l.* 2. *& l. cum legatorum* 12. ita ut cuſtodiam & pignus prætorium obtineant. *ſup. pro empt. l. miſſo* 12. *& quipot. in pign. hab. l.* 2.

178. Secundum decretum, eſt quo Prætor jubet creditores ea bona poſſidere in quorum poſſeſſionem eos antea miſerat; non ut ea detineant jure dominii, & inter ſe partiantur: ſed ut legitimè diſtrahant, & ita ſibi proſpiciant. *ſup. tit. prox. l.* 7. §. 1. *&* 2.

De ſeparationibus.

[IN poſſeſſione, & diſtractione bonorum debitoris ſolet ſeparatio impetrari.]

179. Separatio, eſt bonorum defuncti, à bonis heredis, *l.* 1. *in princ. &* §. 1. vel caſtrenſium, à paganis, *d. l.* 1. §. *ſi filiifam.* vel bonorum libertæ, ab hereditariis per libertam quæſitis, *l. pen.* §. 1. disjunctio.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Curatore bonis dando.

[SOlet & curator bonis præfici extra ordinem.]

180. Bonorum curator, eſt cui bonorum cuſtodia, & adminiſtratio à Prætore, *l. 2. in princ. & ſup. de curat. furioſ. l. 3. & l. 5.* vel à creditoribus, *l. ult.* commiſſa eſt.

[Et jam diſtractio, ut ex redacto creditoribus ſatisfaciat. *dd. ll.*]

Quæ in fraudem creditorum facta ſunt ut reſtituantur.

[QUia debitores, diſtractionem bonorum ſuorum metuentes, maturè res ſuas in fraudem creditorum ſolent alienare, proviſum huic rei eſt per actionem, dictam Paulianam, & reſciſſoriam.]

181. Actio Pauliana, in factum, *l. ait prætor 10. verſ. interdum & §. annus. l. hac in factum 14.* à Prætore datur creditoribus, vel bonorum curatori, *d. l. 1. in princ.* ad ea revocanda, quæ in eorum fraudem debitor alienavit, *d. l. 1. §. 1. & Cod. eod. l. 1. & ſup. de uſur. d. l. videamus generali §. in Faviana.* adverſus eum qui res à debitore accepit, ſi aut

aut fraudis conſcius ſit, *d. l.* 1. *in princ.* & *l.* 6. §. *hoc edictum.* & *Cod. eod. l. pen.* aut ex cauſa lucrativa accepit, *d. l.* 6. §. *ſimili d. l. ait prætor verſ. interdum.* & *Cod. eod. d. l. pen. &c.* contra ipſum fraudatorem, ſi quædam ita diſperdidit, ut recuperari nequeant. *l.* 1. *in princ.* & *l. ult.* §. *ult.*

182. Actio reſciſſoria, in rem, à Prætore, reſciſſa alienatione quam debitor in fraudem creditorum fecit, creditoribus, bona debitoris ſecundo decreto poſſidere juſſis datur, adverſus quemcunque poſſeſſorem, ad res alienatas vindicandas, ac ſi alienatæ non fuiſſent. Proinde ſecundo illo decreto comprehenderetur. *Inſt. de act.* §. *item ſi quis in fraudem.*

De interdictis, ſive extraordinariis cognitionibus quæ pro his competunt.

[EXtraordinaria poſſeſſionum judicia dicuntur Interdicta.]

183. Interdictum, eſt formula & conceptio verborum, quibus Prætor aliquid fieri jubet, vel prohibet. *Inſt. hoc tit. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Dividuntur Interdicta variè. 1. Sunt, à formâ concipiendi, vel prohibitoria, vel reſtitutoria, vel exhibitoria.]

184. Interdicta prohibitoria ſunt, quibus prætor aliquid fieri prohibet. *Inſt. eod.* §. 1. *verſ. prohibitoriæ.*

185. Reſtitutoria ſunt, quibus Prætor reſtitui jubet. *d.* §. 1. *verſ. reſtitutoriæ.*

186. Exhibitoria ſunt, quibus Prætor jubet exhiberi. *d.* §. 1. *verſ. exhibitoriæ.*

[A materia, Interdicta ſunt vel divini, vel humani juris gratia.]

187. Divini juris gratia ſunt, quæ ſunt de rebus divinis; ut ſacris, vel religioſis. *l.* 1. *in princ.* & *l.* 2. §. 1.

188. Hominum gratia ſunt, quæ ad publicam utilitatem ſpectant, vel ad jus ſuum tuendum, vel ad officium tuendum, vel ad rem familiarem. *d. l.* 2. §. 1.

[A fine ſunt vel adipiſcendæ, vel recuperandæ, vel retinendæ poſſeſſionis.]

189. Adipiſcendæ poſſeſſionis, eſt quo quis poſſeſſionem adipiſcitur, quam antea non habuit. *l.* 2. §. *ult. verſ. adipiſcendæ.* & *Inſt. eod.* §. *adipiſcendæ.*

190. Recuperandæ poſſeſſionis, eſt quo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quo poſſeſſio amiſſa recuperatur. *d. l. 2. verſ. ult. verſ. recuperandæ, & Inſt. eod. §. recuperandæ.*

191. Retinendæ poſſeſſionis, eſt quo quis poſſeſſionem quam habet, retinet. *d. l. 2. §. ult. verſ. retinendæ & Inſt. eod. §. retinendæ.*

[A tempore, vel perpetua ſunt, vel annalia.]

192. Annalia ſunt, quæ anno terminantur: id eſt, quæ pœnalia ſunt. *Vt inf. de vi & vi armata l. 1. in princ.*

193. Perpetua ſunt, quæ anno non terminantur, id eſt, quæ ſunt rei perſecutoria. *Vt d. l. 1. in princ.*

[Ab accidente, vel ſunt ſimplicia, vel duplicia.]

194. Simplicia ſunt, in quibus alius eſt actor, alius reus. *Inſt. eod. §. pen.*

195. Duplicia ſunt, in quibus uterque litigantium eſt actor, & reus.

[A cauſſa intrinſeca, vel quæ proprietatis, vel quæ ſolius poſſeſſionis cauſſam habent.]

196. Proprietatis cauſam habent quibus poſſeſſio ei attribuitur ad quem proprietas pertinet. *l. 2. §. quædam & infr. de aq. quot & æſt. l. 1. §. ait prætor 38. §. ſi ex caſtello 40. & §. ult.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

197. Solius poſſeſſionis cauſam habent, in quibus nulla ratio habetur proprietatis; veluti unde vi, *Inf. de vi & vi armata l. 1. in princ. §. adjicitur & 9. ſequent.* uti poſſidetis. *infr. uti poſſidetis l. 1. §. inter.*

198. Actio quæ pro interdicto competit, eſt prætoria, extraordinaria, in factum, perſonalis, quæ ei pro quo Prætor interdixit, adverſus eum qui contra interdictum fecit, in id datur quod agentis intereſt.

Quorum Bonorum.

[DE hereditatibus ſunt quatuor Interdicta; quorum primum à primis, verbis Edicti, Quorum bonorum dicitur.]

199. Interdicto quorum bonorum Prætor jubet, ut bonorum poſſeſſori id reſtituatur, quod aliquis de his bonis pro herede, aut pro poſſeſſore poſſidet; niſi uſucaptum ſit; & quod dolo malo fecit ut deſineret poſſidere. *l. 1. in princ.*

Quod legatorum.

[ALterum appellatur Quod legatorum.]

200. Interdicto quod legatorum Prætor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tor jubet, ut quod quis legati nomine, vel fideicommiſſi, non ex voluntate heredis, vel bonorum poſſeſſoris, occupavit, id ei reſtituat, quò facilius Falcidiam deducere poſſit. *l.* 1. §. *continet & Cod. eod. l. unic.*

Ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus erit.

[TErtium non modò hereditati, & legatis commune eſt; ſed & ad alias res pertinet; eſtque prohibitorium & reſtitutorium. Quippe]

201. Hoc interdicto Prætor prohibet, ne ei qui in poſſeſſionem miſſus eſt, vis fiat, quominus in poſſeſſionem veniat, aut quo magis de poſſeſſione dejiceretur, id reſtituat. *l.* 1. §. 1. & 2. *l.* 3. *in princ.* §. *pen.*

De Tabulis exhibendis.

[QUartum Edictum eſt exhibitorium, ſpectans tabulas teſtamenti.]

202. Exhibere tabulas, eſt ipſius materiæ apprehendendæ copiam facere apud Prætorem. *l.* 3. §. *quid ſit, &* §. *ſeq.*

203. Tabulæ hoc loco, dicuntur, quæ ad cauſam teſtamenti pertinent, *l.* 1. §.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

hoc interdictum §. *ſine* & §. *itaque*. qualeſcunque ſint, & quotcunque ſint, *d. l.* 1. §. *proinde*. dummodo is qui tabulas fecit mortuus ſit. *d. l.* 1. §. *pen.*

204. Interdicto de Tabulis exhibendis Prætor jubet, ut is penes quem ſunt tabulæ teſtamenti ab aliquo relictæ, cujuſve dolo malo factum eſt, ut penes ſe eſſe deſinerent, *l.* 1. *in princ.* eas, illi cui aliquid in his tabulis relictum eſt, exhibeat. *l.* 3. §. *ſolent*. De libello, aliave ſcriptura relicta ſimiliter interdicit. *d.l.* 1. *in princ.*

Ne quid in loco ſacro fiat.

[RES divinas tangit Interdictum de locis ſacris, circa quæ quamvis, titulum ſi ſpectes, prohibitorium tantum videatur eſſe Interdictum: eſſe tamen & reſtitutorium definitio docet.]

205. Hoc interdicto prætor in loco ſacro, deformitatis, vel incommodi cauſa, *l.* 1. §. *quod ait.* aliquid immitti vetat: *d. l.* 1. *in princ.* & ſi quid factum, vel immiſſum ſit, id reſtitui jubet. *ſup. de interd. l.* 2. §. *locorum*, & *infr. ne quid in loco publ. l.* 2. §. 1. Hoc interdictum datur ad loca ſancta, *ſup. de oper. no. nuntiat. l.* 2. & religioſa.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De locis & itineribus publicis.

[DE rebus publicis primò generale eſt Interdictum hoc titulo, deinde ſpecialia titulis ſequentibus.]

206. Locus publicus, eſt cujus ſolum publicum eſt. *argum. l.* 2. §. *viam infr. tit. prox.*

207. Iter publicum, *hac rub.* ſeu via publica, *l.* 1. *&* 2. *& infr. tit* 10. *&* 11. *& alibi paſſim.* ſeu via Regia, *d. l.* 2. §. *viarum.* ſeu Conſularis, *d.* §. *viarum.* ſeu militaris, *l. ult.* §. 1. ſeu prætoria, *d.* §. *viarum hoc tit. prox.* eſt cujus ſolum publicum eſt; in directum certis finibus latitudinis, ab eo qui jus publicandi habuit, relictum, ut ea publicè iretur, commearetur. *d. l.* 2. *viarum.*

208. Via privata, ſive agraria, *Infr. tit. prox. d. l.* 2. §. *privatæ.* eſt, quæ eſt in fundo ſerviente, & ad alterius fundum dominantem ducit, vel quæ poſt viam publicam excipit, in villam, aut agrum ducens.

209. Vicinalis, eſt quæ in vicis eſt, vel in vicos ducit. *d. l.* 2. §. *viarum.*

Ne quid in loco publico, vel itinere fiat.

[PRimum Interdictum ſpeciale, eſt Ne quid in loco publico fiat.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

210. Loca publica hîc vocantur, quæ privatorum uſibus deſerviunt, non quaſi cujuſque propria, ſed jure civitatis. *l.* 2. §. *& tam publicis.*

211. Interdicto de loco publico prohibet, ne quid in loco publico fiat, vel immittatur, undè alteri damnum detur, niſi id Lege, Senatuſconſulto, Edicto, Principis decreto, conceſſum ſit. *l.* 1. *in princip.*

212. Damnum pati videtur, qui commodum amittit quod ex publico conſequebatur, quale quale ſit. *d. l.* 2. §. *damnum &* §. *ſeq.*

[Secundum Interdictum pertinet ad vias ruſticas, & ipſas vias ſpectat.]

213. Interdicto de via publica, ſive itinere publico ruſtico, tuendo Prætor prohibet, ne in ea via itinereve aliquid fiat, *l.* 2. §. *hoc interdictum tantum* quo ea deterior fiat, & quod quis ita factum immiſſumve habet, vel dolo malo fecit quominus haberet, id reſtituat. *d. l.* 2. §. *prætor ait &* §. *hoc interdictum locum habet.*

214. Deterior via fieri dicitur, ſi uſus ejus ad commeandum, vel eundum, vel agendum, corrumpatur. *d. l.* 2. §. *deteriorem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

215. Reſtituere videtur, qui in priſtinum ſtatum reducit, ſive tollat id quod factum eſt, ſive reponat quod ſublatum eſt. *d. l. 2. reſtituas 27.*

[Tertium viæ publicæ uſum ſpectat.]

216. Interdicto de uſu ejuſdem viæ publicæ, ſive itineris publici, Prætor vim fieri vetat, quominus alicui ire, agere liceat. *d. l. 2. ult.*

De loco publico fruendo.

[QUartum loci publici fruitionem.]

217. Interdicto de loco publico fruendo Prætor prohibet, ne ei, qui à jus locandi habente locum publicum fruendum conduxit, ejuſve ſocio, vis fiat quominus è lege locationis frui liceat. *L. 1. h. t.*

De via publica, & itinere publico reficiendo.

[QUintum de via publica reficienda.]

218. Interdicto de via publica, & itinere publico reficiendo Prætor prohibet, ne vis alicui fiat, quominus viam publicam, iterve publicum aperire, reficere, liceat, dum ne ea via, idve iter, deterius fiat. *L. 1. in princ.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De fluminibus, ne quid in flumine publico, ripave ejus fiat, quo pejus navigetur.

[FLumina, à fluendo dicta. Quædam ſunt perennia, quæ ſemper fluunt; quædam torrentia, quæ hieme fluunt, æſtate exareſcunt.]

219. Flumen publicum, eſt quod perenne eſt. *l.* 1. §. *Fluminum.*

220. Ripa, eſt quæ pleniſſimum flumen continet, *l. pen.* §. 1. vel id quod flumen, naturalem ſui curſus rigorem tenens, continet. *l.* 1. §. *ripa.*

[De fluminibus plura ſunt Interdicta.]

221. Interdicto de fluminibus primò Prætor prohibet ne quid in flumine publico, ripave ejus ſine legis permiſſu, *l.* 1. §. *labeo.* fiat; immittaturve, quo ſtatio, iterve, navigatio, deterius fit, vel fiat, *l.* 1. *in pr.* & ſi quid adverſus ea factum, vel immiſſum ſit, id reſtitui jubet. *d. l.* 1. §. *deinde.* Similiter interdictum redditur, de mari, littore maris, *d. l.* 1. §. *ſi in mari.* & flumine non navigabili. *d. l.* 1. §. *non autem.*

Ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ne quid in flumine publico fiat, quo aliter aqua fluat, atque uti priori æſtate fluxit.

222. INterdicto ſecundo de fluminibus Prætor in flumine publico, ripave ejus aliquid fieri, vel immitti prohibet, quo aliter aqua fluat, quam priori æſtate fluxit, *l. unic. in princ.* & quod quis adverſus ea factum, vel immiſſum habet, id eum reſtituere jubet. *d. l. unic. §. deinde.*

Vt in flumine publico navigare liceat.

223. INterdicto tertio de fluminibus Prætor prohibet ne vis fiat quo minus in flumine publico navem, ſeu ratem agere, quove minus per ripam onerare, & exonerare liceat; & ne vis fiat, quominus per lacum, foſſam, ſtagnum publicum navigare liceat. *l. unic. in princ.*

224. Lacus eſt, quod perpetuam habeat aquam *d. l. unic. §. lacus.*

225. Stagnum eſt, quod temporalem continet aquam ibidem ſtagnantem, quæ plerumque hyeme cogitur. *d. l. unica §. ſtagnum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

226. Foſſa, eſt receptaculum aquæ, manu factum. *d. l. unic. §. foſſa.*

227. Interdicto de pecoribus Prætor prohibet, ne cui vis fiat, quominus pecus ad flumen publicum, ripamve ejus appellere liceat. *d. l. unic. §. ult.*

De Ripa munienda.

228. INterdicto de ripa munienda Prætor prohibet, ne vis fiat quominus in flumine publico ripave ejus opus facere, ripæ, agrive qui circa ripam eſt, tuendi cauſa liceat; dummodò navigatio ob id deterior non fiat, & vicinis, atque his qui trans flumen agros poſſident, damni infecti in annos decem, boni viri arbitratu, caveatur, vel, ſatiſdetur, pro qualitate perſonæ. Similiter interdicendum de ripa lacus, vel foſſæ, vel ſtagni munienda. *l. unica in princ. §. per totam.*

De vi, & vi armata.

[SEquentia Interdicta ſingulas res privatas; eaſque vel ſoli & immobiles, vel mobiles concernunt. Primum Interdictum vocatur Unde vi.]

Vim, & varias ejus ſpecies, definivi *lib. 1. ad tit. quod metus cauſa num.* 160. *& ſequent.*

229. Vis

229. Vis privata (quæ in hac rubrica ſimpliciter vocatur vis) eſt quæ privatim fit ſine armis. *Inſt. de interd. §. recuperandæ.*

230. Vis publica, ſeu armata, dicitur quæ fit armis adhibitis. *d. §. recuperandæ.*

231. Interdicto de vi, is qui per vim atrocem, *l. 1. §. hoc interdictum 1. &* *§. plane.* de civili, vel naturali poſſeſſione, *d. l. 1. §. dejicitur.* ſoli, aut rei ſolo cohærentis, *d. l. 1. §. hoc interdictum non ad eorum, & §. denique.* alterum dejecit, eam poſſeſſionem ei reſtituere jubetur, unà cum rebus, quas ibi dejectionis tempore habuit, ſi intra annum conveniatur qui dejecit: aliàs cum iis tantum rebus quæ ad ſe pervenerunt, vel dolo malo fecit ne ad ſe pervenirent. *d. l. 1. in princ. & §. ult. l. 2. 3. in princ. l. 1. in interdicto. 16.*

Uti poſſidetis.

[SEcundum Interdictum vocatur Uti poſſidetis.]

232. Interdictum uti poſſidetis inter eos redditur, qui de poſſeſſione rei immobilis, *l. 1. §. 1. & Inſtit. de interd. §. retinendæ.* vel quaſi poſſeſſione rei incorporalis, ut ſervitutis, *l. ult. & ſup. ſi ſer.* vind.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

vind. l. ſervitus 8. §. *Ariſto, &* Extra *de probat. c. licet* 9. contendunt. Quo interdicto Prætor vim fieri vetat, quominus penes eum poſſeſſio maneat, qui tempore litis conteſtatæ poſſidet, dummodò nec vi, nec clam, nec precario ab adverſario poſſideat. *Inſt. de interd.* §. *retinendæ. verſ. hodie.*

De ſuperficiebus.

[TErtium eſt, de ſuperficiebus. Quid ſit ſuperficies, & ſuperficiarius *Vid. lib.* 2. *def.* 50. *&* 51.]

233. Interdicto de ſuperficie Prætor prohibet ne vis fiat, quominus ita quis ſuperficie fruatur, ut ex lege locationis, conductionis, nec vi, nec clam, nec precario ab adverſario fruitur. *l.* 1. *in princip.*

De itinere, actuque Privato.

[DE itinere, actuque privato duo ſunt Interdicta. Primum eſt de ejus uſu; Alterum de itinere actuque reficiendo.]

234. Interdicto de uſu itineris, actuſque, vel viæ privatæ, Prætor prohibet ne ei qui hoc anno, *l.* 1. *in princ.* retrorſus ex die interdicti computato, *d.l.* 1. §. *annum.*

um. (id eſt aliqua parte hujus anni,) *l.* *in princ.* nec vi, nec clam, nec precario o adverſario hac ſervitute uſus eſt, vis at, quominus ita utatur, *d. l.* 1. *in* *rinc.*

235. Interdicto de itinere, actuque; ſeu ia reficienda, Prætor prohibet, *l. pen.* ne i qui hac ſervitute hoc anno retrorſus omputato (id eſt aliqua parte hujus anni) ec vi, nec clam, nec precario, uſus eſt, 3. §. *ait prætor.* ac jus reficiendi habet, *l. l.* 3. §. *hoc autem.* caventi adverſario le damno infecto, *d. l.* 3. §. *ait prætor l.* §. *ult.* vis fiat, quominus ita, ut ei jus eſt, eficiat. *d. l.* 3. *d.* §. *ait prætor.*

De aqua Quotidiana, & Æſtiva.

[SEquuntur Interdicta de aquæ ductu; quæ ſunt plura. Primum de aqua quotidiana, ſecundum de æſtiva, tertium de aqua ex caſtello ducenda, quartum de rivis.]

236. Aqua quotidiana, eſt quæ aſſiduè duci ſolet, vel æſtate. vel hyeme; licet non ducatur; immo etiamſi uſum intermiſſione ſervitutis diviſum habeat. *l.* 1. §. *quotidiana.* §. *duo aut.* & §. *quod autem.*

237. Aqua Æſtiva, eſt quam æſtate tantum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tantum ducere licet, vel expedit. *d. l.* 1. *§. duo autem, & §. ſeq. & l.* 6.

238. Æſtas, eſt anni tempus ab æquinoctio verno ad æquinoctium autumnale. *d. l.* 1. *§. æſtatem.*

239. Æquinoctium eſt dies civilis quo nox eſt luci æqualis.

240. Æquinoctium vernum, eſt ſole exiſtente in principio Arietis, id eſt, 21. die Martii.

241. Æquinoctium autumnale, eſt ſole exiſtente in principio libræ, id eſt, 23. die Septembris.

242. Caſtellum, eſt receptaculum publicum, aquam ſuſcipiens.

243. Caput aquæ, eſt undè aqua naſcitur. *l.* 1. *§. caput.*

244. Rivales, ſunt qui per eundem rivum aquam ducunt. *d. l.* 1. *§. ſi inter.*

245. Interdicto, de aqua quotidiana ducenda, Prætor prohibet, ne ei qui hoc anno, *l.* 1. *in princ.* (id eſt aliqua parte hujus anni *d. l.* 1. *§. idem ait.*) aquam perennem, *d. l.* 1. *§. loquitur.* a capite *d. l.* 1. *§. hoc interdicto.* bona fide (id eſt putans ſe habere jus aquæ ducendæ) *d. l.* 1. *§. ſed etſi & §. Ariſto.* nec vi nec clam, nec precario, ab adverſario, duxit, vis fiat, quominus ita ducat, *d. l.* 1. *in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rinc. & §. *illud tantum*. & ut ſi quis opus ecit, quo aquæ ductus impediretur, vel qua corrumperetur, inquinaretur, deteior fieret, id reſtituat. *d. l.* 1. §. 1. & §. *labeo.*

246. Interdicto de aqua æſtiva Præor prohibet, ne ei qui ſuperiori æſtate, *l. l.* 1. §. *deinde* & §. *quia aut.* aquam capite, *d. l.* 1. §. *hac interdicta*, & §. *oc interdictum neceſſario.* bona fide, nec i, nec clam, nec precario, ab adverſario, luxit, *d. l.* 1. 1. §. *deinde*, vis fiat quominus ita ducat; *d. l.* 1. §. *deinde* & §. *ſeq.*

247. Interdicto de aqua caſtellaria, Prætor prohibet, ne ei cui aquam ex caſtello ducere à Principe permiſſum eſt, vis fiat, quominus ita ut permiſſum eſt aquam ducat; vel, ſi de damno infecto caveat, quominus aquæ ita ducendæ cauſa opus faciat. *l.* 1. §. *ait prætor*, & §. *idque.*

De Rivis.

248. RIvus, eſt locus per longitudinem depreſſus quo aqua decurrit. *l.* 1. §. *ait ergo.*

249. Specus, eſt locus ex quo deſpicitur. *d. l.* 1. §. *ſpecus.*

250. Incile, eſt locus depreſſus ad latus fluminis, aut lacus; ex eo dictus quod vel lapis vel terra inciditur, unde primum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

primum aqua ex flumine, vel lacu deducitur. *l. 1. §. incile.*

251. Septa ſunt, quæ ad incile opponuntur aquæ derivandæ cauſa: ſive lignea ſint, ſive lapidea, ſive qualibet alia materia ſint, ad continendam tranſmittendamque aquam excogitata. *d. l. 1. §. ſepta.*

252. Reficere, eſt quod, corruptum eſt, inſtaurare. Quod quidem fit etiam tegendo, ſubſtruendo, ſarciendo, ædificando, item advehendo, & adportando, quæ ad eamdem rem ſunt neceſſaria. *l. 1. §. deinde.*

253. Interdicto de rivis, ſpecubus, ſeptis Prætor prohibet, ne illi qui ſuperiori æſtate, aut eodem anno, aquam nec vi, nec clam, nec precario ab adverſario, duxit, vis fiat, quominus aquæ ita ducendæ cauſa, rivum, ſpecum, ſepta, reficiat, vel purget *L. 1. in princ. & §. hic interdicto. & l. 3. §. iiſd.*

De Fonte.

[INterdicta de fonte itidem ſunt duo; unum de uſu ejus, alterum de eo reficiendo.]

254. Interdicto de uſu aquæ fontanæ Prætor prohibet, ne ei qui ex fonte, quo

de

de agitur, hoc anno aqua, nec vi, nec clam, nec precario ab adverſario uſus eſt, vis fiat, quominus ita utatur. De lacu, puteo, piſcina, ſimiliter interdicit. *l.* 1. *in princip.*

255. Interdicto de fonte reficiendo Prætor prohibet, ne ei qui nec vi, nec clam, nec precario ad adverſario, aqua ex fonte uſus eſt, vis fiat, quo minus fontem purget, reficiat, ut aquam currere, eodemque modo uti poſſit. *d. l. unic.* §. *deinde.*

De Cloacis.

256. Cloaca, eſt locus cavus, per quem colluvies quædam fluit. *l.* 1. §. *cloaca.*

[Eſt vel publica, vel privata. De utraque eſt interdictum.]

257. Interdicto de cloaca privata Prætor prohibet, ne ei, ex cujus ædibus cloaca in vicini ædes pervenit, de damno infecto caventi, vis fiat, quominus eam cloacam purgare, & reficere liceat. *l.* 1. *in princip.*

258. Interdicto de cloaca publica Prætor jubet, ut quod quis in ea factum, vel immiſſum habet, quo uſus ejus deterior ſit, vel fiat, id reſtituat: & prohibet ne

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quid in ea fiat, immittaturve, quo uſus ejus deterior ſit, vel fiat. *d. l.* 1. §. *pen. & ult.* Item prohibet ne vis fiat quominus eam purgare, & reficere liceat, *l.* 2. ſic tamen ut de damno infecto caveatur. *ut in ſuperiori interd. & ſimilibus.*

Quod vi, aut clam.

[DE opere quod in ſolo vi, aut clam factum eſt, Interdictum eſt quod vi, aut clam dicitur, & eſt reſtitutorium.]

259. Opus facere dicitur, non ſolum qui aliquid novi operis facit, ſed etiam qui deſtruit. *l.* 7. §. *belliſſimè* §. *eſt & alia* §. *notavimus.* §. *præterea & ſequenti, cum ſint.*

260. Vi facit, qui prohibitus facit, & qui quominus prohiberetur conſecutus eſt, vel periculo adverſariis denuntiato, vel janua clauſa. *l.* 1. §. *quid ſit &* §§. *ſeqq. l. vi facit* 20. *in princ.*

261. Clam facit, qui celavit adverſarium cum exiſtimaret, aut exiſtimare deberet eum eſſe prohibiturum. *lib.* 3. §. *pen. & ult. l.* 4. *& l.* 5. *in princ.*

262. Interdicto quod vi, aut clam, Prætor jubet opus vi, aut clam, aut partim vi, partim clam, in ſolo factum reſtitui. *l.* 1. *in princ. &* §. *nec interdictum*

l. 7. §.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

l. 7. §. notavimus. l. is qui 11. §. interdictum & Cod. de verb. ſign. l. pen. verſu hominem.

De Remiſſionibus.

[QUod opus vi, aut clam fieri dicatur, nuntiatio in cauſſa; qua remiſſa, non fit amplius vi, aut clam. *l. 7. §. 2. quod vi aut clam.*]

263. Remiſſio eſt, nuntiationis novi operis abolitio à Prætore facta. [*l. un. per tot. hic.*]

264. Interdicto de Remiſſionibus Prætor prohibet, ne vis fiat opus novum facienti, poſtquam nuntiatio à Prætore remiſſa fuerit. [*d. l. un. in pr.*]

De Precario.

[POſt id quod vi, aut clam fit, ſequitur precarium.]

265. Precarium, eſt quod precibus utendum conceditur tamdiu, quamdiu is qui conceſſit, patitur. *l. 1. in princip.*

266. Interdicto de precario Prætor jubet eum qui precario ab altero habet, aut dolo fecit ut id deſineret habere, id illi reſtituere. *l. 2. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De arboribus cædendis.

[DE arboribus duo ſunt Interdicta.]

267. Arbores ſunt, quæ radices habent, nec ſunt adeò teneræ, ut herbarum numero ſint. *Infr. arbor. fur. caſ. l.* 3. & 4.

268. Primo interdicto de arboribus cædendis Prætor prohibet, ne ei, in cujus ædes arbor ex vicini ædibus impendet, vis fiat, quominus eam adimere, ſibique habere liceat, ſi per dominum arboris ſtat, quominus eam adimat. *l.* 1. *in princip.*

269. Secundo interdicto de arboribus cædendis Prætor prohibet, ne ei, in cujus agrum arbor ex agro vicini impendet, vis fiat, quominus pedes 15. à terra eam altius coërcere, lignaque ſibi habere liceat, ſi per dominum arboris, ſtat quominus eam ita coërceat. *d. l.* 1. §. *deinde.*

De Glande legenda.

[DE fructibus Interdictum, eſt de glande legenda.]

270. Glans, eſt omnis fructus à terra proveniens. *l. unic.* §. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

271. Interdicto de glande legenda Prætor prohibet, ne ei, ex cujus agro in agrum vicini glans cecidit, vis fiat, quominus eam, tertio quoque die, legere, & auferre liceat. *d. l. unic. in princip.*

De homine libero exhibendo.

[RES mobiles concernunt Interdicta de liberis hominibus, ſervis, & aliis rebus in commercio.

De liberis primum Interdictum eſt de libero homine exhibendo, quocunque puta.]

272. Exhibere, eſt in publicum producere, & videndi, tangendique hominis facultatem præbere. Propriè namque exhibere, eſt extra ſecretum habere. *l.* 3. *§. ait prætor. h. t.*

273. Interdicto de homine libero exhibendo Prætor jubet hominem liberum ab eo exhiberi, à quo retinetur dolo malo. *l.* 1. *h. t.*

De liberis exhibendis, item ducendis.

[RELiqua ſpeciatim concernunt liberos noſtros proprios; ſuntque duo, unum exhibitorium, & de exhibendis; alterum prohibitorium, & de ducendis liberis dicitur.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

274. Interdicto de liberis exhibendis prætor, jubet filium filiamve-familias, parenti, in cujus poteſtate eſt, exhiberi ab eo apud quem eſt, vel qui dolo malo facit, quominus apud ſe eſſet. *L. 1. in princ.*

275. Interdicto de liberis ducendis prætor prohibet, vim parenti fieri, quominus filium in ſua poteſtate conſtitutum, ducere liceat. *L. 3. in princ.*

Vtrubi.

[DE rebus quæ ſunt in commercio Interdicta ſunt 1. Utrubi. 2. De migrando. 3. Salvianum.]

276. Interdicto utrubi Prætor vim fieri vetat, quominus poſſeſſio rei mobilis penes eum maneat, qui tempore litis conteſtatæ poſſidet, dummodò nec vi, nec clam, nec precario ab adverſario, poſſideat. *l. unic. & Inſt. de interd. §. retinendæ.*

De Migrando.

277. INterdicto de migrando Prætor prohibet vim inquilino, ex ædibus migranti, fieri, quominus res introductas, importatas, ibi natas, factaſve, abducere, vel aſportare liceat, niſi jure

re pignoris locatori ſint obnoxiæ. *L.* 1. *in princip. h. t.*

De Salviano interdicto.

278. INterdicto Salviano, directo, locator fundi adipiſcitur poſſeſſionem rerum ſibi à colono pro mercede, & deterioratione fundi pignoratarum. *l.* 1. §. *l.* 1. §. 1. Utile datur eidem fundi locatori, de partu ancillæ pignoratæ, *d. l.* 1. *in princ. & Inſt. de interd.* §. *adipiſcendæ, verſu interdictum.* & aliis creditoribus contra ſuos debitores. *Cod. de precar. l.* 1.

De exceptionibus, præſcriptionibus & præjudiciis.

[PRæcedentibus, condictionibus puta, præjudiciis, cum petitoriis, tum poſſeſſoriis, ſunt communes actiones & exceptiones, de quibus agitur ὕστερον πρότερον.]

279. Exceptio, eſt actionis excluſio; *l.* 2. *in princ.* vel conditio quæ modò reum eximit damnatione, modò minuit damnationem. *l. exceptio* 22. *in princip.*

[Eſt vel civilis, vel prætoria; vel rei cohærens, vel perſonæ; vel perpetua, ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

peremptoria, vel temporalis ſeu dilatoria.]

280. Exceptio civilis, eſt quæ Iure Civili eſt introducta, ut Macedoniani, & Vellejani Senatuſconſulti.

281. Prætoria, eſt quæ Prætoris Edicto eſt introducta, ut pacti, *ſup. de pact. l.7. §. ait prætor.* vel doli. *Infr. de dol. mali except. l.* 1. §. 1.

282. Rei cohærere dicitur, quæ non ſolum reo prodeſt, ſed etiam interceſſoribus; ut exceptio doli mali. *L.* 7. §. 1.

283. Perſonæ cohærere dicitur, quæ ſoli reo prodeſt; ut exceptio ceſſionis bonorum. *Inſt. de rep. §. ult. in fine.*

284. Perpetua, ſeu peremptoria, eſt quæ in perpetuum actionem perimit: ut exceptio doli, vel rei judicatæ. *Inſt. hoc tit. §. perſonæ.*

285. Temporalis, ſeu dilatoria, eſt quæ actionem non perimit, ſed ad tempus differt: ut exceptio procuratoria, & pacti ne intra certum tempus petatur. *Inſt. eod. §. pen. & ult.*

[Nempe ita generaliter exceptiones dividuntur. Speciales ſunt 1. exceptio præſcriptionis, 2. præjudicii, 3. rei judicatæ, 4. doli mali, 5. metus.]

286. Præſcriptio, ſi latè accipiatur, idem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

idem eſt quod exceptio: ſi propriè, & anguſtè ſumatur, eſt ſpecies exceptionis; id eſt, exceptio temporis, *ut Cod. lib. 7. tit.* 33. 34. 35. 36. 37. 38 39. vel fori. *ut Cod. ubi de ratioci. agi oportet l. 2. & ubi quis de curial. vel cohort. aliave cond. l. 2. & in quibus cauſis milit. for. præſ. uti non poſſ. in rub. & l. unic.*

287. Exceptio præjudicii, eſt quæ agentem ſummovet, ne futuræ graviori actioni præjudicium fiat. *l. ſi poſt litem* 13. *l. fundum* 16. *l. fundi* 18. *l. rei* 21. *& ſup. comm. præd. l.* 1. §. 1. *& Cod. de pet. hered. l. ult. in princ.*

De exceptione rei judicatæ.

288. EXceptio rei judicatæ datur reo abſoluto, qui ab eodem actore, de eadem re, ex eadem cauſa, convenitur. *l. cum quæritur* 12. *l. quantitas* 13. *l. & an ead.* 14. *in pr. l. ſi cum argentum* 21. §. 1. *l. cum de hoc* 27.

289. Res eadem pinguius accipitur etiam ſi ejus quantitas, vel qualitas, mutata ſit. *d. l. ſi cum argentum* §. 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De diverſis temporalibus præſcriptionibus, & de acceſſionibus poſſeſſionum.

[Præſcriptio temporis multas ſub ſe ſpecies continet. Nempe. 1. actioni in perſonam temporali opponitur exceptio finiti temporis, quo terminatur actio. 2. perpetua longiſſimo tempore, h. e. triginta, vel quadraginta annis, præſcribitur. 3. actioni in rem opponitur præſcriptio longi temporis, decem inter præſentes, viginti inter abſentes; habita interruptionis & acceſſionis ratione, & obſervatâ regula, Succeſſori tempus deceſſoris accedere; dummodò ſucceſſor quoque aliquo tempore poſſederit.]

290. Temporalis præſcriptio, eſt quæ à lapſu temporis ſumitur.

291. Authoris poſſeſſioni, poſſeſſio ſucceſſoris, ab illo cauſam habentis, accedere dicitur, cum tempora harum poſſeſſionum conjunguntur; adeò ut poſſeſſio mutatione perſonæ poſſidentis non interrumpatur. *l. de acceſſionib.* 14. §. 1. *&* §. *itaque & l. pen.* §. 1. *& Inſt. de uſucap.* §. *de activa &* §. *ſeq.*

De doli mali & metus exceptione.

292. DOli exceptio à Prætore datur, ut reus damnatione eximatur, ne alterius dolus ei noceat. *l.* 1. *§.* 1. *& Inſt. de except.* §. 1.

293. Exceptio metus datur à Prætore ad infirmandam actionem, ex eo quod metu factum eſt, ſive ipſe actor, ſive alius metum intulerit. *l.* 4. *§. pen. & ſup. de except. l.* 7. §. 1. *& Inſtit. eod.* §. 1.

Quarum rerum actio non datur.

[EXceptione non eſt opus in iis rebus, quarum actio à Prætore non datur.]

294. Non dari actio dicitur, cum Prætor actionem, ipſo jure competentem, propter evidentem ejus iniquitatem, denegat, ne actio fruſtra moveatur, quam conſtat per exceptionem eliſum iri. Quod potiſſimum contingit, quia conſtat reum juraſſe, *ſup. de jurejur. l.* 7. *in princ. l. nam poſteaque* 9. *in princ. l.* 1. § . *quæ onerandæ.* vel libertatem obligatione oneratam eſſe, vel in alea geſtum fuiſſe. *l.* 2. *§.* 1. *& Cod. de aleat. l.* 1. *&* 2.

295. Libertatis onerandæ cauſa facta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

dicuntur, quæ ita liberto imponuntur, ut ſi patronum offenderit, ab eo peti poſſint, adeò ut exactionis metu ſemper ſit patrono ita ſubjectus, ut eo præcipiente quidvis ſuſtineat. *d. l.* 1. *§. quæ onerandæ.*

De litigioſis.

[ESt & exceptio de rebus litigioſis; quæ, ſi quis ſciens rem emat litigioſam petenti ejuſdem poſſeſſionem, opponitur.]

296. Res litigioſa dicitur, de cujus dominio lis mota eſt adverſario, *Nou.* 112. *c.* 1. vel ejus procuratore, ſeu tutore, aut curatore, in jus vocato. *l.* 1. *in fin.*

De obligationibus & actionibus.

[SEquuntur actiones, quarum mater eſt obligatio.]

297. Obligatio, eſt juris vinculum, quo quis aliquid dare, aut facere teneatur.

[Eſt vel naturalis, vel civilis; vel generalis, vel ſpecialis; vel alternata, vel dividua, vel individua, vel mixta; vel certa, vel incerta; vel pura, vel ad diem, vel ex vel conditionalis.]

298. Natu-

298. Naturalis obligatio, eſt quæ ſolo æquitatis vinculo continetur. *Infr. de ſolut. l. ſtrictum 95. §. naturalis.*

[Civilis obligatio eſt Iure Civili (quatenus prætorium comprehendit, & Iuri gentium opponitur) introducta.]

299. Civilis obligatio, [Iuſtiniano] eſt juris vinculum, quo neceſſitate alicujus rei ſolvendæ (id eſt dandi, vel faciendi) aſtringimur, ſecundum noſtræ civitatis jura. *Inſt. de oblig. in princip.*

Civilis anguſtè accepta, ſeu legitima, eſt quæ lege, aut alia juris civilis parte, introducta, vel comprobata eſt. *Inſt. eod. §. 1.*

300. Honoraria, eſt quæ jure honorario, id eſt, à Prætore, vel Ædili Curuli, conſtituta eſt. *Inſt. eod. §. 1. & de diverſ. ſtipu. §. prætoria.*

301. Generalis obligatio, eſt ex qua debetur genus; ut homo.

302. Specialis, eſt ex qua debetur ſpecies; ut Stichus.

303. Alternata, eſt ex qua duo disjunctim debentur, ita ut non utrumque, ſed alterutrum ſolvi debeat, veluti Stichus, aut Pamphilus.

304. Obligatio dividua, eſt qua res omninò dividua debetur, ita ut partis ſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

lutione obligatio pro ea parte tollatur. *Infr. tit. prox. l. 2. §. 1. & Inſt. quib. mod. obl. toll. §. 1. verſ. ſicut.*

305. Individua, eſt qua res omninò individua debetur, adeò ut nec pars ſolvi, nec pro parte liberatio contingere, poſſit. *d, l. 2. §. 1.*

Quæ ſit res dividua, vel individua, vel partim dividua, partim individua, *definivi lib.* 1. *num.* 64. 65. 66.

306. Obligatio mixta, eſt qua res partim dividua, partim individua, debetur: ut homo. *d. l. 2. §. 1. Rurſus.*

307. Obligatio mixta dicitur, quæ partim conſiſtit in dando, partim in faciendo; veluti ſi quem centum dare, & inſulam facere oportet. *Cod. de contr. ſtip. l. veteris* 13.

308. Certa obligatio, eſt qua res certa debetur. *Inſt. de verb. obl. in princ.*

309. Incerta, eſt qua res incerta debetur. *Inſt. d. loco.*

Quæ ſit res certa, vel incerta. *Vide num.* 3. & 4.

310. Pura, eſt ex qua ſtatim debetur & peti poteſt. *Inſt. de verb. obl. §. omnis.*

311. Ex die, eſt ex qua ante diem exigi non poteſt, *l. obligari* 44. §. 1. licet.

cet ſtatim & ante diem debeatur. Hæc vocatur etiam in diem. *Inſtit. de verb. oblig.* §. *omnis.*

312. Ad diem eſt, quæ uſque ad diem eſt efficax, poſtea per exceptionem ineſficax redditur. *d. l. obligari* §. 1.

313. Conditionalis, eſt ex qua ante conditionem exiſtentem nec exigi poteſt, nec debetur. *d.* §. *omnis.*

314. Actio, eſt jus perſequendi in judicio quod ſibi debetur. *l. nihil* 51. *&* *Inſt. de act. in princip.*

[Eſt vel realis, vel perſonalis, vel mixta; vel principalis, vel præparatoria; vel in ſolidum, vel non in ſolidum; vel generalis, vel univerſalis, vel ſpecialis; vel civilis, vel prætoria; vel directa, vel utilis; vel ex facto, vel in factum; perpetua, vel temporalis.]

315. Actio realis, ſive in rem, datur habenti jus in re, adverſus eum qui rem tenet; *Inſt. de act.* §. 1. ut rei vindicatio, *ſup. de rei vind. l. officium* 9. *& l. in rem* 23. *in princ.* & actio hypothecaria. *ſup. de pign. l. ſi fundus* 16. §. *in vindicatione & l. pignoris* 17. *& Cod. eod. l. pignoris* 18.

316. Actio perſonalis, ſeu in perſonam, datur creditori, adverſus debitorem; ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rem; ut ſtipulatori adverſus promiſſorem. *Inſt. de act.* §. 1.

317. Actio mixta accipitur, ac definitur duobus modis; primò quæ ſimul eſt in rem, & in perſonam. *Inſt. de act.* §. *quædam.*

318. Rurſus actio mixta eſt, quæ rem ſimul, & pœnam perſequitur. *Inſt. eod.* §. *ſequens.*

319. Principalis, eſt quæ non dirigitur in alterum poſterius judicium; ut petitio hereditatis.

320. Præparatoria, eſt quæ ideò movetur, ut etiam pars alteri judicio futuro ſit: ut querela inofficioſi teſtamenti eſt præparatoria petitionis hereditatis.

321. In ſolidum, eſt ex qua reus in ſolidum damnatur.

322. Non in ſolidum eſt, quæ limitationem, ſeu deminutionem condemnationis recipit; ut actio de peculio. *Inſt. de act.* §. *actiones* & §. *ſunt præterea.*

323. Generalis, eſt in quam multæ cauſæ, atque adeò multæ actiones, veniunt: ut negotiorum geſtorum, tutelæ, pro ſocio. *ſup. pro ſocio. l. pro ſocio.* 38.

324. Univerſalis, eſt quæ eſt de univerſitate bonorum; ut petitio hereditatis. *ſup. de rei vind. l.* 1. *in princ.*

325. Spe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

325. Specialis eſt, quæ eſt de re ſpeciali; ut rei vindicatio, *d. l. 1. in princ.* mandati, commodati, depoſiti. *d. l. pro ſocio.*

326. Civilis, eſt quæ jure civili eſt introducta.

327. Honoraria, quæ jure honorario eſt introducta.

328. Prætoria, eſt quæ à Prætore inſtituta eſt.

329. Ædilitia, eſt quæ Edicto Ædilium Curulium introducta eſt; ut redhibitoria, & quanti minoris. *Cod. de ædil. actionibus.*

330. Directa, eſt quæ datur ex verbis legis, vel edicti. *Inſt. de l. aquil. §. ult.*

331. Item directa, eſt qua quis ſuo nomine tenetur. *Inſt. quod cum eo §. ult. & de nox. act. §. omnis.*

332. Præterea directa, eſt actio principalis, non præparatoria. *Cod. de crim. expil. heredit. l. 1.*

333. Demum directa actio, eſt principalis, non contraria. *Inſt. de obl. quo quaſi ex contr.*

334. Utilis, eſt quæ non ex verbis, ſed ex mente & interpretatione legis, competit.

335. Ex facto, eſt quæ ex delicto, vel quaſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quaſi delicto competit. *l. activum* 25. §. 1.

336. In factum, eſt omnis actio utilis.

337. Præterea actio in factum eſt, quæ à Prætore eſt introducta; ſive hoc nomine in Edicto appelletur, ſive propria & ſpeciali appellatione careat; nec non quæ à Prætore pro tribunali decernitur.

338. Perpetua, eſt quæ longiſſimo tempore terminatur, id eſt, 30. vel 40. annis. *Inſt. de prep. & temp. act. in princ.*

339. Temporalis, eſt quæ breviori tempore finitur.

LIBER SEPTIMUS,

Ex ſeptima parte Digeſtorum.

De verborum obligationibus.

1. STipulatio, eſt verborum conceptio, quibus is qui interrogatur, daturum, facturumve ſe quod interrogatus eſt, reſpondet. *l.* 5. §. 1. *h. t.*

[Eſt vel Iudicialis, vel prætoria. *Inſt. de diviſ. ſtipul.*]

2. Iudicialis ſtipulatio, eſt quæ à mero

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

mero judicis officio proficiſcitur, *l.* 5. *in princ. & Inſt. de diverſ. ſtip.* §. 1.

3. Prætoria, ſive honoraria, eſt quæ à mero Prætoris, aut Ædilis Curulis, officio proficiſcitur. *d. l.* 5. *in princ. Inſt. hoc. tit.* §. *prætoria.*

[Prætoria alia eſt communis, alia conventionalis. *Inſt. eod.*]

4. Communis, eſt quæ modò Prætore, modò Iudice jubente, interponitur. *d. l.* 5. *in princ. & Inſt. hoc tit.* §. *ult.*

5. Conventionalis, eſt quæ ex conventione utriuſque partis concipitur. *d. l.* 5. *in princ. & Inſt. hoc tit.* §. *penult.*

De duobus reis conſtituendis.

[ET ſtipulandi & promittendi duo pluresve rei fieri poſſunt. *Inſt. hic.*]

6. Reus, eſt ad quem res pertinet, ſeu de cujus re agitur. *Cic. lib.* 3. *de oratore.*

7. Rei, vel correi credendi ſunt quibus ſingulis eadem res, ex eodem contractu, in ſolidum debetur, ita ut unus exigens omnium obligationem diſſolvat. *Inſt. hoc tit.* §. 1.

8. Rei, vel correi debendi ſunt, qui eandem rem, ex eodem contractu, ſinguli in ſolidum debent, ita ut unus ſolvens omnes liberet. *d.* §. 1.

9. Rei

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

9. Rei ſtipulandi, ſunt rei credendi ex ſtipulatione.

10. Rei promittendi, ſunt rei debendi ex ſtipulatione.

De fidejuſſoribus, & mandatoribus.

[NOn noſtro tantum, ſed & alieno nomine ſtipulari poſſumus. Unde ſtipulatio eſt vel principalis, vel acceſſoria, ut interceſſoris, & fidejuſſoris.]

11. Interceſſor, eſt qui alterius principali obligationi accedit.

12. Fidejuſſor, id eſt, adpromiſſor, eſt interceſſor, qui per ſtipulationem obligatur pro reo, civiliter, vel naturaliter obligato. *l.* 1. *l.* 2. *l.* 6. §. *ult. & Inſt. eod.* § 1.

13. Expromiſſor, eſt qui ſuæ, *ſup. de Senatuſc. Macedon. l. ult. & de donat. l. hoc jure* 19. §. *ſi quis ſervo.* vel alienæ, *ſupr. de oper. libert. l. qui libertinus* 37. §. *ult. & de re judic. l.* 4. §. *ait prætor.* obligationis novandæ cauſa promittit.

14. Mandator hoc loco dicitur, qui ſua fide & periculo credi mandavit.

De novationibus, & delegationibus.

[SEquuntur modi diſſolvendæ obligationis; tales ſunt novatio, delegatio,

legatio, ſolutio, confuſio, acceptilatio.]

15. Novatio, eſt prioris debiti, in aliam obligationem, vel civilem, vel naturalem, transfuſio, atque tranſlatio; hoc eſt, cum ex præcedenti cauſa ita nova conſtituitur, ut prior perimatur. *l. 1. in princip.*

[Eſt duplex, voluntaria, & neceſſaria.]

16. Voluntaria novatio, eſt quæ fit per ſtipulationem, ſive creditor à ſuo debitore, ſive ab eo quem debitor ſibi delegavit, ſive à quocunque alio, novandi cauſa ſtipuletur. *l. aliam 29. & Cod. eod. l. 1. & Inſt. quibus modis tollit. oblig.*

17. Neceſſaria, eſt quæ fit per judicium; id eſt, cum creditor litem conteſtatur cum eo qui ſibi à debitore ſuo delegatus fuit, *Cod. eod. l. 3.* vel cum debitor ſuo creditori condemnatur. *Cod. de uſur. rei jud. l. ult. verſ. ſi enim.*

[Delegatio eſt duplex, vel debitoris, vel actionis.]

18. Actionis, ſive crediti delegatio, eſt ceſſio actionis; ſeu mandatum, conſtituens eum cui delegatur procuratorem in rem ſuam.

19. Debitorem delegare dicitur, qui

vice

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

vice ſua alium reum dat creditori, vel cui creditor juſſit. *l. delegare eſt.* 11. *in princip.*

De ſolutionibus, & liberationibus.

20. SOlvere, eſt præſtare quod debetur, *l. prout quidque* 80. vel pro eo aliud, ſi creditor conſentiat, *Cod. eod. l. manifeſti* 17. & *Inſt. quib. mod. oblig. in princ.* vel quod eſt tantum in ſolutione, non in obligatione. *l. ſi quis ſtipulatus* 57. & *ſup. de re jud. l.* 6. §. 1.

Liberationem definivi. *lib.* 5. *defin.* 145.

21. Confuſio, eſt crediti, & debiti; vel principalis, & acceſſoriæ obligationis, in eamdem perſonam concurſus.

22. Pignoratio (vulgo repræſaliæ) eſt cum non à debitore exigitur, ſed ab alio ejuſdem univerſitatis, & ejuſdem civitatis, aut vici, aut pagi.

De acceptilatione.

23. ACceptilatio, eſt imaginaria ſolutio, *Inſt. quibus ne toll. ob.* §. 1. vel verborum conceptio quibus creditor, animo diſſolvendæ obligationis, interroganti debitori reſpondet, ſe recepiſſe, quod non recepit: veluti, Quod

tibi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tibi promiſi habeſne acceptum? habeo. *l. an inutilis* 8. *in princ.* & §. *acceptum* & *Inſt. d.* §. 1.

De ſtipulationibus prætoriis.

STipulatio prætoria definita eſt. *ſupra. n.* 3.

[Prætoriæ ſtipulationes etiam dividuntur in judiciales, cautionales, communes.]

24. Prætoriæ judiciales, ſunt quæ propter judicium interponuntur, ut ratum fiat: veluti judicatum ſolvi. *l.* 1. §. 1.

25. Prætoriæ cautionales, ſunt quæ inſtar actionis habent, & , ut ſit nova actio, interponuntur; ut ratam rem haberi. *d. l.* 1. §. *cautionales.*

26. Prætoriæ communes, ſunt quæ fiunt judicio ſiſtendi cauſa, *d. l.* 1. §. *communes.*

Rem pupilli, vel adoleſcentis ſalvam fore.

[Prætoriæ ſtipulationis exemplum eſt Rem pupilli, vel adoleſcentis ſalvam fore.]

27. Rei appellatione ſignificatur non ſolum quod eſt in patrimonio; ſed etiam quod eſt in nominibus, & omnĩ-

nõ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

nò quidquid venit in judicium tutelæ. *l. cum pupillus* 9.

28. Rem pupilli, vel adoleſcentis ſalvam fore tutor, vel protutor, vel curator, *l.* 4. §. *illud* §. *hanc ſtipularem* & §. *ult.* & *l. ſi ad ſpecies* 8. cavet, datis fidejuſſoribus, *d. l.* 4. §. 1. & 2. ut tam ipſe, quam fidejuſſores conveniri poſſint, niſi id præſtetur, quod ex tutela, vel curatione dari fierive oportet. *l. pen.*

Iudicatum ſolvi.

29. IUdicatum ſolvi cavere dicitur, qui nomine alieno judicium ſuſcipit, *Inſtit. de ſatiſd.* §. *ſi vero aliquis.* actori *ſive ſuo, ſive alieno nomine agat.* datis fidejuſſoribus, *d.* §. *ſi vero aliquis.* cavens, de re judicata (id eſt, ſolutum iri quod judicabitur, ſi judex condemnabit) & de re defendenda, & de dolo malo, id eſt dolum malum abeſſe abfuturumque eſſe. *l.* 7.

[Nempe hæc tres habet clauſulas in unum collectas. 1. de re judicata. 2. de re defendenda. 3. de dolo malo.]

Ratam rem haberi.

[Rem ratam haberi petunt à ſe invicem procuratores Actoris & Rei,

Rei, aut cum non ſatis idoneè de mandato conſtat; aut, cum mandatum exhibere non coguntur, ut conjunctæ perſonæ. *l.* 21. *C. de procur.*]

30. Ratam rem habere, eſt adgnoſcere, & comprobare quod ab alio geſtum fuit. *l. quo enim* 12. §. 1. *conjunct. part.* 8. *defin.* 206.

31. Ratam rem haberi, ſeu de rato, cavet, qui mandatum, aut tutoriam, ſeu curatoriam poteſtatem, non oſtendens, alieno nomine agit vel contrahit; *l. ſi nec ſatiſdatio* 21. *& Cod. de procurat. l.* 1. *& Inſt. de ſatiſd.* §. *ſin autem*. ita ut agens ſatiſdet datis fidejuſſoribus, *ſupr. de ſtipul. prætor. l.* 7. contrahens prout libuerit, promittat dominum rem ratam habiturum: ut, niſi dominus ratum habeat ſtipulatio committatur in id quod ſtipulantis intereſt. *l. ſi commiſſa* 13. *in princ. & l. in ſtipulatione* 19.

De Privatis delictis.

[POſt judicia ex cauſſa civili, ſequuntur quæ ſunt ex delictis.

Delicta alia ſunt privata, alia extraordinaria, alia popularia, alia publica. Et privata quidem propriè delicta; publica

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

vel extraordinaria, propriè crimina dicuntur.]

32. Privatum delictum, eſt ex quo ordinaria actio datur, *l. ult.* ei ſoli cujus intereſt. *infr. tit. prox. l. cujus* 10. *& Inſt. de obl. quæ ex del.* §. *furti autem actio.*

De Furtis.

[PRivatorum delictorum ſpecies ſunt quatuor generales, ab Imperatore in Inſtitutionibus modò explicatæ, furtum, rapina, damnum, injuria: nonnullæ præter eas magis ſpeciales, & ad res certas tantum pertinentes, hic explicatæ.]

33. Furtum, eſt contractio rei fraudulośa, lucri faciendi cauſa. *l.* 1. §. *ult. & Inſt. de ob. quæ ex del.* §. 1.

[Eſt vel manifeſtum, vel nec manifeſtum.]

34. Fur manifeſtus, eſt qui cum re ſurrepta deprehenditur, antequam eò pertulerit, quo perferre deſtinavit, ut ea die ibi maneret cum furto. *l.* 3. 4. 5. *& Inſt. d.* §. *furtorum.*

35. Fur nec manifeſtus, eſt qui cum re ſurrepta non deprehenditur, antequam eò pervenerit ubi ea die, cum furto manere deſtinavit. *dict. jurib.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

36. Actio furti, eſt merè pœnalis, *C. hoc tit. l. ancillæ* 12. *& ſup. de cond. furt. l.* 7. *§.* 1. *& Inſt. de obl. qui ex del. §. ult.* in quadruplum, de furto manifeſto; vel in duplum, de furto nec manifeſto. *c. hoc tit. l. de his* 11. *& Inſt. de obl. quæ ex delict. §. pœna, & de act. §. in duplum, & §. quadrupli.*

De Tigno injuncto.

[PUta de tigno furtivo alienis ædibus, vel alienæ vineæ juncto.]

37. Tignum, eſt omnis materia ex qua ædificium conſtat, vel quæ eſt vineæ neceſſaria. *l.* 1. *§.* 1. *& ſup. Ad exhib. l.* 7. *in princ. & de acq. rer. dom. l.* 7. *§. cum in ſuo. & infr. de verb. ſign. l.* 1. *qui* 62. *& Inſt. de rer. divi. §. cum in ſuo.*

38. Actio de Tigno juncto Leg. 12. Tab. ei, cujus tignum alienis ædibus, aut alienæ vineæ junctum eſt, adverſus eum qui junxit, datur in duplum; denegatâ rei vindicatione, ne ædificia diruantur, aut vinearum cultura turbetur. *l.* 1. *in princ. cum ſim.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Si is qui in teſtamento liber eſſe juſſus erit, poſt mortem domini, ante aditam hereditatem, ſurripuiſſe, aut corrupiſſe quid dicatur.

39. Actio ex hoc titulo à Prætore, *l.* 1. *§.* 1. in duplum datur in eum qui cum in teſtamento domini liber eſſe juſſus ſit, jacente hereditate, dolo malo, aut lata culpa, fecit quominus ex his bonis aliquid ad heredem perveniret, *d. l.* 1. *in princ.* ſive quid ſurripuerit, ſive corruperit. *hac rubr.*

Furti adverſus nautas, caupones, ſtabularios.

NAuta, caupo, ſtabularius, definiti ſunt. *lib.* 1. *defin.* 190. 191. 192.

40. Actio in factum, *ſupr. Naut. caup. ſtab. l. pen.* §. 1. *&* §. *pen. & l. ult.* §. 1. viatori, ſeu vectori, *d. l. pen. in princ.* cui nautæ, vel cauponis, vel ſtabularii miniſter, vel cohabitans, *l. unic.* §. *ult. & ſup. Naut. Caup. ſtab. d. l. pen.* §. *pen. & l. ult. in princ.* rem in navi, ſeu caupona, ſeu ſtabulo, *l. unic.* §. *cum enim, & ſupr. Naut. Caup. ſtab. d. l. ult. in princ.*

in princ. ſurripuit, *l. unic. in princ.* à prætore, *d. l. unic.* §. *cum enim* & *ſup. Naut. Caup. ſtab. d. l. pen.* §. 1. & §. *pen. d. l. ult. in pr.* & §. *hoc aut.* datur, in nautam, vel cauponem, vel ſtabularium. *d. l. unic.* §. & *eſt,* & *ſup. Naut. Caup. ſtap.* in duplum. *d. l. ult.* §. 1.

Si familia furtum feciſſe dicatur.

41. FAmiliæ verbo hic ſignificantur omnes ſervi ſub ejuſdem domini poteſtate conſtituti. *l. pronuntiaſti* 165. *infr. de verb. ſignif.*

[Undè hic conſideratur furtum à ſervis commiſſum.]

Arborum furtim cæſarum.

ARbores definivi. *part.* 6. *num.* 277.

42. Cædere dicitur, non ſolum qui ſuccîdit, ſed etiam qui cædendi cauſa ferit. *l.* 5. *in princip.*

43. Cingere, ſeu deglabrare, eſt librum, ſeu corticem detrahere. *d. l.* 5. *in princip.*

44. Subſecare, eſt ſerra ſecare. *d. l.* 5, *in princ.*

45. Furtim cædere dicitur, qui clam, *l. facienda* 8. §. 1. id eſt ignorante do-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

mino, & ejus celandi animo facit. *l. 7. in princip.*

46. Actio arborum furtim cæſarum directum, vel utile dominium habenti, *l. 5. §. ult.* eo tempore quo arbores cæſæ ſunt, licet poſtea fundum vendiderit, *l. ult.* adverſus eum qui arborem cæcidit, vel ſubſecuit, vel cinxit, vel horum aliquid fieri juſſit ſeu mandavit, *d. l. 5. in princ. l. 7. §. ſi quis venditus & §. ſive autem.* Leg. 12. Tab. *l. 1. in princ.* datur in duplum, *d. l. 7. §. ult.* ejus quod actoris intereſt arbores cæſas non eſſe, deducta æſtimatione cæſarum arborum, quæ penes actorem manent. *d. l. facienda.*

Vi bonorum raptorum, & de turba.

[SEcundum generale privatum delictum rapina, cui hic additur damnum in turba datum.]

Vim, & ejus ſpecies, definivi ſup. ad tit. quod metus cauſa. *lib. 1. def. 160. & ſeqq. & ad tit. de vi & vi armata. lib. 6. def.* 239. & 240.

Quid autem ſit vi facere, definivi ſup. ad tit. quod vi, aut clam *lib. 6. num.* 270.

47. Rapina, eſt violenta, *Inſtit. hoc tit. in*

tit. in princ. ablatio rei corporalis mobilis. *Inſt. eod,* §. 1.

[Immobilis res invadi potius dicitur §. 1. *Inſt. h. t.*

Turba à rixa differt numero.]

48. Turba, eſt multitudinis hominum turbatio, & cœtus. *l.* 4. §. 3. *h. t.*

[Nempe decem, aut quindecim homines turbam faciunt. *d. l.* 4. §. 3.]

49. Rixa, eſt duorum, vel trium, vel quatuor hominum, contentio. *d.l.*4.§.3.

[Ob rapinam actio eſt vi bonorum raptorum dicta.]

50. Actio vi bonorum raptorum, *l.* 2. §. *hac actio vulgo.* ob damnum, dolo malo, datum, hominibus coactis, *d. l.* 2. *in princ.* homineve uno coacto, *d. l.* 2. §. *ſed uſi unus.* vel bona rapta, *l.* 2. *in princ.* ſeu rem aliquam ex bonis raptam, *d. l.* 2. §. *vel cujus & Inſt. eod. verſ. quæ actio.* à Prætore, *d. l.* 2. *in princ.* datur, ei cujus intereſt, *d. l.* 2. §. *in hac actione non utique &* §. *ſeq. & Inſt. eod.* §. *ult.* adverſus eum qui homines coëgit, vel damnum dedit, ſeu rapuit, *d. l.* 2. §. *ſive &* §. *ſi quis.* intra annum in quadruplum, poſt annum in ſimplum. *d. l.* 2. *in princ. & Cod. eod. l.* 2. 3. 4. 5. *& Inſt. eod. in princ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

51. De damno in turba dato, actio ei qui damnum paſſus eſt, contra eum qui damnum dedit, vel dolo malo fecit ut daretur, à Prætore datur, intra annum utilem in duplum, poſt annum in ſimplum. *l. 4. in princip.*

[Actio in factum puta. In ea verò quantitas ad verum pretium refertur, & præſentis temporis fit æſtimatio.]

De incendio, ruina, naufragio, rate, nave expugnata.

[Superioribus delictis damni ratione affine eſt eorum delictum qui, licet citra vim, ex incendio, ruina, naufragio, nave expugnata, quid capiunt recipiuntve dolo malo.]

52. In eum qui ex incendio, ruina, naufragio, rate, nave expugnata, aliquid rapuit, vel recepit, dolo malo, vel damnum in his rebus dedit, ei qui rapinam, vel damnum paſſus eſt, actio à Prætore datur intra annum utilem in quadruplum, poſt annum in ſimplum. *l. 4. in princip.*

53. Ex incendio rapere dicitur, qui propter incendium rapit, ſive ex loco ubi incendium ſit, ſive ex adjacentibus prædiis. *l. 1. §. ex incendio.*

54. Ex ruina rapere dicitur, qui aliquid ex his quæ ruerunt, vel ex adjacentibus rapit. *d. l.* 1. *§. item ruinæ.*

55. Ex naufragio rapere dicitur, qui tempore, & loco naufragii rapit. *d. l.* 1. §. *ult. l.* 2. *l.* 3. *in princ. & l.* 4. *in princip.*

56. De rate, ſeu navi expugnata, rapere dicitur, qui tempore, & loco expugnatæ navis, ſeu ratis, rapit. *d. l.* 3. §. 1.

57. Expugnatur navis, cum ſpoliatur, aut mergitur, aut diſſolvitur, aut protunditur, aut anchoræ involantur. *L.* 6.

De injuriis, & famoſis libellis.

[Quartum generale delictum eſt injuria.]

58. Injuria, eſt contumelia, quæ vel in corpus infertur, vel ad dignitatem, ſive infamiam pertinet. *l.* 1. *in princ. & Inſt. eod. in princ. d. l.* 1. §. *omnemque.*

[Fit vel re, ut verberibus, pulſatione, aliiſque modis; vel verbis, ut convicio; vel ſcriptura, ut famoſo libello. *l.* 1. §. 1. *Inſt.* §. 1. *eod.*]

59. Verberare, eſt cum dolore cædere. *l.* 5. §. 1.

60. Pulſare, eſt cædere ſine dolore. *d. l.* 5. §. 1.

61. Pudicitiam attentare, eſt blandis verbis compellare, impudicitiæ cauſa. *l. attentari* 10. *l. item apud* 15. *§. appellare. & §. ſeq.*

62. Appellare, eſt blanda oratione alterius pudicitiam attentare. *d. l. item apud §. appellare & §. aliud.*

63. Adſectari dicitur, qui tacitus frequenter ſequitur; ita ut aſſidua frequentia quaſi præbeat nonnullam infamiam. *d. l. item apud §. aliud.*

[Convicium eſt contumelia petulantis jactata.]

64. Famoſus libellus, eſt ſcriptura in alterius infamiam facta.

[Injuria eſt levis, gravis, ſive atrox, ſive major, *l. 7. §. pen. l. 17. §. quædam.* Utrum autem ſit levis, an atrox, ex circumſtantiis dignoſcitur; id eſt, ex perſonis, loco, tempore, facto. *d. l. 7. §. ult. Inſt. §. atrox. eod.*]

65. De quacunque injuria intra annum, *Cod. tot. l.* 5. datur à Prætore actio privata, *c. eod. l.* 7. injuriæ æſtimatione relatâ ad tempus quo injuria facta eſt, *l. injuriarum æſtimatio* 21. & delato actori jurejurando in litem, ut quanti juraverit, tanti vel minoris judex reum

condem-

condemnet prout ſibi æquius videbitur. *Inſt. eod. §. pœna.*

66. Injuriæ extraordinaria pœna eſt, quæ arbitrio judicis, cum infamia, imponitur, judicio extraordinario. *Inſt. eod. §. 12. ſumma.*

67. Lege Cornelia injuriarum tenetur, qui alterum pulſavit, aut verberavit, aut ejus domum vi introiit. *l. 5. & Inſt. eod. §. ſed & lex.*

68. Ex Senatuſconſulto qui in alterius injuriam librum ſcripſit, compoſuit, edidit, vel dolo malo fecit quo quid eorum fieret; vel epigrammata, aliudve quidpiam, ſive ſcripturam, produxit, vel quid tale emendum, aut vendendum curavit, improbus, & inteſtabilis eſſe jubetur. *l. 5. §. ſi quis librum, & §. ſeq.*

69. Inteſtabilis, eſt qui nec teſtimonium dicere, nec ei teſtimonium dici poteſt. *ſup. qui teſt. fac. poſſ. l. cum lege 26.*

De extraordinariis Criminibus.

70. CRimina extraordinaria ſunt, de quibus extra ordinem agitur, & extraordinaria pœna irrogatur arbitrio judicis.

[Sunt autem multa. Nempe & de pri-

vatis delictis ſupra expoſitis, & publicis criminibus extra ordinem agi poteſt. *l.* 6. *h.t*. Sunt & alia ſpecialia recenſita ab Authore Iſagoge. *hic.*]

De concuſſione.

[SPecies extraordinarii criminis ſunt, concuſſio, abigeatus, prævaricatio, latronum occultatio, furtum balnearium, effractura carceris, domus, oſtii, aut parietis, expilatio hereditatis, ſtellionatus, terminus motus, collegii, ſeu corporis illiciti coitio. *l.* 1. *de coll. & corp.*]

71. Concuſſio, eſt cum quis poteſtate quam habet, aut habere videtur, ad terrorem, alicui, pecuniæ extorquendæ cauſa, injiciendum, abutitur.

De abigeis.

72. ABigei ſunt qui gregem, vel equum de grege, vel bovem de armento, abducunt. *l.* 1. §. 1. *&.* 2. *l.* 3. *in princ.*

73. Grex, eſt corpus, conſtans ex diſtantibus capitibus, *Inſt. de legat.* §. *ſi grex.* animalium quæ gregatim paſcuntur, *vid.* §. 1. *Inſt. de leg. Aquil.* ita ut

juſtus

juſtus numerus ſit. *ut decem oves. quatuor, vel quinque porci l. 3. in princ.*

De prævaricatione.

74. PRævaricari dicitur accuſator, qui cum reo colludit (præſertim ſi eum crimine publico accuſet) & eum adjuvat prodita cauſa ſua, *l. 1. & ſup. de his qui not. infr. l. 4. §. penult.* vera crimina abſcondens *Infr. ad Senatuſconſultum Turpillianum l. 1. §. 1.* dum probationes proprias diſſimulat, & falſas rei excuſationes admittit. *d. l. 1. prævaricatorem.*

De Receptatoribus.

75. REceptator, eſt qui latrones, vel aliorum criminum reos, recipit, & occultat.

De furibus balneariis.

76. FUres balnearii ſunt, qui veſtimenta eorum qui in balneis lavantur, ſurripiunt.

77. Capſarii ſunt, qui mercede veſtimenta in balneis ſervanda ſuſcipiunt. *ſup. de off. præf. vig. l. 3. §. ult.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De effractoribus, & expilatoribus.

78. EFfractores ſunt, qui carcerem, vel domum, vel oſtium, vel parietem, effringunt.

79. Expilatores ſunt, qui homines ſpoliant.

Expilatæ hereditatis.

80. EXpilare hereditatem dicitur, qui res hereditarias, nondum ab herede poſſeſſas, ſurripit. *l.* 2. §. 1.

Stellionatus.

[STellionatus, à ſtellione lacerti genere fraudulento dictus, deficiente ſpecialis criminis actione locum habet in criminibus, ut & habet actio de dolo in privatis delictis.]

81 Stellionatus, eſt omnis dolus, & impoſtura, proprio nomine carens. *l.* 3. §. 1.

De Termino moto.

82. TErminus, eſt qui confines agros diſtinguit, ac diſterminat.

83. Terminus motus dicitur, cum aliquis terminum, finium cauſa poſitum,

tum, avulſit, *l.* 1. vel propulit, vel ejecit, *l.* 2. vel quavis ratione loco movit, *l.* 3. *in princ.* finiumve obſcurandorum cauſa faciem locorum convertit; puta ex ſylva novale fecit. *d. l.* 3. §. *ult.*

De Collegiis, & Corporibus.

84. COllegium, corpus, actorem, ſeu ſyndicum, & ſodales definivi. *ſupra ad Tit. quod cujuſque univerſ. nom.*

[Omnia collegia ſunt prohibita, niſi nominatim ſint permiſſa. *l.* 3. §. 1.]

De popularibus actionibus.

85. POpularis actio eſt quæ ſuum jus populo tuetur. *L.* 1.

[Undè plerorunque criminum, præſertim extraordinariorum accuſationes, quia jus populi tuentur dicuntur eſſe populares, & cuilibet de populo competere. Sunt vero & talium judiciorum ſpecies plures. *quas vide apud Author. Iſag. hic.*]

De publicis judiciis.

[POſt privata ſequuntur judicia publica.]

86. Publica judicia, ſunt, quæ legibus publico-

publicorum judiciorum ſunt conſtituta. *l. 1. h. t.*

[Sunt vel capitalia, vel non capitalia.]

87. Capitalia ſunt, quæ morte, vel exilio, caput damnati eximunt de civitate Romana. *l. 2. & Inſt. eod. §. publiorum.*

88. Non capitalia ſunt, quæ relegationem, vel aliam coërcitionem cum infamia inferunt, ſalva libertate & civitate. *dictis juribus.*

De accuſationibus & inſcriptionibus.

[Judicia publica non per actiones inſtituuntur, ſed per accuſationes.]

89. Accuſatio, eſt criminis, & ejus qui crimen admiſit, apud judicem perſecutio, vindictæ, & pœnæ cauſa.

[Accuſator debebat per ſe, vel per alium inſcribere.]

90. Inſcriptio, eſt libellus, quo quis profitetur ſe velle aliquem certo crimine, & certa lege, ſi crimen publicum ſit, accuſare, eumque inter reos recipi poſtulat, ſubſcribens ſe in pœnam talionis, niſi crimen peregerit & probaverit. *l. 3. §. item*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

item & l. 7. in princ. & Cod. eod. l. pen. & ult. & de exhibend. reis l. 2.

De cuſtodia & exhibitione Reorum.

[ACcuſationem ſequitur cuſtodia, & exhibitio reorum.]

91. Cuſtodia dicitur, cum quis publicè cuſtoditur. *ſup. ex quibus cauſis major l. ſuccurritur 9. in fin. & infr. de verb. ſign. l. vinculorum 224.*

92. Interdum cuſtodia dicitur, etiamſi privatim cuſtodiatur. *Cod. de privat. carcerib. l. 2.*

93. Item cuſtodia, eſt perſona, *Suidas in verb. cuſtodia.* quæ vi cuſtoditur. *l. carcere 8. l. ne quis 10. l. milites 22. l. ult. & ſup. de off. proconſ. l. 6. in princ. & de publ. judic. l. cuſtodias 22. & infr. de quæſt. l. unius 18. §. pen.*

94. Cuſtodiri, ſeu in cuſtodia eſſe, dicitur, qui aut vinculis, aut carcere continetur, aut à militibus cuſtoditur, aut fidejuſſoribus, vel ſuæ promiſſioni commiſſus eſt. *l. 1. & ſup. ex quib. cauſ. majores. d. l. ſuccurritur & l. ſequenti.*

95. Cuſtodia militaris dicitur, cum quis à militibus cuſtoditur. *ſup. ſi quis caut. l. 4. §. 1. & Cod. de exact. tribut. l. 2.*

96. Exhi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

96. Exhiberi reus dicitur, cum producitur, & ſiſtitur coram judice.

Ad Legem Iuliam Majeſtatis.

[SEquuntur judiciorum publicorum ſpecies 1. eſt Lex Iulia Majeſtatis. Majeſtas, eſt magnitudo quædam populi Romani in ejus poteſtate, ac jure retinendo: vertiturque in imperio, ac omni populi Romani dignitate: *Cicero in part. orat.*]

97. Læſæ Majeſtatis crimen committit ſubditus, qui contra ſalutem, vel honorem Principis, aut Reipublicæ aliquid facit. *l. 6. l. 7. ult. & Clem. 2. verſic. rurſus non eſt ſilentio de ſent. & re jud.*

98. Crimen perduellionis, eſt cum quis hoſtili animo contra ſalutem Principis, [*Puta ſummi, non inferioris. VVeſ. par. hic. n. 4.*] aut Reip aliquid molitur. *d. l. ult.*

Ad Legem Iuliam de adulteriis coërcendis.

[II. CRimen eſt adulterium. Quod crimen, & ſtuprum hac Lege promiſcuè accipitur. tamen]

99. Adul-

99. Adulterium propriè dicitur, carnalis conjunctio, cum muliere alteri nupta, ſeu nuptialis thori pollutio.

[Ἐν πλάτει, h. e. laxè eſt thori alieni violatio. *c. cum mechaberis.* 32 *qu.* 5. §. 6. puta, eſt illicitus coitus cum alterius conjuge, tam viro, quam fæmina; quamvis noſtri ad fæminam hoc crimen potiſſimum referant.]

100. Stuprum proprie dicitur carnalis illicita conjunctio ſine thori nuptialis pollutione, ut cum virgine, aut vidua honeſte vivente.

[Scortatio, eſt meretricius coitus.

Lenocinium, eſt proſtitutio mulierum quæſtuariarum. *l.* 43. §. *Lenocinium. de Rit. Nupt.*

Raptus, eſt violenta fæminæ abductio, libidinis explendæ cauſſa.]

Ad Legem Iuliam de vi publica.

[III. CRimen eſt vis publica.]

101. Vis publica, eſt quæ jus publicum violat, ut quia fit à Magiſtratu abutente publica, qua fungitur, authoritate, *l.* 7. aut quia fit armis, *Inſt. de publ. judic. item lex Iulia. de vi.* aut quia vectigalia nova ſine permiſſu Principis aliquis exercet. *l. ult.*

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ad legem Iuliam de vi privata.

[IV. CRimen eſt vis privata.]

102. Vis privata eſt, quæ privatim fit, & quæ à privata perſona in privatum hominem committitur, ſine armis.

Ad Legem Corneliam de ſicariis, & veneficis.

[V. CRimen eſt homicidium.]

103. Sica, eſt ferreus culter inflexus. *Inſt. de pub. jud. §. item l. Cornel. de ſicariis.*

104. Sicarius, eſt qui hominem occidit, vel occidendi cauſa cum telo ambulavit. *d.* §.

105. Telum, eſt quicquid feriendi cauſa manu jacitur; ut culter, lapis, lignum. *d.* §. *& infr. de verb. ſign. l. ſi calvitur* 233. §. *ſi telum.*

[Homicidium, eſt violenta vitæ hominis ademptio.

Dividitur 1. in Voluntarium, quod animi propoſito, & dolo committitur. 2. in Neceſſarium, quod fit ob neceſſariam corporis defenſionem. 3. Non voluntarium, quod fit caſu; atque ita præter animi intentionem. *l.* 5. *C. hic.*]

106. Veneficus eſt, ſeu maleficus, qui vetitis

vetitis artibus, & ſuſurris magicis, aut venenis, hominem occidit; vel mala venena vendit, necandique hominis cauſa habet, ſeu fecit. *l.* 1. §. 1. *& l.* 3. *& Inſt. de pub. jud. d.* §. *Item lex Cornelia de ſicariis. verſu ead. lege.*]

De Lege Pompeja de parricidiis.

[VI. CRimen eſt parricidium.] 107. Parricidium committit, qui parentem, liberos, cognatum, agnatum, conjugem, ſponſum, ſponſam, ſponſi, ſponſæve cognatum, vel cognatam, patronum, patronam occidit. *L.* 1. *h. t.*

[Puta parricidium propriè dicitur quod committitur in parentes & liberos; quod in collaterales, fratres, ſorores, alioſque cognatos, & affines, impropriè. *Vult. Iuriſp. hic. n.* 6.]

De Lege Cornelia de falſis, & de Senatuſconſulto Liboniano.

[VII. CRimen eſt falſi.] 108. Falſum, propriè loquendo, eſt callida, & fraudulenta, *Cod. h. tit. l. nec exemplum* 20. veritatis imitatio. *l. quid ſit falſum* 23. *& Nov.* 73. *in princ.* Sed hic latius accipitur, ut contineatur

neatur etiam veritatis occultatio. *l. inſtrumentum* 16. §. *ult.*

[Falſi crimen, eſt actus doloſus imitandæ veritatis ejuſque corrumpendæ gratiâ, ad proximum decipiendum. §. 6. *Inſt. hic.*]

109. Senatuſconſulto Liboniano pœnæ Legis Corneliæ de falſis ſubjicitur, qui falſa inſtrumenta ſuppoſuit, aut vera occultavit, & quæ ſibi, vel ei quem in poteſtate habet, legatum conſenſu teſtatoris adſcripſit. *Cujac. hic & Cod. eod.*

De Lege Iulia repetundarum.

[VIII. CRimen eſt repetundarum.]

110. Crimine repetundarum tenentur publico officio fungentes, & eorum comites, *l.* 1. *in princ. & l.* 5. qui vel donationis cauſa, *l. pen.* vel quo magis, ſive quo minus officium facerent, aliquid acceperunt, *l.* 3. *&* 4. niſi donationis cauſa eſculentum, potulentumve quod in proximos dies conſumeretur, *ſup. de off. præſid. l. plebiſcito* 18. vel à perſonis conjunctis oblatum acceperint. *d. l.* 1. §. 1.

De Lege Iulia de Annona.

[IX. CRimen eſt fraudatæ, ſeu flagellatæ annonæ.]

111. Anno-

111. Annonæ verbo continetur quidquid annus ſuppeditat ad homines alendos.

112. Fraudatæ, ſeu flagellatæ, annonæ crimen dicitur, cum aliquid fit, vel ſocietas coitur, quo annona carior fiat. *l.* 2.

Ad Legem Iuliam peculatus, & de ſacrilegiis, & de reſiduis.

[X. CRimen eſt peculatus.]

113. Peculatus, eſt furtum pecuniæ publicæ, vel ſacræ, vel religioſæ, ab eo factum cujus periculo ea non eſt. *l.* 1. *l. ſacrilegi* 9. §. 1.

114. Pecunia publica, dicitur quæ eſt fiſcalis.

115. Sacrilegium, eſt peculatus, quo res ſacra *d. l. ſacrilegi* §. *Labeo.* è loco ſacro, *infr. de pœnis l. aut l. aut facta* 16. §. *locus.* vel religioſa, loco religioſo, *Cujac. hi in parat.* ſurripitur. Addit Gratianus, vel res non ſacra è loco ſacro, vel res ſacra è loco non ſacro. xviij. *qu.* 4. *c. cum quis* 21. §. *ſimiliter.*

[XI. Crimen eſt de reſiduis.]

116. De Reſiduis tenetur qui publicam pecuniam, in uſum aliquem delegatam, ejuſve partem, retinuit, nec in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

uſum illum conſumpſit, *l.* 2. *l.* 4. §. *ſed & qui. l. ſacrilegi* 9. §. *pen.* & is apud quem ex locatione, emptione, vel alia cauſa, pecunia publica reſedit, *d. l.* 4. §. *lege.* ſi eam ad ærarium non eſt profeſſus; vel profeſſus, retinuit ultra annum *d. l. ſacrilegi* §. *ult.*

De Lege Iulia de Ambitu.

[XII. CRimen eſt ambitus.]

117. Ambitus, eſt honoris illicito modo (ut pecunia data) perſecutio.

Ad legem Fabiam de plagiariis.

[XIII. CRimen eſt plagii.]

118. Plagiarius, eſt qui hominem liberum, aut ſervum alienum, dolo malo intercipit ac ſupprimit. *l.* 3. *& l. pen.*

[Sequentes tituli ad progreſſum judiciorum criminalium pertinent.]

Ad Senatuſconſultum Turpillianum, & de abolitionibus Criminum.

[CAlumniari, eſt falſa crimina ſcienter, & dolo malo intendere. *l.* 1. §. 1. *hic. vid. & ſupr. tit. de calumniator.*

Præva-

Prævaricari quid *ſit vide ſupra ad tit. de prævaric.*]

119. Tergiverſator, eſt qui in univerſum ab accuſatione (ſubaudi ſine abolitione) deſiſtit. *L.* 1. *§.* 1.

120. Abolitio, eſt accuſati ex reorum numero exemptio, *l. ſi interveniente* 12. *Cujac. hic.* vel accuſationis omittendæ licentia.

[Eſt triplex. 1. publica, ſeu generalis. 2. privata, ſeu ſpecialis. 3. legitima.]

121. Publica, ſeu generalis abolitio, eſt quæ publicè, ex Senatus decreto, ob rem bene geſtam, vel aliam ſimilem cauſam, fieri ſolet. *l. abolitio* §. *& l. ſeq. & d. l. ſi interveniente.*

122. Privata, ſeu ſpecialis abolitio, eſt quæ poſtulanti accuſatori, *l. aut privatim* 10. *in princip.* à Principe, *l. deſtitiſſe* 13. §. 1. vel à præſide indulgetur. *l.* 1. §. *abolitio.*

123. Legitima abolitio eſt quæ ex Lege fit, accuſatore mortuo, vel ex juſta cauſa imped to, quominus accuſationem peragere poſſit; *d. l. aut privatim in princip.* vel mortuo eo cujus nomine accuſatio inſtituta fuit, *l. Divus* 14. vel reo mortuo. Niſi judicium tale ſit, quod etiam in heredes redditur: ut læſæ ma-

jeſtatis, peculatus, repetundarum, de reſiduis. *l. in Senatuſconſultum* 15. §. *ſi propter falſi, & l. penult.*

De quæſtionibus.

124. QUæſtio, eſt corporis cruciatus, & tormentum ad veritatem eruendam. *ſupr. de injuriis. l. item libero.* 15. §. *quæſtionem.*

De pœnis.

125. POena, eſt delicti, ſeu criminis, æſtimatio & coërcitio. *l. ſanctio* 41. *in fin.*

[Eſt vel capitalis, vel non capitalis: vel perſonalis, vel realis.]

126. Capitalis, eſt quæ damnato caput eximit de civitate Romana; *ſup. de publ. iudic. l.* 2. *& Inſt. eod.* §. *publicorum.* Quod accidit morte (quæ vocatur ultimum ſupplicium) vel pœnæ ſervitute, vel exilio. *l. ultimum* 21. Sed noviſſimè Iuſtinianus pœnæ ſervitutem ſuſtulit. *l.*2. *in princ. l. perſpiciendum* 11. §. *ult. & l. capitalium* 28. *in princ. & ſup. de publ. judic. l.* 2. *& Inſt. eod.* §. *publicorum. Nov.* 22. *cap.* 8.

127. Non capitalis pœna, eſt quæ nec vitam, nec libertatem, nec civitatem

tem adimit, ſed infamiam irrogat, cum damno pecuniario, vel coërcitione corporali. *d. l. capitalium* §. 1. *& ſup. de publ. jud. d. l.* 2. *& Inſt. eod d.* §. *publicarum.*

128. Perſonalis, eſt quæ in perſona damnati ſpectatur; ut fuſtigatio, relegatio.

129. Realis, eſt quæ in bonis, ſeu rebus damnati ſpectatur; ut bonorum confiſcatio.

De interdictis, & relegatis, & deportatis.

130. INterdicti ſunt, quibus vel loco, *l.* 7. §. *interdicere, cum ſeptem ſeqq.* vel ordine, *d.l.* 7. §. *ſolet decurionibus, & ſup. de off. princ. verbis l.* 1. §. *pen.* vel honore, *d. l.* 7. §. *pen. & ult.* vel arte, *ſupr. de pœnis l. ult. in princ.* vel negotiatione, vel advocatione, ſeu foro, vel ſpectaculis interdicitur. *d. l.* 1. §. *pen.*

131. Relegatus, eſt qui ſalva civitate, vel à loco relegatur, id eſt, interdicitur, vel in locum, vel in inſulam, ad tempus, vel in perpetuum mittitur. *l.* 4. *l.* 7. *in princip.* §. *hæc eſt differentia, &* §. *ſeq. &* §. *ſicut cum* §§§. *ſeq.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

132. Deportatus, eſt qui in certum locum, ut in inſulam, civitate, *l. 6. in princ.* & bonis ademptis, *ſupr. de bon. damnat. l. 13. in princip.* in perpetuum mittitur. *d. l. 7. §. hæc eſt differentia.*

De ſententiam paſſis, & reſtitutis.

133. SImplex Principis indulgentia, eſt quæ tantum pœnæ gratiam facit, & nihil amplius reſtituit; niſi à Principe ſit expreſſè conceſſum. *Cod. hoc tit l. 2. 6. 7. l ſi pater 9. & de gener. abolit. l. ult.*

134. Plena reſtitutio, eſt quæ & ordinem, & honores, & cætera omnia reſtituit. *Cod. hoc tit. l. 1. vide Centur. 2. quæſt 17.*

De appellationibus, & relationibus.

135. APpellatio, ſeu provocatio, eſt querela de gravamine per minoris judicis ſententiam, *l. 1. & in princ. & paſſim.* vel per muneris, ſeu honoris impoſitionem, *Infr. de vac. & exc. mun. l. 1. in princ. &* §. 1. illato, quod per ſuperiorem tolli petitur.

136. Relatio duobus modis accipitur, & definitur. 1. Conſultatio, qua judex, Principem de jure conſulit, quomodo judicare debeat. 2. Remiſſio, qua judex

judex acta, cum ſua opinione, ad ſuperiorem remittit.

[Hujus tres ſunt ſpecies. 1. aut enim refert ſe appellationem recepiſſe. *l.* 24. C. *hic.* vel non recepiſſe, & cur non receperit. *l.* 6. *de appell. recip.* vel ſignificat quæ pæna ſibi videatur infligenda, quam ipſe inconſulto Principe infligere non poteſt. *l.* 6. *§.* 1. *de interd. & rel. l.* 1. §. *deportatos. de pœnis.*]

De libellis dimiſſoriis, qui apoſtoli dicuntur.

137. LIbelli dimiſſorii, ſive apoſtoli, ſunt litteræ, quibus judex à quo eſt appellatum, ad judicem ad quem eſt appellatum, cauſam inſtructam tranſmittit, indicans quis, contra quem, & à qua ſententia appellaverit. *l. unic. in princ. &* §. 1.

Quæ ſententiæ ſine appellatione reſcindantur.

138. SEntentia reſcinditur quæ appellatione *ſupr. ad Senatuſc. Turpill. l.* 1. *§. ult.* vel ſupplicatione, *ut à ſententia Præfecti prætorio l. unic.* §. 1. *Cod. de ſent. Præf. præt. l. unic.* vel reſtitutione in integrum, *ſup. de minorib. l.*

minor. etiamſi 8. *l. in cauſa* 16. *§. ult. & l. ſeq. l. præſes* 42. *& Cod. ſi adverſ. rem jud. tot. tit.* vel exceptione, *Macedoniani, aut Velleiani Senatuſconſulti, ſup. de Senatuſc. Maced. l. tamen* 11. infirmatur, vel per querelam nullitatis valere oſtenditur, *tot. hoc tit.* Quæ poſtremo caſu impropriè reſcindi dicitur.

Eum qui appellaverit in provincia defendi.

139. DEfendi dicitur qui conventus judicium ſuſcipit. [*l.* 6. *de judic.*]

[Defendi videtur qui per abſentiam, in nullo deteriorem cauſſam adverſarii facit. *l.* 2. §. 3. *Ex quib. cauſ. in poſſ. eat.* Defendi abſens non videtur, ſi actor ultro interpellat, nec quiſquam ſe defenſioni offerat. *l.* 22. *Ex quib. cauſ. major.*]

De jure fiſci.

[POſt popularia, & publica judicia, ſequuntur fiſcalia, militaria; municipalia.

Olim ærarium populi, fiſcus Principis dicebatur; hodie inter fiſcum & ærarium nihil intereſt; quod omnia ad Principem ſint tranſlata.]

140. Fi-

140. Fiſcus, eſt publicum patrimonium, ſeu ſubſtantia Principis, quatenus eſt Princeps.

[Seu fiſcus, ſive ærarium, eſt publicum principatus, ſive Principis, quatenus Princeps eſt, patrimonium, ſeu ſubſtantia, *l.* 6. *hic*.

Aliud quippe eſt privatum Principis patrimonium, ſeu privata ſubſtantia. *l. ult. verſ. quæ enim. C. de quadr. præſcript.*]

141. Delator, eſt qui ea quæ ad fiſcum pertinent, voluntariè, præmii pecuniarii accipiendi cauſa, fiſco nunciat.

De Captivis, & de poſtliminio, & redemptis ab hoſtibus.

142. HOſtes, ſunt quibus bellum publicè populus Romanus decrevit, vel ipſi populo Romano. *l. hoſtes* 24. *& infr. de div. reg. jur. l. hoſtes* 18.

143. Captivi, ſunt qui ſunt in poteſtate eorum à quibus capti ſunt, ſive in bello ab hoſtibus capti ſint, *ſup. de acq. rer. dom. l.* 5. §. *ult. & l.* 7. *in princ.* ſive in pace capti ſint ab iis, quibuſcum nec amicitiam, nec hoſpitium, nec fœdus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

amicitiæ cauſa factum, habemus. *l.* 5. §. *in pace.*

[Poſtliminium dicitur à limine & poſt.

Limen hic vocatur imperii finis, ac terminus.

Poſtliminio reverſus dicitur, qui ab hoſtibus ad idem imperii limen, & terminum rediit. Unde jus poſtliminii.]

144. Poſtliminium, eſt jus quo is qui ex captivitate reverſus eſt, ſemper in civitate fuiſſe fingitur. *l. retro* 16. *& Inſt. quib. mod. jus patr. pot. ſol.* §. *ſi ab hoſtib.*

145. Lege autem Cornelia is qui in captivitate mortuus eſt, primo captivitatis momento Civis Romanus deceſſiſſe fingitur. *l. in omnibus* 18. *l. bona* 22. *in princ. & ſupr. qui teſt. fac. poſſ. l. lege* 12. *& Inſt. quib. mod. jus pat. pot. ſol.* §. *ſi ab hoſtib. verſu, ſi vero.*

146. Redemptus ab hoſtibus, eſt quem aliquis, dato pretio, ab hoſtibus recepit, ita ut eum, donec pretium redemptionis reſtituatur, in ſuo dominio habeat, ſi ſervus ſit, *l. in bello* 12. §. *ſi quis ſervum.* vel quaſi jure pignoris retineat, ſi liber ſit. *ſupr. de leg.* 1. *l. ſenatus* 43. §. *ult. & Cod. de poſtl. redempt l.* 2. *l.* 6.

De

De re militari.

147. MIles, eſt qui ſacramento militari præſtito in album militum eſt relatus.

148. Exercitus, eſt militum ſub uno Duce militantium multitudo. *ſup. de his qui not. infam. l. 2. §. exercituum.*

149. Legio, eſt pars exercitus, in qua ſoli Cives Romani militant.

150. Auxilia, ſunt quæ à Sociis & fœderatis Gentibus mittuntur ad opem exercitui Romano ferendam. *Veget. lib. 2. cap. 2:*

151. Centuria, eſt numerus centum militum ſub uno Centurione conſtitutorum. *Varro. lib. 4. de ling. Latin.*

152. Contubernium, ſeu decuria, eſt numerus decem militum, ſub uno Decano, *Decanum vocant Modeſtus de vocab. milit. Veget. lib. 2. cap. 8. & 13.* ſeu Decurione, *Decurionem vocat Varro d. lib. 4. ſed Modeſto & Vegetio decurio eſt qui triginta duobus equitibus præeſt.* conſtitutorum.

153. Manipulus, vel ſecundum Cinicum à Gellio relatum, *lib. 16. cap. 4.* duabus centuriis conſtat: vel ſecundum Varronem, *d. lib. 4. de ling. Latin.* eſt mi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

nima exercitus manus; quæ unum ſequitur ſignum; id eſt, ut Vegetio placet, *lib.* 2. *cap.* 13. contubernium decem militum: vel, ſecundum Plutarchum *in Romulo*. idem eſt quod centuria.

154. Turma, ſecundum Varronem, *lib.* 4. *de ling. Lat.* tribus decuriis conſtat; ſed Vegetius, *lib.* 2. *cap.* 14. Modeſtum *lib. de vocab. rei militar.* ſecutus, turmam ex 32. equitibus conſtituit, eique Decurionem præfecit.

155. Acies, eſt exercitus inſtructus. *Veget. lib.* 3. *cap.* 4.

156. Frons aciei, eſt verſus hoſtes. *Veget. d. loco.*

157. Prima acies, habet in dextro cornu primam cohortem; in ſiniſtro quintam medio loco ſecundam, tertiam & quartam: ab utraque parte alas equitum. *Modeſt. d. lib. Veget. lib.* 2. *cap.* 15.

158. Secunda acies, habet in dextro cornu ſextam cohortem; in ſiniſtro decimam; medio loco ſeptimam, octavam, & nonam: ab utraque parte alas equitum. *Modeſt. & Veg. d. locis.*

159. Toti exercitui in prælio præeſt, Dux exercitus, aut eo abſente Legatus, extra prælium Magiſter militum.

160. Primæ cohorti præeſt Centurio,

rio, reliquis Tribuni, vel præpoſiti, pro arbitrio Principis.

161. Centurio, præeſt centum peditibus.

162. Decurio accipitur duobus modis, 1. decanus eſt qui præeſt 100. peditibus 2. qui turmarum decurias ducit.

163. Præfecti Equitum ſunt, qui alas ducunt, & proportione reſpondent Tribunis militum.

164. Præfectus legionis, præeſt legioni.

165. Præfectus ſociorum, præeſt auxiliis.

166. Præfectus fabrorum præeſt fabris.

167. Milites pilani ſunt, qui ſunt ætate minimi, & fortunæ perquam tenuis, pilis utentes.

168. Haſtati ſunt, pilanis adultiores, utuntur haſtis.

169. Principes, ſunt ætate ac robore præſtantes; qui à principio gladiis pugnabant, ſed poſtea ratio mutata fuit.

170. Triarii ſunt, natu maximi, qui in tertia acie cæteris ſubſidio collocantur. *Varro. lib. 4. de ling. Latin. Polyb. l. 6.*

171. Cataphracti, ſunt equites graviter armati.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

172. Velites, ſunt equites leviter armati.

173. Per ſacramentum eligi dicuntur milites, cum ſinguli jurant ſe pro Republica ſtaturos. Qui non prius diſcedunt à militia, quam legitima 20. annorum ſtipendia confecerint. *Servius in 8. æneid.*

174. Per conjurationem eligi dicuntur, cum erat tumultus, id eſt, bellum Italicum, vel Gallicum. *d. loco Servii.*

175. Per evocationem eligi dicuntur, cum ad diverſa loca diverſi mittuntur, exercitus cogendi gratia. *Serv. d. loco.*

176. Delictum militare, eſt quod miles admittit quatenus eſt miles; nec in paganum cadit; ut militiæ deſertio, armorum abjectio, fuga in prælio.

177. Delictum commune, eſt quod æque à pagano, atque à milite committi poteſt; ut proditio, ſeditio.

De Caſtrenſi peculio.

178. Caſtrenſe peculium. *Defin. part. 6. num. 77.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Veteranis.

179. VEteranus accipitur duobus modis. 1. qui legitima 20. annorum ſtipendia confecit, *Cod. de his qui non impl. ſtip. l. ult.* 2. qui à militia legitimis ſtipendiis confectis dimiſſus eſt *ſup. de procur. l. filiusf.* 8. *§. veter. & de veter. & milit. ſucc. in Rubr.*

[Dimiſſio eſt vel honeſta, vel cauſſaria, vel ignominioſa.]

180. Honeſta dimiſſio, eſt cum quis legitimis ſtipendiis confectis, vel permiſſu Principis ante ea confecta, dimittitur. *ſup. de his qui not. infam. l.* 2. *§. ignominia, & de re milit. l. milites agnum* 13. *§. miſſionum.*

181. Cauſaria dimiſſio, eſt cum quis ideò militari ſacramento ſolvitur, quia morbo, vel alio caſu, non eſt ad militandum idoneus. *dict. jurib.*

182. Ignominioſa, eſt cum quis ob delictum exauctoratur. *dict. jurib.*

183. Munerum cauſa dimiſſio, eſt cum quis ideò dimittitur, quia munerum vitandorum cauſa nomen militiæ dederat. *d. l.* 2. *§. ignominiæ.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ad Municipalem, & de incolis.

184. LEx municipalis, eſt lex municipii.

185. Municipium, *l.* 1. §. 1. ſive reſpublica, *ſup. qui pot. in pig. hab. l. ſi pignus* 8. *& Cod. ne fiſc. vel reſp. proc. alic. patron. cauſ. in lite præſtet.* eſt civitas Romano Imperio ſubjecta.

186. Municipes ſunt, cujuſcunque civitatis Romano Imperio ſubjectæ cives.

[Sunt vel originarii, vel voluntarii.]

178. Municipes originarii propriè dicuntur, qui in municipio nati ſunt, *l.* 1. *in princ.* vel in vico ei municipio ſubjecto: *l. qui ex vico* 30. impropriè qui à municipe manumiſſi, vel adoptati ſunt *d. l.* 1. *in princip.*

188. Municipes voluntarii ſunt, qui municipes facti ſunt domicilio *Cod. de jure l.* 6. vel adlectione. *Cod. eod. l.* 7.

189. Domicilium, eſt ubi quis larem, ac rerum fortunarumque ſuarum ſummam, conſtituit: undè non eſt diſceſſurus ſi nihil avocet: unde cum diſceſſit peregrinari videtur: quo ſi redeat, peregrinari deſinit. *Cod. de incolis l.* 7.

190. Incola, eſt qui domicilium in civitate

civitate conſtituit, *Cod. eod. l.* 5. *& l.* 7. non qui in agro permanet. *l. ſcire* 35. *& Cod. de incol. l.* 3.

191. Adlectione municipes ſunt, qui in civitatem recipiuntur, & civitate donantur.

192. Domicilium transfertur re & facto, non nuda proteſtatione. *l. domicilium* 20.

De decurionibus & filiis eorum.

193. Curia, eſt publicum cujuſvis municipii conſilium, ſeu decurionum ordo, ſeu minor Senatus. *Cod. hoc tit. l. ult verſ. aliis autem mod. Nov. Major de curialib. Caſſiodor. lib.* 9. *cap.* 2. *in fin.*

194. Decuriones, ſeu curiales, ſunt ex quibus Curia conſtat, ſeu Senatores municipales. Impropriè tamen vocantur Senatores. *Cod. hoc tit. l. omnes* 33.

195. Duumviri, ſunt magiſtratus municipales, qui proportione reſpondent Conſulibus Romanis.

196. Defenſores civitatis, *hac rub.* ſeu locorum, *l.* 3. *& infr. de priv. ag. in reb. l. ult. in princ.* ſeu plebis, in municipio ſunt, qui plebem defendunt; ut Romæ Tribuni plebis. *Infr. de off. jurid. l. unic.*

De

De albo ſcribendo.

197. ALbum hîc eſt matricula in qua decurionum nomina, eodem ordine ſcripta ſunt, quo ſententiam dicere debent. *L.* 1. §. 1.

De Muneribus, & honoribus.

198. MUnus publicum, ſeu civile, eſt officium privati hominis, ex quo commodum ad ſingulos univerſoſque cives, remque eorum Imperio magiſtratus ordinario pervenit. [*l.* 239. §. *munus. de V. S.*]

[Eſtque utilitate vel publicum, vel privatum.]

199. Munus utilitate publicum, eſt quod in adminiſtranda Republica cum ſumptu, ſine titulo dignitatis, conſiſtit. *l. honor* 14. §. 1.

200. Munus utilitate privatum, eſt quod in adminiſtratione rei privatæ cernitur; ut tutela.

[Eſt vel perſonale, vel patrimoniale; vel mixtum.]

201. Perſonale, ſeu corporale, eſt quod animi vigilantia & corporali labore, ſine ſumptu, & ſine gerentis damno, perpe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

perpetratur; *l.* 1. §. *illud. l. ult.* §. 1. ut tutela, & cura. *d. l.* 1. §. *ult.*

202. Patrimoniale, eſt quod ſumptu patrimonii, & detrimento adminiſtrantis expeditur. *d. l. ult.* §. *patrimoniorum ſunt.* ut hoſpitii præbitio. *l.* 3. §. *munus hoſpitis.*

203. Mixtum, eſt quod corporali miniſterio geritur, & detrimentum infert gerentibus; ut tributorum exactio, quorum periculum ad exactorem ſpectat. *d. l. ult.* §. *mixta.*

204. Honor municipalis, eſt adminiſtratio Reipublicæ cum dignitatis gradu. *l. honor* 14. *in princ.*

205. Gradatim honores deferri dicuntur, cum à minoribus ad majores adcuntur, cum à minoribus ad majores adſcenditur, nullo prætermiſſo. *l. aut gradatim* 11. *in princ d. l. honor* §. *pen.*

206. Per ſaltum deferri dicuntur, cum majores deferuntur ei, qui minores non geſſit. *Extr. de cler. per ſalt. promot. in Rub. & cap. unic.*

De vacatione, & excuſatione munerum.

207. IMmunitas, eſt vacatio munerum à jure vel à principe conceſſa, ſeu privilegium quo quis à neceſſitate

ceſſitate munera præſtandi, onera ſubeundi, eximitur.

Excuſationem. *definivi part.* 4. *num.* 138.

De legationibus.

208. Legatio, eſt munus legati.

209. Legatus, eſt qui à Principe; vel à Republica, ſive à civitate mittitur publici negotii cauſa, in quo mittentem repræſentat.

210. Ambaſciator, eſt legatus Principis, vel Reipublicæ, non habentis ſuperiorem.

[Legatio eſt vel libera, vel neceſſaria; vel gratuita, vel non gratuita.]

211. Neceſſaria legatio, eſt quæ Reipublicæ cauſa ſuſcipitur.

212. Libera, eſt quæ proprii commodi cauſa ſuſcipitur.

213. Gratuita, eſt quam quis ſuo ſumptu peragit.

214. Non gratuita, eſt ex qua legatus accipit à fiſco legativum. *L.* 2. §. *ult.*

215. Legativum, eſt viaticum legati. *ſup. de mun. & honor. l. ult.* §. *legati.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De decretis ab ordine faciendis.

216. ORdo, eſt Conſilium, ſeu cœtus decurionum, qui etiam Curia vocatur. *ſup. defin.* 194.

217. Decretum ordinis, eſt quod legitimo decurionum numero coacto, id eſt, vel ſaltem duobus decurionum partibus præſentibus, *l.* 2. *l.* 3. ſtatuitur ad publicam utilitatem reſpiciens. *l.* 4.

De operibus publicis.

218. CUrator publicorum operum, *l.* 2. §. 1. ſeu pater Civitatis, *Cod. de ratioci. oper. publ. l. unic.* eſt cui reſpublica curam faciendorum publicorum operum demandavit.

De nundinis.

219. NUndinæ, ſunt conventus, ex diverſis pagis, civitatibus, & provinciis, commercii cauſa, inſtituti.

220. Mercatus, eſt conventus ex proximis pagis commercii cauſa inſtitutus.

De pollicitationibus.

221. POllicitatio, eſt voluntas ſponte, & nemine paciſcente declarata, de re danda, vel facienda. *l.* 3.

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

in princip. diſtinguitur à pollicitatione, & nuda promiſſione. ſup. de ædil. edict. l. ſciendum 19. §. dictum.

222. Votum, eſt rei faciendæ, vel non faciendæ pollicitatio, Deo facta. *Paulo aliter accipitur votum. inf. part. 9. def.* 184.

[Eleganter Cicero dicit votum ſponſionem, qua Deo obligamur.]

De extraordinariis cognitionibus, & ſi judex litem ſuam feciſſe dicetur.

223. EXtraordinaria cognitio dicitur, cum ipſe Prætor, vel Præſes ſummariè cognoſcit, non dato judice qui de ea cognoſcat.

224. Litem ſuam judex facere dicitur, qui dolo, vel culpa male judicat.

De proxeneticis.

225. PRoxeneticum, eſt merces proxenetæ.

Proxeneta, eſt conciliator alicujus contractus inter alios celebrandi.

De Cenſibus.

227. CEnſus (vulgo cadaſtrum apud Venetos exiſtimo) eſt civium, *l.* 3. *in princip.* bonorumque, ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

eos pertinentium publica deſcriptio. *l.* 4. *ſup. de prob. l. cenſus* 10.

228. Cenſitor, eſt cui cenſus munus incumbit.

De verborum ſignificatione.

229. VErborum appellatione non ſolum ſimplicia vocabula, *l.* 7. ſed etiam orationes continentur. *l. conjunctionem* 29. *l. hæc verba* 69. *cum ſim.*

De diverſis Regulis juris Antiqui.

230. REgula, eſt juris deciſio, multos caſus breviter complectens, vel juris deciſio plerumque obtinens.

231. Diverſæ regulæ dicuntur, qui ex diverſis juris partibus ſumptæ ſunt.

232. Ius antiquum, *ut hic, & Inſt. proëm. §. legitur.* vel jus vetus, *Cod. de vet. jur. eund.* dicitur, quod veterum Iuriſconſultorum liberis comprehenſum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER OCTAVUS.

Ex novem prioribus Libris Codicis.

De ſumma Trinitate, & fide Catholica.

1. SUmma Trinitas, eſt diſtinctio trium perſonarum in Deo, cujus una, & individua eſt eſſentia.

2. Fides, eſt rerum quæ ſperantur hypoſtaſis, & earum quæ non videntur elenchus, *ad Hebr. cap.* 11. *verſ.* 1. vel quæ creduntur, quæ non videntur, ad religionem pertinentia. *magiſt. ſentent. lib.* 3. *diſt.* 23.

3. Fides Catholica, eſt quam Chriſti Eccleſia Catholica amplectitur.

De ſacroſanctis Eccleſiis, & de Rebus, & privilegiis earum.

4. ECcleſia accipitur, ac definitur multis modis 1. Chriſtianorum cœtus, *ut cum dicitur neminem extra eccleſiam ſalvum eſſe poſſe.* clericorum divinis obſequiis mancipatorum, Collegium & Conventus, *de conſecr. diſt.* 1. 3. ædes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

3. ædes ſacræ ſeu Templum, ſeu baſilica, ubi Chriſtiani Deum invocant & colunt. *Eccleſiæ 6. Infr. tit. prox. l. conventicula 15. & extra de conſecr. Eccleſ. & aliis permultis locis.*

5. Res Eccleſiæ ſunt, quæ vel ſunt ejus uſui deputatæ; ut templa, altaria, ſacra vaſa; vel ſunt in ejus dominio, ut prædia, & reditus ad Eccleſiam pertinentes.

6. Privilegium, eſt prærogativa alicui perſonæ, vel univerſitati, favorabiliter & ſpecialiter, contra jus commune, conceſſa.

De Epiſcopis, & Clericis, & Xenodochiis, & Brephotrophis, & Ptocothrophis: & aſcetriis, & monachis, & de privilegiis eorum, & quaſi caſtrenſi peculio, & de redimendis captivis, & de nuptiis clericorum vetitis, ſeu permiſſis.

7. EPiſcopus, *hac rub. & paſſim.* ſeu Pontifex, *de ſum. trin. l. 1.* ſive Antiſtes *l. parabolani 18. l. ſi qua per calumniam 22. in princ. cum ſim.* (qui & Sacerdos, *l. 7. ſi quis in hoc 10. l. quicunque 14. d. l. parabolani l.*

omnes

omnes 33. & Chriſtianus, *Infr. tit. prox. l.* 1. *l. Chriſtianos* 11. *& de poſtlim. reverſ. l. ult. verſ. & ut facilis.* interdum appellatur) præsbyteris præeſt, *diſt.* 21. *Cleros verſ. unde & apud.* quaſi Sacerdotum princeps. *diſtinct.* 95. *c. olim idem* 5.

8. Simpliciter Epiſcopus, eſt qui in majori aliqua civitate præeſt Eccleſiæ.

9. Chorepiſcopus, eſt Epiſcopus ſuburbii, vel juris, ſub diſpoſitione Epiſcopi, vel Metropolitani, *Cujac. hic.* qui etiam vocatur exarchus vel archon, *l. omnem adhibentes* 42. §. 9. & 10. & interdum archidiaconus, *Cujac. ex ſigillato.* ſed jure Pontificio prohibetur. *diſtinct.* 68. *c. Chorepiſcopus.*

10. Metropolitani, ſunt qui Eccleſiis & Epiſcopis alicujus provinciæ præſunt. *diſt.* 21. *cap. cleros §. Metropolitani.*

11. Archiepiſcopi, ſeu primates, tam Metropolitanis, quam cæteris Epiſcopis præſident, *d. cap. cleros cap. archiepiſcopus.*

12. Patriarcha, eſt qui primum inter Epiſcopos, id eſt, Apoſtolicum, tenet locum, ut Romanus, Antiochenus, Alexandrinus. *d. c. Cleros §. patriarcha.*

13. Papa, eſt Epiſcopus, ſeu Patriarcha Romæ veteris, *ſup. de ſum. Trinit.*

l. 7.

l. 7. in princip. cujus ſedi Apoſtolicæ omnes ſacerdotes ſubjiciuntur. *ſupra Cod. l. reddentes in princip.*

14. Clerici, ſunt qui in Eccleſia Chriſti deſerviunt, *d. c. Cleros in princ.* vel qui divino cultui miniſteria religionis impendunt. *Cod. Theod. 5. tit. l. 2.*

15. Presbyter, eſt Sacerdos, *d. c. Cleros §. Presbyter* Epiſcopo ſubjectus. *d. §. 95. c. 5. & 7.*

16. Diaconi, ſeu miniſtri, ſeu Levitæ, ſunt qui Sacerdotibus aſſiſtunt, & miniſtrant. *d. c. Cleros §. Levitæ & diſtinct. 25. c. prælectis. §. ad Diacon. & de conſec. diſt. 4. c. conſtat baptiſma.*

17. Subdiaconi ſunt qui Diaconis adjunguntur, ut eos juvent. *d. c. perlectis §. ad Subdiaconum.*

18. Archidiaconus, eſt ad quem ita miniſterium Eccleſiarum pertinet, ut Diaconis, & Subdiaconis præſit. *d. c. §. prælectis §. Archidiaconus.*

19. Acolytus (aliter acoluthus) ſeu ceroferarius eſt cujus miniſterium in accendendis, & deportandis luminaribus cernitur. *d. c. Cleros §. acolyt. & d. cap. præt. §. ad acolyt.*

20. Exorciſtæ ſunt, qui ſuper cathecumenos, & eos qui immundos ſpiritus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

habent nomen Domini Ieſu invocant, adjurantes per eum, ut egrediantur ab eis. *d. c. Cleros §. exorciſtæ.*

21. Lectores ſunt, ad quos pertinet ſacras ſcripturas in eccleſia legere, & prophetarum vaticinia populis prædicare. *d. c. Cleros, §. lectores. d. c. perlectis §. ad lectionem.*

22. Ad Pſalmiſtam pertinet officium canendi in Eccleſia. *d. c, Cleros §. lectores. d. c. perlectis §. ad Pſalmiſtam.*

23. Præcentor eſt, qui vocem præmittit in cantu. *d.c. Cleros §. lectores.*

24. Succentor eſt, qui voce obſequenter canendo reſpondet. *ibidem.*

25. Concentor eſt, qui conſonat, & concinit. *Ibidem.*

26. Ad oſtiarium claves, & cuſtodia templi pertinet. *d. c. Cleros §. ult. d. c. perlectis §. ad oſtiarium.*

27. Copiatæ, ſeu Decani, ſeu lecticarii, ſeu Veſpelliones, ſunt deputati ad obſequia Eccleſiæ, præſertim ad curanda funera. *l. ſi qua* 22. *& ſup. tit. prox. l.* 4. *&* Nov. 43. *&* 59. *& Cod. Theod. lib.* 16. *tit.* 2. *l. Ariminenſe* 15.

28. Parabolani ſunt, qui ad curanda ægrotorum debilia corpora deputantur. *l. placet* 17. §. 1. *l. parabolani* 18.

29. Oeco-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

29. Oeconomi ſunt, qui rerum Eccleſiaſticarum adminiſtrationem habent.

30. Defenſores Eccleſiæ ſunt, qui Oeconomis præſunt.

31. Periodeutæ, id eſt, circuitores, vel viſitatores, in vicis, vel caſtellis, ubi Epiſcopi non ſunt, *diſt. 8. c. non debere.* & in locum Epiſcoporum ad tempus remotorum conſtituuntur, *Cujac. hic.* viſitandarum Eccleſiarum gratiâ.

32. Orphanotrophi ſunt, qui præſunt orphanotrophiis, in quibus orphani, parentibus & bonis deſtituti, aluntur.

33. Xenodochi ſunt, qui præſunt xenodochiis, in quibus hoſpites recipiuntur, id eſt, advenæ qui ſe ſuſtentare nequeunt.

34. Brephotrophi ſunt, qui præſunt brephotrophiis, in quibus infantes aluntur.

35. Ptochotrophi ſunt, qui præſunt ptochotrophiis, in quibus mendici aluntur.

36. Noſocomi ſunt, qui præſunt noſocomiis, in quibus pauperes ægroti curantur.

37. Gerontocomi ſunt, qui præſunt gerontocomiis, in quibus ſenes curantur, & ſuſtentantur.

38. Monachi, vel monaſtriæ, ſunt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

qui quæve vitam ſæcularem reliquerunt, ut in monaſterio Deo ſerviant.

39. Aſcetriæ ſunt, qui quæve ſeculari vita relicta in aſcetrio piis meditationibus ſe exercent.

40. Regulares canonici ſunt, qui monaſticam vitam degunt, laxiori diſciplinæ ſervientes. *Extr. de ſtat. mon. cap.* 5.

41. Abbas, vel abbatiſſa, vel archimandrita, vel Monaſterii exarchus, dicitur, qui quæve Monaſterio præeſt. *l.* 53. *in princ. l. ult. in princ. Nov.* 5. *c.* 7. *Nov.* 123. *c.* 34. *Nov.* 133. *c.* 4.

42. Apocriſiarii ſunt, qui Eccleſiarum cujuſque diœceſeos, & Monaſteriorum negotia tractant. *Nov.* 133. *c.* 5.

43. Anachoretæ, ſeu helycaſtæ, ſunt Monachi in contemplatione, & quiete vitam degentes. *Nov.* 5. *c.* 3. *& Nov.* 133. *c.* 1.

44. Ianitores ſunt, qui ingreſſus in monaſterium, & exitus ex monaſterio, curam habent. *d. Nov.* 133. *c.* 1.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Epiſcopali Audientia, & diverſis capitulis quæ ad jus, curamque, & reverentiam pertinent Epiſcopalem.

45. EPiſcopalis audientia, eſt Epiſcopi cognitio, *l. 7. & 8.* ſine coërcitione. *d. l. 8. & l. quæ de alia 25.*

46. Ad jus Epiſcopale pertinent, quæ Epiſcopo permittuntur, aut interdicuntur.

47. Ad curam Epiſcopalem ſpectant, quæ ita Epiſcopo incumbunt, ut ſalvo officio prætermitti nequeant.

48. Epiſcopalis reverentia, eſt honor, qui Epiſcopo ab inferioribus debetur.

De Hæreticis, & Manichæis, & Samaritis.

49. HÆreticus eſt, qui licet ſibi nomen Chriſtiani vindicet; tamen ſe à Chriſtianorum fide, & communione ſeparat, *Nov. 109. in fine princ.* vel quicunque aliter ſcripturam intelligit quàm ſenſus Spiritus ſancti efflagitat, quo ſcripta eſt; licet ab Eccleſia non receſſe-

rit. *xxiv. qu.* 3. vel qui alicujus temporalis commodi, & maximæ gloriæ principatuſque ſui gratia, falſas, ac novas opiniones gignit, vel ſequitur. *d. q.* 3. *cap. hæreticus.*

OBSERVATIO.

Sequentes hæreſeon ſpecies in Iuſtiniani Codice, & Novellis nominatas, ſervato, ut fieri poterit, temporum ordine, proponam, eorumque præcipua dogmata ex Iræneo, Tertulliano, Epiphanio, Auguſtino, aliiſque probatis authoribus referam.

Ita Pacius, nos nihil addimus nec demimus.

50. Carpocratitæ, vel Carpocratiani, Carpocratem Alexandrinum ſequentes, ponunt duos Deos: alterum bonum, alterum malum: mundum non eſſe à Deo, ſed ab Angelis creatum: Chriſtum fuiſſe purum hominem de utroque ſexu natum, nos in hoc mundo vivere ſub Imperio malarum poteſtatum & diabolorum; idcirco in horum gratiam eſſe peccandum: animas de corpore in corpus migrare: defunctorum corpora non reſurgere.

51. Valentini, ſeu Valentiniani, Valentinum Ægyptium ſecuti, fabuloſa tradunt de rerum creatione: carnis reſurrectionem negant: fidem hominibus à na-

tura

tura ineſſe affirmant: bona opera, tanquam inutilia, contemnunt: Idolothetis veſcuntur, & feſta gentilium celebrant: Prophetas veteris teſtamenti rejiciunt, ac tres Prophetarum Spiritus conſtituunt à Bytho, ab unigenito, à patre.

52. Novatiani à Novatiano Presbytero, Romani, ſeu Sabbatiani, à Sabbato Presbytero, ſeu Græco verbo Cathari, quaſi puri & mundi, ſeu corrupto vocabulo Gazari (authore Gazaros) nominati, pœnitentibus veniam denegant, baptizatos rebaptiſant, ſecundas nuptias damnant.

53. Borboritæ, i.e. Cœnoſi, qui ſe gnoſticos, à doctrinæ excellentia, appellant, de creatione mundi ineptiſſima fabulantur, duos Deos ſtatuunt, alterum bonum, alterum malum: duas animas in homine eſſe docent, unam à Deo, quæ non peccat, ſed ad Deum redit immaculata; alteram aëream, per quam peccamus, quæ poſt mortem tranſit in alia corpora, etiam brutorum animalium. Chriſtum à Ieſu diſtinguunt, & Chriſtum in Ieſu jam natu grandem, & pene triginta annorum deſcendiſſe, & cum eo poſt reſurrectionem unitum eſſe aſſerunt: Chriſtum ajunt per octodecim menſes poſt reſur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

rectionem in hoc mundo verſatum, contra expreſſa ſcripturæ verba; *Actor. cap. 5. Verſ.* 3. negant martyria eſſe ſubeunda pro fide Chriſtiana, colunt imagines.

54. Ophitæ, ſeu Ophiomorphi, à ſerpente quem colunt nominati, adorant ſerpentem qui in Paradiſo Evam decepit, tanquam ſapientiæ authorem; quem putant fuiſſe Chriſtum ex ſummo Deo, & materia quadam genitum: Non prius Euchariſtiæ panem conſecrari putant, quàm ſerpens, quem in ciſta geſtare ſolent, eam lambat: ſerpentis forma Chriſtum ſubiiſſe Mariæ uterum, nec tamen verum hominem factum eſſe cenſent; reſurrectionem carnis irrident.

55. Marcioniſtæ, ſeu Marcionitæ, à Marcione Pontico, docent duos eſſe Deos, alterum ſævum, alterum benignum, Chriſti Patrem: Chriſtum eſſe Filium Dei creatoris, verum hominem, natum ex Maria virgine: verè paſſum negant: fabuloſa narrant de creatione mundi: Vetus teſtamentum & matrimonium damnant: carnis reſurrectionem negant: Chriſtum, per deſcenſum ad inferos, animas Caini, Eſau, & aliorum reproborum in cœlum traduxiſſe con-

contendunt; quotieſcunque aliquis peccat, eum rebaptizant: pro mortuis cathecumenis alios baptizant, ut mortui illi ſalvi fiant: mulieribus baptizare permittunt: Tranſmigrationem animarum affirmant: bella & armorum uſum indiſtinctè condemnant.

56. Encraſtitæ, vel Encratitæ, ἀπὸ τῆς ἐγκρατείας, id eſt, à nuptiarum, vini & eſus carnium abſtinentia, nominati, à Tatianis, quorum author fuit Tatianus, orti, & ab eis ſchiſmatici (ut ſcribit Epiphanius) appellati, unà cum Tatianis nuptias damnant, & fornicationes pares cenſent: ab uſu carnium, & vini potu abſtinent: de creatione mundi & ſeculi fabulantur: Chriſtum negant eſſe ex ſemine Davidis: legem Moſis repudiant.

57. Hydroparaſtæ, vel aquarii, quoniam à vino abſtinent, in Euchariſtiæ Sacramento aquam pro vino adhibent.

58. Montaniſtæ, à Montano authore, ſeu Priſcillianiſtæ, à Priſcilla, (ut opinantur, Prophetiſſa) vel Quintiliani à Quintilla, altera, ut putant, prophetiſſa; vel Phryges, ſeu Cataphryges à Phrygia provincia, ex qua oriundus fuit Montanus, vel Perpuritæ, à Perpura oppido; ejuſdem Montani patria, Montanum aſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſerunt accepiſſe Spiritum ſanctum ſine menſura, cum Apoſtoli de Pentecoſtis tantum ex parte acceperint: Secundas nuptias damnant: anniculi pueri ſanguinem, minutis punctionibus expreſſum, cum farina miſcent in Euchariſtiæ pane conficiendo: puerum illum pro martyre habentes, ſi ea de cauſa moriatur: pro magno Sacerdote, ſi vivat: mulieres ad munia Eccleſiaſtica obeunda admittunt. unam laudant quod de vetita arbore comederit, quaſi ſalutis noſtræ cauſa fuerit.

59. Taſcodrogitæ, ex eo dicti quod indicem digitum, quaſi palam, in nares rectum immitterent, ut in precibus attentiores viderentur, à montaniſtis fluxerunt & pene iidem ſunt, *Epiphan. l.* 2. *tom.* 1. *hereſi* 48. Ab eis tamen ſejunguntur. *l.* 5. *l. agnominis.* 19.

60. Hermogeniani, ab Hermogene Afro, materiam Deo coæternam ponunt: & matrem electorum idæam aſſerunt.

61. Manichæi, ab Vrbico Perſa (quem ipſi Manichęum, quaſi manna fundentem, alii Manetem, id eſt, inſanum appellant) vel Acouanitæ, ab Acovana, Manetis diſcipulo, vel Agoniſtæ, ſive Agoniſtici, quod ſe perpetuò contra Principem tene-

brarum

brarum pugnare profitentur, duo rerum principia ponunt, Deum bonum & Deum malum: impia de rerum natura & mundi origine fabulantur: vetus teſtamentum damnant: Chriſtum ajunt fuiſſe ſerpentem illum qui primis parentibus oculos aperuit: veniſſe tamen ad animas, non ad corpora liberanda, nec veram carnem ſumpſiſſe, nec verè paſſum, nec verè reſurrexiſſe: Solem & Lunam adorant. nec alia Idola reſpuunt: Manetem ajunt eſſe Paracletum à Chriſto promiſſum: duas animas in homine ſtatuunt inter ſe pugnantes: animam hominis & animam plantæ dicunt eſſe ejuſdem eſſentiæ. Conjugium & fœtus improbant, tanquam Dei vincula & carceres: aſſerunt peccatum eſſe ſubſtantiam: voluntatem male agendi eſſe à natura inſitam, non ex inobedientia erga Deum natam: eleemoſynam damnant: baptiſmum contemnunt, & alia abſurda tradunt.

62. Pauliſtæ, vel Paulaniſtæ (Papianiſtæ, vel Papinianiſtæ corruptè legitur in l. 5.) vel Pauliani (quibus perperam & præter fidem Codicis Theodos. adjunguntur Pauliani, tanquam diverſi hæretici) & Samoſateniani, vel Samoſatei à Paulo Samoſateno, & Photiniani, à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Photino, Sirmii Epiſcopo, & Marcelliani, à Marcellino Pauli Samoſitani & Photini ſucceſſore, ajunt Chriſtum fuiſſe purum hominem ex ſemine Ioſephi, nec fuiſſe verbum ipſi unitum, ſed tantum adſiſtens, ut & aliis Prophetis.

63. Ariani, ab Ario Presbytero Alexandrino, docent tres eſſe diverſas eſſentias divinas, Patrem, Filium, Spiritum ſanctum: Chriſtum aſſumpſiſſe corpus, non animam humanam: ac rebaptizant Catholicos.

64. Donatiſtæ, ſeu Donatiani, à Donato Numida, Filium, Patrem, Spiritum ſanctum, Filio minorem faciunt: Catholicos rebaptizant: veram Eccleſiam eſſe negant in qua ſit aliqua macula: Sacramentorum vim ex miniſtri dignitate & ſanctitate potius metiuntur, quàm ex Dei verbo: neminem ad bene agendum cogi volunt: mortem ſibi conſciſcunt, ne à magiſtratu puniantur: purgationibus quibuſdam magicis utuntur.

65. Macedoniani, à Macedonio Presbytero Conſtantinopolitano, & Marathoniani, à Marathonio, primo authore qui Macedonium præceſſit, & Pneumoniachi, à doctrina nominati, negant filium eſſe ejuſdem eſſentiæ cujus eſt pa

ter,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ter, & Spiritum ſanctum eſſe Deum.

66. Audiani, ſive Audæi, ab Audeo Syro, vel Anthropomorphitæ, ſive Antropiani, à doctrina, Deum putant eſſe corporeum, humana forma præditum: & ab Eccleſiæ communione ſe ſeparant, offenſi Epiſcoporum divitiis & luxu, & quia Paſcha celebrant eodem tempore quo Iudæi.

67. Enthuſiaſtæ, ab Enthuſiaſmis quos fingunt, & Meſſaliani (id eſt precatores) à continuis precibus, & Satanici, vel Sataniani, à Satana, quem colunt ut vitæ humanæ præſidem: & Euphemitæ, ab Euphemiis quas ex ſacris litteris deceptas canunt; Trium in Deo perſonarum diſtinctionem negant: Deum oculis corporis cerni poſſe autumant: Satanam (ut dixi) colunt ne ab eo lædantur; ex ſola oratione ſalutem noſtram pendere exiſtimant, Evangelii prædicationem & Sacramenta contemnentes: orando peccata & Satanam viſibiliter exigi, ejuſque loco Spiritum ſanctum viſibiliter ſuccedere putant: eleëmoſynas diverſæ fidei hominibus dari vetant: otiosè vivunt, & eos qui aliquid operantur excommunicant: mendacia & perjuria celandæ religionis cauſa probant: baptiſmum ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

præcedentia, non ad ſequentia peccata delenda, valere arbitrantur.

68. Apollinarii, vel Apollinariſtæ, ab Apollinari Epiſcopo Alexandrino, aſſerunt Chriſtum non habuiſſe animam rationalem, ſed ejus loco fuiſſe verbum, nec ſumpſiſſe carnem à Maria virgine, ſed è cœlo ſecum tuliſſe, & in cœlum retuliſſe.

69. Neſtoriani, à Neſtorio Epiſcopo Conſtantinopolitano, duas ſeparatas perſonas in Chriſto conſtituunt, ac negant Mariam virginem eſſe Deiparam: alium enim eſſe Deum ex Deo patre, alium qui ex virgine natus eſt: hunc à gratia & proximitate quam habuit cum Deo verbo, Deum factum eſſe. *ſup. de ſum. Trinit. & fide Cath. l. 5. §. ult. l. pen. §. 1. & l. ult. §. 1. & xxiv. qu. 3. c. quidam §. Neſtoriani.*

70. Eutychiani, ſive Eutychiſtæ, ſive Eutychianiſtæ, ab Eutychete Conſtantinopolitano Presbytero, & Monacho, negant verbum ex Maria virgine veram carnem ſumpſiſſe, Dominum Ieſum per omnia eſſe ſubſtantialem patri, ſecundum deitatem: nobis ſecundum humanitatem. *Sup. de ſum. Trinit. l. 5. §. ult. & l. 6. §. pen.*

71. Ace-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

71. Acephali. *Nov.* 109. *in princ. &* *Nov.* 115. *cap.* 3. §. *ſi quis de prædictis verſ. generalem.* ſive Acephalitæ *xxiv. quæſt.* 3. *c. quidam.* inde dicti, quod Eccleſiaſtico capite careant, & Severiani à Severo Antiocheno Epiſcopo, Eccleſiaſticos cœtus contemnunt; Epiſcopis, & Presbyteris carent, & humanitatis proprietates in Chriſto negant.

72. Arnodiſtæ, *Auth. Gazaros.* ab Arnoldo Brixienſi (cujus Otto Frinſingenſis, Guntherus, & Sabellicus meminerunt) & Speroniſtæ, *d. auth. Gazaro* 1. à Sperono Arnoldi ſucceſſore, & pauperes Lugdunenſes, *extr. hoc. tit. cap. pen.* ſeu Leoniſtæ, *d. auth. Gazaros.* à Lugduno urbe, quæ Gallicè eodem quo animal Leo appellatur, & Albigei, ſimiliter à loco, & Patareni nominati, neque clericis aliquid proprii, neque Epiſcopis regalia, neque monachis profeſſiones concedunt. *Sigon. lib.* 11. *de regno Ital.*

73. Batrachitæ. *nominantur in l.* 5.

74. Saccophori ibidem nominantur; ſed hoc verbum abeſt à Codice Theodoſiano.

75. Bonoſiani, à Bonoſio Epiſcopo, Chriſtum Dei filium adoptivum, non proprium, aſſerebant. *Nov.* 11. §. *ſed &*

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

in agnos & xxv. qu. 3. c. quidam §. Bonoſiani.

76. Tetraditæ, vel Teſſares, Rædecadite, Latinè, quarti decimani, quartâ decimâ lunâ ſuum cum Iudæis Paſcha celebrant, & poſt baptiſmum pœnitentiam denegant.

77. Circumciſi (*in auth. Gazaros*:) vocantur (ut opinor) qui circumciſionem, ac legis ceremonias, cum baptiſmo & Evangelii gratia conjungunt.

78. Samaritæ, ſeu Samaritani, hoc loco appellantur, non ab origine, ſed à religionis profeſſione, qui, Iudaiſmum cum paganiſmo conjungentes, idola colunt, libros tantum Moſis recipiunt, poſteriores Prophetas rejiciunt, Deum in Silo monte tribus Ephraim, non Hieroſolymis, adorandum contendunt: gentes non abominantur, ut Iudæi: à quibuſdam cibis abſtinent, à quibus Iudæi non abſtinent: carnis reſurrectionem fieri omnes negant.

79. Gortheni, ſunt Samaritæ iiſdem temporibus quibus Iudæi feſta celebrantes.

80. Sevæi ſunt Samaritæ, qui Eſdræ irati, à quo in ædificanda urbe Ieruſalem repulſi fuerunt, tempora feſtorum mutarunt,

mutarunt, feſtum azymorum poſt naturale anni initium, quod eſt apud Iudæos in menſe Tiſri, qui noſtro Auguſto reſpondet; Pentecoſtes verò & tabernaculorum in Autumno celebrant.

81. Eſſeni ſunt Samaritæ, feſta celebrantes indifferenter cum iis quibuſcum reperiuntur.

82. Doſithei carnis reſurrectionem credunt, ab aliis Samaritanis negatam: aſſiduè jejunant, & ſuperſtitioſius, quàm cæteri à quibuſdam cibis abſtinent.

Ne ſanctum Baptiſma iteretur.

83. ANabaptiſtæ ſunt, qui ſacrum baptiſma iterant, quia rebaptizant, vel baptizatos in alia Eccleſia ſibi non probata, vel baptizatos in infantia, vel nova peccata committentes.

De Apoſtatis.

84. APoſtata perfidiæ, eſt qui recedit à fide ac religione Chriſtiana: *l.* 2. ſive, in aliquam hæreſim lapſus, Chriſtiani nomen retineat; ſive in Iudaiſmum, aut Paganiſmum, aut ſimilem ſectam tranſiens Chriſtianam fidem, & profeſſionem omnino relinquat. *l. ult. l.* 1. *&* 2.

85. Apo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

85. Apoſtata inobedientiæ, eſt qui tranſgreditur præcepta ſui ſuperioris. *Gloſſa ex hoc tit. c.* 1.

86. Apoſtata irregularitatis, eſt qui recedit ab ordine aſſumptæ religionis. *Gloſſ. d. loco.*

Nemini licere ſignum Salvatoris Chriſti humi, vel in ſilice, vel in marmore aut inſculpere, aut pingere.

87. Signum ſalvatoris, eſt figura crucis in qua Chriſtus, Dominus noſter, redimendi humani generis cauſa, pendere voluit.

De Iudæis, & Cœlicolis.

88. IUdæi, hoc loco, vocantur non ab origine, ſed à religionis cultu, qui vetus teſtamentum male intellectum recipiunt, novum quod veteri confirmatur omnino reiiciunt.

89. Sadducæi, à Sadoc Antigoni diſcipulo nominati, negant Deum omnia mala videre, animas humanas eſſe immortales, carnis reſurrectionem, eſſe Angelos, ſeu Spiritus, aliquid contingere extra noſtrum arbitrium.

90. Scribæ, ſunt Iudæi legis expoſitores, multa, præter Dei præcepta, ex ſecun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſecundariis quibuſdam traditionibus, obſervantes, ut crebram manuum lotionem, vaſorum purificationem.

91. Phariſæi omnia fato tribuunt, & nihilominus liberum arbitrium admittunt, eſſe Angelos & Spiritus: nec non animarum immortalitatem, & Dei futurum judicium credunt.

92. Hemerobaptiſtæ ferè in omnibus cum Scribis & Phariſæis conſentiunt, ſed ſe quotidie baptizant, & cum Saducæis carnis reſurrectionem negant.

93. Nazari ferè in omnibus inſtituta Iudæorum ſervant, ſed victimas non mactant, animoſis non veſcuntur, Pentateuchum Moſis non admittunt, exiſtimantes aliam fuiſſe legem quam Moſes accepit.

94. Oſſeni, ſive Eſſeni, ſive Eſſæi, Deum omnium bonorum, nullius mali, authorem faciunt: animalia non ſacrificant: liberos non gignunt, ſed adoptant: in vicis habitant, abhorrentes à civitatibus: non habent ſervos, ſed omnes ſunt liberi: bona inter ſe communia habent: divitias & gloriam contemnunt: voluptates reſpuunt: rationalem & naturalem philoſophiam reiiciunt, divina contenti: non niſi probatæ continentiæ

homine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

homines in ſocietatem recipiunt: receptos magnis exercitationibus conſtringunt, ut Deum colere, & Iuſtitiam ſervare debent: animas bonorum ad fortunatas inſulas, malorum ad loca inferna abire putant.

95. Herodiani aſſerunt verbum Chriſtum, patribus promiſſum, eſſe Herodem.

96. Cœlicolæ dicuntur qui Solem & Lunam, & reliquam, ut in ſacris ſcripturis vocatur, cœli militiam colunt & adorant.

De Paganis & ſacrificiis & Templis.

[PAgani; à pagis dicti; in foro civili militibus opponuntur. Unde]

97. Paganus eſt, qui non eſt miles. *Infr. de inoff. teſt. l. ult. & de locat. l. ult. & alibi paſſim.*

98. Item paganus, qui & Ethnicus, ſeu Gentilis, *Cod. Theo. hoc tit. l. qui profano* 21. *de hæret. l. ne donatiſtæ* 46. & Græcus dicitur, eſt qui nefarios ſacrificiorum ritus & funeſtæ ſuperſtitionis errores exercet. *pen. & ult. Nov. Theod. de Iudæis.*

[In foro nempe Eccleſiaſtico, in quo iis opponuntur qui Chriſtianæ religioni

nomen

nomen dederunt; & proprie dicuntur qui gentilium ſacra, & ritus retinent.]

99. Sacrificia, ſunt ſacra quæ à Sacerdote fiunt.

100. Templa, ſunt ædes ſacræ, divino cultui dicatæ, ac conſecratæ.

De mandatis Principum.

101. PRincipum mandata, *hoc tit.* ſeu commonitoria *Nov.* 31. *c.* 2. Græce (παραγγέλματα, *Nov.* 25. *c.* 4. & *Nov.* 27. *c.* 1. & *Nov.* 30. *cap.* 9. ὑποθῆκαι, *Nov.* 26. *c.* 2. ἐντάλματα, *Nov.* 27. *c.* 1. κελεύσεις, *Nov.* 124. *c.* 4. ἐντολαὶ *d. lib.* 53.) ſunt ſpeciales conſtitutiones, quibus certæ perſonæ, ut præſides, vel judices, monentur quid facere debeant.

[Sunt mandata conſtitutionibus Principum communia: Differunt tamen, quod conſtitutiones ſint generales, *l.* 2. 3. *C. de legib.* Mandata provincialia, & localia, & ſæpe etiam ad certum tantum tempus, vel magiſtratu tantum aliquo durante, vim habentia: cujuſmodi nunc Principum inſtructiones appellant. *VVeſen. par. hic.*]

De

De precibus Imperatori offerendis, & de quibus rebus ſupplicare liceat, vel non.

102. PReces, ſunt deſiderium libello ſupplice implorantis auxilium Principis.

[Imo preces etiam vocantur ſupplicationes, ſeu libelli ſupplices, qui Principi ſuper re aliqua impetranda offeruntur; Preces à materia, *Rubr. hic.* libelli à forma dicti: & titulo proximo definiti.]

Quando libellus Principi oblatus litis conteſtationem faciat.

103. Libellus ſupplex, eſt ſcriptura continens preces Principi oblatas.

De diverſis reſcriptis, & pragmaticis ſanctionibus.

REſcriptum definivi. *Part.* 1. *num.* 34.

[Hic addimus reſcripta dici quibus Princeps libellis ſupplicibus ſubſcribit ac reſpondet; unde nomen. Ita ut omne Principis reſponſum generali appellatione reſcriptum dicatur *Ext. eod.* Propriè tamen

tamen reſcriptum id eſt, quod ſecundum ius commune ſupplicanti de jure ſuo reſpondetur. *Bart. Ias. & Dd. in l. Benef. de conſt. princ. gl. in. c.* 1. *verb. noſcatur. de conſt. in C.* A quibus diſtant reſcripta gratiæ, *l.* 4. *h. t. l. pen. ſup. de precib.* Quæ ad naturam diſpenſationum, privilegiorum ac beneficiorum declinant; ex re gratiæ vulgo dicta. *Chaſſ. in conſt. Burgund. Rubr.* 1. *de juſt. ver. S'il n'a grace.*]

104. Reſcriptum obreptitium eſt quod per veritatis diſſimulationem eſt impetratum.

105. Reſcriptum ſubreptitium eſt quod per falſas narrationes eſt impetratum.

106. Pragmatica ſanctio eſt, ſacra principis juſſio, quæ de publico negotio ex concilii ſententia emittitur, ſeu reſcribitur ad alienas preces, *l. ult.* vel relationem, ſeu ſuggeſtionem. *infr. de prox. ſacr. ſcin. l. ult.*

De ſtatuis & imaginibus.

Vid. lib. 5. *def.* 143. 144.

[Statua, à ſtatuendo, imago, ab imitando, utraque corporis ſimulachrum, *l.* 1. *h. t.* eſt. Sed ſimulachrum propriè ſculptile, aut fuſum; imago pictum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De officio Præfecti prætoriorum Orientis, & Illyrici.

DE Magiſtratibus ſpeciatim, tanquam de legum executoribus agit Imperator. Inter hos primum à Principe locum obtinebat Præfectus prætorio. Qui initio quidem unus, exemplo Magiſtri equitum, eſt creatus. *l. un. ff. h. t.* poſtmodum, creſcente Romano Imperio, tres conſtituti, unus in Aſia, Præfectus prætorio Orientis; alter in Europa, Præfectus prætorio Illyrici; tertius in Aphrica, Præfectus legionibus, & militiæ Africanæ, dictus: de quibus hic ſingulis titulis. *vid. text.*]

De officio Præfecti urbi.

107. PRæfectus urbi, eſt cujus fidei urbs Roma commiſſa eſt, quique de criminibus intra urbem, vel extra urbem, *d. h. t. l.* 1. §. *initio.* intra centeſimum milliare admiſſis, cognoſcit. *d. l.* 1. *in princ. d. l.* 1. §. *initio.*

De officio Magiſtri militum.

108. MAgiſter militum poteſtatem habet in Duces militum, & Comites militares, & ipſos milites,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

lites, ſive ſit Magiſter equitum, ſive peditum, ſive utriuſque militiæ. *l.* 1. *& infra de re milit. l. ult. in princ. & §. ult.*

De officio Quæſtoris.

109. QUæſtor Sacri palatii orationes Principis in Senatu legit, *d. hoc tit. l. unic. §. ex quæſtorib. & §. ult.* ejuſque reſcripta dictat, *ſup. de diverſ. reſcript. l. ult.* hiſque ſubſcribit, & curam gerit minoris laterculi. *Nov.* 114. *d. l.* 1.

110. Minus laterculum, eſt codex in quo deſcripta ſunt minora officia, & minores dignitates.

111. Majus laterculum, eſt codex in quo deſcripta ſunt majora officia, & majores dignitates.

De officio Magiſtri officiorum.

112. MAgiſter officiorum Scholis Palatinis, & ſcholaribus, id eſt, officiis, & officialibus præeſt. *infra de locat. l. ult. & de privil. ſchol. l.* 2.

De officio Comitis ſacrarum largitionum.

113. COmes ſacrarum largitionum, eſt qui theſauros Principis, & opes fiſcales adminiſtrat.

De officio Comitis rerum privatarum.

114. COmes rerum privatarum, eſt qui privatas res Principis adminiſtrat.

De officio Comitis ſacri patrimonii.

115. COmes ſacri Patrimonii, eſt qui ſacrum Principis patrimonium gubernat. *Hoc videtur eſſe medium quoddam inter ſacras largitiones & res privatas principis. cujus ſubſtantia quæ ampliſſima eſt, in diverſa genera variis appellationibus diſtincta dividitur, & pluribus adminiſtranda committitur.*

De officio Proconſulis & Legati.

116. PRoconſul, eſt. qui Provinciam conſularem poteſtate conſulari adminiſtrat.

117. Legatus Proconſulis, eſt qui juriſdictionis facilius in provincia exercendæ cauſa, Proconſuli adjungitur. *d. hoc tit. l.* 4. §. *ult.*

De officio Comitis Orientis.

118. COmes Orientis, eſt qui provinciis Orientalibus, & earum Rectoribus præeſt.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De officio Præfecti Auguſtalis.

119. PRæfectus Auguſtalis, eſt Præſes Ægypti, ab Auguſto inſtitutus. *d. hoc tit. l. unic.*

De officio Vicarii.

120. VIcarius, eſt qui pro Præfecto prætorio mittitur in aliquam diœceſim plures provincias continentem. *l.* 1. *&* *d. de legat.* 3. *l.* 1. *§. à præfectis.*

De officio Prætorum.

121. PRætor Urbanus inter cives Romanos, vel inter actorem peregrinum, & reum civem, jus in urbe dicebat.

122. Prætor peregrinus, inter peregrinos, vel inter civem Romanum actorem & reum peregrinum, jus in urbe dicebat..

De officio Præfecti vigilum.

123. PRæfectus vigilum (qui poſtea Nycteparchus, &, hoc nomine per Iuſtinianum abrogato, Prætor plebis vocatus, *Nov.* 13. eſt) noctu pro magiſtratibus fungitur, & vigilibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

præeſt, curans præcipuè ne quod incendium noctu oriatur. *l. 3. in princ. & §. ſciendum.*

De officio Præfecti Annonæ.

124. ANnona, eſt quidquid ad alendos homines pertinet.

125. Præfectus annonæ, eſt qui unà cum Præfecto urbi, cui tanquam minor, majori magiſtratui adjungitur, curam annonæ gerit.

De officio Civilium Iudicum.

[IUdex eſt perſona quæ judicio præeſt, inter litigantes medium agens, & jus dicens. h. e. rem controverſam definiens.

Iudices variè dividuntur, & primò quidem in civiles, & militares.]

126. Civiles judices, ſunt qui inter paganos, ſeu militem actorem, & reum paganum jus dicunt.

De officio militarium judicum.

127. MIlitares judices, ſunt qui inter milites, vel inter actorem paganum, & reum militem, jus dicunt.

De

De Aſſeſſoribus, & domeſticis, & Cancellariis judicum.

128. DOmeſtici, ſunt milites deputati ad cuſtodiam, & tuitionem Principis, vel magiſtratus.

De Annonis, & capitis adminiſtrantium.

129. ANnonæ, ſunt alimenta quæ familiæ præbentur.

130. Capita, ſeu capitationes, ſunt pabula jumentorum.

De modo multarum quæ à judicibus infliguntur.

131. MUlta, eſt coërcitio pecuniaria, quæ arbitrio judicis multantis irrogatur *ff. de verb. ſignif. l. aliud* 121. §. 1.

De officio Iuridici Alexandriæ.

132. IUridicus Alexandriæ, eſt qui in Alexandrina civitate, ſub Præfecto Auguſtali, & à Cæſare electus, *Strabo lib.* 17. *Spartian. in Sever.* jus dicit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De errore calculi.

133. ERror calculi, eſt error in rationibus ſubducendis, ſeu computandis, admiſſus.

De Advocatis diverſorum judiciorum.

134. ADvocatus, *l.* 4. 6. 8. *& paſſim.* ſeu cauſidicus, *l.* 2. *& ſup. tit. prox. l.* 6. *§. ult. & l.* 7. *in principib.* Græcè δικήλογος, *l.* 8. *nemo* 8, ſeu orator, *ſup. de Vet. jur. enucle. l.* 3. §. 9. Græcè ῥήτωρ, *l.* 1. *l.* 5. ſeu patronus, *l. advocati* 14. *l. per hanc legem* 26. *§. pen. & ſup. tit. prox. l.* 4. ſeu συνήγορος, *l. ſi quis* 9. ſeu togatus, *l.* 3. 5. 6. 8. 9. *& alibi* ſeu ſcholaſticus, *Infr. de lucr. advoc. l.* 2. *& ibi Cujac.* eſt juriſperitus, *l. nemini* 11. §. *juriſperitos.* qui clienti patrocinatur, *ſup. tit prox. l.* 6. §. 1. & pro eo poſtulat. *d. de poſtulando l.* 1. *§. ait prætor.*

[Olim advocatus & patronus differebant. Quippe patronus erat orator qui cauſſam agebat; advocatus qui jus ſuggerebat, & præſentiam ſuam amico accommodabat.

Advocati ſunt vel ſtatuti; vel ſupernumerarii.]

135. Advocati ſtatuti, ſunt qui intra

tra certum, & ſtatutum numerum, *l. cum advocato* 8. *l. nemini* 11. *in princ.* §. *ult. l. petitionem* 13. *l. poſt duo* 15. *l. ad ſimilitudinem* 16. *l. jubemus advocationem* 17. *l. jubemus pro tempore* 22. *in princ. l. petitiones* 13. *in princ. l. per hanc legem* 26. *in princ.* in collegium, *d. l. per hanc in princ. d. l. per hanc legem in princ.* (quod & conſortium, *d. l. cum advocatio d. l. nemini* §. 1. *l. ſancimus patronum* 12. *l. jubemus pro tempore* 22. *in princ. &* §. *nec de cætero. & ſup. tit. prox. l. ult.* corpus, *d. l.* 3. & ordo, *l. nemo* 18. appellatur) & matriculam, *d. l. petitionem id princ. & l. ſuggeſtionem* 20. advocatorum recepti, ſub primiceriis, ſeu prioribus, *l. binos* 10. *d. l. per hanc legem in princ.* ſeu primatibus *d. l. jubemus pro tempore in princ. d. l. petitiones & l. reſtituendæ* 6. *in princ.* conſtituti, & certo foro addicti ſunt. *l.* 4. *& ſup. tit. prox. l. ult.*

136. Advocati ſupernumerarii, ſunt qui ſupra ſtatutum numerum per omnia fora patrocinando vagantur. *d. l. memini* §. *ult.*

De advocatis fiſci.

137. ADvocatus, *l.* 2. 3. 4. ſeu patronus fiſci, *ſupr. tit. prox. l. cum advocatio* 8. *l. binos* 10. *l. ſancimus patronum* 12. *cum ſeq.* ſive ærarii, *ſup. eod. l. nemo* 8. eſt ad quem pertinet fiſci cauſas agere. *l.* 1. *cum ſeq.*

De Errore advocatorum, vel libellos, ſeu preces concipientium.

138. LIbellio, eſt qui libellis ſupplicibus concipiendis, vel ſcribendis operam navat.

Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus præſtare, vel actiones in ſe transferre.

139. POtentior dicitur cui gratia, & opibus pollenti adverſarius par eſſe non poteſt. *d. de alien. jud. mut. c. fact. l.* 3. *in princ.*

[Patrocinium hic dicitur præſtare qui litis procurationem ſuſcipit.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De his qui potentiorum nomine titulos prædiis affigunt, vel eorum nomina in litem prætendunt.

140. TItuli, hoc loco, ſunt tabulæ prædiis affixæ, quæ nomen, vel effigiem, vel inſignia domini, continent. *Infra tit. prox. l. 1. Nov. 17. c. 15. & Nov. 164. & Nov. Tiberii de divinis domib. cap. 1.*

141. Nomen alterius in litem prætendere dicitur, qui præ ſe fert litem ad illum pertinere.

Ut nemo privatus titulos prædiis ſuis, vel alienis imponat: vel vela Regia ſuſpendat.

142. VEla ſunt panni, vel tapetia, vel aulæa, quæ foribus prætenduntur: ut neque ſint omninò aperta, neque omninò clauſa, ſed ventum & aſpectum excludant, ingreſſum perſonarum non impediant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Vt nemini liceat ſine judicis authoritate, ſigna imprimere rebus quas alius tenet.

143. SIgna, ſunt quibus res mobiles obſignantur. [*Nov.* 164. *in pr.*]

De his qui veniam ætatis impetraverunt.

144. VEnia ætatis, eſt privilegium à Principe conceſſum, *d. de minorib. l.* 3. *in princ. ſed ex Nov. Leon.* 28. *etiam magiſtratus veniam ætatis concedere poteſt.* minori 25. annis, qui eſt major viginti, ſi ſit maſculus, vel octodecim ſi ſit fœmina, *l.* 2. ut è curatoris poteſtate exeat, & rerum ſuarum adminiſtrationem ſuſcipiat. *infr. de temp. in integ. reſt. l.* 1. *& de appell. l. ſi actor.* 10. *& d. de minor. l.* 3. *in princ.*

De reputationibus quæ fiunt in judicio in integrum reſtitutionis.

145. REputare, ſive imputare, eſt potenti opponere quod invicem debet: ut id compenſare cogatur.

De

De temporibus in integrum reſtitutionis.

146. TEmpus in integrum reſtitutionis eſt quod à Prætore præfinitum eſt ad reſtitutionem petendam, ita ut eo elapſo peti amplius non poſſit.

[Prætor annum utilem præſcripſit; poſtea Conſtantinus dolo biennium tribuit. *Sup. de dolo. l. ult.* Iuſtinianus in cæteris pro anno utili ſubſtituit quadriennium continuum. *l. ult. h. t.*]

De formulis, & impetrationibus actionum ſublatis.

147. FOrmula, eſt verborum ſolemnium conceptio.

148. Impetrare actionem dicitur, cui petenti Prætor formulam dat qua agere poſſit.

De jurejurando propter calumniam.

149. IUsjurandum de calumnia, ſeu propter calumniam, eſt quo jurans affirmat, ſe non alterius vexandi cauſa, ſed bona fide aliquid petere, aut petenti contradicere. *l. 2. in princ. & Inſt. de pæn. tem. litig. §. 1.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De ſportulis & ſumptibus in diverſis judiciis faciendis, & de executoribus.

[SPortula, eſt nomen diminutivum à ſporta, ut fiſcellæ à fiſco; hæc autem ſunt nummorum, & aliarum rerum receptacula. Accipitur tamen pro ipſa pecunia, quæ fiſco; vel ſportulis continetur.]

150. Sportulæ ſunt quarumcunque rerum dona ſeu munera palam præbita. *Suidas in verbo* σπορτοῦλαι· δῶρα ἐπὶ πάντων διδώμενα παῤῥησίᾳ.

[Hic ſportulæ ſunt ſalaria perſonarum forenſium *l.* 120. *ff. de leg.* 1.

Præſtantur vel judicibus, vel executoribus, item advocatis.

Sumptus qui in litem fiunt, partim latius, partim anguſtius patent quam ſportulæ. Latius, quod ſportulæ etiam extra judicium præbeantur, ſumptus litis tantum in judicio. Anguſtius, quia ſumptus qui teſtibus à litigatoribus præbentur non vocantur ſportulæ. *l.* 11. *C. de teſtib. l.* 6. *§. ſi quis. a. C. de appellat.*]

151. Executores litium ſunt qui judicio, vel jus dicentis, *l.* 3. vel judicis pedanei inſerviunt. *Nov.* 87. *c.* 7.

De Pedaneis judicibus.

[SEcundò Iudex eſt vel ordinarius, *definitus infra lib.* 10. *def.* 54. vel extraordinarius, qui judicandi poteſtatem ex voluntate hominis habet, delegatus dicitur *& definitur infr. eod. defin.* 50.

Delegatur autem quis vel à perſona privata; & arbiter dicitur, *definitus lib.* 1. *defin.* 132. vel à publica, hoc eſt, magiſtratu, & judex pedaneus dicitur.]

152. Iudex Pedaneus, *l.* 5. *& d. de poſt. l.* 1. *§. removet.* ſeu datus, *de judiciis l. judex datus* 46. *& de re jud. l. à Divo Pio* 15. *in princ. & judic. ſol. l. pen.* delegatus, *ſup. de jud. l.* 5. *l. properandum* 13. *§.* 1. *l. apertiſſimi* 16. ſeu judex ſpecialis, *ſupr. eod. l. cum ſpecialis* 18. *& d. de off. præt. l. ult. & de off. præſ. l.* 5. ſeu cognitor, *infr. tit. prox. l. unic.* ſeu diſceptator, *l.* 3. ſeu arbiter, *l.* 1. *à Nov.* 82. eſt qui tantum de plano (*quia non habet tribunal.*) de levioribus cauſis judicat, *l.* 5. (*id eſt uſque ad quingentos aureos*) *d. Nov.* 82. *cap.* 5. nullam coërcitionem habens. *d. l. Divo Pio.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De ordine judiciorum.

153. ORdo judiciorum, ſeu cognitionum, eſt diſpoſitio, qua judicium alteri judicio, (*ut judicium poſſeſſorium ante petitorium. Inſt. de interdictis §. retinendæ. verſ. namque*) vel ejuſdem judicii pars alteri parti, anteponitur. (*ut vocatio in jus litis conteſtationi, & litis conteſtatio ſententiæ.*)

[Spectatur nempe ordo judiciorum, vel inter varias actiones, quarum altera ab altera pendet, ut poſt eam, niſi cumuletur, debeat intentari. *e. g. quæſtio de inofficioſo ante petitionem hereditatis, criminalis ante civilem: Poſſeſſorium cum petitorio jure civili quidem minime, omninò Canonico cumulari poteſt. Ext. de cauſſ. poſſ. & propr. c.* 6. Vel inter diverſos articulos ejuſdem litis; *e. g. ut exceptio dilatoria proponatur ante litem conteſtatam, & poſt præparatoria lis conteſtetur.*]

De litis conteſtatione.

154. LItis conteſtatio, eſt judicii principium, quod fit actoris intentione, & rei contradictione, apud judicem, cauſam audire incipientem. *l. unic. ff. ratam rem hab. l. amplius* 15.

[Dividunt

[Dividunt in affirmativam, quando ad narrata & deducta in libello affirmativè à Reo reſpondetur, cum clauſula, *Animo litem affirmativè conteſtandi:* & negativam quando narrata & deducta Actoris intentio, à Reo negatur. *Rosbach. in prax. civ. tit.* 49. 6. *& ſeqq.*]

De plus petitionibus.

[PLus petitur 1. re, 2. tempore, 3. loco, 4. cauſſa, §. 34. *Inſt. de action.*]

155. Re plus petit, qui petit totum, cum pars ei debeatur, vel majorem partem petit quam ſibi debeatur. Vel brevius. Cui tantum pars debetur ejus quod petit. *Inſt. de act.* §. *plus autem verſ.* 10.

156. Tempore plus petit, qui ante litem, vel conditionem obligationis exiſtentem, petit. *d.* §. *plus autem verſ. tempore.*

157. Loco plus petit, qui id quod certo loco, ex cauſa ſtricti juris ſibi debetur, alio loco petit, ſine commemoratione illius loci in quem ſolutio collata eſt. *d.* §. *plus autem verſ. loco & inf. de eo quod certo. oc. l.* 2. §. *ſi juris Epheſi. l.* 5. 6. 7.

158. Cauſa plus petit, qui electionem

nem, adverſario competentem, ſibi arrogat: ut is cui debetur genus, ſi ſpeciem petat; & is cui alternatè debetur hoc aut illud, ſi unum ex his petat. *d. §. plus autem verſu huic a.*

Quando Imperator inter pupillos, vel viduas, vel miſerabiles perſonas cognoſcat, & ne exhibeantur.

IMperatorem. *definivi lib.* 1. *def.* 31. Pupillum. *lib.* 4. *def.* 130.

159. Vidua, eſt quæ virum extulit. *Inſt. de pub. jud. §. nam l. Iulia de adult. & diſt.* 34. *c. vidua & c. pen. §. vidua.*

160. Item vidua dicitur, quæ viro caret, ſive nunquam nupſerit, ſive aliquando nupta fuerit. *ff. de verb. ſignif. l. malum* 242. *§. viduam. ita accipitur hoc loco.*

161. Miſerabiles perſonæ, ſecundum Cujacium, ſunt ægrotantes, & debiles; ſecundum alios etiam pupilli, & viduæ. *Ego Cujacii definitionem probo.*

162. Exhibere, hoc loco, eſt in comitatu Principis aliquam ſiſtere.

Vbi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Vbi de ratiociniis tam publicis, quam privatis agi oporteat.

163. RAtiocinium, eſt rationum ſupputatio. Rationem. *definivi part. 1. def. 124.*

Vbi de cauſa ſtatus agi debeat.

CAuſam ſtatus. *definivi lib. 6. nu. 125.*

Vbi quis de curiali, vel cohortali, aliave conditione, conveniatur.

164. COnditio, hoc loco, eſt qualitas perſonæ inhærens.

Curiales *definivi part 7. def. 193.*

165. Cohortalis, eſt apparitor præſidis.

Vbi Senatores, vel Clariſſimi civiliter, vel criminaliter conveniantur.

SEnatores. *definivi lib. 1. def. 15.*

166. Clariſſimus, eſt qui minimam inter Senatores dignitatem obtinet: quia ſupra eos ſunt ſpectabiles & illuſtres. *ſup. de Epiſc. aud. l. neminem 22. in princ. Nov. 7. in fin. & Nov. 53. cap. 3.*

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

In quibus cauſis militantes fori præſcriptione uti non poſſunt.

167. MIlitantes, ſunt qui armatam, vel togatam, vel religioſam militiam, exercent.

168. Fori præſcriptio, eſt exceptio judicis declinatoria.

Vbi cauſæ fiſcales, vel divinæ domus, hominumque ejus agantur.

169. CAuſa fiſcalis, eſt quæ ad fiſcum pertinet.

170. Cauſa divinæ domus, eſt quæ ad privatam rem principis ſpectat.

Quando liceat unicuique ſine judice, ſe vindicare, vel publicam devotionem.

171. PUblica devotio, eſt bonorum ſubditi affectio erga Principem, & Rempublicam. *Infr. quæ res ven. non poſſ. l. ult. & de commerc. & mercat. l. 1. & alluv. l. 2. & de appell. l. in offerendis 37. & quando prov. non eſt neceſſ. l. pen. & de op. publ. l. nemo 13. & de quæſt. l. penult. & de ann. & trib. l. 7.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De inofficioſis donationibus.

DOnationem. *defin. lib.* 6. *def.* 114.
Inofficioſam donationem, *lib.* 2 *def.*

De inofficioſis dotibus.

INofficioſa dos eodem modo accipitur quo inofficioſa donatio : quatenus enim inofficioſa ſunt, inter ſe non differunt, quare ſimul utramque *definivi lib.* 2. *def.* 35.

De uſufructu & habitatione & Miniſterio ſervorum.

VSumfructum. definivi *lib.* 2. *def.* 53.

Habitationem. *lib.* 2. *def.* 70.

172. Miniſterium ſervorum, eſt ſervilium operarum præbitio.

[*De ſervitutibus & aqua.*

SErvitus etiam ſupra definita, & diviſa, ac nominatim in perſonalem, ad quam pertinent uſusfructus, uſus, habitatio ; & realem, quæ eſt vel urbana, vel ruſtica : inter utranque ſunt ſervitutes de aqua.

Urbanæ ſervitutes de aqua, ſunt 1. Stillicidii, idque vel avertendi, quâ licet aquam

aquam ex alto cadentem à ſuo tecto, vel area averſam, in tectum, vel aream vicini derivare. *l.* 1. *ff. de ſervit* vel non avertendi; quâ prohibere poſſum ne alteri liceat ſtillicidium ab areâ ſua in meam derivare. *l.* 7. *ff. eod.*

2. Fluminis, quâ vicinus cogitur aquam pluvialem, continuo ex fundo noſtro cum impetu fluentem, per canalem, vel alveum ſuum avertere. *l.* 2. *De ſervit. urb. præd. VVeſ. par. eod. n.* 6.

3. Aquæ immiſſio ex ſuperioribus in inferiores. *l.* 8. 5. *Ariſto. ff. ſi ſerv. vind.*

4. Ius habendi fiſtulam juxta parietem, quæ ex caſtello, id eſt aquarum receptaculo, vel cælo aquam capiat. *l.* 19. *ff. de ſerv. præd. urb.*

Ruſticæ ſervitutes de aqua, ſunt. 1. Aquæductus, jus aquæ ducendæ per fundum alienum. *l.* 24. & 33. *ff. de ſerv. ruſt. præd.*

2. Aquæhauſtus, jus hauriendi aquam ex flumine, vel puteo alieno. *l.* 3. §. 3. *ff. eod.*

3. Pecoris ad aquam appulſus, jus pecus ſuum ad flumen, vel puteum privatum alienum, ut ex eo bibat, agendi. *l.* 1. *ff. eod.*]

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De conſortibus ejuſdem litis.

173. CONſortes ejuſdem litis ſunt, qui inter ſe non diſſidentes eundem habent adverſarium in eodem judicio; veluti ſi tertius & quartus heredes primi, familiæ erciſcundæ agant, contra ſecundum primi coheredem.

De ſuffragio.

174. SUffragium, ſeu ſuffragatio, eſt interceſſio apud Principem alicujus rei obtinendæ cauſa. *l. unic. in princip.*

175. Item ſuffragium, eſt res illius interceſſionis gratia data, vel promiſſa. *d. l. un. §. ult. & ſup. de adu. diu. jud. l. laudabile* 23. *§. & poſtquam l. per hanc* 16. *in princ. & infr. de ſilent. l. ult. & Nov.* 8. *cap.* 1.

176. Commonitorium de ſuffragio, eſt ſcriptura, dictam ſuffragii promiſſionem continens. *d. l. unic. §. ult.*

177. Suffragium dominicum, eſt quod rei impetrandæ cauſa Principi offertur: ut in jurejurando ſubjecto. *Novella* 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De prohibita ſequeſtratione pecuniæ.

178. SEqueſtratio, eſt rei controverſæ depoſitio apud ſequeſtrum, quæ à pluribus fit in ſolidum, hac lege, ut lite pendente à ſequeſtre cuſtodiatur, & lite finita victori reddatur. *Conjung. part.* 3. *def.* 96.

[Sequeſtratio eſt duplex, vel judicialis, quæ eſt juriſdictionis, & fit autoritate magiſtratus; vel conventionalis, quæ fit voluntate partium. *l. un. C. hic.*]

179. Sequeſter, eſt apud quem res ſequeſtri cauſa deponitur.

180. Pecunia, hic, eſt quod numero, pondere, vel menſura, conſtat. *ſic. ff. de reb. cred. l.* 2. *§. creditum.*

De actionibus hereditariis.

181. ACtio hereditaria, eſt quæ heredi, vel in heredem, jure ſucceſſionis, competit.

Plus valere quod agitur, quàm quod ſimulatè concipitur.

182. SImulatio, eſt hominis fictio, cui veritas prævalet, *toto hoc tit.*

Fictio verò juris, ut poſtliminii, & legis Corneliæ

Corneliæ pro veritate habetur, & veritati præſtat.

De non numerata pecunia.

183. QUerela non numeratæ pecuniæ ſcripturam, vel ſtipulationem, quæ factam numerationem indicat, ope exceptionis infirmat, ſi intra biennium propoſita ſit. *l. in contractibus* 14. *& Inſt. de except. §. idem juris.* [Niſi actor pecuniam debitori verè numeratam probet. *l.* 3. *C. hic.*]

De Eunuchis.

184. EUnuchus, *hoc tit. & infr. qui teſt. fac. poſſ. l.* 5. ſeu *d. de verb. ſignif. l. ſpadonum* 128. ſpado eſt qui genitalium membrorum vitio generare non poteſt.

[Eunuchorum alii ſunt ſpadones, alii caſtrati; alii thlibiæ.

Spadones, ſunt qui propter morbum aliquem, aut frigiditatem teſticulorum liberis operam dare non poſſunt, ſed eo ſublato poſſunt.

Thlibiæ, ſunt quibus vel à nutrice, vel à matre fortuitò teſticuli contriti fuere.

Caſtrati quibus exſecta ſunt virilia.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Si propter publicas penſitationes venditio fuerit celebrata.

158. PUblicæ penſitationes, ſunt tributa quę fiſco penduntur.

Sine cenſu, vel reliquis fundum comparari non poſſe.

186. CEnſus, eſt annuum tributum quod fundus fiſco præſtat.

[Puta hic; alias enim plures habet ſignificationes, ſpeciatim dic cenſum eſſe tributum quod fundus præſtat. Eſt enim onus agrorum, non perſonarum. *Gothofr. ad Rubr. hic.*

Aliàs cenſus quoque eſt rerum perſonarumque deſcriptio. *l.* 2. §. *poſt deinde. ff. de orig. jur.*

Item cenſus nomine ſubſtantiæ, bona, fortunæque comprehenduntur. *Cicer. orat. pro Q. Roſcio.*

Item cenſus penſio quæ proventibus ſolvitur. *gl. in c.* 1. *de reſtit. in integr.*]

187. Reliqua, ſunt quæ parte de obligatione detracta, adhuc debentur.

De

De rebus alienis non alienandis, & de prohibita rerum alienatione, vel hypotheca.

DE alienatione. *Vide lib.* 4. *num.* 152. 153. 154.

De hypotheca. *Vide l.* 4. *n.* 1. *&* 2.

De monopoliis, & conventu negotiatorum illicito, vel artificum, ergolaborumque, nec non balneatorum prohibitis, illicitiſque pactionibus.

188. MOnopolium, eſt jus, ſeu privilegium, aliquibus conceſſum, ut ſoli certas res vendere poſſint.

189. Negotiator, eſt qui quamcunque negotiationem exercet; ut emendi, vendendi, locandi, conducendi, &c. *d. de leg.* 3. *l. legatis* 65. *in princ.*

190. Artifex, eſt qui aliquam artem exercet: ut aurifex, ſutor, arcularius.

De ergolabis. *Vide lib.* 3. *def.* 139.

[Balneator, qui balnea præbet, balneorum præfectus. *l.* 5. §. *ait Prætor. De iis qui not. int.* Item ſervus qui balneariis uſibus deſervit. *l.* 13. *in fin. l.* 17. §. 2. *ff. de inſtruct. vel juſtr. leg.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Commerciis & mercatoribus.

191. COmmercium. *definivi lib. 3. def.* 121.

Mercator, eſt qui tantum emendi & vendendi negotiationem habet.

De jure emphyteutico.

192. EMphyteuſis, eſt contractus, ſolo conſenſu conſtans, quo in perpetuum, vel ad longum tempus, dominium prædii utile, retento directo dominio, transfertur in Emphyteutam, cum onere annuæ penſionis, ſeu reditus, ſeu cenſus, directo domino ſolvendi.

193. Εἰσδεκτικὸν, ſeu laudemium, eſt quinquageſima pretii pars, quam novus Emphyteuta domino ſolvit, ut ab eo in poſſeſſionem prædii emphyteutici recipiatur. *l. ult.*

De ſponſalibus, & arrhis ſponſalitiis, & proxeneticis.

SPonſalia. *definivi lib.* 4. *num.* 97.

194. Arrha, eſt quod datur in argumentum contractus in quem partes conſenſerunt, ut contractu impleto reſtituatur, vel in id imputetur quod vi illius contra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

contractus dari oportet: reſoluto autem contractu, ſi culpa dantis, amittatur; ſi culpa accipientis, in duplum reddatur.

195. Arrhæ ſponſalitiæ, ſunt quæ in argumentum contractorum ſponſaliorum dantur.

Proxenetica. *definivi part. 7. num. 225.*

De donationibus ante nuptias, vel propter nuptias, & ſponſalitiis.

196. DOnatio propter nuptias (quæ olim vocabatur ante nuptias *l. ult. & Inſt. de donat. § eſt & aliud.*) eſt civilis contractus, *Nov. 119. in princ.* quo ex parte mariti in mulierem aliqua conferuntur contemplatione dotis, *d. l. ult. in princ.*

197. Munus ſponſalitium, eſt quod ex parte ſponſi in ſponſam, vel ex parte ſponſæ in ſponſum, ſolius matrimonii contemplatione confertur.

De inceſtis & inutilibus Nuptiis.

NUptias. *definivi lib. 4. num. 98.*

198. Inceſtæ, ſeu nefariæ, nuptiæ ſunt, quæ contra fas contrahuntur, inter cognatos, vel affines inter quos ſunt prohibitæ. *d. de quæſtionibus l. 5.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

199. Iure gentium inceſtæ, ſunt quæ contrahuntur inter parentes & liberos. *d. de ritu nupt. l. ult.*

200. Iure civili ſunt inceſtæ, quæ inter alios cognatos, vel affines contrahuntur. *d. l. ult.*

201. Inutiles nuptiæ, ſunt quæ, etſi fas non violant, tamen jure civili prohibentur.

De ſecundis Nuptiis.

SEcundas Nuptias. *definivi lib.* 4. *def.* 100.

De dotis promiſſione, vel nudæ pollicitatione.

202. PRomiſſio, eſt ſponſio ſtipulanti facta. *d. de Ædil. Ed. l. ſciendum* 19. §. *dictum.*

203. Nuda promiſſio, eſt quæ fit nudo pacto. *d. §. dictum.*

Pollicitationem. *definivi lib.* 7. *num.* 211.

De Rei uxoriæ actione in ex ſtipulatu actionem transfuſa, & de Natura dotibus præſtita.

204. REi uxoriæ actio, eſt qua olim cum ſtipulatio de dote

reddenda non intervenerat, mulier, vel ejus pater dotem repetebat.

De pactis conventis tam ſuper dote, quam ſuper donatione ante nuptias, & paraphernis.

295. PArapherna, *l. hac lege* 8. vel exoproica, *ſic vocantur in Baſilicis*: vel mulieris peculium, *d. de iur. dot. l. ſi ego* 9. *§. cæterum, & de donat. l. donationes* 32. §. 1. ſunt bona quæ ad nuptam, extra cauſam dotis, pertinent, licet eorum adminiſtratio ab ea ſit marito conceſſa.

De donationibus inter virum, & uxorem, & à parentibus in liberos factis, & de ratihabitione.

206. RAtihabitio, eſt approbatio ejus quod ab alio factum, ſeu geſtum fuit. *d. de neg. geſt. l. Pomponius* 9. *conjungi part.* 7. *def.* 32.

De naturalibus liberis, & matribus eorum, & ex quibus cauſis juſti efficiantur.

207. NAturales liberi, ſunt, qui ex concubina ſunt ſuſcepti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Legitimationem *definivi lib.* 1.*def*.49.

De Tutoribus, vel Curatoribus illuſtrium, vel clariſſimarum perſonarum.

208. ILluſtres, ſunt qui ſummam inter Senatores dignitatem obtinent. *ſup. de Ep. aud. l. neminem* 22. *in princ. Nov.* 7. *in fin. & Nov.* 13. *c.* 3.

209. Superilluſtres, ſunt qui ſupremum inter illuſtres locum tenent, ut conſules & Patricii. *ſup. de uſur. l. eos* 26. §. 1. *& infr. de appellat. l. ſi quando* 38. *& Inſt. de jujur.* §. *in ſumma.*

210. Spectabiles, ſunt qui medium inter illuſtres, & clariſſimos locum tenent. *d. l. neminem in princ. d. Nov.* 7. *in f. & d. Nov.* 13. *cap.* 3.

211. Clariſſimi, ſunt qui infimam inter Senatores dignitatem obtinent. *dictis juribus.*

De uſuris pupillaribus.

212. VSuræ pupillares, ſunt quæ pupillis debentur.

De actore à tutore, ſeu curatore dando.

213. QUi Tutore, vel Curatore impedito, ejus voluntate, & periculo

periculo datur à Prætore, ſi quidem ad lites detur, actor dicitur; ſi vero ad negotia extrajudicialia, adjutor appellatur. *d. de Tutel. l. ſolet* 13. *& de adm. tut. l. decreto* 24. *in princ. & Inſt. de Curat.* §. *ult.*

De inſtitutionibus, & ſubſtitutionibus, ſeu reſtitutionibus ſub conditione factis.

INſtitutionem. *definivi lib.* 5. *nu.* 27. Subſtitutionem. *eodem lib. n.* 53.

114. Reſtitutio, eſt ſubſtitutio precaria, id eſt, qua hereditas per fideicommiſſum in aliquem confertur. *Conjun. lib.* 5. *def.* 55.

De Edicto divi Hadriani tollendo, & quemadmodum ſcriptus heres in poſſeſſionem mittatur.

215. EDicto Divi Hadriani cavebatur, ut ſtatim poſt mortem teſtatoris tabulæ teſtamenti aperirentur, *d. de appell. recip. l. ult.* ne mora fieret viceſimæ hereditatem fiſco ſolvendæ, *Paul. lib.* 4. *ſent. tit.* 6. §. *ult.* & ut ſcriptus heres, non petita bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas, mitteretur in poſſeſſionem rerum hereditariarum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quas mortis tempore teſtator poſſidet. *Cod. Theod. de teſtam. l. ult. & Nov. 1. valent. eod. tit.*

De indicta viduitate, & Lege Iulia Miſcella tollenda.

216. LEx Iulia Miſcella conditionem viduitatis legato adſcriptam remittebat; ita ut liceret intra annum legatum capere, & ad ſecundas nuptias, liberorum procreandorum cauſa (quod jurejurando confirmandum erat) tranſire: poſt annum verò legatum concederetur præſtanti cautionem Mutianam de nuptiis non contrahendis.

Cautionis Mutianæ def. *vid. lib. 5. def. 17.*

Communia de legatis, & fideicommiſſis, & de in rem miſſione tollenda.

217. IN rem miſſio ſolemnis olim concedebatur fideicommiſſario, adverſus extraneos poſſeſſores, cum heres non eſſet ſolvendo. *Nov. 39. in princ.*

De incertis perſonis.

218. INcerta perſona, eſt quam incerta opinione animo ſuo teſtator

ſtator ſubjicit: veluti, quicunque filio meo filiam ſuam nuptui dederit. *Inſt. de leg. §. incertis verſ. incerta.*

219. Sub certa demonſtratione legatum dicitur, cum ex certis perſonis, incertæ perſonæ, legatur. Veluti ex cognatis meis, qui nunc ſunt, ſi quis filiam meam uxorem duxerit, ei heres meus centum dato. *Inſt. de leg. d. §. incertis verſ. ſub certa.*

De caducis tollendis.

220. Caduca ſunt, quæ poſt mortem teſtatoris deficiunt. *l. unic. §. & cum triplici.*

221. In cauſa caduci ſunt, quæ poſt factum teſtamentum, vivo teſtatore, deficiunt. *d. §. & cum triplici.*

222. Pro non ſcriptis habentur, quæ ab initio non valent; ut relicta mortuo, vel incapaci. *d. §. & cum triplici.*

De bonis maternis & materni generis.

223. Bona materna, ſunt quæ à matre ad filios pervenerunt.

224. Bona materni generis, ſunt quæ ab aſcendentibus per lineam maternam ad liberos profecta ſunt: ut ab avo materno ad nepotes ex filia.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De hereditatibus decurionum, navicu-lariorum, cohortalium militum, & fabricenſium.

225. DEcuriones. *definivi lib. 7. def.* 194. Cohortales. *hoc lib.* 8. *def.* 165.

226. Navicularii, ſeu naucleri, ſunt qui, in uno corpore conſtituti, annonæ in urbem navibus vehendæ, aliiſque rebus vehendis ſerviunt.

226. Fabricenſes, ſunt qui in publicis fabricis arma bellica conficiunt. *Nov.* 65.

De vindicta, & apud conſilium manumiſſione.

VIndictam. *definivi lib.* 6. *def.* 117. Conſilium. *eod. lib. def.* 122.

De dedititia libertate tollenda.

227. DEdititia libertas, ex lege Ælia Sentia, ei competit qui manumiſſione, nec civis Romanus, nec Latinus fit, ſed dedititiorum numero eſt; quia dum in ſervitute eſſet, à domino vinctus fuit pœnæ cauſa, vel notis compunctus, vel præter noxam tortus, nocenſque inventus eſt, vel datus ad fer-

rum, aut ad beſtias, aut conjectus in carcerem. *Vlp. tit. 2. §. dedititiorum. Cajus lib, 1. tit. 1. §. Theoph. in §. ult. Inſt. de libertin.*

De Latina libertate tollenda.

228. LAtina libertas dicitur, cum manumiſſus fiebat Latinus, ita ut tanquam liber viveret, tanquam ſervus moreretur. *l. unic. verſ. quis enim.*

De aſſertione tollenda.

229. ASſertor pro eo qui ſervus dicebatur, cauſam, agebat ſuo periculo, & ſatiſdatione præſtita judicio ſiſti, & res ſalvas fore, quas is tenet qui ſervus dicitur. *Cod. Theod. de lib. Cau. l. 1. & 2.*

De ordine cognitionum.

Vide ſup. hoc lib. def. 153.

De Senatuſconſulto Claudiano tollendo.

230. SEnatuſconſulto Claudiano cavebatur, ut mulier quæ ſe alieno ſervo junxit, poſt ternam domini denuntiationem in facinore pergens, ejus dominio cum ſuis bonis omnibus

ſubjiciatur. *l. unic. & Inſt. de ſuc. ſubl.* §. 1.

De nudo jure Quiritium tollendo.

231. NUdum jus Quiritium erat dominium, quod jure gentium in alium transferebatur, qui dicebatur habere in bonis, & jure civili retinebatur ſine effectu; veluti ſi quis ſervum ſibi mancipatum alii vendat, & tradat ſine mancipatione.

De uſucapione transformanda, & de ſublata differentia rerum mancipi, & non mancipi.

232. MAncipi res, erant prædia Italica, ſervitutes ruſticæ; ſervi, & quadrupedes, quæ dorſo, collovè domantur, exceptis Elephantis & camelis, qui beſtiarum numero ſunt. *Vlp. tit. 20. in princip.*

233. Nec mancipi, ſunt omnes res præter eas quas diximus eſſe mancipi.

De præſcriptione longi temporis.

LOngum tempus. *definivi lib. 1. def. 118.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Ne rei dominicæ, vel templorum vindicatio, temporis præſcriptione ſummoveatur.

234. RES dominica, eſt quæ pertinet ad privatum patrimonium principis.

Templi definitionem. *Vide ſup. hoc lib. num.* 100.

De annali exceptione Italici contractus tollenda, & de diverſis temporibus, & exceptionibus, & interruptionibus.

235. INterruptio, eſt quæ continuitatem poſſeſſionis tollit, conſequenter præſcriptionem infirmat.

De alluvionibus, & paludibus, & paſcuis ad alium ſtatum tranſlatis.

ALluvionem. *definivi lib.* 6. *def.* 142.

236. Palus, eſt aqua ſtagnans, quæ æſtate ferè ſiccari ſolet.

237. Paſcuum, eſt fundus in quo pecudes paſcuntur.

De ſententiis ex periculo recitandis.

238. PEriculum (alii legunt Breviculum) eſt libellus ſententiam judicis continens.

De ſententiis, quæ pro eo quod intereſt proferuntur.

239. INtereſſe, eſt utilitas, quæ adverſarii culpâ nobis abeſt, quia damnum paſſi ſumus, vel lucrum non fecimus.

Si à non competente judice judicatum eſſe dicatur.

240. IUdex competens, eſt ad quem cauſæ cognitio, & definitio ſpectat.

241. Incompetens, eſt ad quem cauſæ definitio non pertinet.

Comminationes, epiſtolas, programmata, ſubſcriptiones, authoritatem rei judicatæ non habere.

242. COmminatio, eſt interlocutio judicis comminatoria.

243. Epiſtola, eſt judicis ſcriptura comminatoria, ad abſentem miſſa.

Subſcriptio definita eſt. *lib.* 1. *num.* 34.

De

De appellationibus, & conſultationibus.

APpellationem definivi. *lib. 7. num.* 135.

244. Conſultatio, eſt diſceptatio, judicium principis ſedentis in Senatu, *l. præcipimus* 32. *l. in offerendis* 37. *& Nov.* 62. *in princ.* vel Conſiſtorio. *ſup. de off. div. jud. l. ult.*

245. Item conſultatio, eſt relatio judicis ad Principem, ut ab eo inſtruatur quomodo judicare oporteat. *ſup. tit. prox. l.* 1. *& l. ult.*

De temporibus, & reparationibus appellationum, ſeu conſultationum.

246. TEmpus appellationis, eſt intra quod appellatio eſt interponenda apud judicem à quo appellatur, vel inchoanda, ſive introducenda, ad judicem ad quem appellatur, vel apud eundem finienda.

247. Reparatio, eſt lapſi temporis redintegratio, ut perinde ac ſi definitum tempus lapſum non eſſet, appellatio introduci poſſit.

248. Dies fatales, ſunt decem dies: quorum quinque ante lapſum temporis, ac totidem poſt lapſum, quibus cauſa

apud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

apud judicem appellationis agi poteſt, cum citra, vel ultra illos dies agi nequeat.

Si de momentanea poſſeſſione fuerit appellatum.

249. MOmentanea, *ſup. qui leg. perſ. ſtand. in jud. hab. l. ult.* ſeu momentaria, *Infr. unde vi l. momentaria* 8. poſſeſſio dicitur, quæ ex aliquo interdicto tantiſper adjudicatur, donec controverſia de proprietate terminetur.

De ratiociniis operum publicorum & de patribus Civitatum.

RAtiocinia defin. *ſup. hoc eod. lib. n.* 163.

Patrem Civitatis definivi *lib.* 7. *nu.* 218.

De prætorio pignore, & ut in actionibus etiam debitorum miſſio prætorii pignoris procedat.

250. PIgnus prætorium, eſt quod authoritate jus dicentis conſtituitur per miſſionem in poſſeſſionem.

Si in

Si in cauſa judicati pignus captum ſit.

251. PIgnus judiciale, eſt quod juſſu judicis, id eſt, ſi juriſdictionem habeat, alioquin juſſu ejus qui judicem dedit, ſententiæ exequendæ cauſa capitur.

Etiam ob chirographariam pecuniam pignus teneri.

252. CHirographaria pecunia, eſt cujus obligationi tantum chirographum, non etiam pignus acceſſit.

De pactis pignorum, & Lege Commiſſoria in pignoribus reſcindenda.

LEgem Commiſſoriam in pignore definivi. *Lib.* 4. *n.* 5.

In venditione autem. *part.* 3. *num.* 125.

De patria poteſtate.

253. PAtria poteſtas, eſt quam jure civili, *Inſt. hoc tit.* §. *jus aut.* parentes maſculi, *Inſt. eod. in princ.* & *de adopt.* §. *fœminæ.* habent in filios, filiaſve, & cęteros, cęteraſque deſcendentes ex maſculis. *Inſt. hoc tit. in princ.* & §. *ult.*

De

De infantibus expoſitis liberis, & ſervis, & de his qui ſanguinolentos nutriendos acceperunt.

254. SAngvinolenti, ſunt filii recens nati.

De infirmandis pœnis cœlibatus, & orbitatis, & decimariis ſublatis.

255. COelebs, eſt qui uxorem, & quæ maritum non habet.

256. Orbus, eſt qui liberis caret.

257. Decimariæ leges ſunt, quæ viro, & uxori matrimonii, vel liberorum nomine, capere permittunt. *Vlp. tit.* 16.

De jure liberorum.

258. IUs liberorum, eſt jus capiendi ſolidum, quod ei concedebatur, qui, quæve tres liberos, ſi perſona eſſet ingenua, vel quatuor haberet, ſi eſſet libertina, vel hoc jure à principe donatus donatave eſſet. *l.* 2. *& Inſt. de Senatuſc. Tert.* §. *poſtea Vlp. tit.* 17. *verſ. ſi jus.*

De privatis carceribus inhibendis.

259. CArcer, eſt locus ad reos cuſtodiendos extructus, ne inde exire poſſint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De raptu virginum, vel viduarum, vel ſanctimonialium.

260. RAptus, eſt crimen publicum, quo perſona invita abripitur.

Sed in muliere quoque, aut virgine conſentiente, Iuſtinianus raptum ponit; quia decepta inſidiis raptoris conſenſit. *l. unic. §. pœnas.*

De emendatione propinquorum.

261. EMendatio propinquorum, eſt levis caſtigatio, quæ ſenioribus propinquis, in juvenes conceditur.

De emendatione ſervorum.

262. EMendatio ſervorum, eſt coërcitio, quæ dominis in ſervos conceditur.

De maleficiis, & mathematicis, & cæteris ſimilibus.

DE maleficio, ſeu veneficio. *Vide lib. 7. def.* 106.

263. Mathematici (id eſt Pſeudomathematici) vocantur, qui mathematica-

rum diſciplinarum authoritate, ad ſuas impoſturas confirmandas, abutuntur.

264. Chaldæi ſumuntur, ac definiuntur duobus modis. Primo qui ex Chaldæa regione ſunt oriundi. Secundo, qui ex ſyderum aſpectu prædictionem futurorum profitentur. *l. 5. h. t.*

295. Sacerdos accipitur ac definitur duobus modis. Primo, qui conſecrat & ſacra dat; *diſt.* 21. *c. cleros. §. Sacerdos*. ut Epiſcopus. *ſup. de Epiſc. & cler. l. 7. l. ſi quis in hoc* 10. *l. quicunque* 14. *l. parabolamini* 18. *l. omnes* 33. & Presbyter. *d. c. Cleros §. Presbyteri.* Secundo, qui illicita ſacra facit. *l. 3. ad. ad l. Corn. de ſicariis l. ex Senatuſconſulto* 13.

266. Harioli ſunt, qui vaticinandi artem profitentur.

267. Vates accipiuntur duobus modis. Primo, pro hariolis *l. 5. h. t.* Secundo, pro Poëtis. Nam poëtæ paſſim ſe vocant vates.

268. Augures ſunt, qui ex avium volatu, paſtu, cantu, futura divinant.

269. Haruſpices ſunt, qui harugis inſpectis divinant.

270. Haruga, eſt hoſtia, cujus cohærentia inſpiciebantur exta. *Donat. in Phorm. act. 4. ſcen. 4.*

Ad

Ad Legem Viſelliam.

271. LEx Viſellia punit libertinos, qui pro ingenuis ſe gerunt, ut honores ingenuorum proprios conſequantur.

De ſeditioſis.

272. SEditioſus, eſt qui plebem, contra quietem publicam, colligit.

De bonis proſcriptorum, ſeu damnatorum.

273. PRoſcripti, ſunt quorum bona confiſcanda eſſe judex expreſsè pronuntiavit.

LIBER

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

LIBER NONUS.

Ex tribus poſterioribus Codicis.

De fide, & jure haſtæ fiſcalis, & de adjectionibus.

1. HAſta, eſt ſignum auctionis. *Feſtus in haſta.*

2. Auctio, eſt publica rerum privatarum venditio, ſeu diſtractio, quâ res plus offerenti addicitur.

3. Licitatio, eſt oblatio pretii pro re quæ publicè diſtrahitur.

Adjectionem definivi. *lib.* 3. *def.* 124.

De fiſcalibus uſuris.

4. VSuræ fiſcales, ſunt quæ debentur fiſco, vel quas fiſcus debet.

De bonis vacantibus, & de incorporatione.

5. BOna vacantia, ſunt ejus qui ſine herede deceſſit. *l.* 1. *hic.*

[Eadem etiam caduca dicuntur. Quia eis heredes ceciderunt. *Iſydor. Etymol.* 5. *cap.* 25. *Vlp. in fragm. tit.* 7. *l.* 3. *de iis quæ in teſt. del.*

Aliter

Aliter tamen ſpeciali nomine caduca dicuntur, quæ quis communi quidem jure civili capere potuiſſet, ſed ex aliqua ſingulari cauſſa per Legem Papiam prohibetur. *vid. ſup. de caduc. toll.*]

6. Incorporari dicitur, quod rebus fiſcalibus additur, & quaſi in unum corpus redigitur, atque conjungitur.

De delatoribus.

7. DElator, eſt qui rem ad fiſcum pertinentem, voluntariè *l. 2.* non officii neceſſitate coactus, *d. l. 2. & ff. de his quib. ut indig. l. 5. §. advocatorum.* præmii cauſa, non adverſarii ulciſcendi gratia, *D. de Iu. fiſc. l. 2. in princip.* nec Reipublicæ nomine, *l. 4. & d. l. 2. in princ.* nec ut cauſam defendat, *l. 3. & D. de jur. fiſc. l. delator. 44.* nec in crimine læſæ majeſtatis, *l. ult. §. hæc cum generaliter.* fiſco nuntiat *d. l. 4.* Eodemque ſenſu vocatur quadruplator, *quia quartam partem eorum quæ in fiſcum rediguntur præmii loco accepit. Aſcon. in divin. & Verr. 3. Feſtus in verbo quadruplatores.* & interdum accuſator. *D. de jur. fiſc. l. Senatus 15. in pr. l. deferre. 18. §. item eos verſu iidem decreverunt.*

8. Theſaurus, eſt propriè vetus quædam

dam depoſitio pecuniæ, cujus memoria non extat; adeò ut jam dominum non habeat. *d. de acq. rer. dom. l. nunquam* 31. §. 1.

9. Theſaurus impropriè, eſt magna pecunia quæ certum dominum habet. *d. ad exhib. l. theſaurus* 15. *& de acq. poſſ. l. peregrè* 44. *in princip.*

De annonis & tributis.

10. Annonæ ſunt, quæ fiſco penduntur in ſpeciebus; ut in frumento, vino, oleo, ſale, carne.

11. Tributa propriè loquendo, (nam latè ſumpto vocabulo etiam annonæ continentur) *Cod. Theod. lib.* 21. *tit.* 2. ſeu contributiones, *Infr. de apoch. pub. l.* 1. *& d. de adm. tut. l. ſine herede* 32. §. *pen.* ſive intributiones, *d. de mun. & hon. l. pen. & ult. & de veter. penult.* ſunt quæ fiſco præſtantur in corporibus, ut auro, argento, ære, equis, veſtibus.

[Imò verò etiam alia ſignificat. Nempe tributum idem quod ſtipendium appellari ait Pomponius, & ſtipendium quidem à ſtipe, quod per ſtipes, id eſt, modica æra colligatur. Tributum verò vel ab intributione, vel ex eo quod militibus tribuatur. *l.* 27. *ff. de V. S.*

In

In actione tributoria per tributum intelligitur id quod inter creditores ſervi negotiantis,& dominum cui idem ſervus debet tribuitur, h. e. diſtribuitur, pro ratâ ejus quod cuique debetur.

Differunt tributa ab annonis; quod, ut definitum, tributa conſiſtant in corporibus, auro, ære, equis, veſtibus. Annonæ verò in ſpeciebus; veluti frumento, vino, oleo, pane, carne, ſale. *Cujac. ad hunc tit.*

Sunt autem tributa duplicia, vel ſoli, vel capitis. *l. ult. ff. de cenſib.*

Capitis ſunt quæ ſtipendia appellantur. *Tertull. in Apologet.*]

De indictionibus.

12. INdictio, eſt injunctio oneris à collectoribus ſubeundi: ex qua ſub Conſtantino anni numerari cæperunt, *ut probat Onuphrius ex faſtis Græcis, quem ſequitur Cujacius. Nov.* 149.*cap.* 1. ita ut quindecim numerum non excedant, ſed recurrant; nec dicatur indictio decima ſexta, decima ſeptima &c. ſed prima, ſecunda, &c.

13. Item indictio, eſt onus illud quod collatoribus injungitur. *Infr. tit. prox. l. unic.*

14. Collatores, ſunt ſubditi, qui tributa & annonas conferunt.

15. Collatio, eſt tributi, vel annonarum præſtatio.

De ſuperindicto.

16. Superindictum, eſt ordinariæ indictionis augmentum extraordinarium. *l.* 1. *ſup. de indiction.*

[Appellatur & ſuperindictio, *l.* 1 *C. de priv. dom. Aug. lib.* 11. Undè & ſuperindictitii tituli. *l. ult. eod.* ut, ex ſcriptorum librorum auctoritate, emendandum cenſet Briſſonius. Cujacius tamen mavult ſuperindictionem haberi pro indictione illa Canonica, ſuperindictum verò eſſe indictionis augmentum. *ad. l.* 1. *ſup. de indiction.*]

De exactoribus tributorum.

17. Exactores, *hac rub.* ſeu canonicarii, *l. ult. & Nov.* 128. *cap.* 6. ſeu ſcriniarii, *Nov.* 135. *c.* 2. *in fi. & Nov.* 147. *c.* 2. ſeu ſuſceptores, *inf. de apoch. publ. l.* 1. ſeu dicetæ, *Nov. Leon.* 61. vocantur qui tributa ſuo periculo, *ff. de mun. & hon. l. ult. §. mixta.* exigunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De ſuperexactionibus.

18. Superexactio, eſt crimen exigentis, nomine tributi, ultra quam debeatur. *l. unic.*

De apochis publicis, & de deſcriptionibus curialium.

APocham definivi *ſupr. lib.* 4. *num.* 83.

19. Deſcriptio curialis, *l.* 1. ſeu delegatio, *ſup. de ann. & trib. l.*4. eſt notitia ejus quod tributorum nomine exigi debet; ita ut nec addere, nec detrahere quidquam liceat. *d. l.* 4.

De canone largitionalium titulorum.

20. CAnon largitionalium titulorum eſt, qui ex more infertur theſauris, vel privato ærario, ex quo Princeps dona & largitiones publicè privatimvè facit, & neceſſaria comparat, *Infr. de cupereſſ. l.* 2. *& de metall. l.* 1. vel exequitur. *inf. de priv. dom. aug. l.* 1.

Ne operæ à collatoribus exigantur.

OPeram definivi. *lib.*2. *num.*66. Collatores. *hoc lib.* 9. *n.* 14.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Vt nemini liceat in coëmptione ſpecierum ſe excuſare, & de munere ſitoniæ.

21. COëmptio, *Infr. de frum. urb. conſt. l. 2.* ſeu ſynoneton, *Cod. Theod. de pub. comp. l. 2.* eſt onus vendendi fiſco ſpecies annonarias; ut frumentum. *l. 1. & infr. de quibus mun. vel præſt. nem. lic. ſe excuſ. l. 1. & 3.*

22. Sitonia, eſt munus emendi frumenti à provincialibus.

23. Sitonæ, ſunt quibus hoc munus incumbit. *ff. de mun. & honorib. l. 1. §. perſonalia. l. numerum 28. §. cura.*

De collatione donatorum, vel revelatorum, aut tranſlatorum, ſeu adæratorum.

24. REelevati dicuntur, quos Princeps levavit onere tributi ſolvendi.

25. Tranſlati dicuntur, quorum functionem Princeps mutavit.

26. Adærati dicuntur, qui ex Principis æſtimatione, & taxatione pro annonis pecuniam præſtant.

De

De diſcuſſoribus.

27. DIſcuſſorum, (quos Græci vocant λογοθέτας) officium, eſt examinare rationes fiſcales. [*Nov. Valent. tit. de ind. relig. Inſpector. puta.*

Diſcuſſores ſunt cognitores & diſceptatores rationum fiſcalium ab aliis tractatarum. *l. ult. h. t.*]

De imponenda lucrativa deſcriptione.

28. LUcrativi fundi, ſunt qui ex bonis curialis, ad non curialem pervenerunt, ex cauſa donationis, ſive inter vivos, ſive cauſa mortis, vel ex qualibet ultima voluntate. *l. unic. h. t.*

De deſcriptione. *vide ſup. def.* 19.

29. Lucrativorum deſcriptio quatuor ſiliquas continet in ſingulas jugationes.

30. Siliqua, eſt viceſima quarta pars aurei.

31. Iugum, eſt quod juncti boves uno die exarare poſſunt, *Varro lib.* 1. *de re ruſt. cap.* 10. eodemque ſenſu dicitur jugatio, & capitatio. *l. unic.*

32. Verſum, dicitur centum pedes quoque verſum quadratum. *d. loco.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

33. Iugerum, eſt quod quadratos duos actus habet. *Ibidem.*

34. Actus quadratus, eſt latus pedes centum viginti, ac longus totidem. *Ibid.*

35. Scrupulum, eſt minima pars jugeri, id eſt, decem pedes in longitudinem, & latitudinem quadratum. *Ibid.*

36. Centuria, cujus in Novellis mentio fit, *Nov.* 128. *c.* 3. eſt quadrata in omnes quatuor partes, ut habeat latera longa pedum 2500. *Varro d. loco.*

De præbendo ſalario.

37. SAlarium, eſt honorarium annuum. *D. de tranſact. l. cum. hi §. ſi in annos, & de in rem verſo. l. ult. & de ann. legat. l. Titiæ.* 19. *§. ult. & de obl. & act. l. ult.* §. 1.

38. Honorarium, eſt quod honoris cauſa, non mercedis nomine, præſtatur. *ff. mand. l.* 6. *in princ.*

De profeſſoribus & Medicis.

39. PRofeſſores, ſunt qui ſcientiam, vel artem aliquam, publicè docent.

40. Medicus, eſt qui ſanitatis conſervandæ, & reparandæ artem exercet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De athletis.

41. ATHletæ, vel agoniſtæ, dicuntur qui in publicis certaminibus, virtutis cauſa, ſe exercent haſta vel pilo jaciendo, vel currendo, ſaliendo, luctando, pugnando. *ff. de his qui not. infam. l. 4. in princip. & de aleator. l. 2. §. 1.*

42. Antagoniſtæ, ſunt athletæ qui contra ſe invicem pugnant; hi vocantur æmuli. *in l. 2. hoc tit.*

De tabulariis, ſcribis, logographis, & cenſualibus.

43. TAbularii, eorum quæ fiſco inferuntur, & debentur rationes conficiunt. *Sup. de tur. fiſc. l. 2. & de exact. tribut. l. 1. & l. 7. & de immun. mun. conc. l. 1. & inf. de cenſib. l. 1. & de numerar. l. 2.*

44. Scribæ, ſunt qui magiſtratui, vel ordini, ſcripturâ inſerviunt.

45. Logographi, rationibus tributorum ſcribendis occupantur. *Nov.* 128

46. Logiſtæ, ſunt curatores Reipublicæ. *Cujac. hic ad. l. ult. & ad. l. 30. ſup. de decurionib.*

Boëthi logiſtarum, ſunt adjutores

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

curatorum Reipublicæ. *l. ult. & ibi Cujac.*

48. Diaſtoleîs, ſunt diſpunctores rationum, & inſtrumentorum. *d. l. ult. & ibi Cujac.*

49. Cenſuales, ſunt qui operam ſuam accommodant Magiſtro cenſus in urbe, & actus Senatus conficiunt. *Cujac. hic.*

De ſuſceptoribus, præpoſitis, & arcariis.

50. SUſceptores, ſunt qui annonis, & tributis recipiendis præpoſiti ſunt. *D. de cenſib. l. 5. in fin.*

51. Præpoſiti ſunt, qui horreis, in quibus ſpecies fiſcales deponuntur, *l. 2.* vel pagis, ſunt præpoſiti. *ſup. de jur. fiſc. l. ſuper. 9.*

52. Arcarii, ſunt qui his quæ in arcam Præfecti prætorio inferuntur, ſuſcipiendis præpoſiti ſunt. *l. ult. & ſup. de his qui ex pub. rat. mutu. accep. l. 1. & de Can. largitional. titul. l. 3. & edicto Iuſtin. 13.*

De ponderatoribus, & auri illatione.

53. AD ponderatorum officium pertinet nummos probare, & ponderum ſigna nummis imponere.

54. Illatio auri eſt cuſorum ſolidorum,

rum, vel maſſæ auri, illatio in fiſcum; quæ fit à collatoribus, id eſt, à ſubditis tributa ſolventibus.

De auri publici perſecutoribus.

55. PErſecutores, ſunt quibus auri publici tranſmiſſio committitur præcepto Comitis ſacrarum largitionum. Quod vocatur perſecutoria.

De auro coronario.

56. AVrum coronarium, eſt quod in coronis Principi offertur.

De Irenarchis.

57. IRenarchæ, ſunt ad quorum officium pertinet pacem, & quietem per ſingula territoria tueri, & in latrones, eorumque receptatores, & ſocios inquirere.

De argenti pretio quod theſauris infertur.

58. IN theſauris ſunt, aurum, argentum & ſpecies quæ ſacris largitionibus inferuntur, & Comiti ſacrarum largitionum conſignantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De luſtralis auri collatione.

59. AVrum luſtrale, *ut hoc tit.* ſeu negotiatorium, eſt quod negotiatores ſingulis annis principi pendebant. *Lamprid. in Alexand.*

De naviculariis, ſeu naucleris, publicas ſpecies tranſportantibus.

60. NAvicularios, ſeu naucleros definivi. *lib.* 8. *def.* 225.

De naufragiis.

61. NAufragium, eſt navis in mari fractio, vel ſubverſio.

De metallariis, & metallis, & procuratoribus metallorum.

61. MEtalla, ſunt quæcunque ex exhalationibus in terræ viſceribus genita, indè ad humanum uſum effodiuntur: ut aurum, *l.* 5. *hic.* marmor *l.* 3. *& pen. hic.*

62. Metallarii, ſunt qui in metallis effodiendis occupantur, vel ſua ſponte, *l.* 10. *hic.* vel quia huic conditioni ſunt obnoxii, *l. ult. hic.*

63. Procuratores metallorum, ſunt qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

qui ex curialibus ordinantur ut metallicum canonem exigant. *l. 4. hic.*

De Murilegulis, & Gynæciariis, & procuratoribus Gynæcii, & de monetariis, & baſtagiariis.

64. MUrileguli, ſunt muricis, aliorumque conchyliorum piſcatores.

65. Gynæcium, *l. 5. h. t.* ſeu Textrinum, *l. 6. h. t.* eſt locus ad texendas, & conficiendas veſtes imperiales, & miniſteriorum imperialium conſtitutus.

66. Gynæciarii, ſunt qui veſtibus illis intexendis, & conficiendis ſunt addicti.

67. Procuratores Gynæcii proportione quadam reſpondent procuratoribus metallorum. Sunt igitur ex curialibus qui ea exigunt ex quibus dictæ veſtes conficiuntur.

68. Monetarii, ſunt qui monetas cudunt. *l. 1. l. 7. h. t.*

69. Baſtagiarii res ad fiſcum pertinentes vehunt ſuis jumentis, excepto quinto quoque jumento quod à fiſco præbetur. *l. 4. l. æternam. 8. eod.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De veſtibus holoberis, & auratis, & de intinctione ſacri muricis.

70. VEſtes holoberæ, ſunt ex ſolo ſerico confectæ; unde etiam holoſericæ appellantur.

71. Auratæ, ſunt ex filis aureis intextæ.

72. Sacer murex, eſt purpura, quâ ſolus Imperator utitur.

73. Baphii, ſunt ad quos tinctio ſacri muricis pertinet.

De fabricenſibus.

74. FAbricæ, ſunt loca publica in quibus arma fabricantur. *Nov.* 85.

75. Armamentum, ſive armamentarium, eſt ubi arma publica aſſervantur. *d. n.* 85.

Fabricenſes definivi. *lib.* 8. *defin.* 226.

76. Deputati, ſunt qui ex fabricenſibus aſſumuntur ad arma militibus procuranda. *d. Nov.* 85.

De veteris numiſmatis poteſtate.

77. VEtus numiſma, eſt quod veteris Principis cui ſucceſſum eſt, vultu eſt ſignatum. *l.* 1. *hic.*

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Claſſicis.

78. CLaſſici, ſunt qui navibus amnicis deputati ſunt ad flumina purganda, & alias neceſſitates.

De decurialibus urbis Romæ.

79. DEcuriales urbis Romæ, ſunt qui Senatus acta perſcribunt, & ſcrinia ſervant. *Caſſiod. lib. 5. cap. 21. & 22.*

De privilegiis corporatorum urbis Romæ.

80. COrporati, ſunt qui ſunt in aliquo corpore, ſeu Collegio, ſive univerſitate.

De piſtoribus.

81. PIſtores, ſeu mancipes, conficiebant panes civiles popularibus, & ſcholaſticis diſtribuendos. *l. unic. & infr. de frum. urb. Conſt. l. 1. & 2. & anno civil. l. 1.*

82. Scholaſtici, ſunt qui in aliqua ſchola militant; ut fabricenſes. Erant enim undecim ſcholæ, *tit. de locat. l.ult.* ſub diſpoſitione magiſtri officiorum. *notit. Imp. Rom.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De ſuariis, & ſuſceptoribus vini, & cæteris corporatis.

83. SUarii, ſunt qui ſuillam carnem à collatoribus exigebant.

84. Suſceptores vini, ſunt qui vinum à collatoribus exigebant.

De Collegiatis, & Chartopratis, & Numulariis.

85. COllegiati ex diverſis corporibus in ſingulis civitatibus èligebantur, ut incendiis, & aliis Reipublicæ neceſſitatibus ſubvenirent.

86. Chartopratæ, ſunt qui tranſmittendæ, ac diſtrahendæ chartæ publicæ curam gerunt. *l. un.* §. *ult. h. t.*

87. Menſa, eſt datorum & acceptorum quaſi corpus quoddam. (*vulgo* banc.)

88. Argentarius, eſt qui actum menſæ, *ff. de edend. l. argentarius* 10. §. 1. id eſt, rationes datorum, acceptorum, conficit, *ff. eod. l.* 4. §. 1. *& l. quadam* 9. §. *numularios.* & in ſcripturam redigit, *d.* §. *numularios.* publico miniſterio. *d. l. argentarius* §. 1.

89. Argentariis perſimiles ſunt nummularii, *d. l. quadam* §. *nummularios.*

qui &

qui & menſularii vocantur, *d. de pact. l. emptor.* 47. §. 1. Differunt autem ab argentariis, ut minores mercatores à majoribus.

De ſtudiis liberalibus urbis Romæ.

90. STudia liberalia, ſunt quæ ſunt homine libero, & ingenuo digna; ut Grammaticæ, Rhetoricæ Philoſophiæ, Iuriſprudentiæ. *l. unic. h.t.*

De honoratorum vehiculis.

91. HOnorati, ſunt qui civili, aut militari dignitate ſunt decorati. *l. unic hic.*

[Vehiculorum diverſa ſunt genera, Hic carrucas intelligit lex. Carruca parvus carrus quatuor rotas habens, in deliciis à veteribus habita.]

De Metropoli Beryto.

92. MEtropolis, eſt civitas, alicujus provinciæ caput, quæ & mater provinciæ appellatur.

[Berytus urbs eſt Syrię Phęnicis poſt Sidonem, haud procul ab Lyci amnis oſtiis, omnium ejus literis nundinario mercimonio clariſſima, & Iuſtiniani temporibus legum ſtudiis celeberrima; inde metropolitano nomine & dignitate exornata

nata

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

nata ab Impp. Theodoſio, & Valentiniano; *l. un. C. hic.*

De Canone frumentario urbis Romæ.

93. CAnon frumentarius, eſt frumentum, & aliæ ſpecies, quas provinciales conferunt populo, vel militibus, vel ſcholaſticis præbendas.

[Quæ aliæ ſint ſpecies, vide Authorem eod. Iſagoge, & Gothofredum *in notis hic.*]

De annonis civilibus.

94. ANnonæ civiles, ſeu panes civiles, ſunt frumentum, caro, oleum, & aliæ ſpecies, quæ Scholaſticis tribuuntur. *l. 1. hic.*

[*De mendicantibus validis.*

MEndicantes validi dicuntur, qui ſani ſunt, & annis vegeti. *l. un. hic.* ac robuſti *Nov.* 80.]

De quis liber invitus actum gerere cogatur.

95. ACtus, eſt actoris, ſeu diſpenſatoris munus.

96. Actor, ſeu diſpenſator, eſt qui rationibus, & pecuniis credendis, exigendiſque præpoſitus eſt.

Sumptus

Sumptus injuncti muneris ad omnes collegas pertinere.

97. COllegæ, ſunt cujuſvis muneris ſocii.

De ſpectaculis, & ſcenicis, & Lenonibus.

88. SPectacula, ſunt quæ publicè populo exhibentur, ſpectandi cauſa.

99. Scenici, ſunt qui ſui ſpectaculum, quæſtus cauſa, populo in ſcena exhibent.

100. Leno, eſt qui mulieres quæſtuarias alienæ libidini proſtituit. *ff. de his qui not. inf. l.* 4. §. *ait Prætor. & de ritu nupt. l. palam* 43. §. *lenas.*

De gladiatoribus penitus tollendis.

101. GLadiator, eſt qui in arena, ſpectante populo, pugnat. *Quint. declam.* 302.

De Majuma.

102. MAjuma, eſt ludicrum in aquis certamen, à Romanis inſtitutum ad urbem Oſtiam, maritimam urbem, menſe Majo ludibundè

expu-

expugnandam. *Suidas in verbo majumas.*

[Nempe ita Suidas, ab Æmilio Porto latinitate donatus: citatus ab Authore loco.

Majumas feſtum fuit Romæ Majo menſe, quo Principes civitatis Oſtiæ, quæ maritima urbs eſt, voluptatibus indulgentes, alii alios in aquas conjicere non dubitabant. Unde etiam talis feſti tempus à menſe Majo, quo celebrabatur, denominatum, vocabatur Majumas. q. d. *μαΐȣ μὴς εἴτε μλὼ* id eſt, *Maii menſis quo feſtum hoc celebrabatur.*]

De Agricolis, Cenſitis, & Colonis.

103. AGricolæ, ſeu Ruſticani, ſunt qui agros colunt.

104. Adſcriptitii, ſeu Cenſiti, ſunt coloni glebæ terræ addicti, quam deſerere non poſſunt. *l.* 6. *l. colonos* 15. *l. agricolarum* 18. *l. pen.* §. 1.

105. Inquilini, ſunt addicti prædio urbano, ut coloni ruſtico. *Nov. Valent. de Colon. vag.*

De capitatione civium cenſibus eximenda.

106. CApitatio, eſt tributum quod viritim penditur, id eſt per capita. [Capi-

[Capitatio eſt duplex; alia humana, alia animalium. Illam ſola ruſticana plebs extra muros poſita penſitabat; urbana ab eâ immunis erat. *l. 1. C. ut ruſticani ad null. obl. l. 1. C. de capitat. civ. exim.* animalium erat tributum quod in ſingula venalium quadrupedum capita pendebatur. *l. 8. C. de S S. Eccl. l. 15. C. de Epiſc. & Cler.*]

Non licere habitatoribus Metrocomiæ loca ſua ad alium transferre.

107. METrocomia, eſt vicus ſub quo alii vici continentur.

108. Convicani, ſunt qui ſunt ex eodem vico.

De cenſibus, & cenſitoribus, & peræquatoribus, & inſpectoribus.

CEnſum definivi. *lib. 7. nu. 227.* Cenſitorem. *eod. lib. num. 228.*

109. Peræquatores, & inſpectores, ſunt qui cenſum emendant, prædiis inſpectis, atque invicem adæquatis, ne alterum alterius onus ferat, ſed æqualitate Geometrica pendant tributa.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De omni agro deſerto, & quando ſteriles fertilibus imponuntur.

110. AGer deſertus, *l.* 3. 5. & *paſſim.* ſeu defectus *l.* 7. ſeu vacans, ſeu deſtitutus, *l. qui agros* 8. eſt incultus, & neglectus; non tamen habitus pro derelicto. *ut patet ex dicta l. qui agros.*

111. Imponi dicuntur agri ſteriles agris fertilibus, cum adjiciuntur habentibus agros fertiles ejuſdem ſubſtantiæ; id eſt, eidem domino canonem debentes, vel olim relatos ſimul in cenſum.

De fundis limitrophis, & terris, & paludibus, & paſcuis limitaneis, vel caſtellorum.

112. FUndi limitrophi, *l.* 1. *hic.* ſeu limiti deputati *infr. de fund. patr. l. omnes* 8. ſunt ex quibus ad Imperii limites annona defertur.

113. Fundi limitanei, ſunt qui ad milites limitantes ſpectant, unà cum paludibus, ac paſcuis. *l. ult.*

114. Milites limitanei ſic dicuntur, qui limites, id eſt, Imperii fines, adverſus barbaros tuentur. *Suidas in verbo* λιμιτανεῖοι.

115. Fundi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

115. Fundi Caſtellorum, ſunt qui ad milites Caſtellanos pertinent. *l.* 2. *hic.*

116. Milites Caſtellani, ſunt qui præſidii cauſa in locis munitis ſtationem habent.

Paludis definitionem *vide lib.* 8. *n.* 236.

Paſcui *eod. lib. n.* 337.

De fundis patrimonialibus & ſaltuenſibus, emphyteuticis, & conductoribus eorum.

[Subſtantia Principis duplex eſt, una publica, quæ fiſcalis, & modò quaſi Principis patrimonium. Altera privata, & proprie ejus ac verè patrimonium. Fundi ad privatam principis ſubſtantiam pertinentes, alii ſunt patrimoniales, alii rei privatæ.]

117. Fundi patrimoniales, ſunt qui ad privatum patrimonium Principis pertinent.

118. Privatum Principis patrimonium, eſt quod ad privatam ejus ſubſtantiam ſpectat, ſub Comite ſacri patrimonii conſtitutum.

119. Fundi ſaltuenſes ſunt, patrimoniales, paſtioni deputati.

120. Emphyteutici, ſunt patrimoniales,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

les, jure emphyteutico in aliquem collati.

De fundis rei privatæ, & de ſaltibus divinæ domus.

121. FUndi rei privatæ, ſunt qui ſpectant ad rem privatam Principis, ſub cura Comitis rerum privatarum.

122. Fundi divinæ domus, ſunt qui pertinent ad curam Comitis domorum.

123. Saltus divinæ domus, ſunt nemora, ſeu fundi divinæ domus, paſtioni pecudum dicati.

De fundis, & ſaltibus rei Dominicæ.

124. FUndi rei dominicæ pertinent ad eam privati patrimonii partem quæ vocatur res dominica.

125. Saltus rei domeſticæ, ſunt fundi rei domeſticæ, paſtioni pecudum dicati.

De Prædiis Tamiacis

126. PRædia Tamiaca, ſunt prædia Principis in Capadociæ provinciis, *Iuliani interp. in Nov.* 30. quorum cura pertinet ad Comitem domo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

domorum, & ad Propoſitum ſacri cubiculi. *Græc. ad l. 3. ſup. ad l. Iuliam repet.*

De locatione prædiorum civilium.

127. PRædia civilia, ſunt quæ ad aliquam civitatem ſpectant.

De dignitatibus.

128. DIgnitas, eſt eminentia perſonæ à jure tributa cui honor debetur.

129. Senatoria, eſt dignitas Senatorum propria.

130. Illuſtratus, eſt ſumma Senatorum dignitas. *ſup. de Ep. aud. l. neminem 22. in princ. Nov. 7. in fin. & Nov. 13. cap. 3.*

131. Spectabilitas, eſt media Senatorum dignitas. *dict. jurib.*

132. Clariſſimatus, eſt minima Senatorum dignitas. *dict. jurib.*

De Prætoribus, & honore Præturæ, & collatione & gleba, & folli, & ſeptem ſolidorum functione ſublata.

[PRætores à veteribus Romanis dicti majores magiſtratus, quod cæteris omnibus præeſſent & præpone-

ponerentur, præmiſsâ ſcilicet eis tam rei bellicæ adminiſtratione, quam legum præſcriptione.

Inde & ea loca in quibus magiſtratus vel publicè jus reddere, vel habitare ſolebant prætoria appellarunt.

Quomodo Prætorum plura fuere genera, alibi diximus, & preſſius explicare non eſt hujus inſtituti. Prætura olim magna poteſtas, poſtea inane nomen, & Senatorii cenſus gravis ſarcina fuit; nempe folles, glebas, aut ſeptem ſolidos præſtabant.]

133. Follis erat aurei nummi genus, *Cod. Theod. quor. appell. non rec. deb. l. 2. & 3. & de Suar. l. 3. & d. præt. & quæſt. l. 5. l. tempore* 21. cujus ſolvendi onus Conſtantinus Prætoribus impoſuit, *Sozimas lib.* 2. ita ut qui fundos poſſideret, aliquot folles fiſco præſtarent, quæ vocabatur glebalis functio, ſeu gleba; fundis autem carentes duos folles in ærarium inferrent, *Cod. Theod. tit.* 2. *l. ſi quis Senatorium.* tenuiores autem præſtarent ſeptem ſolidos, *Cod. Theod. d. l. 2. l. ſi quis noſtris.* nec non qui ex proximis erant Senatui aggregati. *Cod. Theod. de prox. com. diſpoſ. l. omnes* 12.

De

De præpoſitis ſacri cubiculi, & de omnibus cubiculariis, & de privilegiis eorum.

134. PRæpoſitus ſacri cubiculi præeſt cubiculo Principis vel Auguſtæ, *l. ult.* & colonis, inquilinis, ac ſervis ſacræ domus, & Comiti ſacrarum domorum. *ſup. ubi cauſ. fiſc. l. ult.*

De primicerio, & ſecundicerio, & Notariis.

135. PRimicerius, eſt cujuſlibet ordinis primus. *Suidas.*

136. Secundicerius, eſt cujuſlibet ordinis ſecundus.

137. Notarii, ſunt ſecretarii qui notas publicas conſcribunt. *Infr. qui milit. poſſ. l. 1. procop. lib. 2. de bello perſ.*

De Magiſtris Scriniorum.

138. SCrinia, ſunt capſæ in quibus Principis acta, quæ ad jus pertinent, aſſervantur. *ſup. de teſtam. l. omnium* 19. *l. ult. & infr. de agentib. in reb. l.* 3.

[Eorum plura erant genera. *l. fin. C.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

de decurion. 1. memoriæ. 2. epiſtolarum. 3. libellorum. 4. diſpoſitionum.]

139. Scrinium memoriæ, eſt in quo adnotationes Principis aſſervabantur. *Cod. de div. reſcript. l. ult.*

140. Scrinium epiſtolarum, eſt in quo civitatum poſtulata & legationes recondebantur.

141. Scrinium libellorum, eſt in quo libelli Principi oblati continebantur.

142. Scrinium dipoſitionum, eſt in quo cognitiones & decreta Principis comprehendebantur.

143. Magiſtri ſcriniorum, ſunt qui ſacris ſcriniis præfecti erant; ut magiſter memoriæ, libellorum, diſpoſitionum.

De Comitibus Conſiſtorianis.

144. Conſiſtorium, eſt conſeſſus, in quo Princeps de quibuſcunque cauſis cognoſcit.

145. Conſiſtoriani, ſunt qui in Conſiſtorio ſtantes Principi inſerviunt.

146. Comites Conſiſtoriani, ſunt qui comitiva primi ordinis donabantur.

De

De Comitibus, & Tribunis Scholarum.

147. SCholæ, erant in quibus hi militabant qui vocantur agentes in rebus.

148. Tribuni ſcholarum, ſunt qui ſcholis & agentibus in rebus præſtant.

149. Comites ſcholarum, ſunt Tribuni ſcholarum donati comitiva primi ordinis.

De Comitibus rei militaris.

150. COmites rei militaris, ſunt militibus præpoſiti primi ordinis comitiva ornati.

De Comitibus, & Archiatris ſacri Palatii.

151. ARchiatri, ſunt qui in comitatu Principis medendi curâ funguntur.

152. Comites archiatri, ſunt qui comitiva primi vel ſecundi ordinis donati erant. *ſup. de profeſſ. & in d. l. ult.*

De ſilentiariis, & decurionibus eorum.

153. SIlentiarii, ſunt excubitores in conſiſtorio vel palatio

Principis. *l.* 3. *in fin. & ſup. de excuſ. tut. l. ult.*

154. Decuriones ſilentiariorum, *hac rub.* ſeu ſacri palatii, *l.* 1. ſeu ſacri Conſiſtorii, *Cod. Theod. lib.* 16. *tit.* 2. *l. ult.* ſilentiariis præſunt. *l. ult.*

De domeſticis, & protectoribus.

155. DOmeſtici, ſeu protectores domeſtici, ſunt quibus Principis familiariùs protegendi ſollicitudo incumbit. *Cod. Theod. hoc tit. l. devotiſſimis* 8.

156. Simpliciter protectores ſunt, qui armatam militiam ſubeuntes, non ſolum defendendi corporis ſui, verum etiam protegendi lateris Principis ſollicitudinem patiuntur. *Cod. Theod. eod. tit. l. devotiſſimos* 9.

De præpoſitis laborum.

157. PRæpoſiti laborum erant 50. *Euſeb. de vita Conſt. lib.* 2. *cap.* 8. milites magno illi vexillo quod Principi præferri ſolebat præpoſiti, & laborum, & laborum ſolutio vocabatur, & ut quæque pars exercitus in acie laborabat, in eam auxilii ferendi cauſa inſerebatur.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De proximis ſacrorum ſcriniorum, cæteriſque qui in ſacris ſcriniis militant.

158. PRoximi ſacrorum ſcriniorum, ſunt qui proximum à Magiſtris ſcriniorum locum tenent.

159. Melloproximi, ſunt qui ſequuntur proximos, & ſequenti anno ſunt futuri proximi.

De agentibus in rebus.

160. AGentes in rebus, ſunt qui non in litteris & ſcriniis, ſed in ipſa Reipublicæ adminiſtratione militant.

De Curioſis.

161. CUrioſi, ſunt ad quos cura curſus publici pertinet. *l.* 2. 3. 4. *& ſup. de off. mag. off. l.* 1.

192. Curſus publicus, eſt equorum diſpoſitorum curſus per viam publicam, *quos vulgò vocamus poſtas. Vid. infr. de curſu publico.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Palatinis ſacrarum largitionum, & rerum privatarum.

163. PAlatini, ſunt qui in palatio Principis militant; ut palatini ſacrarum largitionum, & Palatini rerum privatarum.

164. Sacræ largitiones, ſunt theſauri & opes fiſcales, ex quibus Princeps largiri ſolet.

165. Res privatæ, ſunt quæ ad Principis ſubſtantiam ſpectant, ſub cura Comitis rerum privatarum.

De Stratoribus.

166. AD Stratorum officium pertinet equos militares, à provincialibus collatos, probare: *l. unic. Marcello lib.* 29. equum fræno tenere, & conſcendenti Principi opem ferre, *diſt.* 96. *c. Conſtantinus. Spartian. in Carac.* & reos ſibi commiſſos cuſtodire. *ſupr. de cuſt. reor. l.* 1. *verſ. illud etiam.*

De Caſtrenſianis, & miniſterianis.

167. CAſtrenſiani, ſeu miniſteriani, ſunt miniſtri aulici, ut pædagogia, cellarii, pincernæ, piſtores,

& cæ-

& cæteri ſacro miniſterio deputati. *L.* 4.

De Decanis.

168. DEcani ſunt, hoc loco, quos Suetonius decuriones cubiculariorum appellat. *alii ſunt decani de quibus ſup. def.* 87.

De menſoribus.

169. MEnſores, ſunt miniſteriani, menſurarum, & metatorum curam habentes.

170. Metata, ſunt hoſpitia quæ advenientibus militibus præbentur à provincialibus.

171. Metatores, ſeu menſores, ſunt qui præmittuntur hoſpitii deſignandi & parandi gratia.

De Privilegiis Scholarum.

172. SChola eſt corpus ſeu univerſitas eorum qui in aliqua militia palatina militant ſub magiſtro officiorum. *hic l.* 1. *&* 2. *& ſup. de off. mag. off. l.* 3.

[Nempe ſchola à σχολάζω, id eſt, *vaco*, vel à voce σχολὴ, id eſt, *vacatio*, dicitur; puta ſive quod aliis rebus omiſſis vacare liberalibus artibus diſcipuli de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

bent, ſive quod ipſis interdum laxamentum datur, cum literarium ludum alias, hic corpora, ſeu ordines officiorum ſignificet. Memorantur verò plures; puta agentium in rebus, *l.* 1. *ſup. de agent. in reb.* domeſticorum, *l.* 3. *C. ubi Senator.* equitum & peditum, *l.* 6. *C. de adv. div. jud.* gentilium, *Ammian. Marcel. lib.* 27. militum, quas undecim feciſſe Iuſtin. *l. ult. C. de locat. cond.* ſignificat, palatina, *l.* 11. §. *ſi autem.* & §. *illo procul dubio. C. de judic.* ſcrutariorum, & ſcribanariorum, *l.* 9. *C. de ann. civ. Marcellin. lib.* 22. *qui eorumdem primam & ſecundam ſcholam lib.* 26. *memorat.* ſilentiariorum, *l.* 4. *C. de ſilentiar.* ſacrarum largitionum, *l.* 13. *C. de palat. ſacr. larg. vid. de variis ſcholis l.* 1. §. 10. *uſque ad finem. C. de offic. Præf. præt. Afric.*]

De Equeſtri dignitate.

173. EQueſtris dignitas, eſt equitum propria, inter Senatores, & plebejos interjecta.

De perfectiſſimatus dignitate.

174. PErfectiſſimatus, eſt dignitas cujus viri plebeji participes ſunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Caſtrenſe peculio militum, & præfectianorum.

175. PRæfectiani, ſunt apparitores Præfecti prætorio. *l. ult.*

De Metatis, & Epidemeticis.

176. MEtata definivi paulo ante *n.* 170.

Epidemetica, ſunt pretia, quibus provinciales ſe redimunt ab onere ſuſcipiendorum hoſpitum.

De Salgamo hoſpitibus non præbendo.

177. SAlgama dicuntur, quæ victus cauſa condiri, & ſervari ſolent.

[Puta herbæ quæ conditæ ſale ad victum in vaſis aſſervantur; veluti benula, braſſica, beta. Cujus nominis obtentu cum & alia tranſeuntes milites puta culcitram, lignum, oleum, à ſuis hoſpitibus extorquerent, ſuſtulit hoc Imperator hoc titulo. Salgamorum tamen appellatione venire ſal, oleum, butyrum, & ejuſmodi eſculenta, ad condiendum, atque aliàs indies neceſſaria, veluti ligna, notavit Alciatus.]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Commeatu.

178. Commeatus accipitur & definitur duobus modis. Primo, Venia diſcedendi militi ab eo data, à quo dari poteſt. Secundò, Cibaria ad publicam vel privatam alimoniam pertinentia.

De Tyronibus.

179. Tyro, eſt miles gregarius & junior: qui etiam caligatus appellatur. *Cujac. ad l. ult. Cod. de milit. teſt.*

De littorum & itinerum cuſtodia.

180. Littus, eſt quouſque maximus fluctus excurrit. *D. de verb. ſig. l. littus eſt* 95. *in princ. & l. littus publicum* 112. *& Inſt. de rer. diviſ. §. eſt autem.*

[Textus eſt *l.* 95. *ff. de V.* S. Littus, eſt quouſque maximus fluctus à mari pervenit. Idque Marcum Tullium, cum arbiter eſſet, primum conſtituiſſe. Nempe & ipſe teſtatur *in Topicis.* Aquilium Gallum ſolitum littus per tranſlationem definire qua fluctus eludit; Apud Iſidorum eſt alludit; vel ut *l.* 112. *De V. S.* exæſtuat,

æſtuat, §. 3. *Inſt. de rer. diviſ.* excurrit. A mari pervenit dico; ut littus à ripa diſtinguam. Nam ripam fluminum dici, ut littus maris, Grammaticis notum.]

De deſertoribus, & occultatoribus eorum.

181. DEſertor, eſt qui per prolixum tempus vagatus reducitur. *ff. de re milit. l. 3. §. deſertor.*

[Nempe deſertores ab emanſoribus eò differunt, quod hi ſponte, illi inviti redeunt; hi ſæpius, illi nunquam. *l. 4. l. 13. De re milit.* Et comparantur quidem hi erronibus, illi fugitivis ſervis. Et hæc quidem ſecundum titulum hunc. Alias deſertor dicitur qui deſiſtit ab accuſatione, *l. 1. §. ſuſpecti. ff. ad S C. Turp.* & deſertionis periculum incidit. In re militari deſertores dicuntur, qui ſtationem deſerunt *l. 3. §. emanſor. l. 4. §. pen. l. 5. De re milit.* Secundum Canones deſertores dicuntur, qui Eccleſiæ miniſteriis propriè deſtituti; ad alia fugæ vitia ſe tranſferunt. *c. placuit. cauſ. 21. qu. 2.*]

182. Emanſor, eſt qui diu vagatus ad caſtra regreditur. *d. l. 3. §. emanſor.* [Alias remanſor. *d. l. 4. §. 13. d. l. 5. §. 6.*]

[Differt ab errone quia erronis deli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ctum levius eſt. Undè Labeo erronem levem fugitivum appellat. Nempe erro eſt, non quidem qui fugit, ſed qui frequenter ſine cauſſa vagatur, & temporibus in res nugatorias conſumtis ſerius ad domum redit. *l. ſi quis ſit fugitivus. §. erronem. ff. de Ædil. Edict.*]

De oblatione votorum.

183. Vota, ſunt munera quæ ineunti anno offeruntur Principi; tanquam vota pro ejus ſalute. *l. unic. & ff. de verbor. ſign. l. ſi calvitur.* 233. §. 1. *Paulo aliter accipitur ſup. part.* 7. *def.* 224.

[Nempe ſolebant veteres plurima vota pro Principe nuncupare, 1. anniverſaria ad diem quo Imperii Princeps ſumtus eſſet. *l. omnes. ſup. de feriis* 2. concepta ob ſalutem, Principis à Sacerdotibus Conſulibus, idque poſt tertium diem Cal. Ian. *l.* 233. *§.* 1. *De V. S.*]

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De numerariis, actuariis, & chartulariis, & adjutoribus, ſive ſcriniariis, & exceptoribus ſedis excelſæ, cæterorumque judicum, tam militarium, quam civilium.

184. NUmerarii, ſunt qui in officio magiſtratuum chartas publicas adminiſtrant, *Cod. Theod. de numer. lib.* 1. & rationes ſupputant. *Auguſt. lib.* 2. *de lib. arb.*

185. Actuarii, ſunt qui acta magiſtratuum perſcribunt.

186. Chartularii, ſunt qui chartas & codices, ad largitionales titulos pertinentes tractabant, id eſt, ad ea quæ, privato Principis ærario illata, magna ex parte in largitiones inſumebantur. *l. nulli* 10. *in fine & ſup. de Can. larg. titul. l.* 5.

187. Adjutores, ſunt qui officiis, levandi laboris cauſa, adjunguntur. *d. l. nulli* 10. *hic.*

188. Scriniarii, ſcriniis inſerviunt ſub m giſtris ſcriniorum.

189. Exceptores, ſunt qui in ſcriniorum officiis dictata breviter accipiunt.

ſup. de prox. ſacr. ſcr. l. 5. l. in ſacris 12. & de Palatinis ſacr. largit. l. 5. 7. & ult. & de re milit. l. ult. §. hoc quoque. & de Caſtr. pec. l. ult.

190. Sedes excelſa eſt tribunal præfecti, prætoris.

De curſu publico, Angariis, & Parangariis.

191. CUrſum publicum habere via dicitur, per quam ſolent equi diſpoſiti (quos vulgus poſtas appellat) currere. *conjung. def. 172. ſup. hoc lib.*

192. Angaria, eſt onus currendi per hujuſmodi viam. *ut notat. in Eclog. Baſil. lib. 5. tit. 1.*

193. Parangaria, eſt onus currendi per aliam viam. *ut notatur eod. loco.*

194. Veredi, ſunt equi quibus utuntur in curſu publico.

195. Paraveredi, ſunt equi quibus utuntur alio verſus.

De Tractatoriis, & ſtativis.

196. TRactatoriæ, ſunt diplomata quæ dabantur utentibus curſu publico; quibus aſcribebantur ſtativa.

197. Sta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

197. Stativa, ſunt diverſoria & manſiones quibus alebantur ſumptu publico, qui curſu publico utebantur.

De apparitoribus Præfectorum prætorio, & privilegiis eorum.

198. APparitores, *hoc tit.* ſeu viatores, ſive executores, *Inſt. de act. §. tripli.* ſunt magiſtratuum miniſtri, qui eorum juſſa exequuntur.

De cohortalibus, & principibus cornicularíis, ac primipilaribus.

COhortales definivi. *part. 3. def.* 165.

199. Principes, ſunt qui primum locum in cohortibus obtinent.

200. Cornicularii, ſunt qui cornibus Secretarii præerant, hoc eſt, armati in concilio ſtabant.

201. Primipilares, ſunt qui primipili curam gerunt.

202. Primipilum, eſt cura annonæ militaris.

203. Primipilus, eſt primæ cohortis decurio, hic annonam inter milites diſtribuebat.

De.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De diverſis officiis, & apparitoribus judicum, & probatoriis eorum.

204. PRobatoriæ (quæ in Novella vocantur δοκιμασίας, & σύμβολα) ſunt diplomata apparitionis, ex ſcrinio epiſtolarum emiſſa *l.* 6. *h.t.* & manu principis ſubſcripta. *l. probatorias* 9. *eod.*

De executoribus, & exactoribus.

205. EXecutores, ſive exactores, ſunt qui in provincias mittuntur exequendi, & exigendi cauſa.

Publicæ lætitiæ, vel Conſulum nunciatores, vel inſinuatores conſtitutionum, & aliarum ſacrarum, vel judicialium litterarum, ex deſcriptione, vel ab invitis ne quid accipiant immodicum.

206. NUntiator, eſt qui publicam lætitiam, vel conſulis electionem, vel aliud ſimile factum, indicat.

207. Inſinuator, eſt qui aliquid in acta publica refert.

208. In-

208. Inſinuatio, eſt in acta publica relatio.

209. Sacræ litteræ, ſunt quæ à Principe emanant.

210. Iudiciales litteræ, ſunt quæ à judicibus mittuntur.

211. Deſcriptio, eſt notitia ejus quod nuntiatoribus, vel infirmatoribus, aliiſve, officii cauſa ſolvere oportet.

LIBER DECIMUS

Ex Decretalibus.

De Conſtitutionibus.

[DEfinitiones juris Canonici pauciores ſunt, quod plurimæ in Iure Civili jam ſint explicatæ. Eſt verò & hoc jus partim ſcriptum, partim non ſcriptum.]

1. Conſtitutio, hoc loco eſt jus ſcriptum.

[Dividitur in Eccleſiaſticam, & civilem. Sed hic potiſſimum conſideratur Eccleſiaſtica, quæ canon appellatur. *diſtinct. 3. c. canon.*

Conſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Conſtitutio eccleſiaſtica, eſt decretum Pontificis, & ſtatutum conciliorum. *Author Iſag. hic.*]

2. Decretales epiſtolæ, ſunt conſtitutiones ſummorum Pontificum. *diſt.* 19.

De Reſcriptis.

3. RESCRIPTA ſunt litteræ, *c.* 1. *& paſſim.* à ſummo Pontifice, *cap.*2. *& paſſim.* vel ab Imperatore, *Cod. de precib. Imp. off. l.* 2. *& ſi contr. jus vel util. pub. l.* 1. *cum ſim.* vel à Vicario Pontifice *Infr. de vicar. cap. pen.* emiſſæ, ut inter perſonas inter quas conceduntur, & in his negotiis ſeu rebus ſuper quibus emittuntur, vim conſtitutionis habeant. *cap. cum dilecta.* 22. *& infr. de conceſſ. præb. cap. conſtitutus* 11.

[Nempe reſcripta ſunt perſonalia, & inter eas tantum perſonas obtinent vim conſtitutionis, inter quas conceduntur. *c. conſtitutus.* 11. *de conceſ. præben.*

Sunt. 1. vel apoſtolica, vel imperialia, vel epiſcopalia. *ut habet definitio.* 2. vel generalia, vel ſpecialia. 3. vel meritoria, præceptoria, inhibitoria, permiſſoria. 4. vel juſtitiæ, vel gratiæ.]

4. Reſcripta monitoria, ſunt quæ monent ut aliquid fiat, vel ne fiat, & ſine cau-

ſæ

ſæ cognitione conceduntur, cum clauſula Si ſenſeris te gravatum. *Cin. in l. quoties Cod. de fideicom. Bartol. in l. filiusf. §. Divi. in fine. n. 16. Iaſon. 1. lectur. num. 115. & in 2. lectur. n. 5. l. 157. de leg. 1. Mandoſa in tractat. de monit. qu. 2.*

5. Præceptoria ſunt, quæ aliquid fieri jubent, & cauſa cognita conceduntur, ſine dicta clauſula. *dd. Doctor.*

6. Inhibitoria, ſunt quæ aliquid fieri vetant, & cauſa cognita conceduntur, ſine dicta clauſula. *dd. Doctor.*

7. Permiſſoria ſeu litteræ facultatis, ſunt quæ aliquid fieri permittunt. *Inf. lib. 6. c. 4. & ibi in ſummario.*

8. Litteræ juſtitiæ, ſunt quæ ſunt juri conſentaneæ.

9. Litteræ gratiæ, ſunt quæ juri communi derogant ex bono & æquo.

[*De conſuetudine.*

Ius non ſcriptum conſuetudo eſt. definita ſupra *lib. 1. def. 30.*]

De poſtulatione Prælatorum.

[EPiſcopi ac cæteri Prælati promoventur vel per poſtulationem, vel per electionem.]

10. Poſtulatio, eſt concors capituli petitio,

petitio, ut is promoveatur, ſive aſſumatur, qui non propter animi, aut corporis vitium, ſed ob alium defectum eligi nequit, propter quem non eſt inhabilis ad ſerviendum Eccleſiæ: ut quia laicus, aut minor triginta annis.

11. Nominatio, eſt plurium perſonarum deſignatio, ut una ex his promoveatur. *Hoſtienſ. in §. quis poſtulandus §. qualiter fiat ſtipulatio.*

[Differt puta nominatio à poſtulatione. 1. quod poſtulatio eſt unius certæ perſonæ, nominatio plurium. 2. illa ſolennis, hæc minus ſolennis.]

De electione, & electi poteſtate.

12. ELectio, eſt alicujus idoneæ perſonæ ad prolationem, vel fraternam ſocietatem, canonicè facta, vocatio. *Hoſtienſ. in §. 1. & Gloſſ. in c. in verbo vera poſtulatio de poſtuland. lib. 6.*

[Fit aut per ſcrutinium, aut per compromiſſum, aut per inſpirationem.]

13. Electio per ſcrutinium, eſt cum præſentibus omnibus qui debent, & volunt, & poſſunt commodè intereſſe, aſſumuntur tres de collegio, fide digni, qui ſecreto, & ſigillatim vota cunctorum diligenter exquirant, & in ſcriptis redacta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

redacta, mox publicent in communi, ut is eligatur in quem omnes, vel major, & ſanior pars capituli, conſenſit. *c. quia propter* 42.

14. Per compromiſſum, eſt cum eligendi poteſtas aliquibus viris idoneis committitur, qui vice omnium loco vacanti proſpiciant.

d. c. quia propter verſ. vel ſaltem.

15. Per inſpirationem, eſt cum ſimul omnes electores, quaſi divino impulſu commoti, ſtatim, nullo præcedente tractatu, in unius electione conſentiunt. *d. c. quia propter verſ. aliter.*

16. Electi poteſtas, eſt facultas aſſentiendi electioni, *Inf. lib.* 6. *hoc tit. cap.* 5. & poſt confirmationem electionis à ſuperiore factam res Eccleſiaſticas adminiſtrandi, atque ea quæ ſunt juriſdictionis exercendi (ut puta corrigendi, excommunicandi *c.* 7. §. 1. *tranſmiſſam* 15. *& infr. lib.* 6. *c.* 5.) & poſt conſecrationem ea faciendi, quæ ſunt ordinis, ut clericos conſecrandi, vel deponendi. *cap. quod ſicut.* 28. §. *ſuper eo.*

De tranſlatione Epiſcopi.

[Poteſtas electi variè limitatur. 1. per Epiſcopi tranſlationem.]

17. Tranſla-

17. Tranſlatio Epiſcopi, (quæ etiam mutatio vocatur. *vii. qu.* 1. *cap. mutationes* 35.) eſt diſſolutio vinculi, quo Epiſcopus cum priori Eccleſia junctus erat, & ad alteram Eccleſiam tranſitio, *ſup. tit. prox. c. in cauſis* 30. *in fin. & de poſt. præl. c.* 2. *in fine & c.* 4. *in fin.* propter publicam utilitatem, *quia veriſimile eſt Epiſcopum magis profecturum in Eccleſia ad quam transfertur.* vel propter neceſſitatem facta. *ut propter hoſtium metum. Quo caſu neceſſitate ceſſante ad priorem Eccleſiam redire debet. vii. qu.* 1. *d. c. mutationes* 35. *cum trib. ſeq. & c. paſtoralis* 43.

De authoritate & uſu pallii.

[II. Limitatur poteſtas electi ſpeciatim ratione Archiepiſcorum & Patriarcharum ex uſu pallii. Sine quo illi ea quæ ad ipſorum ſpectant officium exercere non poſſunt.]

18. Pallium, eſt inſigne Archiepiſcopale de Beati Petri corpore ſumptum, *ſup. de elect. c.* 4. quo à Sede Apoſtolica Pontificalis officii plenitudo cum Archiepiſcopalis nominis appellatione, confertur. *c.* 3. *& infr. de perjur. antiqua* 23.

19. De

19. De corpore Beati Petri ſumi dicitur, quod à Papa ſuper altari Beati Petri conſecratum, & ibi poſitum, is qui uſurus eſt, aut pro eo abſente alius, inde accipit. *Gloſſ. ind. can.* 4. *in verb. corpore aſſumuntur.*

20. Auctoritas Pallii, eſt poteſtas, quam pallio accepto, Archiepiſcopus habet, ſynodum convocandi, chriſma conficiendi, Eccleſias dedicandi, Epiſcopos vel clericos ordinandi. *Sup. de elect. c. quod ſicut* 28. §. *ſuper eo. & diſt.* 100. *in princ. c.* 1.

De Renunciatione.

[III. Juri ſuo renuncians eo privatur, nec pœnitentiæ hic locus.]

21. Renunciatio, eſt ſponte & libera voluntate, *cap.* 5. *& infr. de his quæ vi metuſve can. fin. c.* 2. *&* 4. ex juſta cauſa, *c. niſi pridem* 10. ſuperioris permiſſu (ſi ſuperiorem habeat *Inf. lib.* 6. *c.* 1.) & in ejus manibus facta reſignatio. *c. cum in dubiis* 8. *& c. ult.*

De ſupplenda negligentia Prælatorum.

[IV. Privatur Prælatus jure ſuo propter negligentiam.]

22. Negligentia, eſt ejus quod fieri

deb

debet ac poteſt omiſſio. *Hoſtienſ. hic.*

23. Suppletur negligentia eo facto quod neglectum fuit, *c. 3. cum multis ſim.* vel dato viſitatore qui id faciat. *Infr. lib. 6. c. ult.*

De temporibus ordinationum, & qualitate ordinandorum.

[V. PRælatus antequam per conſecrationem ordinetur, ea quæ ſunt ordinis peragere non poteſt.]

24. Ordinatio, eſt perſonæ Eccleſiaſticæ conſecratio, per quam gratia, & poteſtas obeundorum Eccleſiaſticorum munerum confertur.

De ſcrutinio in ordine faciendo.

25. SCrutinium facere, eſt inquirere, an is de cujus electione agitur, ſit idoneus.

[Nempe cognoſcendum, an is qui ordinari debet, ſit idoneus. Ad id ſcrutinium adhibetur: quæ in eo forma obſervetur. *vid. C. quando. diſt. 4.*]

26. Ordo, eſt Clericorum diſpoſitio, jure conſtituta, ſecundum quam in altiori ſacerdotii ordine ſunt Epiſcopi: in inferiori Presbyteri; in ſacris Diaconi, & Subdiaconi; in poſterioribus ordinibus

bus Acolyti, exorciſtæ, lectores, & oſtiarii, quos omnes definivi. *lib. 5. ad tit. de Epiſc. & Cleric; In alia ſignificatione ordinem accipio inf. def.* 36.

De ſacra Vnctione.

27. SAcra unctio, eſt viſibile ſignum gratiæ, inviſibiliter à Spiritu ſancto infuſæ, ut unctus officio & miniſterio ſibi commiſſo rectè fungi poſſit.

De ſacramentis non iterandis.

28. SAcramentum, eſt inviſibilis gratiæ viſibilis forma *diſt. 2. de conſecrat. c. ſacrificium* 32.

29. Baptiſmus, eſt externa hominis ablutio cum certa forma verborum (quæ ſunt: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti *de conſecr. diſt. 4. cap. propriè* 12. *& c. ſi quis Presbyter* 78. *& c. multi.* 81.) internam animæ ablutionem deſignans, & operans. *Gloſſ. in c. 1. ead. diſtinct.* 4.

30. Confirmatio, eſt inunctio in fronte, quæ per Epiſcopum fit ſacro chriſmate, manus impoſitionem deſignans, *ſup. tit. prox. c. unic. §. per frontis.* his verbis adhibitis: Ego te conſigno ſigno crucis, & confirmo te chriſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

mate ſalutis in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti. *Angel. de clau. in verb. confirmationis* §. 9.

31. Euchariſtia, eſt participatio Corporis & Sanguinis Chriſti, ſub ſpeciebus panis & vini, vi illorum verborum, hoc eſt Corpus meum, & hic eſt ſanguis meus.

32. Pœnitentia, eſt Sacramentum, *Mag. ſent. lib.* 4. *diſt.* 14. *ſect.* 1. cordis contritione, oris confeſſione, & operis ſatisfactione concurrentibus, peccatorum remiſſionem operans. *de pœnit. diſt.* 1. *perfecta* 40. *mag. ſent. d. lib.* 4. *diſt.* 16. *ſect.* 1.

33. Cordis contritio, eſt dolor quem quis ex ſuis peccatis voluntariè capit, cum propoſito confitendi, & ſatisfaciendi. *Lancelot. Inſt. can. lib.* 2. *tit.* 5. §. *conſtat.*

34. Confeſſio, eſt canonica peccatorum coram Sacerdote facta declaratio. *Lancelot. d. loco.*

35. Satisfactio, eſt operis præſtatio, quo admiſſi delicti compenſatio quædam fit.

36. Sacer ordo, eſt Sacramentum, quo ſuperior manum imponens ordinato poteſtatem Eccleſiaſticam tribuit *c. ult.*

ult. In alia ſignificatione ordinem accipio. *ſup. def*. 26.

Matrimonium definivi. *ſup. lib*. 4. *Nov*. 98.

37. Extrema unctio, eſt Sacramentum, quo tam graviter ægrotantium, ut eo morbo morituri probabiliter videantur, certæ corporis partes ſanctificato oleo à Presbytero inunguntur, ut non minus animæ, quam corporis ſanitatem operetur. *Magiſt. ſent. lib*. 4. *diſt*. 23. *ſect*. 2.

De filiis Presbyterorum ordinandis, vel non.

38. FIlius Presbyteri dicitur, qui ab eo, vel in presbyteratu, vel ante presbyteratum, ſuſceptus eſt.

[Ante presbyteratum, filius eſt vel legitimus ex juſtis nuptiis, vel ex alio coitu ſuſceptus. In presbyteratu filius (Canonico Iure) legitimus procreari nequit.]

De Bigamis non ordinandis.

[COnſtitutum canonibus, ut ne bigamus ordinetur, licet uxore mortuâ, nec cum iis diſpenſetur.]

39. Bigamus propriè dicitur, qui bi-

nas nuptias contraxit, licet prioribus ſolutis poſteriores contraxerit.

40. Quaſi bigamus, eſt qui repudiatam, *c.* 1. aut viduam duxit, *c.* 3. 5. *&* *ult.* & qui ſecundas nuptias inutiles contraxit. *c.* 4.

41. Irregularitas, eſt Canonicum impedimentum, ex facto, ſeu defectu proveniens, quo quis tam ad Eccleſiaſticos ordines promoveri, quam promotus in iis miniſtrare prohibetur. *Lancel. Inſt. jur. can. lib.* 4. *tit. ult.* §. *cavebunt.*

De Clericis peregrinis.

[CLerici qui, *vide lib.* 8. *defin.* 14.]

42. Peregrini dicuntur, qui non ſunt de Epiſcopatu ordinantis. [De iſtis intelligenda Rubrica, aliàs extranei dicti]

43. Item peregrini dicuntur, qui peregrinantur. *Inf. de Tr. & pa. c. ult. & xxiv. q.* 3. *c. ſi quis Romi petas* 23. *& in conſt. frid. de ſtat. & conſult. con. lib. Eccleſ.* §. *omnis peregrini.*

[Alibi nempe; & intellige eos qui religionis cauſſa peregrinantur.]

44. Præterea [in Iure Civili] peregrini dicuntur qui non ſunt cives Romani. *G. de her. Inſt. l.* 1.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De officio Archidiaconi.

45. ARchidiaconus primum locum poſt Epiſcopum tenet, ejuſque Vicarius eſt in omnibus, & omnis cura in clero ad eum pertinet. *c.* 1. *h.t.*

De officio Archipresbyteri.

46. ARchipresbyter, eſt qui Presbyteris, & presbyteralibus officiis præeſt. *c.* 1. *& diſt.* 25. *c. perlectis* 2. *verſ. Archipresbyter.*

[Sunt vel urbani, qui in urbe circa divina vicem Epiſcopi abſentis ſuſtinent, & præſentis curam minuunt *c. pen.* vel rurales, qui per ſingulas plebes conſtituti, cum plebis, tum presbyterorum per minores titulos habitantium curam gerunt. *c. ult.*]

De officio Primicerii.

47. PRimicerius Archidiacono ſubeſt: [ſicut Archipresbyter,] Diaconus autem & reliquis inferioribus, eorumque diſciplinæ [ut cuſtodiæ in docendo.] præeſt. *c. un. aliter accipitur primicerius ſupr. part.* 9. *def.* 137.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De officio Sacriſtæ.

[SImiliter Archidiacono ſubeſt Sacriſta.]

48. Sacriſta, *ut in hac rub.* ſeu theſaurarius, *diſt.* 25. *c. perlectis in fin.* ſeu Cimeliarcha, *Cod. de bon. auth. jud. poſſid. l. vel §. ult.* ſeu cuſtos, *inf. tit. prox.* eſt is ad cujus curam pertinet cuſtodia ſacrorum vaſorum, veſtimentorum Eccleſiaſticorum, ac totius theſauri Eccleſiaſtici; nec non ceræ, vel olei ad luminaria pertinentis. *c. unic.*

De officio Vicarii.

49. VIcarius, eſt qui alienam vicem in ordine Eccleſiaſtico gerit.

De officio, & poteſtate judicis delegati.

50. IUdex delegatus eſt, qui vices delegantis gerit, in cauſis ſibi commiſſis. *c. ſane quia* 11. *c. cum olim magiſter.* 33.

[Hoc verò titulo vel ſolum, vel potiſſimum agitur de delegato à Papa, vel de ejus ſubdelegato, quique indè in cauſſa ſibi commiſſa poteſtatem habet, etiam

ſupra

ſupra Iudicem ordinarium. *Author Iſag. hic.*]

51. Ad ejus officium pertinet, quod facere debet.

52. Ad ejus poteſtatem refertur, quod facere poteſt.

De officio legati.

53. LEgatus Sedis Apoſtolicæ, eſt judex ordinarius qui vices Papæ gerit in provincia. [*c.* 1. 7. *&* 8.]

[Differt. à delegato à Papa; quia huic tantum una, vel aliquot certæ cauſſæ delegantur; Legatus verò de omnibus cauſſis, tanquam Iudex ordinarius, cognoſcit. 2. A Nuntio Apoſtolico, ut qui ita mittitur negotii publici cauſſa, ut non ſit judex. *c.* 2. *de regular. Cuchius Inſt. Iur. Can. lib.* 1. *tit.* 15.]

De officio judicis ordinarii.

54. IUdex ordinarius, eſt qui juriſdictionem habet ſuo jure, id eſt, jure magiſtratus, & officii quod ſuſtinet.

[Quo diſtinguitur à Iudice delegato, & eo cui mandata eſt juriſdictio. Hæc verò in civilem, & Eccleſiaſticam dividitur. *c.* 6. *inf. de major. & obed.*]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De officio judicis.

55. AD officium judicis ſpectat, quidquid judex, quatenus judex, facere debet. [*l.* 1. *De juriſd.*]

De majoritate & obedientia.

56. MAjoritas, eſt prærogativa, qua major minori præſtat.

57. Obedientia, eſt obſequium, quod minor majori exhibet, officii cauſa.

De Treuga, & Pace.

58. TReuga, eſt belli ſuſpenſio, qua pendente hoſtiles actus ſunt interdicti.

[Pax eſt humanarum rerum tranquillitas.

Dicta à pactione, quæ utrique populo, inter quem pax initur, ſit obſervanda. *l.* 1. *De pact. & ibi Gothofr.*

Differt à treuga, quod pax ſit treuga perpetua, treuga pax temporalis.

Treuga eſt vel conditionalis, vel canonica.]

59. Induciæ, ſeu Treuga conditionalis, eſt cum in breve, & præſens tempus inter hoſtes convenit ne ſe invicem laceſſant.

ceſſant. *ff. de Capt. l. poſtliminium* 19. §. 1.

60. Treuga Canonica, eſt quæ certis temporibus jure canonico conſtituitur, ita ut eam violans puniatur.

[Plures titulos tranſit Author, & hic & alibi, quod definitiones rerum iiſdem contentarum habeantur ſupra, ſive in Digeſtis, ſive in Codice. Quod notandum.]

De libelli oblatione.

61. LIbelli oblatio, eſt editio actionis libello comprehenſæ.

De mutuis petitionibus.

62. MUtua petitio, eſt qua reus ab actore, à quo conventus eſt, invicem aliquid petit.

63. Reconventio, eſt mutua petitio primæ petitioni, apud eumdem judicem, *ii. qu.* 8. *c.* 1. *verſ. cujus.* oppoſita, & eodem judicio, eademque ſententia terminanda. *cap.* 1.

[Nempe non idem eſt mutua petitio, & reconventio, *l.* 6. *C. de reſcript. c.* 3. *hic.* ſed differunt tanquam genus & ſpecies; ita ut reconventio ſit quidem mutua petitio, ſed non omnis mutua peti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tio reconventio. Nempe reconventio, cum reſpiciat conventionem, fit non ſolum apud eundem judicem, ſed & in eodem judicio, & eâdem terminatur ſententiâ. Mutua verò petitio poteſt ſpectari per ſe, non habita conventionis ratione. *c.* 2. *j. de ord. cogn.*]

De reſtitutione ſpoliatorum.

64. SPolium, ſeu ſpoliatio, eſt violenta poſſeſſionis privatio. *cap.* 1. 2. 3. *& paſſim.*

[Nempe non tantum cadit in res mobiles, *c. gravis* 11. ſed & immobiles. *c.* 1. *& jura. c. olim.* 17.

Eſt verò alia licita, quæ fit jure jubente, de qua hic non agitur; alia violenta.

Violentæ verò ratione notandum, ſive de ſpolio aliquis queratur agendo, ſive excipiendo, ſpoliatum omninò eſſe reſtituendum. Adeò ut conventus ante reſtitutionem ne quidem reſpondere cogatur. *S. de mut. petit. c. ult.*]

De dolo, & contumacia.

65. DOlum definivi. *lib.* 1. *def.* Contumax, eſt qui dolo malo non obtemperat judici cui poteſt ac de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ac debet obtemperare. *D. de re jud. l. contumacia.* 53. *& l. ſeq.*

De appellationibus, recuſationibus, & relationibus.

APpellationem definivi. *part.* 7. *Nu.* 135.

66. Recuſatio, eſt ſuſpecti judicis rejectio. De relatione. *Vide part.* 7. *Nu.* 136.

[*De clericis peregrinantibus*.

DIfferunt clerici peregrinantes à Clericis peregrinis. Quod clerici peregrini dicantur qui extra provinciam, ſeu diœceſin habitant. Peregrinantes, qui ut ſedem Apoſtolicam adeant iter faciunt. *c. un. hic.*]

De præbendis, & dignitatibus.

67. PRæbenda, ſeu beneficium, eſt jus percipiendi reditus Eccleſiaſticos, plerumque ex canonia proveniens.

[Nota *plerumque*; quia præbenda poteſt eſſe ſine canonia, ſed non poteſt eſſe canonia ſine præbenda. *Gl. in c. cum M.* 9. *in verb. receperunt. Ext. de conſtit.*

Canonia, eſt jus ſpirituale, prove-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

niens eo ipſo quod aliquis recipitur in canonicum. *Panorm. C. cum M. Ferrarienſ. Ext. de conſt.*]

Dignitatem definivi. *part.* 9. *def.* 128.

68. Perſonatus eſt dignitas Eccleſiaſtica. *ſup. de Conſt. c. cum acceſſiſſent.* 8.

De inſtitutionibus.

69. INſtitutio, eſt juris Eccleſiaſtici, id eſt, dignitatis, vel officii, vel præbendæ, conceſſio.

70. Specialiter accepta inſtitutio, eſt juris Eccleſiaſtici libera, nullius præſentationi adſtricta, conceſſio.

71. Collatio, eſt juris Eccleſiaſtici in eum quem patronus præſentavit, tranſlatio.

[*De conceſſione præbendæ, vel Eccleſiæ non vacantis.*

VArièfit ut præbenda, vel Eccleſia vacet. 1. morte ejus à quo obtinebatur. *c.* 3. *&* 4. *de poſt. prælat.* 2. renuntiatione. *c.* 6. *de renuntiat.* 3. degradatione. *c.* 27. *de verb. ſign* 4. tranſlatione. *c.* 2. *de poſtul. præt.* 5. ejus qui habens præbendam majorem dignitatem eſt adeptus reſignatione. *c.* 6. *&* 9. 6. Spoliatione. Prioribus omnibus caſibus

ſibus liberè in alium conferri poteſt, ultimo ſpoliato reſtitui debet.]

De his quæ fiunt à Prælato ſine conſenſu Capituli.

72, PRælatus eſt qui canonicis, & capitulo præeſt.

73. Capitulum eſt canonicorum Collegium.

De Precariis.

74. PRecariæ, ſunt contractus quo prædium perpetuò, vel ad longum tempus fruendum conceditur, *x. qu.* 2. *c.* 4. ita ut annua penſio præſtetur, *Nov. leo.* 13. & ſingulis luſtris renovetur. *c.* 1. *& d. qu.* 2. *c.* 5.

75. Luſtrum eſt ſpatium quinquennii.

[Contractus hic, Iure Civili incognitus, ſpectatur in ſolis rebus eccleſiaſticis, & ab Eccleſiaſticis quidem excogitatus, quod res Eccleſiaſticæ, ut non alienari, ita nec in Emphyteuſin dari poſſint; cui hic eſt affinis, & quaſi emphyteuſis; quomodò etiam à Leone *Nov.* 13. vocatur.]

De Feudis.

[FEudum (à fide, quod Italis *fede* dictum, licet alii aliunde derivent: quippe nomen eſt Longobardicum.) eſt beneficium quod ex benevolentia ita datur alicui, ut proprietas quidem rei immobilis beneficiatæ apud dantem remaneat; uſusfructus verò illius rei ita ad accipientem tranſeat, ut ad eum heredeſque ejus maſculos, ſive fœminas (ſi de his etiam expreſsè dictum ſit) in perpetuum maneat, ad hoc, ut ille ejuſque heredes domino ſerviat, ſive ſervitium illud nominatim quale eſſe debeat expreſſum, ſive indeterminatè. *Definitio eſt Oberti. de Otto.* Vel brevius]

76. Feudum, eſt beneficium quo dominium utile cum onere præſtandi domino ſervitia transfertur, retento dominio directo.

77. Senior, vel dominus eſt qui dominium utile tranſtulit, ac directum retinuit.

[Senior dictus non à latino vocabulo *Senex*, ſed Longobardico *Signore*, quod dominum notat.]

78. Vaſallus, ſeu beneficiarius, ſeu cliens, vel clientulus, ſeu miles, ſeu fidelis,

lis, eſt qui dominium utile accepit cum onere ſervitia præſtandi.

[Vaſallorum ordines ſunt quatuor. In quorum primo ſunt capitanei majores.]

79. Capitaneus major, ſeu regni, ſeu regis, eſt vaſallus primi ordinis, nempe Dux, vel Marchio, vel Comes, qui feudum ab Imperatore, vel Rege accepit, id eſt, inveſtitus de Ducatu, vel Marchia, vel Comitatu. 1. *feud.* 1. *in princ.* & §. *ult.* & *lib.* 2. *tit.* 10.

[In ſecundo, capitanei minores.]

20. Capitaneus minor, ſeu regni, ſeu regis valvaſor, ſeu major valvaſor, eſt vaſallus ſecundi ordinis, qui à Principe, vel Duce, vel Marchione, vel Comite, de plebe aliqua, vel plebis parte, per feudum eſt inveſtitus. *dictis locis*.

[In tertio, minores valvaſores.]

81. Minor valvaſor, eſt vaſallus tertii ordinis, qui à majori valvaſore feudum tenet. *dictis locis*.

[In quarto, valvaſores minimi.]

82. Valvaſor minimus, ſeu valvaſinus, eſt vaſallus quarti ordinis, qui à minori valvaſino, feudum accepit, *dictis locis*.

83. Pares, 2. *feud. tit.* 16. *de contr.*

feu.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

feu. ap. Tervin. & Tit. 19. *an remo. deb. teſt.* ſeu pares curiæ, vel curtis, 1. *feud. tit.* 2. *de feud. guard.* §. 1. *& tit.* 3. *qui ſucceſſ. feud. da. ten. & tit.* 4. *ſi de inveſt. feud. contr. fuer.* §. *item ſi vaſallus & lib.* 2. *tit.* 2. *quid ſit inveſtit. in princip.* vel pares domus, 2. *feud. tit.* 16. *de contr feud. ap. term.* vel pares de domo, 1. *feud. tit.* 26. *ſi de inveſt. tit. dom. & vaſal. lis oriat.* §. *ſi quis.* ſunt convaſalli in eodem ordine.

[Feudum variè à variis dividitur, latiſſimè acceptum in proprium, & improprium.]

84. Feudum proprium eſt quod naturam in omnibus retinet.

85. Improprium, eſt quod ex parte à vero feudo degenerat, quia ex parte natura feudi mutata pactis eſt. 2. *feud. tit.* 2. §. *ult. tit.* 48.

[Proprium, ratione rei in feudum datæ, ſubdividitur in Eccleſiaſticum & Seculare.]

86. Eccleſiaſticum eſt de re Eccleſiaſtica.

87. Seculare de re ſeculari.

[Aliter feudum Eccleſiaſticum dicitur, quod datur alteri ab Eccleſia, vel quod ipſa accipit ab alio, vel quod clerico

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

co conceditur. *c. 1. de cler. qui inveſt. ac. c. 1. de his qui feud. dar. poſſ. & §. fin. De cap.*

Seculare quod à Principe, vel alio domino ſeculàri accipitur. *c. 1. §. Marchio. de his qui feud. dar. poſſ.*

Dividitur etiam feudum, ratione originis, in vetus ſeu antiquum (quod & paternum dici volunt) & novum.]

88. Vetus, ſeu paternum, eſt quod aliquis ex parentibus vaſalli acquiſivit. *1. feud. tit. 4. §. cum aut. & lib. 2. tit. 11. de ſucceſſ. fratr. & tit. 12. de fratr. de No. benef. inveſt. & tit. 14. de vaſallo decrep. æt. & tit. 50. de natur. ſucceſſ. feud.*

89. Novum, eſt quod quis de novo acquiſivit. *dict. jurib.*

[Diſcrimen tamen inter feudum antiquum, & paternum quidam faciunt. Ut antiquum ſit, quod majores adgnationis alicujus ſupra quartum gradum habuerunt. Paternum, quod parentes uſque ad quartum gradum tenuerunt; veluti avus proavus, abavus, atavus; Novum vocantes, quod cœpit in perſona beneficiarii, nec pervenit ad eum ex ſucceſſione. *c. 1. de ſucceſſ. feud. c. 1. de ſucceſſ. frat. & grad. c. 1. de nat. ſucceſſ. feud.*

Item,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Item, ratione originis, dividitur in maſculinum, & fœmininum.]

90. Maſculinum, eſt quod maſculus primum acquiſivit.

91. Fœmineum, eſt quod fœmina primum acquiſivit. 2. *feud.* 30. *de feud. fœm.*

[Alii ratione ſucceſſionis definiunt feudum maſculinum, quod tantum ad mares, & fœmininum, quod, iis deficientibus, etiam ad fœminas tranſmittitur.

Rurſus, ratione adnexi effectus, ſeculare feudum ſubdividitur in nobile, & ignobile.]

92. Nobile, eſt quod infeudati nobilitatem arguit; quia nobilitatem ſic habet adnexam, ut ſi in ignobilem conferatur, eum nobilem reddat.

93. Ignobile, ſeu plebeium, ſeu burgenſe, eſt quod nullam arguit nobilitatem, quia teneri etiam à plebeis poteſt. 2. *feud.* 10. *quis dic. Dux, Marchio. verſ. cæteri.*

[Nobile feudum ſubdividitur in regale, & non regale.]

94. Regale, eſt quod à ſolo Rege, id eſt, à ſummo Principe, non recognoſcente ſuperiorem, tribuitur, & regalem dignitatem adnexam habet; ut Ducatus,

tus, Marchia, Comitatus. 1. *feud. tit.* 14. *de feud. March. in princ. & lib.* 2. *tit.* 34. *d. lege Conrad. in princ.*

95. Non regale, eſt quod talem dignitatem adnexam non habet, ſive à Rege, ſive ab alio ſit conceſſum; ut cum aliquis de aliqua plebe eſt inveſtitus. 2. *feud.* 10. *quis dic. Dux, Marchio.*

[Reſpectu officii, ad quod feudum accipiens eſt obligatus, dividitur in ligium, & non ligium.]

96. Ligium, ſeu homologum, eſt de quo inveſtitus ita domino ligatur, id eſt, obſtringitur, ut ei fidelitatem præſtare debeat contra omnes, nemine excepto. 2. *feud. tit.* 93. *factum formis non voc. & tit.* 99. *de feud. ligio.*

97. Non ligium, eſt in quo fidelitas non præſtatur adverſus omnes.

[Rurſus feudum vel dicitur in curte, ſeu curia; vel extra curtem, ſeu curiam.]

98. Feudum in curte, ſeu curia domini, eſt feudum improprium, ex quo quis à domino ſingulis annis aliquid accepit: ut ſoldatum ſoldatæ, vel de cavena, vel de camera, vel habitationis, vel guardiæ, vel gaſtaldiæ.

99. Cavena, eſt cella vinaria.

100. Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

100. Camera, eſt horreum in qu
frumenta reponuntur.

101. Guardia, eſt rei cuſtodia.

102. Gaſtaldia, eſt rerum cura, & administratio.

103. Feudum ſoldatæ, eſt cum quis i curte accipit à domino ſingulis annis, plerumque ſolidos, interdum vinum vel annonam. 2. *feud. tit.* 10. *quis dic. Dux March. §. ſoldat.*

104. De cavena, eſt cum in curte domini vinum ſingulis annis accipit.

105. De camera, eſt cum in curte domini ſingulis annis annonam accipit.

106. Feudum habitationis, eſt cum habitationem annuam à domino accipit.

107. Feudum Guardiæ, eſt quod datur pro rei cuſtodia.

108. Feudum Guàſtaldiæ, eſt quod datur pro rerum, cura & adminiſtratione.

109. Feudum extra curtem, eſt cum quis à domino prædium in feudum accipit.

[Dividitur etiam feudum in hereditarium, familiare, mixtum.]

110. Hereditarium eſt quod aliquis ſibi & heredibus ſuis, ſeu ſucceſſoribus, acquiſivit.

111. Fami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

111. Familiare, ſeu de familia, ſeu ex pacto & providentia, eſt quod aliquis acquiſivit ſibi & filiis, vel liberis, nulla facta heredum mentione.

112. Mixtum, eſt quod aliquis acquiſivit ſibi & filiis, vel liberis, heredibus, ſeu ſucceſſoribus.

[Item in francum, vel non francum; conditionatum, & ſimplex; emtitium, & gratuitum; perpetuum & temporale; Individuum & dividuum.]

113. Francum, eſt quod eſt à ſervitiis præſtandis immune; proinde eſt feudum improprium.

114. Non francum, eſt quod ſervitiorum præſtationem requirit.

115. Conditionatum, eſt quod certa lege datum eſt vaſallo; puta, ut certa ſervitia domino præſtet. 2. *feud. tit. 23. in fin. & tit. 51. de capit. qui cur vend. §. ult.*

116. Simplex, ſeu rectum, eſt in quo ſervitia non ſunt determinata. *d. tit. 23. in fin.*

117. Emptitium, eſt quod data pecunia, vel alia re, eſt acquiſitum.

118. Gratuitum, eſt quod gratis collatum eſt in vaſallum.

119. Perpetuum eſt quod ad heredes

vaſalli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

vaſalli perpetuo tranſit. 2. *feud.* 23. *in quibus cauſ. feud. amitt. in fin.*

120. Temporale, eſt quod tempore finitur: ut guardiæ, vel Gaſtaldiæ feudum anno, 1. *feud.* 2. *de feud. Guardiæ* & ſoldatæ feudum, morte dantis, vel accipientis, 2. *feud.* 10. *quis dic. Dux March. verſ. ſoldata autem.* & habitationis feudum, morte accipientis. 2. *feud.* 105. *de feud. habit.*

121. Individuum, eſt quod dividi nequit; ut feudum regale.

122. Dividuum, eſt quod in plures ſucceſſores dividitur, ut feudum non regale.

[Nempe omnia feuda ſunt dividua, præter regale.]

De peculio Clericorum.

123. PEculium clerici dicitur, ſubſtantia clerici, ſive ſit pater, ſive filiusfamilias.

De ſepulturis.

124. SEpultura, eſt cum defuncti corpus terra conditur.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Parœcia, & aliis Parœcianis.

125. PAræcia, eſt locus unam Eccleſiam baptiſmalem, & populum ei deputatum continens. *xvj. qu.* 1. *c. plures* 55.

126. Parœciani, ſunt qui eidem Eccleſiæ baptiſmali ſunt deputati.

127. Alieni paroeciani, ſunt qui ſunt alii Eccleſiæ baptiſmali deputati.

De Decimis, Primitiis, & oblationibus.

128. DEcima, eſt quota fructuum, vel lucri portio Deo debita. *c. paroecianos* 14. *& c. tua nobis* 26. *verſ. cum Deo debitæ.*

[Eſt vel perſonalis, vel realis, ſeu prædialis.]

129. Decimæ perſonales, ſunt quæ ex lucro quod quis ſua induſtria, ſeu negotiatione fecit, deducuntur.

130. Reales, ſeu prædiales decimæ, ſunt quæ de fructibus, ut frumento, vino, pomis, ſumuntur.

131. Primitiæ, ſunt primæ fructuum obventiones Deo offerendæ, ita ut ad ſummum offeratur pars quadrageſima, ad minimum ſexageſima. *c.* 1. *h. t.*

132. Oblatio, eſt voluntaria, & ſpontanea

tanea præſtatio quam Chriſtiani ſacerdotibus pro peccatis ſuis offerunt. *x. q. 1. c. quia ſacerdotes.* 13.

De Regularibus, & tranſeuntibus ad Religionem.

133. REgulares, ſunt qui certæ regulæ, ut religioſè, & ſub prælati Imperio vivant, ſive in clericatu, ſive in laïcatu, ſunt aſtricti.

[Qui ſi canonici ſunt, regulares; ſi non, monachi dicuntur.]

134. Monachus, eſt regularis, non canonicus, ideoque diſtinguitur à canonico regulari.

135. Tranſire ad religionem dicitur, qui fit Monachus.

De Converſione conjugatorum.

136. COnverſio eſt [duplex; una] qua quis à vita ſeculari ad religioſam tranſit. *ut hic.*

[Illa poteſt etiam â perſona conjugata fieri; Idque ſive ante, ſive poſt matrimonium conſummatum carnis commixtione. *Vnde de illa hic.* Qua cautelâ *Author. Iſag. hic.*

De

De converſione infidelium.

ALtera converſio, eſt qua quis ab infidelitate tranſit ad fidem Chriſtianam. *de qua hoc titulo.*]

De voto, & voti redemptione.

VOtum definivi. *lib. 7. def.* 222.

[Dividitur in votum neceſſarium & voluntarium.]

137. Neceſſarium votum, eſt quod fit in baptiſmo, dum is qui baptiſatur Sathanæ & ejus operibus renunciat, ac ſe fidelem fore, ac divina præcepta obſervaturum, promittit. *j. qu.* 1. *c. Spiritus* 59. §. *ecce, & de conſecr. diſt.* 4. *c. prima.* 72.

138. Voluntarium votum, eſt quod quis ſpontè ſua, & libera voluntate facit, ſe ad id adſtringens, ad quod ante votum non tenebatur. *xviii. q.* 1. *c.* 1. *&* 2. *& xxxii. qu.* 8. *c. non ſolum.*

[Nempe voluntarium votum ratione initii dicitur. Semel enim factum obligat.

Hoc votum eſt vel ſimplex, vel ſolenne.]

139. Simplex votum, eſt quod ſolem-

nitate vacat. *Infr. qui cler. vel viven. c.* 3.

140. Solemne votum, eſt quod per ſuſceptionem ſacri ordinis, vel per expreſſam, aut tacitam probatæ religionis profeſſionem, eſt ſolemniſatum. *Infr. lib.* 6. *c. unic.*

De ſtatu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

141. STatus, eſt regula ſecundum quam Monachi, & Canonici regulares vivere debent.

De Religioſis domibus, ut Epiſcopo ſint ſubjectæ.

142. REligioſa domus, eſt quæcunque religionis, ſeu pietatis ergò eſt extructa, ut Monaſterium, Orphanotrophium, Xenodochium &c.

De Capellis Monachorum, & aliorum Religioſorum.

143. CApella, eſt oratorium in quo unum eſt altare.

144. Capellanus, eſt presbyter capellæ inſerviens.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De jure Patronatus.

[IUs patronatus ex Iure Civili ſupra definitum. *lib.* 6. *defin.* 14.]

145. Ius Patronatus, hoc loco, eſt jus quod aliquis, ſive clericus, ſive laïcus, habet in Eccleſia quam ædificavit, vel dotavit, vel fundavit. *c. nobis fuit* 25. *& xvi. qu.* 7. *c. piæ mentis* 26. *& ibi gloſſ. & cap. filiis* 51. *& xviii. qu.* 2. *c.* 4.

[Conſiſtit 1. In jure præſentandi inſtituendum ad beneficium vacans. 2. Poteſtate rectorem, ſi aliquid ex collatis Eccleſiæ defraudet, compeſcendi, & Epiſcopo, aut alioqui Iudici competenti denuntiandi. 3. Honore primi loci in proceſſione. 4. Subſidio vitæ pro ipſo, aut liberis ad inopiam vergentibus. 5. Poteſt fundationis tempore cenſum aliquem, cum Epiſcopi conſenſu, reſervare.]

De cenſibus, exactionibus, & Procurationibus.

146. CEnſus [hoc loco] eſt annua penſio *j. qu.* 3. *c.* 4. *i. in fin.* quæ in argumentum ſubjectionis præſtatur *c.* 2. Alibi aliter accipitur. *D. de cenſib.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

[Ejus ſpecies eſt cathedraticum, ſeu ſynodaticum.]

147. Cathedraticum, ſeu ſynodaticum, eſt cenſus quem Eccleſia ſuo Epiſcopo, ob Cathedræ honorem, *x. qu. 3. c. 1.* in ſynodo præſtat. *cap. olim.* 20.

148. Exactio, eſt gravamen quod extra ordinem imponitur. *c. Innovamus* 10. *& c. ea quæ* 12.

149. Procuratio, eſt exhibitio, quæ fit ratione viſitationis (id eſt, *c.* 6. *d. c. ea quæ*. viſitatoribus Eccleſiarum) vel conventionis *c. quanto* 16. *c. ſopitæ* 16. 14. *& xviii. qu.* 2. *c. ult.*

De conſecratione Eccleſiæ, vel Altaris.

150. Conſecratio, ſeu dedicatio, eſt actus ſolemnis, quo perſona (ut Epiſcopi, & cæteri clerici. *ſup. de ſac. unct: c. unic. in princ. & diſt.* 75.) vel res (ut Eccleſia, altare, vas) *de conſecr. diſt.* 1. Deo dicatur.

De celebratione Miſſarum, & Sacramento Euchariſtiæ, & divinis Officiis.

151. Miſſa, eſt ſacrificium incruentum, quod fit conſecratione, oblatione, & communione Corpo-

Corporis & Sanguinis Chriſti, ſub ſpeciebus panis & vini, ac repreſentatione Paſſionis Dominicæ, ad ſalutem fidelium, & remiſſionem peccatorum.

152. De Sacramento Euchariſtiæ. *Vid. ſup. def.* 31.

153. Divina officia, ſunt quæ in Dei honorem celebrantur, horis canonicis.

154. Horæ Canonicæ, ſunt Matutini, Primæ, Tertiæ, Sextæ, Nonæ, Veſperi, & Completorii.

De Reliquiis, & veneratione Sanctorum.

155. Reliquiæ, ſunt corpora Sanctorum, vel corporum partes quæ extant.

156. Sancti ſunt, qui ſunt à ſummo Pontifice canonizati: *c.* 1. *hic.*

156. Canonizare, eſt in Sanctorum numerum referre.

De obſervatione jejuniorum.

157. Jejunium, eſt parſimonia victus, & abſtinentia ciborum. *Innoc. c.* 1. *num.* 1.

[Modi ſtatuuntur varii. 1. cum ſemel tantum in die cibus ſumitur. 2. abſtine-

tur à cibis lautioribus, & multum nutrientibus. 3. ſobriè vivitur.]

De Purificatione poſt partum.

158. PUrificari dicitur, quod ex polluto purum fit.

De immunitate Eccleſiarum, cœmeterii, & rerum ad eas pertinentium.

[Immunitatem definitam habes. *lib. 7. defin.* 207.

Eſt hic duplex vel perſonalis, quæ datur perſonæ, ut clericis; vel realis, quæ Eccleſiæ, cœmeterio, & rebus Eccleſiæ.]

159. Cœmeterium, eſt locus ſepulturis deſtinatus.

De cognatione Spirituali.

[COgnatio, de qua hic reſpectu matrimonii prohibiti, eſt vel ſpiritualis, vel legalis, vel carnalis.]

160. Spiritualis cognatio, eſt perſonarum propinquitas, ſeu conjunctio, ex baptiſmo, vel confirmatione, *c.* 1. vel catechiſmo, *Infr. lib.* 6. *c.* 2. proveniens.

[Dividitur inter compaternitatem, paternitatem, & fraternitatem.]

161. Paternitas, eſt ſpiritualis con-

junctio inter patrinum, vel matrinam; & filiolum, & filiolam

162. Compaternitas, eſt ſpiritualis conjunctio inter parentem ſpiritualem, & carnalem.

163. Fraternitas, eſt ſpiritualis conjunctio inter filiolos vel filiolas, & patrini vel matrinæ filios, ſeu filias.]

164. Patrinus, eſt, pater ſpiritualis: vel baptizans, vel in baptiſmo ſuſcipiens. *xxx. qu.* 1. *c. omnis* 8.

165. Matrina, eſt mater ſpiritualis: ut ea quæ in ſacro baptiſmo ſuſcepit.

166. Filiolus, vel filiola, eſt filius, vel filia ſpiritualis: ut baptizati, vel de baptiſmo ſuſcepti.

De cognatione legali.

167. COgnatio legalis, eſt quæ per adoptionem contrahitur.

Carnalis eſt quæ à generatione originem habet.

[De quibus etiam *l.*6.*defin.*22.23.24.]

De eo qui cognovit conſanguineam uxoris ſuæ, vel ſponſæ.

168. COgnitio, eſt carnalis ſexuum commixtio.

169. Conſanguinei, ſunt fratres ex

eodem patre. *Inſt. de leg. agn. ſucceſſ.*

170. In jure Canonico conſanguinei vocantur, qui naturali cognatione inter ſe juncti ſunt. *hic & tit. ſeq. & alib. in jur. Can.*

De frigidis, & maleficiatis, & impotentia coëundi.

171. FRigidi, ſunt qui ob naturæ frigiditatem coire non poſſunt.

172. Maleficiati, ſunt qui, ſalvis genitalibus, maleficio effecti ſunt impotentes ad coëundum.

De accuſationibus, inquiſitionibus & denuntiationibus.

ACcuſationem definivi. *part. 7. defin.* 69.

173. Inquiſitio, eſt cum judex ex officio nemine accuſante diſquirit, an aliquis deliquerit, vel quis delictum admiſerit.

[Eſt triplex. 1. Omninò generalis, cum Præſes inquirit an in ſua provincia ſint homines facinoroſi. 2. Omninò ſpecialis, cùm de ſpeciali crimine in certam perſonam inquiritur. 3. Mixta, cum aliquo occiſo in occiſorem inquiritur.

Denun-

Denuntiatio eſt vel Iudicialis, vel Chriſtiana ſive Evangelica, vel Canonica.]

174. Denunciatio judicialis, eſt criminis, ac delinquentis delatio ad judicem, ſine inſcriptione, & ſine onere criminis probandi.

175. Chriſtiana, ſive Evangelica denuntiatio, eſt quæ fit ad emendationem & bonum animæ; ut cum mulier occultum mariti adulterium ſacerdoti denunciat. *ii. qu.* 1. *c. ſi peccaverit* 18. *& xxxii. qu.* 5. *c. ult.*

176. Denunciatio canonica, eſt quæ fit ad impediendum ne quid illicitum fiat. [ut ſi quis denuntiet matrimonium contrahere volentibus id eſſe in gradu prohibito.]

De Simonia, & ne aliquid pro ſpiritualibus exigatur, vel promittatur.

[CRimina quæ denuntiato objici poſſunt hic enarrantur varia. Primum eſt Simonia. Quæ eſt vel conventionalis, vel mentalis.]

177. Simonia conventionalis, committitur cum aliquid pro rebus ſpiritualibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

libus, aut his quæ ſpiritualibus ſunt annexæ, *c. non ſanctis, & c. ſeq. cum ſim.* datur, vel promittitur. *ſup. de confeſſ. c. 2.*

178. Simonia mentalis, eſt cum nihil datur, aut promittitur, ſed prava dandi vel accipiendi intentio eſt, in eo qui ſpiritualia, vel ſpiritualibus annexa confert. *c. tua nos 24. & c. ult.*

[*Ne prælati vices ſuas, vel Eccleſias ſub annuo cenſu concedant.*

SImoniæ ſpecies eſt, cum prælatus Iuriſdictionem ſuam, vel Eccleſiæ regimen ſub annuo cenſu concedit. *c. 1. 2. 3. hic.*]

De Magiſtris, & ne aliud exigatur pro licentia dandi.

179. MAgiſter, eſt qui docendi munere fungitur.

[Simoniæ ſpecies etiam, licet minus propriè, eſt docendi licentiam pro pretio concedere. *Abb. in. c. 1. & Innoc. in. c. 2.*]

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Iudæis, & Saracenis, & eorum ſervis.

180. DE Iudæis. *Vide lib.* 8. *def.* 88.

[Saraceni pro paganis accipiuntur à Doctoribus.

Attamen differunt. Illi enim neque vetus neque novum teſtamentum agnoſcunt. *vid. ſupra. lib.* 8. *defin.* 97.]

Saraceni utrumque teſtamentum tantum ex parte admittunt, & Chriſtum eſſe Dei filium, & humani generis redemptorem negant, ut Mahumetani.

De Schiſmaticis, & ordinatis ab eis.

181. SChiſmatici, ſunt qui unitatem Eccleſiæ dividunt, *xxiv. qu.* 1. *c. ſchiſma* 33. ſe ab ejus vinculo ſeparantes. *vii. qu.* 1. *c. Novatianus* 6.

De Apoſtatis, & reiterantibus Baptiſma.

APoſtatarum definitionem. *Vide lib.* 8. *def.* 84. 85. 86.

De iterantibus baptiſma. *Vide lib.* 8. *def.* 83.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De infantibus, & languidis expoſitis.

182. INfans, eſt minor ſeptem annis. *Cod. de jur. delib. l. ſi infanti* 18. *inprinc.*

183. Languidus, eſt qui propter morbum languet.

De Torneamentis.

184. TOrneamenta, ſunt nundinæ, ſeu feriæ, in quibus milites ex condicto convenire ſolent, & ad oſtentationem virium ſuarum, & audaciæ, temerè congredi.

De Clericis pugnantibus à duello.

185. DUellum, *hac rub.* ſeu Monomachia, *ii. qu.* 4. *c. Monomachiam* 23. eſt ſingulare certamen quod armis fi .

De ſagittariis.

186. SAgittarii, ſunt qui ſagittandi artem exercent.

De ſortilegiis.

187. SOrtilegi, ſunt qui ſub nomine fictæ religionis, per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

quaſdam, quas ſanctorum ſive, Apoſtolorum ſortes vocant, divinationis ſcientiam profitentur, aut quarumcunque ſcripturarum inſpectione futura promittunt. *xxii. qu.* 1. *c. unic.*

De Clerico venatore.

188. VEnator, eſt qui feras beſtias, aut volucres, canibus & avibus perſequitur. *c.* 1. *&* 2. *& ſup. in cler. vel monach. c.* 1. *& diſt.* 34. *c.* 1. 2. 3.

De Clerico percuſſore.

189. PErcuſſor, eſt qui corpus verberat, ſeu percutit. *ut hic.*

190. Item percuſſor dicitur Doctor, qui ſermone inutili conſcientiam infirmorum percutit. *diſt.* 45. *can. ult.*

De Clerico maledico.

191. MAledicus, eſt qui aſſerit alteri malum ineſſe, quod non ineſt: vel negat ineſſe bonum quod revera ineſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De Clerico excommunicato, depoſito, vel interdicto.

192. EXcommunicatus, eſt qui à communione Eccleſiæ, vel fidelium excluditur.

193. Deponi dicitur, qui exauthoratur, & è numero Clericorum ejicitur.

194. Interdictus dicitur, qui clericatu retento, eum prohibetur exercere. *Conjunge def. 202. infr.*

De Clerico per ſaltum promoto.

Vide lib. 7. def. 206.

De eo qui ordinem furtivè accepit.

195. FUrtivè ordinem accepit, qui ſine ordinatione, & licentia Superioris, & ſine examinatione, promovetur, ingerens ſe cum multitudine ordinandorum, ignorante ordinatore. *Abbas hic.*

De exceſſibus Prælatorum, & ſubditorum.

196. EXceſſus, eſt proprii officii tranſgreſſio.

[Officium Prælati erga ſubditos eſt, ut

ut eos tanquam clericos honoret, & diligat; nec ſolum eis præſit, ſed & proſit. *Lancell. lib. 1. Inſt. Iur. Can. tit. 24.*

Officium ſubditi erga Prælatum eſt, ut ei honorem exhibeat, & reverentiam.]

De Privilegiis, & exceſſibus privilegiatorum.

197. PRivilegium, eſt quod contra jus commune, ob ſpecialem favorem, alicui tribuitur.

De purgatione Canonica.

198. PUrgatio, eſt dilatio criminis objecti, de quo in neutram partem probatio extat.

[Seu purgatio eſt innocentiæ oſtenſio, ei impoſita qui, ſive de crimine diffamatus, ſive legitimis probationibus, ſive propriâ confeſſione convinci non poteſt; de eo tamen apud bonos & graves viros ex veriſimilibus ſuſpicionibus eſt gravatus. *c. 4. & 6. hic.*

Eſt duplex, Canonica, & vulgaris.]

199. Purgatio canonica hic dicta quod ſacris Canonibus comprobatur, eſt quæ fit per juramentum. *c. 3. c. 5. de teſtibus* 13.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

De purgatione vulgari.

200. PUrgatio vulgaris, eſt quæ contra ſacros canones vulgo eſt recepta; ut duello, ferro ignito, aqua ferventi, aqua frigida. 11. *qu.* 4. *c. mennam.* 8.

[Prohibita, quod per eam tentatur Deus, & abſolvendus ſæpe condemnatur.]

De Pœnitentiis & remiſſionibus.

[Pœnitentia, (ſpecies pœnæ canonicæ, Iure Civili incognita) eſt interna, vel externa, vel ſolennis, vel publica, vel privata.]

201. Pœnitentia interna, eſt quædam dolentis vindicta, puniens in ſe quod dolet commiſiſſe, *de pœnit. diſtinct.* 3. *c. pœnitentia eſt quadam,* vel dolor cordis, quo quiſque in ſe punit quod deliquit, *de pœnit. diſt. de* 1. *c. quis aliquando* 86. §. *aliud autem verſ. eſt enim.* vel dolor, & amaritudo animæ pro malis quæ quiſque commiſit, vel conſenſit. *ead. diſtinct.* 1. *cap. ecce* 39.

Pœnitentiam externam, id eſt, Sacramentum definivi. *ſup. def.* 31.

202. Solemnis, eſt quam propter majora ſcelera Epiſcopus in capite jejunii, ſervata certa rerum ſerie, delinquentibus imponit. *diſt. 50. c. in cap. 65.*

203. Publica, eſt quæ nulla ſervata juris ſolemnitate injungitur peragenda: ut peregrinatio, certi habitus delatio, & alia id genus. *Lancelot. Inſt. lib. 2. tit. 5. §. publica.*

204. Privata, eſt quæ in occulto fit, Deo & ſacerdoti. *eod.*

[Effectus pœnitentiæ eſt remiſſio.]

205. Remiſſio, eſt abſolutio à peccato, quæ pœnitentiam ſequitur.

De ſententia Excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti.

[Altera pœna canonica, eſt excommunicatio.]

206. Excommunicatio, eſt cenſura Eccleſiaſtica, quâ quis à communione excluditur.

[Eſt vel major, vel minor, vel canonis, vel judicialis.]

207. Excommunicatio minor, ſeu propriè dicta, eſt quæ tantum à Sacramentorum participatione removet. *c. pen. & iii. qu. 4. c. ult. & xj. qu. 3. c. ad menſam 24.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

208. Major excommunicatio, ſive anathema, eſt quæ ab Eccleſia, & omni fidelium communione ſegregat. *dict. jurib.*

209. Excommunicatio canonis, ſeu latæ ſententiæ, eſt quæ ipſo jure, ſine judicis miniſterio, aliquem ligat. *c. quamvis* 58.

210. Excommunicatio judicialis, eſt quæ per judicem Eccleſiaſticum irrogatur. *Infr. lib.* 6. *c.* 5. *& ſup. de off. ordin. c. paſtoralis* 11. *§. præterea.*

211. Suſpenſio, eſt cenſura Eccleſiaſtica, qua exercitium officii, vel ordinis impeditur.

[Eſt vel canonis, vel judicis.]

212. Suſpenſio canonis, eſt cum quis, ob notorium crimen, ipſo jure à ſui ordinis, vel officii executione arcetur.

213. Suſpenſio judicis, eſt cum quis per ſententiam judicis à dicta executione ex cauſa removetur.

214. Interdictum Eccleſiaſticum, eſt cenſura Eccleſiaſtica, per quam divinorum celebratio, & Sacramentorum perceptio prohibetur.

Eſt hoc vel canonis, vel judicis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

115. Interdictum canonis, eſt quod ipſo jure, ſive ipſo facto, inducitur. *Infr. lib. 6. de elect. c. 3. §. præterea verſ. civitas, & de uſur. c. 1. verſ. qui vero, & de pœnit. c. 5.*

116. Interdictum judicis, eſt quod per ſententiam judicis inducitur.

FINIS.

IN-

INDEX
DEFINITIONUM,
ORDINE LITERARIO DIGESTUS.

Numerus primus Librum indicat: alter definitionem, in prima editione expreſſam. Quæ mutato charactere inſerta, hac acceſſerunt.

A.

ABamita lib. vj. defin. 68
Abavia. vj. 43
Abavunculus vj. 69
Abavus. vj. 42
Abbas viij. 41
Abbatiſſa. viij. 41
Abigeus vij. 72
Ablativa vis j. 152
Abmatertera vj. 70
ABOLITIO vij. 120
Quotuplex, ibid.
Generalis 121
Legitima 123
Privata 122
Publica. 122
Specialis 121
Abpatruus vj. 67
Abſolutio vj. 166
Abſtenſio v. 98
Abuſus iiij. 25
Acceptilatio vij. 23
Acceſſio iiij. 52
& vj. 136
Accipere furtivè ordinem x. 195
Accreſcere xj. 55
Accuſatio vj. 189
Accuſator quid facere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cere debeat ibid.
Accuſationem quid ſequatur vij. 9
Quotuplex x. 172
Acephali viij. 71
Acies. vij. 155
Prima 157
Secunda 158
Aciei frons vij. 156
Acoluthus vel Acolytus. viij. 19
Acta iv. 75
ACTIO vj. 314
dividitur varie ibid.
Communi dividundo ex quibus cauſſis poſſit competere ij. 106
Ad exhibendum ij. 108
Ædilitia vj. 329
Æſtimatoria iij. 143. & *iv.* 18.
Aquilia ij. 93
Arborum furtim cæſarum vij. 46
Calviſiana vi. 17
Civilis vi. 326
Commodati iij. 56
Contraria iij. 58
Directa iij. 57
Communi dividundo ij. 107
Conducti iij. 142
Confeſſorja ij. 64
Negatoria ij. 65
Conſtitutoria, ſeu de conſtituta pecunia iij. 52
De damno in turba dato vij. 51
De dejectis, vel effuſis ii. 96
De dote iv. 116
De dolo i. 169
De eo quod certo loco. iii. 48
De his qui in ſuggrundia vel protecto. ij. 97
De in rem verſo. iij. 85.
De partu adgnoſcendo. iv. 122
Proponitur diſtinſtinctis ibid. iv. 122

De

De Peculio iij. 83
Depoſiti iij. 102
Contraria iij. 104
Directa iij. 103
De rationibus diſtrahendis iiij. 141
De recepto j. 183
De tigno juncto vij. 30
Directa vj. 330 331 332. 333
Edictalis iij. 152
Empti & venditi iij. 130
Empti iij. 131
Exercitoria iij. 68
Ex facto vj. 335
Fabiana vj. 17
Familiæ erciſcundæ ij. 106
Finium regundorum. i. 105
Funeraria ii. 128
Furti vij. 36
Generalis vj. 323
Hereditaria viij. 181
Honoraria vj. 327
Hypothecaria iv. 3
IN FACTVM vj. 337
Civilis iij. 150
Prætoria iij. 151
popularis vij. 85
ejus ſpecies ibid.
ACTIO
Decretalis iij. 153
Edictalis iij. 152
De calumniatoribus i. 157
De alienatione judicii mutandi cauſa i. 180
De dejectis, vel effuſis ii. 96
in filium f. emancipatum, vel patri non ſuccedentem iij. 35
In factum de illatione mortui ij. 131
ex jurejurando iij. 33
de incendio, ruina, naufragio vij. 52
injuriarum vij. 65
in menſorem. ij. 122
adverſus nautas, caupones, ſtabularios

rios vij. 40
de poſſeſſione ventris per calumniam impetrata. iiij. 124.
dolo malo ad alium translata iv. 123
Adverſus publicanos vj. 123
de his quæ in ſugrunda vel protecto ij. 97
ſi is qui teſtamento liber eſſe juſſus vij. 39
In ſolidum vj. 321
vel non in ſolidum 322
inſtitoria iij. 71
inſtitutoria iij. 91
ex interdicto vi. 231
interrogatoria ij. 113
locati, & conducti iij. 140
locati iij. 141
mandati iij. 108
Contraria iij. 110
directa iij. 109
mixta vj. 318

mutui iij. 10
negatoria ij. 65
negotiorum geſtorum 153
vel contraria 155
directa 154
pauliana vj. 181
cur detur ibid.
perpetua 338
perſonalis vj. 316
popularis vij. 85
præparatoria vj. 320
præſcriptis verbis iij. 145
Quomodo variè vocetur ibid.
prætoria vj. 328
principalis vj. 319
pro ſocio. iij. 116
pro tutela iiij. 146
publiciana ij. 47
pignoratitia iij. 62
quæ propriè dicatur ibid.
rei eſt perſecutoria ibid.
quotuplex ibid.
contraria 64

AC-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ACTIO
Directa 63
Quanto minoris iiij. 18
Quod juſſu iij. 87
Quod metus cauſa i. 166
Realis vj. 315
Perſonalis ibid.
Redhibitoria iv. 17
Rei uxoriæ viij. 204
Rerum amotarum iv. 121
Reſciſſoria iij. 91
Reſciſſoria in rem vi. 182
Serviana iv. 3
Si certum petatur iij. 2
Si quadrupes pauperiem feciſſe dicatur ij. 88
Specialis vj. 325
Temporalis vj. 339
Tributoria iij. 72
Tutelæ iv. 128
Tutelæ utilis ibid. 150. adverſus, quem detur ibid.
cur dicatur ſubſidiaria ibid
an privilegiata ibid
Venditi iij. 130
Vi bonorum raptorum vij. 50
Vniverſalis vj. 324
Vtilis vi. 334
Actionis editio j 122
Actionis judicati tempus j. 115
Actionem impetrare viij. 148
actionem non dari vi. 294
Actor, qui & Syndicus i. 149
actor à tutore datus viii. 213
actor, qui & diſpenſator ix 96
actuarii ix. 185
actus, ſpecies ſervitutis ii. 83
actus, id eſt, actoris munus ix. 95
actus quadratus ix. 34
accuſatio vii. 89

aderati

adærati fundi ix. 26
addictio iii. 123
adipiſcendæ poſſeſſionis interdictum. vi. 189
aditio v. 93
adiutor viii. 208
adiutores. ix. 187
adlectione municipes vii. 191
adoleſcens i. 70
adnotatio iv. 81
adoptio i. 50
quotuplex ibid.
adpromiſſor vii. 12
adſcendentes vi. 32
adſcriptitii ix. 104
adſectarii vii. 63
adſertor viii. 229
adſignare vi. 16
adventitium peculium. iii. 82
adverſarius durior. i. 179
adulterium vii. 99
advocatus viii. 134
fiſci 137
Quid differat à patrono ibid.
advocati ſtatuti viii 135. *ſupermunerarii.* 136
ædificare ii. 133
ædilitia actio vi. 329
ædilitium edictum iv. 13
Æquinoctium vi. 239
autumnale 240
vernum 241
æquitas i. 25
æſtas. vi. 238
æſtimatoria actio iii. 143
æſtiva aqua vi. 237
ætatis venia viii. 144
affinitas vi. 72
affirmativa conditio v. 82
agentes in rebus ix. 160
ager deſertus ix. 120
agnoſcere hereditatem v. 95
agoniſtæ ix. 41
agraria via vi. 208
agricolæ ix. 103

agros imponere ix. 111
album vii. corruptum. i. 197
alea. ii. 119
aleator ii. 118
Quod contra eos edictum, ibid.
Alexandriæ Iuridicus viii. 132
alienatio iv. 152.
judicii mutandi cauſa i. 168
alienus poſthumus v. 12
allectione municipes vii. 191
alimenta v. 129
alimentarius v. 130
alluvio vj. 37
ambaſciator vii. 210
ambitus 7
Alvei mutatio vj. 37
alternata conditio v. 80
alternata obligatio vi. 297
AMITA *vi.* 56
magna 60
major 64
maxima 68
amitini, vel amitinæ vi. 53
amittere ſecuritatem ii. 86
Anabaptiſtæ viii. 83
Anachoretæ viii. 43
anathema x. 208
anatociſmus iv. 26
angaria ix. 192
animalia fera vj. 136
annalia interdicta vi. 192
annona viii. 124. 129. & *ix.* 10
annonæ civiles ix. 94
annonæ fraudatæ crimen vii. 111
annonæ præfectus viii. 125
annotatio, iv. 81
annua legata, vel fideicommiſſa v. 122
annua, bima, trima die v. 114
antagoniſtæ ix. 42
antapocha iiii. 84
antichreſis iv. 4
antiquum jus vii. 232

aperire

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

aperire tabulas iv. 100
apocha iv. 83
Apocriſarii viii. 42
Apollinarii viii. 68
APOSTATA
inobedientiæ viii. 85
irregularitatis 86
perfidiæ 84
Apparitores ix. 198
appellare vii. 62
appellatio vii. 135
appellationis tempus viii. 246
adpromiſſor vii. 12
aqua æſtiva vi. 237
aqua pluvia vi. 100
aquæ pluviæ arcendæ actio vi. 101
aqua quotidiana vi. 245
Aquilia lex ii. 89
arbiter i. 182
quotuplex ibid. 171
quis ſpecies judicis ibid.
quis arbitrator ibid.
arbiter compromiſſarius i. 185
arbitrum ſententiam dicere i. 179
arbores vi. 267
arborum furtim cæſarum actio vii. 46
arcarii ix. 52
archiatri ix. 151
Archidiaconus viii. 18. *& x.* 45
Archiepiſcopus viii. 11
Archipresbyter x. 41
duplex Vrbanus Ruralis
argentarius ix. 88
argentum infectum i. 131
factum 132
ſignatum 133
Ariani vii. 63
armamentum ix. 75
armata vis vi. 230
Arnoldiſtæ. viii. 72
arrhæ viii. 194
arrhæ ſponſalitiæ viii. 195
arrogatio i. 51
artifex viii. 190
arioli viii. 266
aruſpices viii. 269

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

as, v. 33
latior ſignificatio, ib.
quomodo dividatur ibid.
aſcetriæ viii. 39
aſſectari vii. 63
aſſector viii. 229
aſſeſſor i. 85
aſſignare vi. 16
atavus vi. 44
atavia vi. 45
athleta ix. 41
attentare pudicitiam vii. 62
auctio ix. 2
auctoritas iiii. 136
Pallii x. 20
Audæi, ſive Audiani viii. 66
audientia Epiſcopalis viii. 45
per averſionem iii. 66
augures viii. 268
auguſtalis præfectus viii. 119
avia vi. 39
auratæ veſtes ix. 71
AVRVM *coronarium ix.* 56
factum v. 132
infectum v. 131
luſtrale ix. 59
ſignatum v. 133
auri illatio ix. 54
authenticum inſtrumentum iv. 77
autochirum iv. 85
Autoritas quid in materia tutelæ iv. 136
quid differat à conſenſu ibid.
Avunculus vi. 57
magnus 62
major 66
maximus 70
avus vi. 38
auxilia vii. 150

B

B*Alnearii fures vii.* 76
Balneator viii. 190
Baphii. ix. 73
baptiſmus x. 29
baſtagarii ix. 69
batrachitæ viii. 73
beneficiarius x. 78
beneficium x. 76
beneficium legis & in-

inventarii v. 89
benignitas i. 25
bes iv. 31. *& v.* 43
bigamus x. 39
quatenus non ordinandus ibid.
Boëthi logiſtarum ix. 47
bonæ fidei poſſeſſor vi. 150
bona { *materna viii.* 223; *materni generis.* 224; *vacantia ix.* 5 }
bonis cedere vi. 169
bonorum curator vi. 180
BONORUM *poſſeſſio vi.* 1.
ejus diviſio varia ib.
Carboniana 11
contra tabulas 5
edictalis 2
ejus diviſio ibid.
decretalis ibid.
extraordinaria 4
ordinaria 3
ex teſtamento quotuplex ibid.
contra tabulas ibid.
ejus effectus ibid.
quos ſpectet ibid.
ſecundum tabulas ibid. 13
unde cognati 20
unde legitimi 19
unde liberi 18
unde vir & uxor 88
ut ex legibus 89
bonorum poſſeſſiones ab inteſtato vj. 17
bonoſiani viii. 75
borboriſtæ viii. 53
brephotrophi viii. 34
breviculum viii. 224
breviloqua ſubſtitutio. v. 68

C

C*Adaſtrum vii.* 227
Caduca viii. 220
Quæ talia ſint, aliâ ſignificatione viij. 5

in cauſa caduci viii. 221
cadere vii. 42. *furtim* 46
calculi error viii. 133
Calviſiana actio vi. 17
calumniator i. Nota.
calumniari vii. 119
camera x. 100
de camera feudum x. 105
canon frumentarius ix. 93
canon largitionalium titulorum ix. 20
canonis deminutio x. 170
canonis interdictum x. 215
canonica purgatio. x. 199
Canonia x. 69
canonicæ horæ x. 153
Canonizare x. 156
capella x. 143
capellanus x. 144
capita. viii. 130
capitalia judicia vii. 87
non capitalia judicia vii. 88
capitalis pœna vii. 126
Capitaneorum ordines x. 79
capitaneus major ib.
minor 80
Capitis deminutio i. 171
Maxima i. 172
media, ſeu minor i. 173
Minima i. 174
Capitatio ix. 106
quotuplex ibid.
Capitationes viii. 130
capitulum x. 73
capſarii vii. 77
captatoria inſtitutio v. 83
captivi vii. 143
caput aquæ. vi. 143
Carboniana bonorum poſſeſſio vi. 11

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Carbonianum edictum vi. 10
carcer viii. 259
Carpocratitæ viii. 50
caſtellani milites. ix. 116
caſtellum vi. 242
caſtrenſe peculium iii. 78
Caſtrenſiani ix. 167
caſualis conditio v. 74
explicatur definitio. ibid.
Caſus v. 55
Primus 56
Secundus 57
Tertius 58
Quartus 59
cataphracti vii. 171
cathedraticum x. 147
catholica fides viii. 3
Catoniana regula v. 148
Cavena x. 99
de cavena feudum x. 104
cavere, vide cautio
vii. 30
caupo i. 191
Cauponæ inſtrumenta v. 123
cauſa iii. 148. 4. 51. *v.* 153. 154.
cauſa divinæ domus viii. 170. *iii.* 148
cauſa fiſcalis viii. 160
cauſa liberalis, ſeu ſtatus vi. 125
cauſa lucrativa vi. 141
cauſa oneroſa 140
cauſa injuſta iii. 39
cauſa turpis 37
cauſæ privilegium vi. 176
cauſa plus petere viii. 158
cauſaria dimiſſio vii. 181
cauſidicus viii. 134
cautio judicatum ſolvi vii. 29
cautio juratoria i. 98
cautio de legatis v. 161

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cautio Mutiana v. 87
cautio ratam rem haberi vii. 31
cautio rem pupilli, vel adoleſcentis ſalvam fore vii. 28
cedere bonis vi. 69
Cenotaphium ii. 104
cenſiti. ix. 104
cenſitor vii. 228
cenſuales ix. 49
cenſualis ſcriptura iv. 74
cenſus vii. 227. *viii.* 186. *x.* 146
Variæ ejus ſignificationes x. 146
centenarius vi. 6
centeſima uſura iv. 27
centuria vii. 151. *ix.* 36.
centurio. vii. 161
ceroferarius viii. 19
certa obligatio vi. 308
certus contractus iii. 5
certus iii. 3
certa res quotuplex iii. 9
certi condictio ex qua cauſſa detur iii. 6
certum, & incertum quid ibid. 3. 4.
certum & incertum ex quibus diverſim detur iii. 10
Chaldæi viii. 264
Chartopratæ ix. 86
chartularii ix. 186
chirographaria pecunia viij. 252
chirographarius creditor. vi. 172
chirographum iv. 81
chorepiſcopus viii. 9
Chriſtiana denuntiatio x. 175
cibaria v. 130
cingere vii. 43
circuitores viii. 31
circumciſi viii. 77
citatio i. 96
Civilis actio vi. 326

civi-

civilis annona ix. 94
civilis dies i. 112
civilis judex viii. 126
civilis obligatio vi. 299
civilis poſſeſſio vi. 147
civilia prædia ix. 127
civilia verba v. 50
civitatis defenſores vii. 196
civitatis Pater vii. 217
clam facere vi. 261
Clariſſimatus ix. 132
laſſici ix. 78
Claudianum Senatuſconſultum v. 104. *viii.* 230
Clerici viii. 14
peregrini & peregrinantes differunt ibid. 67
clerici peculium x. 123
cloaca vi. 256
quotuplex ibid.
codicilli v. 106
unde nomen, varia codicilli ſignificatio. ibid.
cœlebs viii. 255
cœlicolæ viii. 96
cœmeterium x. 159
coëmptio ix. 21
cœnoſi viii. 53
cognati vi. 21
Cognatio civilis, ſeu legitima tantum vi. 23
naturalis tantum 22
naturalis, & legitima 24
Quotuplex reſpectu prohibiti matrimonii x. 60
Quomodo dividatur ibid.
carnalis x. 168
legalis 167
Item lib. vi. 22, 23, 24
ſpiritualis x, 160
cognitio x. 168

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cognitio extraordinaria vii. 223
cohærere perſonæ vi. 283
vel rei 282
cohortalis viii. 164
cohortibus præfecti vii. 165
collatio vi. 8. *ix.* 15. *x.* 71
Quotuplex vi. 7
definita ſecundum Baldum ibid.
Collatio dotis ibid.
collatores ix. 14
collegium i. 148. *vii.* 84
collegæ ix. 97
collegiati ix. 85
colludere vi. 127
colonus iii. 137
COMES *orientis viii.* 118
rerum privatarum viii. 114
ſacrarum largitionum 113
ſacri patrimonii 115
COMITES *archiatri ix.* 152
conſiſtoriani 146
rei militaris 150
ſcholarum. 149
commeatus ix. 178
commercium iii. 121
comminatio viii. 242
commiſſoria lex in pignore iv. 5
in venditione iii. 125
in commiſſum incidere vi. 112
commixtio vi. 139
commodatarius iii. 55
commodator 54
commodatum 53
commodati actio iii. 56
contraria 58
directa 57
commodum rei venditæ iij. 128
commonitorium viij. 176
commune delictum vij. 177
communi jure pignus

gnus vendere iv. 10
communis ſtipulatio vij. 4
compaternitas x. 164
compendioſa ſubſtitutio v. 68
compenſatio iij. 93
nomen unde ibid.
quid differat ab imputatione, reputatione, deductione, explicatur ſpeciatim ibid.
compenſatoria uſura iv. 40
competens judex viij. 240
compromiſſum i. 186
compulſiva vis i. 162
concubina iv. 126
concubinatus iv. 127
concuſſio vij. 71
condemnatio vi. 171
Condictio cauſa data, ſive ob cauſam dati iij. 36
ex lege 45
furtiva 44
indebiti 42
ob turpem cauſam 38
ſine cauſa 43
Triticiaria 48
CONDITIO I.
qualitas viij. 164
Variè accipitur v. 68
propriè dicta ibid.
adjectio accidentaria cur variis modis dividitur ibid.
affirmativa 83
alternata 80
caſualis 75
conjuncta 78
disjuncta 79
conditio v. 70
dividua 86
facti 81
fortuita 74
impoſſibilis 70
individua 85
juris 80
mixta 76

neceſſaria 73
negativa 84
perplexa 72
poteſtativa 75
ſimplex 77
turpis 71
conditionalis obligatio vi. 313
conducere per averſionem iii. 66
conducti actio iii. 140
conductor iii. 136
confines agri ii. 103
confirmatio x. 30
confuſio vi. 138. *vii.* 21
explicatur definitio vi. 138
conjuncta conditio v. 78
conjunctæ perſonæ vi. 7
connubium iv. 104
non eſt cum ancillis ibid.
conſanguinei x. 169
conſecratio x. 150
conſiliarius i. 85
conſilium vi. 122
conſiſtoriani ix. 145
conſiſtoriani comites ix. 146
conſiſtorium ix. 144
conſobrini, conſobrinæ vi. 52
conſortes ejuſdem litis viii. 173
conſtitutio 2.32. *x.i.* Ejus diviſio ibid. x. i.
conſtitutiones Eccleſiaſticæ quæ ibid.
conſtitutoria actio, ſeu de conſtituta pecunia iii. 52
conſtitutum iii. 50
conſuetudo i. 30
conſularis via vi. 207
conſultatio viii. 244
conteſtatio litis viii. 154
continuum tempus i. 113
CONTRACTUS *iii.* 146

certus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

certus 5
incertus 6
innominatus 149
nominatus 147
Contra legem facere i. 27
C**ONTRARIA** *actio commodati iii.* 58
depoſiti 102
negotiorum geſtorum i. 153
protutelæ iv. 146
tutelæ 139
utilis tutelæ 142
Contubernium iv. 105. *vii.* 152
contumax x. 65
conventionalis dilatio i. 108
ſimonia. x. 177
ſtipulatio vii. 5
converſio x. 136
quotuplex utraque, explicatur ibid.
convicani ix. 108
copiatæ viii. 27
cornelia lex vii. 67
cornicularii ix. 200
coronarium aurum ix. 56
corporale munus vii. 201
corporali ix. 80
corpus i. 147
correi credendi vii. 7
debendi 8
eorum ſpecies vii. 70
CREDITOR chirographarius vi. 172
hypothecarius, ſeu pigneratitius 171
potior iv. 7
ratione temporis, ſeu prior iv. 9
privilegiarius vi. 173
non privilegiarius vi. 174
Creditoris jure pignus vendere iv. 10
Crimen flagellatæ, ſeu fraudatæ annonæ vii. 112

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

extraordinariũ 70
quotuplex vi. 170
læſæ majeſtatis 97
perduellionis 98
Curatio iv. 132
Curator ibid.
Curatorem qui accipit ibid.
curator bonorum vi. 180
ejus officia ibid.
publicorum operum vii. 218
ſuſpectus iv. 137
Curia vii. 193
curiales vii. 194
curialis deſcriptio ix. 19
curioſi ix. 161
curſus publicus ix. 162
curſum publicum habens via ix. 191
cuſtodia vii. 91
cuſtodia militaris 95
cuſtodiri vii. 94

D.

D*Amnum ii.* 90, 91
damnum infectum vi. 97
damnum pati vi. 212
de damno in turba dato actio vii. 51
dare iii. 9
dare jurisjurandum iii. 29
debitorem delegare vii. 19
debitum iii. 51
debiti cauſa depoſitum iii. 98
decani viii. 29. & *ix.* 168
decima vi. 107. *x.* 128
decimæ perſonales x. 129
prædiales, ſeu reales 130
decimariæ leges viii. 152
deciſorium jusjurandum iii. 11
pactum i. 125
decumanus vi. 108
decretalis actio iii. 153

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

decretales v. 2
decretum i. 35. *ix.* 151
de rebus minorum non alienandis iv. 151
decretum ordinis vii. 217
decretum primum vi. 177
ſecundum 178
decretæ inmiſſionis effectus vi. 176
circa hanc rem quotuplex ibid.
Decuria vii. 152
decuriales urbis Romæ ix. 79
Decurio vii. 162, 194
quis videatur vii. 139
decuriones ſilentiariorum. ix. 154
defendere i. 144
defendi vii. 236
Defenſor i. 139
civitatis viii. 196
Eccleſiæ viii. 30
neceſſarius i. 146
voluntarius i. 145
deferre jusjurandum iii. 27
deglabrare vii. 43
dejicere ii. 94
delator vi. 140. *ix.* 7.
delegare debitorem vii. 19
Delegatio quotuplex vii. 117
delegatio actionis, ſeu crediti vii. 18
delegatus judex x. 50
delere v. 24
delibare hereditatem v. 168
deliberandi jus v. 88
Quomodo in eo variatum ibid.
Delicta quotuplicia vii. 31
Delictum commune vii. 177
extraordinarium 70

militare

militare 176
privatum 32
vide ibid. 16
DEMONSTRATIO *v.* 152
denuntiatio canonica x. 176
Quotuplex ibid.
Chriſtiana 175
judicialis 174
deponi x. 186
deportatus vii. 132
depoſitarius iii. 101
depoſitor iii. 100
DEPOSITVM *iii.* 94
unde dictum ibid.
Quot ejus ſpecies ibid.
debiti cauſa 98
neceſſarium 96
vulgare 95
Depoſiti actio iii. 102
contraria 104
directa 103
deputati. ix. 76
Deſcribere tabulas iv. 101
Deſcriptio ix. 211
curialis 19
lucrativorum 29
deſerere vadimonium i. 102
deſertor ix. 181
ab emanſore quid differat ibid.
alia ejus ſignificatio ibid.
deſertus ager ix. 110
deſtitutum teſtamentum v. 23
deterior via fieri vi. 214
deunx iv. 28. *v.* 46.
devotio publica viii. 171
dextans iv. 29. *v.* 45
diaconi viii. 16
diaria v. 130
diaſtoleis ix. 48
diem cedere ii. 61. *v.* 159
diem venire v. 160
dies civilis i. 112
fatalis viii. 248
naturalis i. 111
Dignus x. 36
Dignitas equeſtris iv. 173

Se-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Senatoria ix. 129
ſimplex 128
dilatio i. 106
conventionalis 108
judicialis 109
legalis 110
peremptoria 107
Dimiſſio cauſaria vii 181
honeſta 180
ignominioſa 182
munerum cauſa 183
Dimiſſorii libelli vii. 137
Directa actio vi. 330
ſubſtitutio v. 54
reliqua quære ſuis locis, ut directa actio commodati &c. verba v. 51
directum dominium vi. 131
diſcedi ab emptione iii. 127
diſcuſſores ix. 29
Alia definitio ibid.
diſiuncti conditio vi. 79
diſpenſator ix. 96
diſpoſitionum ſcriniorum ix. 142
diverſæ regulæ vii. 230
dividua conditio v. 87
obligatio vi. 311
divini juris interdicta vi. 191
res vide lib. 1. def. 54. *& ſeqq.*
divina officia ix. 147
divortium iv. 112
dodrans iv. 30. *v.* 44.
dolus bonus i. 168
malus 167
doli actio i. 169
exceptio vi. 292
domeſtici viii. 128.
ix. 155
domicilium vii. 189
domicilium transferri vii.
dominica res viii. 234
Dominium vi. 128
variæ diviſiones explicantur ibid.

civile

civile 130
directum 131
naturale 129
nudum 133
plenum 132
poſſeſſionis 136
ſeminudum 134
ſervitutis 135
utile 131
dominii acquiſitio vj. 136
Ex jure gentium ib.
per occupationem ibid.
per acceſſionem ib.
dominus x. 77
domus religioſa x. 142
domus inſtrumenta v. 122
Donatio vi. 114
inofficioſa viii. 172
mortis cauſa vi. 115
propter nuptias viii. 196
Donatiani, ſeu Donatiſtæ viii 64
Doſithei viii. 82
Dos iv. 106
adventitia 110
inofficioſa viii. 172
profectitia iv. 109
dotale prædium iv. 140
de dote actio 4
dubia res v. 146
dubitatio iv. 95
duellum x. 185
dupla ſtipulatio iv. 20
duplex judicium ii. 21
interdictum vi. 199
dupondium v. 47
durior adverſarius i. 129
duumviri vii. 195
dux vii. 159

E

EAdem res vi. 289
Eccleſia viii. 4
Eccleſiæ defenſores viii. 30. res. 5
Eccleſiaſticum interdictum x. 214
Edictalis actio iii. 152

edi-

edictum i. 37
edictum ædilitium iv. 13
Hadriani viii. 215
ſucceſſorium vi. 26
Editio i. 121
actionis 122
inſtrumenti 123
Effractores vii. 78
effundere ii. 95
ἐισδεκτικὸν *viii.* 193
Electio v. 116. *x.* 12
quot modis fiat ib.
adhuc ſpecialius ib.
electio militum per conjurationem vii. 174
evocationem 175
ſacramentum 173
Electi prælati, vel canonici per compromiſſum x. 14
inſpirationem 15
ſcrutinium. 13
electi poteſtas x. 16
emancipatio i. 53
quotuplex ibid.
legitima, Anaſtaſiana, Iuſtinianea ib.
emancipati conjunctio cum liberis ſuis integri juris vi. 9
Emanſor ix. 181
Quid aliàs ſignificet ibid.
quid differat à deſertore ibid. 182
quid ab errone ibid.
emendatio propinquorum viii. 262
ſervorum 261
Emphyteuſis viii. 192
Emphyteutica *vindicatio* 11
Emphyteutici fundi ix. 20
emptio iii. 117
emptio per averſionem 66
empti actio iii. 130
131
emptor iii. 118
Encratiſtæ viii. 56
Enthuſiaſtæ viii. 67
epidemitica ix. 175
Epiſcopalis audientia viii. 45

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

cura 47
reverentia 48
Epiſcopale jus viii. 46
epiſcopus viii. 7
epiſcopi tranſlatio x. 17
Epiſcopi, & cæteri prælati quomodo promoveantur x. 9
epiſtolai 33. *viii.* 243
epiſtolarum ſcrinium ix. 140
equeſtris dignitas ix. 175
ergolabi viii. 139
erro ii. 117
error iv. 94. *calculi viii.* 133
Eſſæi vel Eſſeni viii. 81. 94
Euchariſtia x. 31
evincere iv. 19
evictio ibid.
Eunuchus viii: 184
Quot eorum ſpecies ibid.
Eutychiani viii. 70
exactio x. 148
exactores ix. 17
excelſa ſedes ix. 190
Exceptio vi. 279
Quotuplex ibid.
Quomodo dividantur ſpecialiter ib. 285
civilis. 280
dilatoria 285
doli 292
juriſjurandi iij. 34
metus vj. 293
peremptoria, ſeu perpetua 284
præjudicii 287
prætorici 281
rei judicatæ 288
rei venditæ, & traditæ iv. 21
temporalis vj. 285
Exceptione in quibus rebus non eſt opus iv. 295
exceptores ix. 189
exceſſus x. 169
EXCOMMVNICATIO x. 206
Quotuplex *ibid.*
canonis 209
judicialis 210
major 207

judi-

minor 208
excommunicatus x. 192
ex continenti j. 116
excuſatio iv. 138
Quotuplex in tutelę materia ibid.
executores ix. 205. *litium viij.* 151
exemplaris ſubſtitutio v. 66
exemplum iv. 79
exercitor iij. 65
exercitoria actio iij. 68
exercitus vij. 148
exhaurire hereditatem v. 110
exheredatus v. 15
exhibere ij. 108. *vj.* 272. *viij.* 162
EXHIBERE
reum vij. 96
tabulas vj. 202
exhibitorium interdictum vj. 186
eximere iv. 180
exiſtimatio i. 139
exorciſtæ viij. 20
expilare hereditatem vij. 80
expilatores vij. 79
expromiſſor vij. 13
expromittere iij. 90
expugnare navem vij. 57
expulſiva vis j. 163
extrajudiciale juſjurandum iij. 24
extraneus heres v. 32
extraordinaria cognitio vij. 223
extraordinaria crimina vij. 70
extrema unctio x. 37

F.

F*Abiana actio vj.* 17
Fabricæ ix. 74
fabricenſes viij. 221
FACERE clam vj. 261
litem ſuam vij. 224
opus vj. 259
ſcrutinium ix. 25. *vj.* 266
facere contra legem j. 27
in fraudem legis ib.

F A-

FACTIO teſtamenti v. 5
activa 6
paſſiva 7
Falcidia lex v. 155
falſum vij. 108
falſi crimen ibid.
familia vij. 41.
item j. 44
familiæ erciſcundæ actio ij. 106
item ij. 105
quæ res iſto judicio dividantur ij. 106
famoſus libellus vij. 64
fatales dies viij. 248
FEUDUM x. 76
unde ibid.
altera definitio ibid.
quotuplex ibid.
diviſiones variæ ib.
dividuum 122
conditionatum 115
in curte 98
extra curtem 109
eccleſiaſticum 86
quomodo aliter dicatur ibid.
emptitium 117
familiare 111
fœmineum 91
francum 113
nonfrancum 114
gaſtaldiæ 108
gratuitum 118
guardiæ 107
habitationis 106
hereditarium 110
ignobile 93
improprium. 85
individuum 121
FEUDUM x. 72
ligium 96
non ligium 97
maſculinum 90
mixtum 112
nobile 92
novum 89
perpetuum 119
plebejum 93
proprium 84
regale 94
non regale 95
ſeculare 87
ſimplex 116
ſoldale 103
temporale 120

vetus

vetus 88
diſcrimen inter feudum antiquum, & paternum ibid.
FICTIO legis Corneliæ vij. 145
poſtliminii 144
FIDEICOMMISSVM v. 112
annuum 114
menſtruum 113
FIDEICOMMISSARIA
hereditatis petitio ij. 45
libertas vi 119
ſubſtitutio v. 54
fidejuſſor vii 12
fides viij. 2. Catholica 3
filius i. 47
quis talis proprie ib.
legitimatus quis ibid. 49
filiusfamilias i. 46
filius preſbyteri x. 38
fines ij. 104
fiſcalis cauſa viij 169
fiſci advocatus viij. 137
fiſcus vij 140
flagellatæ annonæ crimen vij. 112
Flumen unde dictum vi. 218
altera definitio ibid.
flumen publicum vi. 222
fœdus i. 126
fœnus nauticum iv. 54
follis ix. 182
forme jusjurandum iij. 25
formula viij. 147
fortuita conditio v. 74
forum ij. 30. *competens* 31
fori præſcriptio viij. 168
foſſa vi. 226
fraternitas x. 166
FRATRES *conſanguinei vi.* 48
germani 50
uterini 49
fratria vi. 86

frau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

fraudatæ annonæ crimen vij. 112
fribuſculum iv. 113
frigidi x. 171
frivolum iv. 113
frons aciei vij. 156
FRVCTVS *civiles iv.* 50
conſumpti 47
extantes 46
futuri 49
induſtriales 44
merè naturales 43
FRVCTVS *naturales* 42
neglecti ſeu percipiendi, 48
exſtantes 45
frumentarius canon ix. 93
fugitivus ij. 116
Eo etiam continetur
erro ibid.
eum celans ii. 17.
fundus inſtructus v. 118
fundi inſtrumenta v. 119
FVNDI adarati ix.
divinæ domus 122
dominicæ rei 124
Emphyteutici 120
limitanei 113
limitrophi 112
lucrativi 28
ad privatam principis ſuſtantiam pertinentes quotuplices ibid.
patrimoniales 117
privatæ rei 121
rei dominicæ 124
rei privatæ 121
rclevati 24
ſaltuenſes 119
tranſlati 25
funeraria actio ij. 128
furioſus iv. 156
FVR balnearius vij. 76
manifeſtus 34
nec manifeſtus 35
furti actio vij. 36
furtiva conditio iij. 44
furtum vij. 33
familiæ ibid
ar

an ſit rei immobilis ibid. 47

G.

GAſtaldia x. 102
gener vi. 75
GENERALIS vij. 120
abolitio vij. 121
actio vi. 323
clauſula edicti i. 176
obligatio vi. 301
GERERE pro hærede v. 94
tutore iv. 145
gerontocomi viij. 37
geſta iv. 73
gladiator ix. 101
glans vi. 270
glos vi. 85
Gortheni viij. 29
gradatim vij. 205
gradus vi. 27 heredum v. 29
gratuita legatio vij. 213
grex vii. 73
guardia x. 101
gynæciarii ix. 66
gynæcium ix. 65
gynæcii procuratores ix. 67

H.

HABERE pro derelicto vj. 159
rem ratam vij. 30
haberi pro non ſcriptis v. 149 viij. 220
habitatio ii. 70
an idem cum uſu ædium ii. 70
hæreticus viii. 49
Hereticorum catalogus, & deſcriptiones vide ſpeciatim viii. 50 & ſeqq.
herioli viii. 265
haruga viii 269
haruſpices viii. 268
haſta ix. 1
haſtati milites vij 168
hermerobaptiſtæ viij. 98
hereditas ij. 37
Quot modis accipiatur

tur ii. 36
Quatenus nomen juris eſt ibid.
quatenus, & quomodo definiatur à Cicerone ibid.
Hereditatem adgnoſcere v. 95
delibare. 108
exhaurire v. 110
onerare 109
hereditaria actio viij. 181
HERES Vnde dicatur v. 26
Quis dicatur ii. 38
Quis dicatur extraneus v. 32
legitimus vi. 90
neceſſarius v. 31
ſuus & neceſſarius 31
Quo modo hereditatem accipit v. 92
heredis inſtitutio v. 27
quotuplex ibid.
& ii. 30
hermogeniani viij. 60
herodiani viij. 95
heterochirum iv. 86
holoberæ veſtes ix. 70
holographum iv. 81
Homicidium quid vij 105
ejus diviſio ibid.
explicantur partes
hominum diſtinctio. i. 38
ſtatus ibid.
tria ejus capita ibid.
Secundum ea hominum diviſio ibid.
ex jure gentium ibid.
civili ibid.
hominum gratia interdicta vi. 188
honeſta dimiſſio vij. 180
honor municipalis vij. 204
honorem deferri gradatim vij. 205
per ſaltum 206
Honoraria actio vj. 327
obligatio 300

hono-

honorarius tutor iv. 135
honorarium ix. 38
honorarium jus i. 23
honorati ix. 91
horæ canonicæ x. 153
hoſtes vij. 142
hydroparaſtatæ viij. 57
hypotheca iv. 1 *tacita* 6
hypothecaria actio iv. 3
hypothecarius creditor vi. 171

I

IAnitores viij. 44
Idiochirum iv. 82
Iejunium x. 157
varii ejus modi viij. ibid.
Ignominioſa dimiſſio vij. 182
IGNORANTIA 92
quotuplex iv. 91
quæ propriè dicta ibid.
quæ facti iv. 93
Iuris 92
Iuris quotuplex ib.
puræ negationis 96
Illatio auri ix. 54
Illico i. 116
Illuſtratus ix. 130
Illuſtres viij. 208
Imago v. 144
Immemoriale tempus i. 120
Immunitas vij. 207
IMPENSÆ à Jure Canonico quotuplices x. 59
in res dotales iv. 117
quotuplices ibid.
neceſſariæ ibid.
voluptuariæ 119
utiles 118
Imperator i. 31
imperfectum teſtamentum v. 109
Imperium merum i. 91
mixtum i. 87
Impetrare actionem viij. 148

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Imponere agros ix. 111
impoſſibilis conditio v. 70
Imprecatio iij. 12
improbus & inteſtabilis vij. 69
impubes iv. 131
imputare viij. 145
in aliena poteſtate iij. 7
incapax v. 150
Incerta obligatio vi. 309
perſona vii. 218
res iij 4
incertus contractus iij. 6
Inceſtæ nuptiæ viij. 198
jure civili 200
jure gentium 199
incidere in commiſſum vi. 112
Incile vi. 250
incola vij. 190
incompetens Iudex viij. 240
incorporari ix. 6
indebitum iij.
indebiti condictio iij. 42
index iv. 80
indictio ix. 12
indigni v. 51
Individua conditio v. 85
obligatio vi. 305
inducere v. 25
induciæ x. 54
indulgentia ſimplex principis 133
induſtrialis fructus iv. 44
in eadem cauſa ſiſtere j. 100
INFAMIA i. 138
facti 41
juris 40
propriè infamia dicitur ibid.
infans x. 82
infectum damnum 97
informe jusjurandum iij. 26
in fraudem legis facere i. 27
ingenuus i. 42

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

injuria i. 87 *vij.* 58
Quot modis fiat ib.
Quo tuplex ibid.
Levis an atrox unde dignoſcatur ibid.
injuriæ extraordinariæ pœna vij. 66
in jure i. 104
in jus vocare i. 95
injuſta cauſa iij. 39
injuſtum teſtamentum v. 17
in integrum reſtitutio i. 158
innominatus contractus iij. 149
Inofficioſa donatio ij. 35
dos ibid.
inquilinus iij. 128 *ix.* 107
inquietativa vis i. 165
inquiſitio x. 173
de in rem verſo actio iij. 85
inſcribere v. 26
inſcriptio vij. 90
inſinuatio ix. 208
inſinuator ix. 207
inſpectores ix. 188
inſpicere tabulas v. 101
etiam continere lectionem ibid.
inſtitor iij. 70
quis propriè dicatur inſtitor ibid.
inſtitoria actio iij. 71
inſtitutio Eccleſiaſtica x. 69 *propriè dicta* 65
Inſtitutio heredis v. 27
propriè dicta 28
captatoria 83
inſtitutoria actio iij. 92
inſtitutus v. 14
inſtructus fundus v. 118
INSTRVMENTVM iv. 68
variè accipitur ibid.
definitur ibid.
authenticum ſive autographum 77
mixtum 87
privatum 75

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

publicum 72
inſtrumenti editio i. 123
INSTRVMENTVM v. 117 *caupona* 123
domus 122
fundi 119
patriſf. 120
tabernæ 124
vineæ 121
integri juris vi. 9
intercedere iij. 89
interceſſor vij. 11
INTERDICTVM vi. 183
remedium poſſeſſorium ibid.
quotuplex ibid.
diviſio ejus varia ibid.
Quot de hereditatibus ibid. 198
adipiſcendæ vi. 189
annale 192
divini juris gratia 187
duplex 195
exhibitorium 186
hominum gratia 188
perpetuum 195
prohibitorium 184
proprietatis 196
recuperandæ 190
retinendæ 191
reſtitutorium 185
ſimplex 194
ſolius poſſeſſionis 197
INTERDICTVM de rebus ſacris vj. 205 quale ſit ib id.
de rebus publicis vj. ibid.
generale ibid.
Specialia ibid. 209
ad vias ruſticas ibid. 242
ad earum uſum ibid. 214
eas reficiendas 217
de aqua æſtiva vi. 246, 237
caſtellaria 247
quotidiana 245, 236

IN-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

INTERDICTVM
de arboribus cadendis, primum 268
ſecundum 269
de cloaca privata 257
publica 258
DE FLVMINIBVS
plura ibid.
primum 21
ſecundum 222
tertium 223
De fonte recipiendo & reficiendo 255
de glande legenda 271
res mobiles concernentia ibid.
Quotuplicia ibid. & 241
de homine libero exhibendo 273
de itinere, actuque, & via reficiendis 235
de liberis ducendis 275
vel exhibendis 274

INTERDICTVM
de loco publico fruendo 217
de migrando 277
de mortuo inferendo ij. 129
de pecoribus vi. 227
de precario 266
de remiſſionibus 264
de ripa munienda 228
de rivis 253
de ſepulchro ædificando ij. 132
de ſuperficie vi. 233
de tabulis exhibendis 204
de vi. 231
de via publica & itinere publico reficiendo 218
de uſu aquæ fontanæ 254
de uſu itineris actuſque privati 234
De uſu viæ publicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ne quid in loco publico 211
ne quid in loco ſacro 205
ne quid in flumine publico 221
res privatas ſpectantia vj. 226
de ſuperficiebus vj. 232
INTERDICTVM ne vis fiat ei qui in poſſeſſionem miſſus eſt 201
quod legatorum 200
de opere vj. 258
quod vi aut clam 262
quorum bonorum 199
Salvianum directum 278
Salvianum utile 264
uti poſſidetis 232
de rebus quæ ſunt in commercio quotuplicia vj. 276
utrubi 276
Interdictum Eccleſiaſticum x. 214
canonis 215
quotuplex ibid.
judicis 216
interdictus vij. 130. *x.* 186
intereſſe viij. 239
interlocutio j. 36. *vi.* 168
interrogatoria actio ij. 188
interruptio viij. 133
inteſtabilis vij. 69
inventarii beneficium v. 90
inventarium ibid.
inventarii & legis beneficium v. 85
inutiles nuptiæ viij. 20
Irenarchæ ix. 5
irregularitas x. 4
irritum teſtamentum v. 2
ITER privatum ij. 8
publicum vi. 21
Iudæi vii. 88

IVDEX quis viii. 125
varie dividitur ib.
civilis viii. 126
competens 240
delegatus x. 50
de quo judice ibi ſpeciatim agatur ibid.
qualis ſpeciatim ibid.
incompetens viii. 241
militaris 127
ordinarius. x. 54
Quomodo diſtinguatur à delegato & eo cui mandata juriſdictio ib.
Quid differat ab arbitro ibid.
pedaneus viii. 152
judicis interdictum x. 216
IVDICIS officium x. 51. 55
dependens. ii. 3
generale 5
generaliſſimum 4
independens. 2
ſpeciale. 6
judicis recuſatio ii. 7
judicata res vi. 164
IVDICIVM ii. 1
capitale vii. 87
non capitale. 88
civile ii. 22
cognitionale. 26
criminale 23
duplex 21
eccleſiaſticum. 19
extraordinarium 15
monomeros 27
ordinarium 13
primæ inſtantiæ 28
privatum 25
publicum 24. *&* *vii.* 86
quotuplex ibid. 87
ſecundæ inſtantiæ 29
ſimplex 20
ſummarium 17
IVDICII antecedentia ii. 8
quomodo inſti-

(*b*) 5 tuan-

tuantur ibid. 88
conſequentia 12
finis 10
media 11
principium 9
judiciorum ordo viii. 153
judicia fiſcalia, militaria, municipalia ibid. 139
IVDICIALE juſjurandum iii. 11
pignus viii. 251
IVDICIALIS denunciatio x. 174
dilatio i. 109
ſtipulatio vii. 2
judiciales litteræ ix 210
jugerum ix. 33
jugum ix. 31
juratoria cautio i. 98
jure communi pignus vendere. iv. 11
juridicus Alexandriæ viii. 132
juriſconſulti i. 20
IVRISDICTIO
86, *i.* 76
quotuplex ibid.
mandata. 89
ordinaria 88
prorogata 90
Iuriſprudentia i. 126
IVS accreſcendi ii.
In quibus ſpectetur ib. 59
antiquum vii. 232
aureorum annulorum vi. 223
civile i. 9
deliberandi v. 88
Quotuplex ſecundum diviſiones varias ibid.
gentium i. 6
gentium primarium i. 7
gentium ſecundarium i. 8
honorarium i. 23
liberorum viii. 258
naturale i. 5
decreſcendi ii. 60
novum vi. 91
patronatus. vi. 14.
Ejus partes ibid.
Item. x. 145

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

In quo conſiſtat ib.
privatum i. 3
publicum i. 2
quiritum vii. 231
ſtrictum i. 24
laxum ibid.
jus dicat quis. ii. 111
jus dicenti non obtemperaſſe i. 94
jus ſingulare i. 26
Definitur preſſius ib.
jus pro juris arte ibid.
jus moribus conſtitutum i. 30
quatenus datum ib. 88
IVSIVRANDVM iii. 11
calumniæ viii. 49
confirmatorium iii. 19
credulitatis. 17
deciſorium 22
extrajudiciale 24
forme. 25
IVSIVRANDVM in litem 35
judiciale 15
informe 26
liberatorium 23
neceſſarium 14
obligatorium 18
probatorium 20
ſuppletorium 21
veritatis 16
voluntarium 13
jurisjurandi exceptio iii. 34
IVSIVRANDVM
quid iii. 11
quotuplex ibid.
quot ejus ſpecies
quoad lites expediendas iij. 12. & 15. voluntarium iij. 13
neceſſarium iij. 14
judiciale iij. 15
veritatis iij. 16
credulitatis iij. 17
obligatorium iij. 18
confirmatorium iij. 19
probatorium iij. 20
ſuppletorium iij. 21
deciſorium iij. 22
liberatorium iij. 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

extrajudiciale iij. 24
forme iij. 25
Informe iij. 26
dare iii. 29
deferre 27
recuſare 32
referre 28
remittere 31
revocare 30
ex jurejurando actio iii. 33
juſſus 86
quod juſſu actio iii. 87
juſta poſſeſſio vi. 144
juſtitia i. 1
definita in genere ib.
ejus diviſio generalis ibid.
univerſalis quæ ibid.
ejus objectum ibid.

K

K*Alendarium iv.* 76

L

L*Aborum præpoſiti ix.* 157
lacus vi. 224
læſæ majeſtatis crimen vii. 97
languidus x. 183
largitiones ſacræ ix. 164
largitionalium titulorum canon iii. 19
laterculum majus viii. 111
minus 110
latina libertas viii. 226
latitare vi. 170
laudemium viii. 192
lecticarii viii. 27
lectores viii. 21
legalis cognatio x. 167
dilatio i. 110
legata annua v. 114
menſtrua 113
LEGATIO vii. 208
diviſiones ibid.
gratuita 213
non gratuita 214
libera 212
neceſſaria 211

legativum vii. 215
legatum v 107
ſub certa demonſtratione viii. 216
LEGATVS vii. 209
proconſulis viii. 117
ſedis apoſtolicæ x. 53
Quid differat à delegato à Papa ibid.
legio vii. 149
contra legem vel in legis fraudem facere i. 27
legionis præfectus vii 164
legitima abolitio vii. 123
obligatio vi. 306
poſſeſſio. 148
legitimus partus i. 127
legitimus heres vi. 90
tutor iv. 129
leno ix. 100
levir vi. 84
LEX i. 11
alia ſentia vi. 121
aquilia ii. 89
familiæ v. 156
julia miſcella viii. 216
municipalis vii. 184
nova iii. 46
Rhodia iii. 69
quos ſpectet ibid.
veſellia viii. 271
lege cornelia tenetur vii. 67
leges decimariæ viii. 257
lex commiſſoria in pignore ii. 4
venditione iii. 125
lex contractus i. 130
libellio viii. 138
LIBELLVS famoſus vii. 64
ſupplex viii. 103
libelli oblatio x. 61
libelli dimiſſorii vii. 137
libellorum ſcrinium ix. 141

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

libera legatio vii. 212
liberalia ſtudia ix. 90
liberalis cauſa vi. 125
liberatio v. 145
liberatorium juſiurandum iii. 23
pactum i. 125
liberi v. 8
liberi naturales viii. 207
liberorum jus viii. 258
LIBERTAS i. 40
dedititia viii. 227
fideicommiſſaria vi. 119
latina viii. 228
libertatis onerandæ cauſa vi. 295
libertinus i. 43
licitatio ix. 3
limitanei fundi ix. 113
limitrophi fundi ix. 112
milites 116
LINEA vi. 28
inferior 30
ſuperior 29
tranſverſa 31
LITTERÆ gratiæ x. 9
judiciales ix. 210
juſtitiæ x. 8
ſacræ ix. 209
litis conteſtatio viii. 154
Quotuplex ibid.
litem ſuam facere vii. 224
litium executores viii. 151
litigioſa res vi. 296
littus ix. 180
Quomodo definiat Aquilius Gallus ib.
locatio iii. 133
locati conducti actiones iii. 140
locati actio iii. 141
locator iii. 135
LOCUS publicus vi. 210. *ii.* 4
heredis v. 30

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

purus ii. 123
loco plus petere viii. 157
legiſtæ ix. 46
legiſtarum boëthi ix. 47
logographi ix. 45
logothela ix. 27
longiſſimum tempus i. 119
longum tempus i. 118
lucrativa cauſa vi. 141
lucrativi fundi ix. 28
lucrativorum deſcriptio ix. 29
lucrativus titulus vi. 141
lucrativa uſura iv. 39
luſtrale aurum ix. 59
luſtrum x. 70

M

M*Acedoniani viii.* 65
Macedonianum ſenatuſconſultum iii. 76
magiſter iii. 67. *x.* 179
MAGISTER militum viii. 108
Magiſter navis iii. 67
officiorum 112
ſcriniorum ix. 143
Quot eorum genera
Majeſtas vii. 96
major 25. *annis i.* 175
Ex quibus cauſſis reſtituatur in integrum ibid.
majoritas x. 56
Majuma ix.. 102
Explicatur preſſius ibid.
majus laterculum viii. 111
malæ fidei poſſeſſor vi. 151
maledicus x. 191
maleficus vii. 106
maleficiati x. 172

manci-

mancipes ix. 81
mancipi res viii. 232
vel nec mancipi 253
mandata juriſdictio i. 89
mandata principum viii. 101
mandatarius iii. 107
mandati actio iii. 108
contraria 110
directa 109
mandator iii. 106
vii. 14
mandatum iii. 105
Manichæi viii. 61
manifeſtus vii. 34
vel nec manifeſtus 35
manumiſſio i. 44
multis modis procedebat vi. 116
ex teſtamento relicta ibid.
manumiſſus vindicta vi. 118
manipulus vii. 153
Marcionitæ viii. 55
materna bona viii. 223
materni generis bona viii. 224
materfamilias i. 45
MATERTERA vi. 58
magna 62
major 66
maxima 70
Mathematici viii. 263
MATRIMONIVM iv. 98
legitimum non ratum 101
ratum non legitimum 102
ratum & legitimum 103
matrina x. 162
maxima capitis diminutio i. 172
Medicus ix. 40
melloproximi ix. 159
memoriæ ſcrinium ix. 139
Mendicantes validi ix.

ix. 91
menſa ix. 87
menſor ii. 120. *ix.* 169
menſtrua legata v. 113
mentalis ſimonia x. 178
mente captus iv. 157
mercator viii. 191
mercatus vii. 220
merces iii. 134
Interdum pretium ibid.
merum imperium j. 91
merx iii. 120
metalla 61
metallarii ix. 62
metallorum procuratores ix. 63
metata ix. 170
metatores ix. 171
metrocomia ix. 107
metropolis
metropolitanus viii. 10
metus i. 159
Quid Ariſtoteli ib.
quod metus cauſa actio i. 166
metus exceptio vi. 293
miles vii. 147
MILITES caſtellani ix. 116
haſtati vii. 168
limitanei ix. 113
pilani vii. 167
militis teſtamentum v. 91
militantes viii. 167
MILITARE delictum vii. 176
teſtamentum v. 92
militares judices viii. 227
MILITARIS cuſtodia vii. 95
ſubſtitutio v. 63
via vi. 207
militaris rei comites ix. 150
minima capitis diminutio i. 174
miniſterіani ix. 167
miniſterium ſervorum viii. 172

minor

minor capitis diminutio j. 172
minor viginti quinque annis i. 170
minus laterculum viii 111
miſerabiles perſonæ viii. 161
miſſa x. 151
miſſio in rem viii. 217
mixta actio vi. 317
conditio v. 76
obligatio vi. 318
mixtum imperium i. 87
inſtrumentum iv. 87
munus vii. 200
pactum i. 132
modicum tempus i. 117
modus ii. 121. *v.* 154
Pro cauſsâ finali ib.
mœnianum vi. 99
momentanea poſſeſſio viii. 249
monachus viii. 38. *x.* 134
monaſteria viii. 38
monetarii ix. 68
monarchia x. 185
monopleuros ſubſtitutio v. 64
monopolium viii. 188
montaniſtæ viii. 58
monumentum ii. 125
mora iv. 53
morbus iv. 14
mortis cauſa capere vi. 116
mortis cauſa donatio vi. 115
muliebris mundus v. 134
muliebre ornamentum v. 135
MVLIEBRIA veſtimenta v. 140
unguenta v. 136
multa viii. 129
mundus muliebris v. 134
munerarii ix. 182
munerum cauſa dimiſſio vii. 181

MV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

MVNICIPALIS
- honor vii. 204
- lex vii. 184

MVNICIPES vii. 186
- Quotuplices ibid.
- adlectione 191
- originarii 187
- voluntarii vii. 188

mancipium vii. 185

MVNVS civile vii. 198
- munerum diviſiones ibid.
- corporale 201
- mixtum 203
- patrimoniale 202
- perſonale 201
- privatum utilitate 200
- publicum 198
- publicum utilitate 199
- ſponſalitium 897

murileguli ix. 64

mutiana cautio v. 87

mutua petitio x. 57

mutuum iii. 7

N

Natalibus reſtitutus vi. 124

naturales fructus iv. 42. liberi viii. 207

naturalis dies i. 111
- obligatio vi. 298
- poſſeſſio vi. 146

naucleri viii. 225

navem expugnare vii. 57

Navicularii viii. 225

naufragium ix. 60

nauta 190

nauticum fœnus iv. 54

Nazaræi viii. 93

neceſſaria conditio v. 74
- legatio. vii. 211
- novatio vii. 17

neceſſarium depoſitum iii. 96
- votum x. 137

neceſſarius defenſor i. 46
- hæres v. 31

nefariæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

nefariæ nuptiæ viii. 198
negativa actio ii. 65
conditio v. 84
negatoria actio ii. 65
negligentia x. 22
negligentiam ſuppleri x. 23
negotia gerere pro tutore iv. 145
negotiator viii. 189
negotiorum geſtio i. 152
negotior. geſtor i. 151
negotiorum geſtorum actio i. 153
negotium iii. 74
neſtoriani viii. 69
nomen alterius in litem prætendere viii. 141
nominatio x. 11
nominatus contrarius iii. 147
non capitalis pœna vii. 127
non gratuita legatio vii. 214
noſocomi viii. 36
notarii ix. 137
nova lex iii. 46
novatiani viii. 52
novatio vii. 15
Quotuplex ibid.
neceſſaria 17
voluntaria 16
noverca vi. 82
novum jus i. 93. *vi.* 91
novum opus facere vi. 95
nunciare 96
noxæ deditio ii. 102
noxalis actio ii. 96
noxa ſolutus iv.
noxia ii. 110
nuda promiſſio viii. 203
nudum dominium vi. 133
jus quiritum viii. 231
pactum i. 129
numiſma vetus ix. 77
numularii ix. 89
nunciare novum opus vi. 96

nun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

nunciator ix. 206
nundinæ vii. 219
nuptiæ iv. 98
inceſtæ viii. 198
inutiles 201
nefariæ 198
primæ iv. 99
ſecundæ 100
nurus vi. 76

O

O*Bedientia x.* 57
oblatio x. 137.
libelli x. 61
OBLIGATIO vj. 297
dividitur varie ibid.
ad diem 312
alternata 303
certa 308
civilis 299
conditionalis 313
dividua 304
ex die 311
generalis 301
honoraria 300
incerta 309
individua 305
legitima 299
mixta 307
naturalis 298
pura 310
ſpecialis 302
obligatorium pactum j. 133
obreptitium reſcriptum viij. 104
obſequium vj. 15
octavarius vj. 110
œconomi viij. 29
officia divina x. 152
officialis cera, ij. 68
officiorum magiſter viij. 112
officium judicis x. 50, 51
Plures ejus cauſſæ remiſſive ibid.
omittere hereditatem v. 99
onerare hereditatem v. 109
oneroſa cauſa vj. 140
oneroſus titulus vj. 140
ophitæ vel ophiomorphi viij. 54
operæ ij. 66. *artificialis*

cialis ſeu fabrilis 67
officialis 68
operum publicorum curator vij. 218
opinio j. 22
optio v. 116
opus vi. 94
opus facere vi. 259
opus novum facere vi. 95
nunciare 96
oratio j. 38
orbus viii. 256
ORDO *clericorum x.* 26
decurionum vij. 216
judiciorum vii. 153
ſacer x. 36
ordinis decretum vij. 217
ordinem furtivè accipere x. 195
ordinaria juriſdictio j. 8
ordinarius judex x. 54
ordinatio x. 24
originarii municipes vij. 187
ornamentum muliebre v. 135
orphanotrophi viij. 32
orphitianum Senatuſconſultum vj. 93
oſtiarius viij. 26

P

P*Actio j.* 125
PACTVM j. 125
Altera definitio ib.
Quid differat à contractu ibid.
deciſorium 125
in rem 132
juris gentium 128
legitimum 127
liberatorium 134
mixtum 132
PACTVM j. 125
nudum 129
obligatorium 133
perſonale 131

pa-

paganicum peculium iii. 80
paganus viii. 97
unde dictus ibid.
palatini ix. 163
pallium x. 18. de corpore Petri ſumptum 19
pallii authoritas x. 20
palus viii. 236
papa viij. 13
papianiſtæ vel papinianiſtæ viij. 62
parabolani viij. 28
parangaria ix. 193
parapherna viij. 205
paraveredi ix. 195
parentes vi. 32
pares curiæ, ix. 28
parœcia x. 125
parœciani x. 126
alieni x. 127
parricidium vij. 107
Quod propriè dicatur ibid.
PARS ij. 41
aliquanta 43
aliquota 42
pro diviſo i. 68
pro indiviſo 67
particularis ſocietas, iij. 313
de partu agnoſcendo actio iv. 116
paſcuum viij. 237
paterfamilias, j. 45 geminata definitio ibid.
pater civitatis, vii. 218
paternitas x. 164
pati damnum vj. 212
patria poteſtas viij. 253
patriarcha, viij. 12
patricii j. 18. 17.
patrimoniale munus vij. 202
patrimoniales fundi ix. 117
patrimonium privatum principis ix. 118
patrinus x. 161
patris familias inſtrumentum v. 120

Pa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Patrocinium præſtare quis dicatur viij. 139
patronatus jus vi. 14. x. 145
patrueles vj. 51
patruus vi. 55
magnus 59
major 63
maximus 67
pauliana actio vj. 181
paulianiſtæ ſeu pauliſtæ viij. 62
Pax quid x. 57
Quid differat à treuga ibid.
pauperies ij. 78
pecuarius vj. 106
peculatus viij. 113
PECVLIVM iii. 77
adventitium 82
caſtrenſe 78
clerici x. 123
paganicum iij. 80
profectitium 81
quaſi caſtrenſe 79
de peculio actio iij. 83
pecunia, quæ pondere, numero, menſura conſtat iij. 8. iv. 24. viij. 180
Quidquid æſtimari pecunia poteſt iij. 49
PECVNIA chirographaria viij. 152
publica vij. 114
trajectitia iv. 55
pedaneus judex viij. 152
penſitationes publicæ vij. 185
penarium v. 126
penus v. 125
Penoris legato quid cedat ibid.
peræquatores ix. 109
per calumniam in poſſeſſione, &c. iv. 125
Perceptio vj. 139
percuſſor x. 189
perduellionis crimen vij. 98
peregrini x. 42. 43

pere-

peregrinus prætor viij. 121
perემptoria dilatio j. 107
exceptio vj. 284
perfectiſſimatus, ix. 174
periculum iij. 129
viij. 238
Periodeutæ viij. 31
permutatio iij. 144
Ad quos contractus referatur ibid.
Quid ſecundum doctores ibid.
Quæ ex ea actio ib.
perpetua actio vi. 338
perpetua interdicta vj. 193
perplexa conditio v. 72
per ſaltum promoveri vij. 206
PERSONA conjuncta vj. 7
incerta viij. 218
miſerabilis viij. 161
perſonæ cohærens vi. 283
perſonalis actio vj. 316
pœna vij. 128
perſonale munus 201
pactum j. 125
perſonales decimæ x. 129
perſonatus x. 68
Petitionis verbo quid deſignetur ij. 37
petitio hereditatis ij. 38
Quotuplex, ibid. 40
civilis & prætoria ex quibus dentur ib.
petitio mutua x. 62
petitio mutua & reconventio quid differant ibid.
petere plus; cauſa viij. 158
loco 157
re 155
tempore 156
Phariſæi viij. 91
pigneratio vij. 22

pigneratitia actio iij. 62. 61
directa 62
contraria 64
pigneratitius creditor vj. 171
pignus iij. 59. *iv.* 1
Quod propriè ita dicatur ibid.
Quotuplex jus ejus ratione iv. 2
Quotuplex ipſum 6
quid expreſſum
Quid tacitum ibid.
Pignoris in jure quis potior ibid.
ejus diſtrahendi jus cui competat ibid.
& 9
Quotuplici jure vendatur ibid.
judiciale viij. 251
prætorium 150
tacitum iv. 6
PIGNUS ſolvi iv. 2
vendi jure communi iv. 11
pilani milites vij. 166
piſtores ix. 81
plagiarius vij 118
plebiſcitum j. 12
plebs j. 14
plena reſtitutio vij. 134
plenum compromiſſum. 187
dominium vi. 132
POENA vii. 124
Quotuplex ibid.
capitalis 126
non capitalis 127
extraordinaria injuriæ 67
perſonalis 128
realis 129
pœnæ cauſa relictum v. 147
POENITENTIA
Quotuplex x. 32
externa x. 32
Quotuplex ibid.
interna 201
publica 202
privata 204
ſolemnis 202

Ca-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Canonica quid ibid.
Ejus ſpecies excommunicatio ib. 286
pollicitatio vij. 221
ponderatores ix. 53
popularis actio vij. 85
populus i. 13
portitor vj. 110
portorium vj. 109
bonorum poſſeſſio vj. 1
POSSESSIO *civilis vj.* 147
Quotuplex vj. 147
naturalis ibid.
civilis ibid.
juſta 144
legitima 148
non legitima 149
momentanea viij. 249
vitioſa 145
poſſidere, & in poſſeſſione eſſe, differunt ibid.
Poſſeſſionis traditio quo fiat effectu ibid. 152
In poſſeſſionem rei ſervanda cauſa quis mittatur ibid. 169
in poſſeſſione eſſe vj. 152
poſſeſſor bonæ fidei vj. 150
malæ fidei 151
poſſeſſoria hereditatis petitio ij. 44
poſſidere vi. 143
pro herede ij. 39
pro poſſeſſore 40
poſtliminium vij. 144
unde dicatur vij. 143
poſtliminio reverſus quis dicatur ibid.
poſtulare i. 137
poſtulatio x. 137
poſtulatio x. 10
quid differat à nominatione ibid.
poſthumus v. 10
alienus 12
quaſi ſuus 13
ſuus 11

potentior viij. 139
poteſtas x. 47. 16
in poteſtate iij. 73
poteſtativa conditio v. 75
potior creditor iv. 7
ratione temporis, 9
prabenda x. 67
diverſa ibid.
Canonica ibid.
præbenda, vel Eccleſia quot modis vacet x. 71
pracentor viij. 23
prædiales decima x. 130
PRÆDIVM ij. 75
quotuplex ibid.
civile ix. 127
dominicum ij. 78
dotale iv. 111
Emphyteuticum ij. 48
ruſticum ij. 77
ſerviens ij. 79
tamiacum ix. 126
vectigale ij. 48
urbanum ij. 76
Electi Præfectiani ix. 175
PRÆFECTVS
annonæ viij. 125
auguſtalis viij. 119
equitum vij. 165
fabrûm 166
legionis 164
ſocium 165
vigilûm viij. 125
urbi viij. 107
prætorio viij. 106
prælatus x. 72
Ejus officia erga ſubditos ibid. 76
& vice verſa ibid.
præparatoria actio vi. 320
præpoſiti ix. 51
laborum 157
ſacri cubiculi 134
PRÆSCRIPTIO vi. 286
Multas habet ſpecies ibid. 289
fori viij. 168
temporalis vi. 285
Quomodo continuetur ibid.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

PRÆSVMPTIO precaria x. 74
Quotuplex iv. 64
levis 69
leviſſima 67
neceſſaria 64
probabilis 65
Ignorantiæ eſt loco probationis ibid.
prætendere nomen alterius viij. 16
prætor peregrinus, viij. 122
Vrbanus 121
Prætores majores Magiſtratus ix. 132
PRÆTORIS actio vi. 328
actio in factum iij. 150
ſtipulatio vij. 3
ſtipulatio judicialis vij. 24
via vi. 213
prætorium pignus viij. 250
prævaricari vij. 74
pragmatica ſanctio viij. 106
altera definitio ibid.
precarium vi. 265
preces viij. 102
Definiuntur preſſius ibid.
presbyter viij 15
presbyteri filius x. 38
Ejus conditio diverſa reſpectu diverſo ibid.
pretium iij. 120
prima acies vii. 157
primæ nuptiæ iv. 99
primæ cohorti qui præeſt vii. 159
primicerius ix. 135
x. 47
primipilares ix. 201
primipilum ix. 202
primipilus ix. 203
primum decretum vi. 177
princeps i. 31
Principis ſubſtantia ix. ibid.
principalis actio vi. 324
principes ix. 199

principum mandata viii. 101
quid differant à conſtitutionibus ib.
privata abolitio vii. 122
res ix. 165
ſocietas iii. 115
via vi. 208
vis vi. 230. *vii.* 102
privatum, delictum vii. 32
inſtrumentum vi. 75
munus vii. 200
privignus, privigna vi. 83
privilegiarius creditor vi. 173
privilegium iv. 8. *viii.* 6. *x.* 197
quotuplex ibid.
cauſæ vi. 176
temporis vi. 175
proamita vi. 64
proavia vi. 41
proavunculus vi. 65
proavus vi. 40
PROBATIO vi. 56
quotuplex ibid.
improprie dicta 62
minor quam ſemiplena 61
mixta 58
plena 59
ſemiplena 60
ſimplex 57
probatoriæ ix. 204
proclamare in libertatem vi. 229
proconſul viii. 116
proconſulis legatus viii. 117
procuratio x. 144
procurator i. 142
PROCVRATORES
gynæcii ix. 67
metallorum ix. 63
pro derelicto habere vi. 159
prodigus iv. 158
profectitia dos iv. 109
profectitium peculium iii. 81
profeſſio vi. 111
profeſſores ix. 39
progener vi. 79

pro herede gerere v. 94
poſſidere ii. 39
prohibere ne teſtetur vi. 106
prohibitoria interdicta vj. 184
projectum vj. 98
promatertera vj. 66
promiſſio viij. 202.
nuda 203
pro non ſcriptis haberi v. 149. viij. 222
pronurus vj. 88
propatruus vj. 63
propinquorum emendatio viij. 262
propior, ſeu propius ſobrino vj. 71
prorogata juriſdictio j. 90
proſcripti viij. 273
proſecutores ix. 55
proſocer vj. 77
pro ſocio iij. 116
proſocrus vj. 78
protectores domeſtici ix. 155
protectum ij. 99
protutelæ actio iv. 146
contraria 148
directa 147
pro tutore negotia gerere iv. 145
procuratio vij. 134
proxeneta vij. 226
proxeneticum vij. 225
proximi ſacrorum ſcriniorum ix. 158
pſalmiſta viij. 22
ptocotrophi viij. 35
publicus locus vj. 210
publica abolitio vij. 121
devotio viij. 171
pecunia vj. 114
res j. 58
ſocietas iij. 114
via vj. 213. 207
vis vj. 230. vij. 101
publicum flumen vi. 219
iter vi. 207
munus vij. 197

publicæ penſitationes viii. 185
publica judicia vii. 86
loca vi. 217
publicanus vi. 102
in publicanos actio vj 34
pudicitiam attentare vii. 61
puerilia veſtimenta v. 139
pulſare vii. 60
punitoria uſura iv. 41
pupillaris ſubſtitutio v. 61
pupillares uſuræ viii. 212
pupillus iv. 130
pura obligatio vi. 310
PVRGATIO x. 198
alia definitio ibid.
canonica 199
vulgaris. 200
Quotuplex ibid.
prohibita, & quare ibid.
purificari x. 158
purus locus ii. 123

Q

QVadrans iv. 36
v. 38
quadratus actus ix. 34
quadripondium v. 49
quæſtio vii. 124
quæſtor ſacri palatii viii. 109
QVALITAS externa i. 84
interna 83
Quomodo aliàs dividatur ibid.
quantitas i. 82
Ad quod genus rerum referenda ibid.
quanti, ſeu quanto minoris iv. 18
Quaſi bigamus x. 40
caſtrenſe peculium iii. 79
uſusfructus ii. 63
quarta falcidia v. 156
QVERELA inofficioſæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ficioſæ donationis
v. dotis ii. 36
inofficioſi teſtamenti iii. 34. viii. 180
quincunx iv. 34. v. 40
quintum nudum jus viii. 231
quotidiana aqua vi. 236

R

RAPERE ex incendio vii. 35
naufragio 55
navi, ſeu rate expugnata 56
ruina 54
rapina vii. 47
raptus viii. 56
ratihabitio viii. 206
ratio i. 124
de rationibus diſtrahendis actio iv. 141
ratiocinium viii. 163
realis actio vi. 315

pœna vii. 129
reales decimæ x. 130
receptator vii. 75
recipere i. 181
reciproca ſubſtitutio v. 65
reconventio v. 63
recuperatorium interdictum vi. 195
recuſare jusjurandum iii. 32
recuſatio v. 98. x. 66
redemptor iii. 139
redemptura vi. 103
redemptus ab hoſtibus. vii.
redhibere, iv. 16
redhibitoria actio iv. 17
reditus v. 115
referre juſiurandum iii. 28
reficere vi. 252
regia via vi. 207
regula vii. 230. Catoniana v. 148
regulæ diverſæ vi. 231

regu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

regulares viii. 40. *x.* 133
Quotuplices x. 132
relatio vii. 136
relegatus vii. 131
relevati fundi ix. 24
relictum pœnæ cauſa v. 147
religionis profeſſio x. 134
altera definitio ib.
religioſa domus x. 142
reliqua vii. 187
reliquiæ x. 154
remiſſio vi. 263. *x.* 205
ejus ſpecies ibid.
remittere jusjurandum iii. 31
renuntiatio x. 21
quem habeat effectum ibid.
reparatio viii. 247
repetundarum crimen viii. 110
repræſaliæ vii. 23
repromiſſio i. 99
repudiatio v. 97
repudium iv. 115
varia ejus ſignificatio ibid.
reputare viii. 145
RES vii. 27
variè dividūtur j. 53
ſacræ 54
religioſæ 55
ſanctæ 56
humani juris 57
communes ibid.
univerſitatis ibid.
ſingulorum ibid.
corporalis j. 60
credita iii. 1
dividua omnino j. 64
vel ex parte 1. 65
dominica viii. 234
dubia v. 146
eadem v. 289
immobilis i. 62
incorporabilis i. 61
individua omnino j. 66
ex parte 65
judicata vi. 164
litigioſa vj. 296
mobilis j. 63
moyens ibid.

pri-

privata ix. 165
ii. 57
universalis i. 59
turpis ii. 37
integra iij. 116
Rei venditæ periculum 129
rei vindicatio ii. 46
Rei uxoriæ actio viii. 204
rei cohærere vj. 282
in rem verſum iii. 84
re tantum conjuncti ij. 57
vel re & verbis 56
re plus petere viii. 155
RES *amotæ iv.* 120
communis j. 57
eccleſiæ viii. 5
publicæ i. 58
ſacræ i. 54
ſanctæ i. 56
univerſitatis i. 59
rerum amotarum actio iv. 121
RESCINDI *ſententiam iv.* 138
venditionem iii. 126
reſciſſoria actio iii. 91
vi. 182
RESCRIPTVM *j. 33. x.* 3
definitur preſſius ibid. reſcripta principis quotuplicia ibid.
monitorium 4.
obreptitium 102
permiſſorium 7
præceptorium 5
ſurreptitium 103
ſunt perſonalia ib.
de reſiduis vii. 116
reſponſa prudentum i. 19
reſtituere vi. 215
reſtitutio viii. 214
reſtitutio in integrum i. 158
reſtitutio plena viii.
reſtitutorium interdictum vi. 185
reſtitutus natalibus vi. 124

reti-

retinendæ poſſeſſionis interdictum vi. 191
reverentia Epiſcopalis viii. 48
revocare juſiurandum iii. 30
reus vii. 6
REI credendi vii. 7
debendi 8
promittendi 10
ſtipulandi 9
ripa vi. 228
rivales vi. 248
rivus vi. 244
rixa vii. 49
ruptum teſtamentum v. 21

S

SAbbatiani viii. 52
ſaccophori vii. 74
ſacerdos viii. 265
ſacer ordo x. 36
SACRÆ largitiones ix 174
litteræ 164
ſacramentum x. 28
Item iij. 99
ſacra unctio x. 97
ſacrificia viii. 98
ſacrilegium vii. 115
ſacriſta x. 48
Sadducæi viii. 89
ſagittarii x. 186
ſalarium ix. 37
ſalgamum ix. 177
quæ ejus appellatio- ne veniant ibid.
ſaltuenſes fundi ix. 119
SALTUS divinæ domus ix. 123
rei dominicæ 124
ſalvatoris ſignum vii. 87
Samaritani viii. 87
ſanctio j. 28. Pragmatica viii. 206
ſanguinolenti viii. 254
Saraceni x. 180
pro paganis ibid.
quid differant ibid.
SATISDATIO j. 97
Quotuplex ibid.
quomodo propriè

fiat ibid.
rem ratam haberi qui petant vj. 29
fructuaria ii. 71
uſuaria. 73
ſcenici ix. 99
ſcheda ix. 78
ſchiſmatici x. 181
ſchola ix. 147. 172
SCHOLARVM comites ix. 149
tribuni 148
ſcholaſtici ix. 82
ſcribæ vi. 44
ſcriniarii ix. 188
ſcortatio vij. 100
SCRINIVM ix. 138
diſpoſitionum 142
epiſtolarum 140
libellorum 141
memoriæ 139
SCRINIORVM magiſtri ix. 143
proximi 158
SCRIPTVRA vi. 105
cenſualis iv. 74
quot modis interponatur iv. 87
probationis cauſa iv. 88
ſolemnitatis cauſa iv. 89
ſcrupulum ix. 35
ſcrutinium x. 25
ad quid fiat, & quæ in eo forma obſervetur ibid.
ſecunda acies vii. 158
ſecundæ nuptiæ iv. 100
ſecundicerius iv. 136
ſecundum decretum vi. 178
ſedes excelſa ix. 190
ſeditioſus viii. 272
ſeminudum dominium vi.
ſemis iv. 41
ſemiuncia v. 36
ſenatores j. 15
ſenatoria dignitas ix. 12
ſenatus j. 16

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

SENATVSCONSVLTVM j. 29
Claudianum v. 104. viii. 230
innominatum v. 104
Macedonianum ii. 5
quis in illud impingat ibid.
Neronianum v. 104
Orphitianum vi. 93
Piſonianum v. 104
Silanianum v. 102
Tertullianum vi. 92
Trebellianum v. 157
Vellejanum iii. 88
Quatenus ex eo mulieres teneantur ibid.
Quæ ex eo actiones ibid.
ſenior x. 77
ſententia j. 21
Quotuplex ibid.
definitiva ibid.
quomodo fiat ibid.
ſententiam reſcindi vii.
SEPARATIO bonorum vi. 179
Quomodo impetretur ibid.
thori iv. 114
ſepta vi. 251
ſeptum iv. 32. v. 42
ſepulchrum ii. 124
ſepultura x. 124
ſequeſter viii. 179
ſequeſtre iii. 97
ſequeſtratio viii. 178
ſerviens actio iv. 3
ſervitus i. 41. ii. 74
SERVITVS ii.
quotuplex ij. 80
ruſtica ibid.
81
urbana 80
ſervitutem amittere ii. 86
Servitutis de aqua ſpecies viii. 172
urbanæ ibid.
ſtillicidii ibid.
fluminis ibid.

aquæ

aquæ immiſſio in fiſtulam ibid.
Ruſticæ ibid.
aquæ ductus ibid.
aquæ hauſtus ib.
pecoris ad aquam appulſus ibid.
Quæ dicantur ſimpliciter ſervitutes. ij. 75
Reales, ſeu prædiales ibid.
Unde diſtinguantur ibid.
ſica vii. 103
ſicarius vii. 104
ſigna viii. 143
ſignum Salvatoris viii. 87
Silanianum ſæculum v. 102
ſilentiarii ix. 151
ſilentiariorum decuriones, ix. 154
ſiliqua ix. 30
SIMONIA conventionalis x. 177
mentalis 178
ſimplex conditio v. 78
indulgentia vii 133
interdictum vi. 194
votum x. 139
ſimulatio viii. 139
ſiſtere in eadem cauſa i. 100
ſitonæ ix. 23
ſitonia ix. 22
ſobrini vi. 54
ſocer vi. 73. *magnus* 77
SOCIETAS iii. 111
privata 115
publica 114
univerſalis 112
particularis 113
pro ſocio actio iii. 116
ſocrus vi. 74. *magna* 78
ſolemne votum x. 140
ſolemnis pœnitentia 202
ſolutio vii. 20. *pignoris iv.* 111
ſolutus noxa iv. 15
ſororius vi. 87
ſors iv. 22

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

ſortilegi x. 187
ſpado viii. 184
ſpecialis abolitio vii. 222
actio vi. 325
adoptio i. 50
obligatio vi. 302
ſpecies i. 80
ſpecificatio vi. 137
ſpectabiles viii. 210
ſpectabilitas iv. 131
ſpectacula ix. 98
ſpecus vi. 249
ſpiritualis cognatio x. 160
ſpolium x. 64
in quas res incidat ibid.
quomodo aliud licitum, aliud illicitum ibid.
ſponſalia iv. 97
Etiam pro arrhis ibid.
cur contrahantur ibid.
ſponſalitiæ arrhæ viii. 195
ſponſalitium munus viii. 197
ſponſio iii. 99
ſportulæ viii. 150
Vnde dictæ, & varia earum ſignificatio ibid.
Quid Suidæ ibid.
Quid differat à litis ſumtibus ibid.
ſpurii i. 48
ſtabularius i. 192
ſtagnum vi. 225
ſtatim i. 116
ſtativa ix. 197
ſtatua v. 143
Unde, & quid differat ab imagine viii. 106
ſtatuliber vi. 120
altera definitio ib.
ſtatus i. 39. *x.* 161
ſtatus cauſa vi. 125
ſtellionatus vii. 81
Unde dicatur ibid.
STIPVLATIO vii. 1.
Quotuplex ibid.
conditionalis 25
communis 4. 26

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

conventionalis 5
dupla iv. 20
judicialis vii. 24
prætoria 3
Quotuplex ibid.
definiuntur ſtipulandi rei & promittendi vi. 5
ſtipulatio principalis & acceſſoria ibid.
quæ acceſſoria ib.
rem pupilli ſalvam fore ibid.
qualis vii. 26
ſtratores ix. 166
ſtudia liberalia ix. 90
ſtuprum vii. 100
ſuarii ix. 83
ſubdiaconi viii. 17
ſubnotatio i. 34. *iv.* 81
ſubreptitium reſcriptum viii. 105
ſubſcriptio i. 34
ſubſecare vii. 44
ſubſtantia i. 85
alia ſignificatio ib.
animata ibid.
inanimata ibid.
fungibilis ibid.
SVBSTITVTIO
breviloqua v. 67
Quotuplex ibid.
Quomodo diſtinguatur ibid.
diviſio varia v. 63
compendioſa 68
directa 53
exemplaris 66
fideicommiſſaria 54
militaris 63
monopleuros 64
pupillaris 61
quaſi pupillaris 62
reciproca 65
vulgaris 60
ſuccentor viii. 24
ſucceſſorium edictum vi. 26
ſuffragium viii. 174. 175. *dominicum* 177
de ſuffragio commonitorium viii. 176
ſuggrunda ii. 98

ſumma trinitas viii. 1
ſumptus funeris ii. 127
ſuppellex v. 127
Quid contineat ib.
ſuperexactio ix. 18
ſuperficiaria vindicatio ii. 52
ſuperficiarius ii. 51
ſuperficies ii. 50
ſuperilluſtres viii. 209
ſuperindictum ix. 16
ſuper inductio ibid.
ſuperindictitii tituli ibid.
ſupernumerarii advocati viii. 136
ſuppleri negligentiam x. 23
ſuppletorium jusjurandum iii. 21
ſupplex libellus viii. 103
ſupponere iv.
ſupremæ tabulæ vii. 13
ſurreptitium reſcriptum viii. 105
ſuſceptores ix. 50
vini 84
ſuſceptus tutor, vel curator iv. 137
unde ita dicatur ib.
SVSPENSIO x. 211
Quotuplex ibid.
canonis 212
judicis 213
Suus heres v. 9
poſtumus 10, 11
quaſi poſtumus 13
ſyndicus i. 149
ſyngrapha iv. 82
ſynodaticum x. 142

T.

TAbulæ vi. 203
ſupremæ 13
teſtamenti 12
TABVLAS exhibere vi. 202
aperire vi. 100
deſcribere v. 101
inſpicere v. 101
tabularii ix. 43
tacita hypotheca, ſeu tacitum pignus iv. 6

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tamiaca prædia ix. 126
taſcodrogitæ viii. 59
telum vii. 105
templa viii. 100
TEMPVS actionis
judicati i. 215
appellationis viii. 246
continuum j. 113
immemoriale 120
longiſſimum 119
longum 118
modicum 117
reſtitutionis in integrum viij. 146
utile j. 114
temporis privilegium vj. 175
tempore plus petere viij. 156
TEMPORALIS
actio vj. 339
præſcriptio 290
tergiverſator vij. 119
terminus vij. 82.
motus 83
Tertullianum ſenatuſconſultum vi. 92
TESTAMENTVM ii. 32
teſtamenti forma ſubſtantialis v. 26
deſtitutum v. 23
imperfectum 19
injuſtum iv.
irritum 22
militare 91
militis 92
non jure factum 18
nullius momenti 20
nuncupativum 2
pluſquam ſolemne 4
privilegiatum 3
ruptum 21
ſolemne. ibid.
Teſtamenti factio v. 5
activa 6
paſſiva 7
ad teſtamenti cauſam pertinens v. 100

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

teſtamenti tabulæ vj. 12
teſtamentarius tutor vj. 129
teſtari prohibens v. 105
teſtimonium iv. 91
teſtis iv. 90
Tetraditæ viij. 76
textrinum ix. 65
theſaurus ix. 8
in theſauris ix. 58
thlibiæ viij. 184
thori ſeparatio iv. 114
tignum vij. 37
de tigno juncto actio vij.
tiro ix. 179
TITVLVS lucrativus vj. 141
oneroſus 140
tituli viij. 140
torneamenta x. 184
tractoriæ ix. 196
traditio vj. 142
Quid ei adeſſe debeat vj. 139
altera definitio ib.
trajectitia pecunia iv. 55
tranſactio j. 136
transferre domicilium vii. 192
tranſire ad religionem ix. 130
tranſlati fundi ix. 25
tranſlatio Epiſcopi x. 17
TRANSVERSALES vj. 33
æquales 34
inæquales 35
inferiores 37
ſuperiores 36
trebellianica v. 185
trebellianum ſenatuſconſultum v. 175
TREVGA x. 58
canonica 60
conventionalis 59
triarii vii. 170
tribuni ſcholarum ix. 148
tributa ix. 11
Aliæ ſignificatiónes ibid.
Quid differant ab

annonis ibid.
Quotuplicia ibid.
Capitis quæ ibid.
tributoria actio iij. 72
triens iv. 35. *v.* 39
trinitas viij. 1
tripondium v. 48
tritavia vi. 47
tritavus vi. 46
triciaria actio iii. 47
triticum v. 116
turba vii. 48
Quid differat à rixa ibid.
Quot homines faciant turbam ibid.
turbativa vis i. 164
turma vii. 154
Turpis cauſa iii. 37
conditio v. 71
ob turpem cauſam condictio v. 73
tutela. 128
Ejus diviſio ibid.
tutelæ actio iv. 139
contraria 143. 144
directa 140
utilis 142
Tutelam circa quid juris iv. 138
TVTOR iv. 129
dativus 135
honorarius ibid.
legitimus 134
ſuſpectus 137
teſtamentarius 133
Tutor falſus ibid.
protutor ibid.
Tutorum officium iv. 134

V

V*Acantia bona ix.* 5
vadimonium i. 101
vadimonium deſerere j. 102
Non ſiſti quis dicatur ibid.
Valentini, ſeu Valentiniani viii. 51
valvaſor minimus x. 82
minor 81
vaſallus x. 78
Vaſallorum ordines ibid.
vates viii. 267

vecti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

vectigalia vi. 104
vela viii. 142
Vellejanum Senatus-Conſultum iii. 88
venator x. 188
vendere pignus jure communi iv. 11
creditoris iv. 10
venditæ rei exceptio iv. 21
venditi actio iii. 128
130
venditionem reſcindi iii. 126
vendi quæ res poſſint iij. 125
venditio hereditatis ibid.
actionis ibid.
venditæ rei commodum iii. 127
venditor iii. 119
veneficus vii. 106
venia ætatis viii. 144
vera conditio v. 69
verba vii. 229
civilia v. 50
communia 52
directa 52
precaria 51
verbis tantum conjuncti ii. 58
verbis & re conjuncti ii. 55
verberare vii. 59
veredi ix. 194
verſum in rem iii. 84
verſus ix. 32
veſtes auratæ ix. 71
holoberæ 70
VESTIMENTUM v. 137
commune 141
familiaricum 142
muliebre 140
puerile 139
virile 138
veteranus vii. 179
vetus numiſma ix. 77
via ii. 84
VIA agraria vi. 208
conſularis 207
curſum publicum habens ix. 191
deterior fieri dicitur vi. 214
militaris 207

præ-

prætoria 207
privata 208
publica 207
Regia 207
vicinalis 209
viator 195
vicarius viii. 120.*x.* 49
vicinalis via vi. 209
vidua viii. 159
vigilum præfectus viii. 123
vindicatio qualis actio ij. 45
quotuplex ibid.
vindicatio rei quibus detur ibid.
ſervitutis quotuplex ibid.
quomodo appellatæ ibid.
vindicta vi. 117
vindicta manumiſſus vi. 118
vineæ inſtrumenta v. 121
vini legatum v. 116
virilia veſtimenta v. 138
VIS i. 160
ablativa 161
armata 134
compulſiva 162
expulſiva 163
inquietativa 165
privata vi. 233. *vii.* 202
publica vi. 235. *vii.* 101
turbativa i. 164
vi bonorum raptorum actio vii. 50
vi facere vi. 260
Viſellia lex viii. 271
vitioſa poſſeſſio vi. 145
vitium iv. 14
vitricus vi. 81
unguenta muliebria v. 136
unciaria uſura iv. 38
VNCTIO extrema x. 27
ſacra 37
univerſalis actio vi. 324
ſocietas iii. 112

uni-

univerſitas i. 148
vocare in jus 95
VOLVNTARIVS defenſor i. 145
municeps vii. 188
voluntaria novatio vii. 16
voluntarium depoſitum iii. 95
votum x. 138
vota ix. 183
VOTVM vii. 222
Pro principe quæ viij. 181
neceſſarium x. 137
ſimplex 139
ſolemne 140
voluntarium 138
quotuplex ibid.
urbanus prætor viii. 121
uſucapere pro derelicto vi. 160
pro donato 158
pro dote 162
uſucapere pro emptore 156
pro hærede 157
pro legato 161
pro ſoluto 155
pro ſuo 163
uſucapio vi. 154
quid ad eam requiratur ibid.
VSVRA iv. 23
beſſis 31
centeſima 27
compenſatoria 40
deunx 28
dextans 29
dodrans 30
fiſcalis ix. 4
lucratoria iv. 39
punitoria 41
pupillaris viii. 212
quadrans iv. 36
quincunx 34
ſemis, ſeu ſemiſſalis 33
ſeptunx 32
ſextans 37
triens 35
unciaria 38
uſurpatio vi. 153
uſus ii. 69
utilis actio vi. 334
tutela ix. 142

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

tutelæ contraria iv. 143
ſubſidiaria iv. 150
utile dominium vi. 131
tempus i. 114
utilitate privatum jus i. 3
publicum jus i. 2
publicum munus vii. 198
VSVSFRVCTVS quotuplex ii. 52. & 62
quomodo acquiratur ibid.
formalis, ſeu propriè dictus ii. 53
Impropriè dictus ib.
uſus quid ii. 69
quotuplex ibid. 68
quomodo conſtituatur ibid. 69
quaſi uſusfructus ii. 63
unde uterque ii. 54
uſum, vel uſumfructum amitti ii. 62
vulgaris purgatio x. 200
ſubſtitutio v. 60
vulgare depoſitum iii. 95
uxoriæ rei actio viij. 204

X.

XENODOCHI *viii.* 33

Z.

Zythum v. 116

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 5